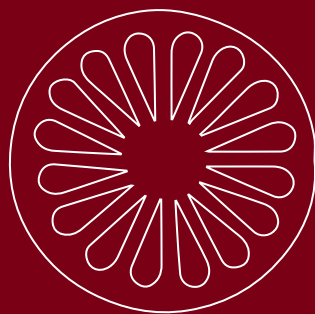

50 PARAMIZA TARI BIBLIJA

HEM

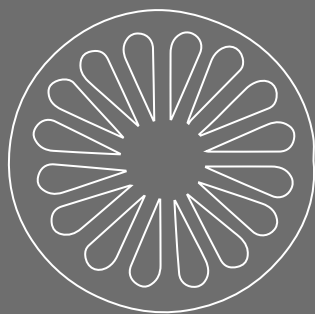

O EVANĐELJE E

LUKASORO

50 PARAMIZA TARI BIBLIJA

HEM

O EVANĐELJE E

LUKASORO

Sadržaj

50 Paramiza tari Biblija	2
O evanđelje e Lukasoro	71
Rečniko	165

50 Paramiza tari Biblija

Open Bible Stories

unrestricted visual Bible stories

50 key stories of the Bible, from Creation to Revelation, in text, audio, and video, in any language, for free.

This work is a translation of unfoldingWord. Open Bible Stories. The original work by unfoldingWord is available from <https://openbiblestories.org>.

If you would like to notify unfoldingWord regarding your translation of this work, please contact us at <https://unfoldingword.org/contact/>.

Published 2021 by Romska Biblija (RomBib) for Vlach Western Arli version.
www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, east.om.org

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

50 Paramiza tari Biblija

1. Paramiz: Ćeriba

*E biblijakiri paramiz taro 1.
lil e Mojsijasoro 1–2*

1 ¹ Ače sar ulo o početko oto sa. O Devel šove divende ćerđa o svemir hem sa soi ano leste. Palo adava so o Devel ćerđa i Phuv, i Phuv inele ani tomina hem čučī, hem ništa upro late na inele oblikujime. A o Duho e Devlesoro inele upro pani.

² Tegani o Devel phenđa: “Nek ovel svetlost!” I ulo svetlost. O Devel dikhlja dai o svetlost šukar i dinda le anav “dive.” Odvojinda le e tominatar, sava vičinda “rat.” O Devel ćerđa o svetlost ko prvo dive oto ćeriba.

³ Ko dujto dive oto ćeriba, o Devel vaćerindoj ćerđa o nebo upri phuv. Ćerđa o nebo ađahar so odvojinda o upruno pani e telune panjestar.

⁴ Ko trito dive, o Devel vaćerindoj odvojinda o pani e šuke thanestar. O šuko than vičinda “phuv”, a o pani vičinda “moriya.” O Devel dikhlja dai adava so ćerđa šukar.

⁵ Tegani o Devel phenđa: “Tari phuv nek ikljon sa o vrste oto kašta hem oto biljke.” I ađahar

ulo. O Devel dikhlja dai adava so ćerđa šukar.

⁶ Ko štarto dive oto ćeriba, o Devel vaćerindoj ćerđa o Kham, o Masek hem o čerenja. O Devel ćerđa len te den svetlost e Phuvjaće hem te označinen o dive hem i rat, o štar sezone ano berš hem o berša. O Devel dikhlja dai sa adava so ćerđa šukar.

⁷ Ko pandžto dive, o Devel vaćerindoj ćerđa sa so plivini ano pani hem sa e čirikljen. O Devel dikhlja dai sa šukar hem blagoslovinda len.

⁸ Ko šofto dive oto ćeriba, o Devel phenđa: “Nek oven oto sa o vrste životinje save džana phuvjaja!” I ulo ađahar sar so phenđa o Devel. Nesave životinje inele domaća, nesave lazinde upri phuv, a nesave inele divlja. I o Devel dikhlja dai sa adava šukar.

⁹ Tegani o Devel phenđa: “Ana amen te ćera manušen ki amari slika te oven slična amende. On ka vladinen e phuvjaja hem sa e životinjencar.”

¹⁰ I ađahar, o Devel lelja xari phuv, oblikujinda la ano manuš hem phudinda dživdipe ano leste. Adale manušesoro anav inele

Adam. O Devel sadinđa vrt kote o Adam šaj ine te živini, hem čivđa le adari te brinini pe zako vrt.

¹¹ Ano maškar e vrtesoro o Devel sadinđa duj posebna kašta: kaš savo dela dživdipe hem kaš savo dela sposobnost te pendžari pe o šukar hem o bišukar. O Devel phenđa e Adamese da šaj te xal bilo save kaštestar ano vrt sem e kaštestar savo dela sposobnost te pendžari pe o šukar hem o bišukar. Te xalja o Adam adale kaštestar, ka merel.

¹² Tegani o Devel phenđa: “Nane šukar o manuš te ovel korkoro.” Ali nijekh životinja našti ine te ovel e Adamesoro pomoćniko.

¹³ I ađahar, o Devel muklja upro Adam zoralo sojba. Tegani lelja lestar jekh rebro savestar ćerđa đuvlja hem anđa la koro leste.

¹⁴ Ked dikhlja la o Adam, phenđa: “Napokon! Akajai sar mande! Nek vičini pe ‘Đuvli’, adalese soi ćerdi e Muršestar.” Adalese o murš ačhaj pe dade hem pe daja hem ovela jekh pe romnjaja.

¹⁵ O Devel ćerđa e murše hem e đuvlja ki pli slika. Blagoslovinđa len hem phenđa lenđe: “Te ovel tumen but čhave hem unuci hem te pheren i Phuv.” Tegani o Devel dikhlja da sa so ćerđa inele but šukar hem inele but zadovoljno adaleja so ćerđa. Adava sa ulo ko softo dive oto ćeriba.

¹⁶ Ked alo o eftato dive, o Devel završinđa e ćeribnaja. I ađahar, o Devel odmorinđa pe oto sa so ćerđa. Blagoslovinđa o eftato dive hem ćerđa le te ovel sveto, adalese so ko adava dive odmorinđa pe pla bućatar. I ađahar o Devel ćerđa o svemir hem sa soi ano leste.

2. Paramiz: O greh đerdini ki phuv

E biblijakiri paramiz taro

1. lil e Mojsijasoro 3

2¹ O Adam hem lesiri romni inele but bahtale adalese so živinđe ano but šužo vrt savo inele ćerdo e Devlestar olenđe. Nijekh olendar na akharda šeja, ali na lađandile, adalese so ko sveto na inele greh. But puti phirena ine ano vrt hem vaćerena e Devleja.

² A ano vrt inele jekh lukavo sap. Pućlja e đuvlja: “Čaće li o Devel phenđa tumenđe te na xan o plodovija nijekhe kaštestar ano vrt?”

³ I đuvli phenđa: “O Devel phenđa amende da šaj te xa bilo save kaštestar, sem e kaštestar savo dela sposobnost te pendžari pe o šukar hem o bišukar. O Devel phenđa: “Te xaljen ili samo te pipinđen lesoro plodo, ka meren.”

⁴ O sap phenđa e đuvljaće: “Adava nane čaće! Na ka meren. Nego, o Devel džanel da, samo so ka xan adava plodo, ka oven sar

o Devel hem ka xaljovent o šukar hem o bišukar sar Ov so xaljola.”

⁵ I đuvli dikhlja dai o plodo šužo hem dičhilo laće dai gudlo. Oj manglja te ovel džandi, i dolinđa o plodo adale kaštostar hem xalja le. Tegani dinda hem ple romese, kova inele olaja, i ov da xalja.

⁶ Otojekhvar phravdile lengere jača hem dikhle soi nange. Mangle te učharen pe ađahar so oto listovija čerđefse šeja.

⁷ Tegani o murš hem i đuvli šunde e Devle sar phirela ano vrt, i garavde pe olestar. Tegani o Devel vičinda e murše: “Kaj injan?” O Adam phenđa: “Šunđum tut sar phireja ano vrt, i darandiljum, adalese so injum nango. Adalese garavđum man.”

⁸ Tegani o Devel pučlja le: “Ko phenđa će da injan nango? Na li xaljan o plodo savo phenđum će te na xas?” O murš phenđa: “Tu dindan man akala đuvlja, a oj dinda man adava plodo.” Tegani o Devel pučlja e đuvlja: “Sose čerđan adava?” I đuvli phenđa: “O sap xovavđa man.”

⁹ O Devel phenđa e sapese: “Prokleta te ove! Ka lazine vođeja hem phuv ka xas. Tu hem i đuvli ka mrzinen tumen, hem te čhave hem lakere čhave ka mrzinen pe. E đuvljakoro potomko ka zdrobinu to šero, a tu ka ranine lesiri patum.”

¹⁰ Tegani o Devel phenđa e đuvljaće: “Ka čerav te oven tut bare dukha ked ka bijane. Ka mange te rome, a ov ka vladini tuja.”

¹¹ O Devel phenđa e muršese: “Šunđan te romnja, a man na šunđan. Akanai i phuv prokleta, a tuće but pharo ka ovel ked čereja buti te šaj barjol će xajbnase. Palo adava ka mere, a to telo ka irini pe ki phuv.” O murš pe romnjaće dinda anav “Eva” so značini “okoja-koja-dela-dživdipe”, adalese so ka ovel daj sa e manušengiri. A o Devel hurjavđa e Adame hem e Eva ani koža e životinjakiri.

¹² Palo adava, o Devel phenđa: “Akana ked o manuša ule sar amende ađahar so džanen o šukar hem o bišukar, našti muka lende te xan e kaštostar savo dela dživdipe i te živinen zauvek.” Ađahar o Devel ispudinda e Adame hem e Eva taro but šužo vrt. O Devel čhivđa zorale anđelen ko udar oto vrt te na muken nikase te xal e kaštostar savo dela dživdipe.

3. Paramiz: O baro pani

*E biblijakiri paramiz taro 1.
lil e Mojsijasoro 6–8*

3¹ Palo but berša, ki phuv živinde but manuša. Ule but bišukar hem nasilna. Edobor sa

inele bišukar da o Devel odlučinda e bare panjeja te uništini sa i phuv.

² A o Noje inele manuš koleja o Devel inele zadovoljno. Ov inele šukar manuš, a živinda maškaro bišukar manuša. O Devel phenda e Nojase so mangela upri phuv te mukel baro pani. Phenda lese te čerel baro brodo.

³ O Devel phenda e Nojase te čerel o brodo 140 metarija glego, 23 metarija bulo hem 13,5 metarija učo. O Noje valjanda te čerel le oto kašta, te čerel trin spraca, pherdo sobe, krov hem prozori. Ked ka avel o baro pani, ano adava brodo valjani te garaven pe o Noje, lesiri porodica hem đijekh vrsta e životinjendar save džana phuvjaja.

⁴ O Noje šunđa e Devle. Ov hem lesere trin čhave čerđe o brodo adahar sar so phenda lenđe o Devel. Valjanda lenđe but berša te čeren o brodo, adalese so inele but baro. O Noje sa e manušende vačerđa da o Devel ka bičhali baro pani hem phenda lenđe te ačhaven pumare greja hem te irinen pe ko Devel, ali on na verujinde lese.

⁵ O Devel naredinda e Nojase hem lesere porodicaće te čeden xajbnase edobor kobor valjani lenđe hem e životinjende. Ked sa inele spremno, o Devel phenda e Nojase da alo o vreme te đerdini ko brodo pe romnjaja,

pe trine čhavencar hem lengere romnjencar–adavai sa ofto džene.

⁶ O Devel bičhalđa e Nojase murše hem đuvlja oti đijekh vrsta e životinjendar hem e čirikljendar te đerdinen ko brodo kote ka oven zaštitime e bare panjestar. O Devel bičhalđa efta muršen hem efta đuvljen oti đijekh vrsta e životinjendar save šaj ine te žrtvujinen pe. Ked sare inele ano brodo, korkoro o Devel phandlja o udar.

⁷ Tegani o bršin lelja te čhorel. Pelo saranda dive hem saranda raća bizo ačhojba! O pani ikljola ine hem tari phuv. Sa so inele ki phuv inele učardo e panjeja, đi o najbare planine.

⁸ Mulo sa so živinda upri phuv, sem o manuša hem o životinje kola inele ano brodo. O brodo džala ine upro pani hem zaštitini sarijen kola inele ano leste te na tasljon.

⁹ Ked ačhilo o bršin, o brodo džala ine upro pani pana pandž masek, a zako adava vreme o pani lelja te cidel pe. I jekh dive o brodo terdino ko naj učo than e planinakoro, ali i phuv pana inele talo pani. Palo adava, valjanda te nakhel pana trin masek te šaj dičhon o naj uče thana e planinengere.

¹⁰ Palo adava nakhino pana saranda dive i o Noje bičhalđa e

čiriklja savi vičini pe gavran te dikhel da li cidinda pe o pani. O gavran ine džala hem avela rodindoj šuki phuv, ali našti ine te arakhi la.

¹¹ Palo adava o Noje bičhalđa e čiriklja savi vičini pe golubica. Ali ni oj našti ine arakhi šuki phuv, i irinda pe ko Noje. Palo jekh kurko, o Noje palem bičhalđa e golubica, savi irinda pe e maslinakere grankaja ano muj! O pani ine cidela pe, a o biljke palem lelje te barjon.

¹² O Noje adžiđerđa pana kurko dive, i trito puti bičhalđa e golubica. Akava puti, i golubica arakhlja than kote ka ačhol hem na irinda pe ko Noje. O pani ine cidela pe!

¹³ Duj masek palo adava, o Devel phenđa e Nojase: “Tu, ti porodica hem o životinje akana šaj te ikljoven taro brodo. Nek ovel tumen but čhave hem unuci hem te pheren i phuv!” I adahar, o Noje hem lesiri porodica iklile taro brodo.

¹⁴ Ked o Noje iklilo taro brodo, vazdinda jekh than kote dena pe žrtve hem žrtvujinda oti dijekh vrsta e životinjendar save šaj ine te žrtvujinen pe. O Devel inele but zadovoljno adaleja hem blagoslovinda e Noja hem lesere porodica.

¹⁵ O Devel phenđa: “Dava mlo lafi da niked više na ka prokletinav i phuv zbog o bišukaripe e manušengoro hem da niked više na ka uništinav i phuv e bare panjeja, iako o manuša grešinena pana taro tikoripe.”

¹⁶ O Develंबरđa i prvo duga sar znako oto lesoro obećanje. Diyekh puti ked ka ikljol duga ko nebo, o Devel ka setini pe ko plo obećanje, a lesoro narodo da ka setini pe adalestar.

4. Paramiz: E Devlesoro savez e Avraameja

*E biblijakiri paramiz taro
1. lil e Mojsijasoro 11–15*

4¹ But berša palo baro pani, ki phuv palem živinde but manuša. Sare on vačerđe jekha čhibjaja. So te pheren i phuv sar so naredinda lenđe o Devel, on čedinđe pe hemंबरđefse diz.

² But inele barikane, hem sa jekh ine lenđe zako adava so phenđa o Devel. Čak lelje te vazden jekh bari kula savi valjanda te ovel bari di o nebo. O Devel dikhlja da ka šaj teंबरen po više greja te nastavinde zajedno teंबरen bišukaripe.

³ Adalese o Develंबरđa te na vačereren više jekha čhibjaja nego bute avereंबरenjear, hemंबरđa te na oven više o manuša ko jekh than nego ki sa i phuv rasejime. I

diz savi lelje te ćeren vićinda pe Vavilon so znaćini “zbunime.”

⁴ But berša palo adava, o Devel vaćerđa jekhe manušese palo anav Avram: “Aćhav i phuv kote bijandiljan hem te porodica, hem dža ki phuv savi me ka mothovav će. Ka blagoslovinav tut hem tutar ka ćerav bare narodo. Ka ćerav to anav te ovel but baro. Ka blagoslovinav okolen kola tut ka blagoslovinen hem ka prokletinav okolen kola tut ka prokletinen. Sa o porodice ki phuv ka oven blagoslovime zbog tute.”

⁵ I ađahar, o Avram šunđa e Devle. Lelja pe romnja, e Saraja, sa pe slugen hem sa so inole, i dželu ki phuv savi o Devel mothovđa lese, ki phuv vićime Hanaan.

⁶ Ked o Avram reslja ano Hanaan, o Devel phenđa lese: “Dikh sa adava angla tute. Tuće hem te potomstvose sar nasledstvo ka dav sa adaja phuv savi šaj te dikhe.” Tegani o Avram aćhilo ani adaja phuv.

⁷ Jekh dive, o Avram reslja e Melhisedeke, e Najbare Devlesere svešteniko. O Melhisedek blagoslovinđa e Avrame hem phenđa: “O Najbaro Devel, kasoro i nebo hem i phuv, te blagoslovini e Avrame.” Tegani o Avram dinđa e Melhisedekese dešto kotor oto sa so inole.

⁸ But berša nakhle, ali e Avrame hem e Saraja pana na inolen ćhave. O Devel vaćerđa e Avramese hem palem obećinđa lese da ka ovel le ćhavo hem potomci edobor kobor isi ćerenja ko nebo. O Avram verujinđa e Devlesere lafese i adalese o Devel vaćerđa dai o Avram pravedno.

⁹ Tegani o Devel ćerđa savez e Avrameja. O savezi dogovor maškaro duj strane. O Devel phenđa: “Tutar ka dav tut ćhave. I phuv Hanaan dava te potomstvose.” Ali e Avrame pana na inole ćhavo.

5. Paramiz: Ćhavo oto obećanje

E biblijakiri paramiz taro

1. lil e Mojsijasoro 16–22

5¹ Deš berš palo adava so o Avram hem i Saraja resle ano Hanaan, pana na inolen ćhave. Adalese e Avramese lesiri romni i Saraja phenđa: “Pošto o Devel na muklja maje te oven man ćhave, a akana injum but purani te oven man ćhave, aće mli sluškinja i Agara. Le hem ola romnjaće te šaj bijani maje ćhave.”

² I ađahar, o Avram lelja romnjaće e Agara. Oj bijanđa ćhave, a o Avram dinđa le anav Jišmael. Ali i Saraja uli ljubomorno upri Agara. Ked e Jišmaele ine dešutrin berš, o Devel palem vaćerđa e Avramese.

³ O Devel phenda: “Me injum Devel kova sa šaj te cerel. Ka cerav tuja savez.” Tegani o Avram pokloninda pe adahar so pelo mujeja di phuv. O Devel phenda e Avramese: “Ka ove dad bute nacijende. Tuće hem te potomstvosse ka dav i phuv Hanaan, a me zauvek ka ovav lengoro Devel. Valjani te obrezine sa e muršen ani ti porodica.”

⁴ “Te romnja e Saraja ka ovel čhavo. Ov ka ovel čhavo oto obećanje. Vičin le Isaak. Me ka cerav leja mlo savez, a olestar ka ovel baro narodo. Hem e Jišmaelestar ka cerav bare narodo, ali o savez ka cerav e Isaakeja.” Tegani o Devel menjinda e Avramesoro anav ano Avraam, so značini “dad butengoro.” Menjinda hem e Sarajakoro anav ani Sara, so značini “princeza.”

⁵ Adava dive o Avraam obrezinda dijekhe murše oto plo cher. Palo berš dive, ked e Avraame inele 100, a e Sara 90 berš, i Sara bijanda e Avramesere čhave. Vičinde le Isaak, sar so phenda lende o Devel.

⁶ Ked o Isaak inele terno, o Devel testirinda e Avraamesiri vera adahar so phenda lese: “Le e Isaake, te jekhore čhave, hem mudar le sar žrtva maje.” O

Avraam palem šunđa e Devle hem spreminda pe te žrtvujini pe čhave.

⁷ Sar ine o Avraam hem o Isaak phirena di ko than kote žrtvujini pe, o Isaak pučlja: “Dade, isi amen kašta zaki žrtva, ali kaj o bakroro?” A o Avraam phenda: “Mlo čhavo, o Devel ka pobrinini pe zako bakroro, zaki žrtva.”

⁸ Ked resle di ko than kote valjanda te žrtvujini pe, o Avraam phandlja pe čhave e Isaake hem čhivda le upro žrtveniko. I tegani ked o Avraam vazdinda po vas te mudari pe čhave, o Devel phenda: “Terđov! Ma mudar te čhave! Akana džanav da daraja mandar, adalese so mangljan hem te čhave te mudare zbog maje.”

⁹ Tegani o Avraam paše uzala peste dikhlja jekhe bakre savo zaglavisalo maškaro grmo. O Devel pobrinisalo o bakro te ovel žrtva umesto o Isaak. O Avraam radosno žrtvujinda e bakre.

¹⁰ Tegani o Devel phenda e Avraamese: “Adalese so injanle spremno sa te de man, di te jekhore čhave, dava tut mlo lafi da ka blagoslovinav tut. Te potomci ka oven više negoli čerenja ko nebo. Adalese so šunđan man, sa o porodice ki phuv ka oven blagoslovime prekali ti porodica.”

6. Paramiz: O Devel pobrininda pe e Isaakese

E biblijakiri paramiz taro 1. lil e Mojsijasoro 24,1–25,26

6¹ Ked o Avraam inele but purano, lesoro čhavo o Isaak barilo hem ulo zoralo murš. Adalese o Avraam bičhalđa ple sluga te irini pe ki phuv kote živinda e Avraamesoro jeri te anel romnja lesere čhavesse e Isaakese.

² Palo but baro džajba dromeja ki phuv kote živinda e Avraamesoro jeri, o Devel lesere sluga legarda či ki Reveka. Oj inele e Avraamesere phralesiri unuka.

³ I Reveka manglja te ačhaj pe jerje hem te irini pe e slugaja koro Isaak. Ked resli, o Isaak lelja la romnjaće.

⁴ Palo but berša, o Avraam mulo, a sa e savezesere obećanja save o Devel dinda le nakhle upro Isaak. O Devel dinda po lafi da e Avraame ka ovel but potomci, ali e Isaakesere romnja e Reveka našti ine te oven la čhave.

⁵ O Isaak molinda pe zaki Reveka i o Devel muklja laće te ačhol khamni duje čhavorencar. O duj čhavore maškara peste marena pe ine e Revekaće ano vodi, i adalese i Reveka pučlja e Devle so šaj te ovel adava.

⁶ O Devel phenđa e Revekaće: “Duj nacije ka ikljon e duje

čhavendar kolai ana tute. Ka maren pe maškara pumende, a o phureder ka kandel e tiknedere.”

⁷ Ked o čhavore bijandile, o phureder čhavo iklilo lolo hem balalo, a dinde le anav Isav. Tegani o tikneder iklilo hem ićerđa e Isavesiri patum. Dinde le anav Jakov.

7. Paramiz: O Devel blagoslovini e Jakove

E biblijakiri paramiz taro 1. lil e Mojsijasoro 25,27–33,20

7¹ Sar o čhave ine barjona, o Jakov volinda te ačhol čhere, a o Isav volinda te lovini. I Reveka više volinda e Jakove, a o Isaak više volinda e Isave.

² Jekh dive, sar o Isav ine irini pe taro lov, inele but bokhalo. O Isav phenđa e Jakovesse: “Molnava tut, de man nešto te xav adalestar so ćeravđan.” O Jakov phenđa: “Prvo tu maje de o pravo savo preperela e najphuredere čhavesse.” I ađahar o Isav dinda e Jakovesse po pravo savo inole sar najphuredere čhave. Tegani o Jakov dinda le te xal.

³ O Isaak manglja te del po blagoslov e Isavesse. Ali, angleder so te ćerel adava, i Reveka hem o Jakov xovavđe le ađahar so o Jakov ćerđa pe dai o Isav. O Isaak inele but purano hem našti ine više te dikhel. Adalese o Jakov hurđa pe e Isavesere šaja hem

čhivďafse ko vasta hem ki men buzjnane bala.

⁴ O Jakov alo koro Isaak hem phenďa lese: “Me injum o Isav. Aljum te blagoslovine man.” Ked o Isaak osetinďa o buzjnane bala hem miriřinďa o řeja, mislinďa dai adava o Isav hem blagoslovinďa le.

⁵ O Isav but xoljanďa upro Jakov, adalese so čorďa lesoro pravo, savo inole sar najphuredere čhave, hem lesoro blagoslov. Adalese manglja te mudari e Jakove ked ka merel lengoro dad.

⁶ A i Reveka řunďa adava so o Isav mangela te ćerel, i adalese oj hem o Isaak bičhalďe e Jakove ki durutni phuv, te dźal te řivini lakere jerjeja.

⁷ O Jakov řivinďa e Revekakere jerjeja but berřa. Sar ine řivinďa adari, řeninďa pe i inole deřuduj čhave hem jekh čhaj. O Devel ćerďa le te ovel but barvalo.

⁸ Palo biř berř so řivinďa dur pe čherestar savoi ano Hanaan, o Jakov irinďa pe adari pe porodicaja, pe slugencar hem sa pe stadoja.

⁹ O Jakov but darandilo, adalese so mislinďa da o Isav pana mangela te mudari le. Adalese bičhalďa e Isavese bute řivotinjen sar daro. O sluga kova anďa e řivotinjen phenďa e Isavese: “To sluga, o

Jakov, dela tut akale řivotinjen. Pana xari, i ov ka resel.”

¹⁰ A o Isav već oprostinďa e Jakovese, i aďahar soduj dźene inele radosna so řaj ine palem te dikhen pe. Palo adava, o Jakov mirno řivinďa ano Hanaan. Tegani o Isaak mulo, a o Jakov hem o Isav parunde le. E savezesere obećanja save o Devel obećinďa e Avraamese akana nakhle e Isaakestar upro Jakov.

8. Paramiz: O Devel spasini e Josife hem lesere porodica

E biblijakiri paramiz taro

1. lil e Mojsijasoro 37–50

8¹ Palo but berřa, ked o Jakov inele purano, bičhalďa pe najvolime čhave, e Josife, te proverini sari lesere phralja kola arakhena ine e stado ko polje.

² E Josife lesere phralja mrzinde adalese so lengoro dad ole najviře volinďa hem adalese so o Josif dikhlja sune da ov ka ovel lengoro vladari. Ked o Josif alo koro pe phralja, on dolinde le hem bikninde le nesave manuřende kola ine ćinena hem biknena robonen.

³ Angleder so e Josifesere phralja irinde pe čhere, pharavďe e Josifesere řeja hem makhle len e buznjakere rateja. Tegani lesere řeja mothovďe pumare dadese sar

te mislini da e Josife mudarđa nesavi divljo životinja. O Jakov inele but tužno.

⁴ Okola so ine činena hem biknena robonen legarde e Josife ko Egiptat. O Egiptat inele bari, močno phuv savi inele uzali len Nil. Adari e Josife bikninde sar robo jekhe barvale manušese kova inele jekh oto e phuvjakere vođe. O Josif šukar kandlja pe gospodare, i o Devel blagoslovinda e Josife.

⁵ E Josifesere gospodaresiri romni manglja te sovel e Josifeja, ali ov na manglja te grešini anglo Devel. Oj but xoljanda hem xovavne optužinda e Josife, adalese so manglja te dolen le hem te frden le ko phandlipe. Ali, čak hem ano phandlipe o Josif ačhilo verno e Devlese. Adalese o Devel blagoslovinda le.

⁶ Duj berša palo adava, o Josif pana inele phandlo ano phandlipe, a na inele krivo. Jekh rat, o faraon (ađahar o Egipcjanja vičinde pumare caronen), dikhlja duj sune save but daravđe le. Nijekh lesere manušendar kola inele mudra našti ine te phenen lese so značinena adala sune.

⁷ O Devel dinda e Josifese sposobnost te tumačini o sune, i o Faraon rodinda te anen lese e Josife taro phandlipe. O Josif vačerđa lese so značinena o sune: “O Devel ka čerel efta berš te ovel

sa edobor xajbnase, a palo adava efta berš ka ovel bokhalipe.”

⁸ O faraon edobor inele zadivime e Josifeja da čhivđa le te ovel dujto najbaro manuš ano sa o Egiptat.

⁹ O Josif phenda e manušende, ko adala berša ked ka ovel sa edobor xajbnase, te čhiven ki strana bare količine xajbnase. Ked ale o efta berš zako bokhalipe, o Josif biknela ine e manušende xajbnase te šaj sarijen te ovel so te xan.

¹⁰ O bokhalipe na inele baro samo ano Egiptat, nego hem ano Hanaan, kaj živinde o Jakov hem lesiri porodica.

¹¹ Adalese o Jakov bičhalđa pe phuredere čhaven ko Egiptat te činen xajbnase. O phralja na penđarde e Josife ked terdine anglo leste te činen xajbnase. Ali o Josif pendžarđa olen.

¹² Palo adava ked o Josif iskušinda pe phraljen te dikhel da li promeninde pe, phenda lende: “Me injum tumaro phral, o Josif! Ma daran. Tumen maje mangljen te čeren bišukaripe ked bikninden man sar robo, ali o Devel adava bišukaripe irinda ko šukar! Aven hem bešen ano Egiptat te šaj brininav man tumende hem tumare porodicende.”

¹³ Ked e Josifesere phralja irinde čhere hem phende pumare dadese e Jakovese dai o Josif pana dživdo, ov inele but radosno.

¹⁴ Iako o Jakov inele but purano, sa pe porodica ja nakhlo te bešel ano Egipat. I adahar sare adari živinde. Angleder so o Jakov mulo, blagoslovinda đijekhe pe čhavendar.

¹⁵ E savezesere obećanja save o Devel dinda e Avraamese nakhle upro Isaak, posle nakhle upro Jakov, a posle nakhle upro e Jakovesere dešuduj čhave hem lengere porodice. O potomci adale dešuduje čhavengere ule dešuduj plemija e Izraelesere.

9. Paramiz: O Devel vičini e Mojsija

*E biblijakiri paramiz taro 2.
lil e Mojsijasoro 1–4*

9¹ Palo e Josifesoru meriba, sa lesoro jeri ačhilo ano Egipat. On hem lengere potomci ačhile te živinen adari pana but berša hem inolen but čhave. On vičinde pe Izraelci.

² Ked nakhle but berša, sa više hem više inele Izraelcija. O Egipćanja bisterđe više ko inele o Josif hem sa so ćerđa lenđe. Lelje te daran taro Izraelci, adalese so inele but baro narodo. Adalese o faraon kova tegani vladinda ano Egipat ćerđa o Izraelci te oven robovija e Egipćanende.

³ O Egipćanja čhivđe e Izraelconen te ćeren but zgrade hem dizja. I phari buti ćerđa

len but te patinen, ali o Devel blagoslovinda len, ćerđa te ovel len po više čhave.

⁴ O faraon dikhlja da e Izraelconen isi but čhave, i naredinda pe manušenje te mudaren sa lengere bebicen kola inele murša adahar so ka frden len ani len Nil.

⁵ Jekh Izraelka bijandja murše. Oj hem lakoro rom garavđe e čhavore kobar šaj ine.

⁶ Ked dikhle da našti više te garaven le, čhivđe le ani jekh korpa savi džala ine e lenjaja Nil. Adava ćerđe te šaj spasinen le e meribnastar. Lesiri phureder phen dikhela ine odural so ka ovel oleja.

⁷ I čhaj e faraonesiri zadikhlja i korpa hem dikhlja so isi andre. Ked dikhlja e čhavore, lelja le te ovel lakoro čhavo. Platinda jekha Izraelka te del le te pijel thud, ali na džandja dai adaja romni adale čhavoiresiri daj. Ked o čhavoro inele edobor baro da na valjandja lese više e dajakoro thud, oj irinda le e faraonesere čhajate, koja dinda le anav Mojsije.

⁸ Jekh dive, ked o Mojsije već inele baro murš, dikhlja da nesavo Egipćanin marela e robo kova inele Izraelco. O Mojsije manglja te spasini e Izraelco adalese so džandja dai hem ov Izraelco.

⁹ Ked o Mojsije mislinda da niko na ka dikhel, mudarda e

Egipcánine hem parunđa le. Ali neko dikhlja adava so ćerđa o Mojsije.

¹⁰ Ked o faraon šunđa so ćerđa o Mojsije, manglja te mudari le. O Mojsije naštino taro Egipat ani divljina kote garavđa pe e faraonesere vojnikonendar.

¹¹ O Mojsije ulo pastiri ani divljina dur taro Egipat. Lelja romnja adale thanestar hem inole duj čhave.

¹² Jekh dive, sar o Mojsije arakhi ine pe bakren, dikhlja sar jekh grmo thabljola, ali i jag na oštetini le. Nakhino po paše uzalo grmo te šaj dikhel po šukar. Sar nakhela ine po paše, šunđa e Devlesoro glaslo: “Mojsije, huljav ti obuća adalese so terđoveja ko sveto than.”

¹³ O Devel phenđa: “Dikhljum sar mo narodo patini. Ka bičhalav tut koro faraon te ikale e Izraelconen taro Egipat te na oven više robovija. Me ka dav len i phuv Hanaan, i phuv savi obećinđum e Avraamese, e Isaakese hem e Jakovese.”

¹⁴ O Mojsije pučlja: “A so te mangle o manuša te džanen ko bičhalđa man, so te phenav lenđe?” O Devel phenđa: “ME INJUM OKOVA KOVA INJUM. Phen lenđe ‘o ME INJUM bičhalđa man kora tumende’. Hem akava phen: ‘Me injum o Jahve, o

Devel tumare pradengoro e Avraamesoro, e Isaakesoro hem e Jakovesoro.’ Akavai mlo anav zauvek.”

¹⁵ O Mojsije darandilo hem na manglja te džal koro faraon, adalese so mislinđa da na ka šaj šukar te vaćeri. Adalese o Devel bičhalđa e Mojsijasere phrale e Arone te pomožini lese. O Devel upozorinđa e Mojsija hem e Arone da o faraon na ka mangel te šunel.

10. Paramiz: Deš bare nevolje

*E biblijakiri paramiz taro
2. lil e Mojsijasoro 5–10*

10¹ O Mojsije hem o Aron dzele koro faraon. Phende lese: “Akava vaćeri o Devel e Izraelesoro: ‘Muk me narodo!’” O faraon na šunđa len. So te mukel e Izraelconen, on terinđa len više te ćeren buti!

² O faraon na manglja te mukel e Izraelconen, i adalese o Devel bičhalđa deš bare nevolje upro Egipat. Adaleja o Devel mothovđa e faraonese dai po zoralo olestar hem sa e egipatesere devlendar.

³ O Devel ćerđa i len Nil ano rat, ali o faraon palem na manglja te mukel e Izraelconen te džan.

⁴ O Devel bičhalđa žaben upro sa o Egipat. O faraon molinđa e Mojsija te cidel e žaben. Ali, ked sa o žabe mule, e faraonesoro

vilo pherdilo xoli hem na manglja te mukel e Izraelconen te ikljon taro Egipat.

⁵ Adalese o Devel bičhalđa komarconen upro Egipat. Palo adava bičhalđa bare mačhijen. O faraon vičinda e Mojsija hem e Arone te phenel lenđe da ka mukel e Izraelconen te zaustavinđe adaja nevolja. Ked o Mojsije molinda pe, o Devel cidinda e bare mačhijen taro Egipat. Ali e faraonesoro vilo pherdilo xoli hem na manglja te mukel e narodo.

⁶ Palo adava, o Devel čerđa sa e Egipcánengere domaća životinje te namborsaljon hem te meren. Ali e faraonese ano vilo inele xoli, i na manglja te mukel e Izraelconen te džan.

⁷ Tegani o Devel phenđa e Mojsijase te frdel pepeo ano vazduho anglo faraon. Ked čerđa adava, but bare čirevija mothovde pe upro Egipcánja, ali na upro Izraelci. O Devel čerđa te ovel xoli e faraonese ano vilo, i o faraon na manglja te mukel e Izraelconen te džan.

⁸ Palo adava, o Devel bičhalđa kukudi savi uništinda sa so barilo ko njive ano Egipat hem mudarđa đijekhe kova ine ikljola avri. O faraon vičinda e Mojsija hem e Arone hem phenđa lenđe: “Grešindum. Šaj te džan taro

Egipat.” O Mojsije molinda pe, i na peli više kukudi.

⁹ A o faraon palem grešinda hem ano vilo inole xoli. Na manglja te mukel e Izraelconen te džan.

¹⁰ Palo adava, o Devel bičhalđa skakavconen te učaren o Egipat. O skakavci xale sa adava so barilo ko njive, a so i kukudi našti ine te uništini.

¹¹ Tegani o Devel čerđa trin dive te ovel tomina. Edobor inele tomina da o Egipcánja našti ine te ikljoven taro čher. A adari kaj živinđe o Izraelci na inele tomina.

¹² I palo sa akala enja nevolje, o faraon na manglja te mukel e Izraelconen te džan. Adalese so o faraon na manglja te šunel e Devle, o Devel manglja te mukel pana jekh nevolja. Adaja nevolja ka promenini e faraonesoro mišljenje.

11. Paramiz: Pasha

E biblijakiri paramiz taro 2. lil e Mojsijasoro 11,1–12,32

11 ¹ O Devel upozorinda e faraone da ka mudari e najphuredere murše oti đijekh porodica e Egipcánengiri hem e prvone murše oto sa lengere životinje. O faraon šunđa adava, ali na manglja te verujini hem te šunel e Devle.

² E Devle inele način sar te spasini e najphuredere čhaven

okolengeren kola verujinđe ano leste. Đijekh porodica valjanđa te birini najšukare bakrore hem te čhinel le.

³ O Devel phenđa e Izraelconenđe e bakroresere rateja te makhen o krajevija pumare čheresere udarestar, te peken o mas hem sigate te xan le mareja savo inele ćerdo bizo kvasco. Phenđa lenđe da, palo adava so ka xan, te oven spremna te ikljoven taro Egipat.

⁴ O Izraelci ćerđe sa sar so phenđa lenđe o Devel te ćeren. Ki ekvaš i rat, o Devel nakhino maškaro Egipat hem mudarđa đijekhe najphuredere čhave.

⁵ Sa o čhera e Izraelconengere inele makhle rateja ko krajevija e udarengere, i o Devel nakhavđa adala čhera. Sare so inele ano čher inele ko sigurno, spasime zbog e bakroresoro rat.

⁶ O Egipćanja na verujinđe e Devlese hem adalese na šunđe lesere naredbe. Adalese o Devel na nakhavđa lengere čhera. Mudarđa sa e Egipćanengere najphuredere čhaven.

⁷ Sa e Egipćanengere najphuredera murša inele mule, taro najphureder čhavo e zatvorenikosoro đi o najphureder čhavo e faraonesoro. But manuša ano Egipat rundě hem tugujinđe.

⁸ Ani isto rat, o faraon vičinda e Mojsija hem e Arone hem phenđa

lenđe: “Sig legaren e Izraelconen taro Egipat!” O Egipćanja da terinđe e Izraelconen po sig te džan taro Egipat.

12. Paramiz: Ikljojba

E biblijakiri paramiz taro 2. lil e Mojsijasoro 12,33–15,21

12¹ O Izraelci inele but radosna so ikljovena taro Egipat. Na inele više robovija, a džana ine nakori Obećime phuv! O Egipćanja dinđe e Izraelconenđe sa so mangle, đi zlato, srebro hem avera vredna stvarija. Nesave manuša oto avera nacije tegani verujinđe ano Devel hem dzele zajedno e Izraelconencar sar on ine ikljovena taro Egipat.

² O Devel legarđa len adahar so ćerđa jekh učo stubo oto oblako savo džala ine anglo lende prekalo dive, a savo prekali rat ovela stubo oti jag. O Devel uvek inele olencar hem mothovđa lenđe o drom saveja on džana ine. On samo valjanđe te džan palo leste.

³ Na nakhino but palo adava, o faraon hem lesoro narodo promeninde pumaro mišljenje hem mangle palem o Izraelci te oven lengere robovija. O Devel ćerđa o faraon te pherđol xoli te šaj dikhel o narodo dai samo Ov Čačikano Devel, hem te xaljojen dai Ov, o Jahve, pozoralo e faraonestar hem lesere devlendar.

⁴ Adalese o faraon hem lesiri vojska dže palo Izraelci te dolen len. Ked o Izraelci dikhle sar e faraonesiri vojska avela, xalile da inele zarobime maškar e faraonesiri vojska hem o Lolo more. But darandile hem vičinde: “Na valjandam te dža taro Egipat! Akana ka mera!”

⁵ O Mojsije phenđa e Izraelconenđe: “Ma daran! O Devel ka marel pe tumenđe hem ka spasini tumen.” Tegani o Devel phenđa e Mojsijase: “Vačer e narodose te ciden pe nakoro Lolo more.”

⁶ Tegani o Devel cidinđa o stubo oto oblako hem čhivđa le maškaro Izraelci hem o Egipcánja, i o Egipcánja našti ine te dikhen e Izraelconen.

⁷ O Devel phenđa e Mojsijase te vazdel po vas nakoro more hem te razdvojini o pani. Tegani o Devel bičhalđa barval savi phudinđa o pani ano more ki levo hem ki desno strana, i ađahar čerđa pe drom maškaro more.

⁸ O Izraelci nakhle maškaro more upri šuki phuv, a ko soduj strane o pani terdino sar duvarija.

⁹ Tegani o Devel cidinđa o oblako taro drom, i o Egipcánja šaj ine te

dikhen e Izraelconen sar našena. On tegani pođinde palo lende.

¹⁰ I ađahar, džana ine palo Izraelci dromeja maškaro more, ali o Devel čerđa o Egipcánja te daran hem lengere kočije te zaglavinen pe. Vičinde: “Te naša akatar! O Devel marela pe zako Izraelci!”

¹¹ Ked sa o Izraelci nakhle ko sigurno ki aver strana taro more, o Devel phenđa e Mojsijase palem te vazdel po vas. Ked čerđa o Mojsije ađahar, o pani irinđa pe palal pe thaneste hem tasavđa sa e faraonesere vojska.

¹² Ked dikhle o Izraelci da o Egipcánja mule, verujinđe ano Devel hem verujinđe dai o Mojsije proroko e Devlesoro.

¹³ O Izraelci but inele radosna so o Devel spasinđa len taro meriba hem taro robujiba! Akana šaj ine te služinen e Devlese. O Izraelci đilabđe but đilja, proslavinđe pumari sloboda hem slavinđe e Devle adalese so spasinđa len tari e egipatesiri vojska.

¹⁴ O Devel naredinđa e Izraelconenđe đijekh berš te slavinen i Pasha sar te setinen pe da o Devel dinđa len pobeda upro Egipcánja hem da spasinđa len taro robujiba. Slavinđe la ađahar

so činena ine najšukare bakrore, save ine xana zajedno e mareja savoi éerdo bizo kvasco.

13. Paramiz: E Devlesoro savez e Izraelconencar

*E biblijakiri paramiz taro
2. Lil e Mojsijasoro 19–34*

13¹ Palo adava so o Devel legarđa e Izraelconen maškaro Lolo more, legarđa len maškari pustinja đi ki planina savi vičini pe Sinaj. Adava inele isto planina kote o Mojsije dikhlja o grmo savo ine thabljola. O narodo čhivđe o šatorija teleder i planina.

² O Devel phenđa e Mojsijase hem e izraelskone narodose: “Te šunđen man hem te ičerđen mlo savez, ka oven mlo najmanglo narodo, me ka ovav tumaro caro, a tumen ka oven sar sveštenici, hem ka oven sveto narodo.”

³ Palo trin dive, palo adava so o narodo duhovno pripremisalo, o Devel huljilo upro najučo than e planinakoro Sinaj, a upral ine grmindā, khuvđe munje, mothovđa pe čuro hem šundilo zoralo zvuk e trubakoro. Samo e Mojsijase inele muklo te uštel ki planina.

⁴ Tegani o Devel dindā len savez hem phenđa: “Me injum o Jahve, o Devel klo, kova spasindā tut taro robujiba ano Egipat. Ma slavinen avere devlen.”

⁵ “Ma éeren idolen hem ma slavinen len, adalese so me, o Jahve, injum ljubomorno Devel. Ma koristinen mlo anav ko bišukar način. Dikh o eftato dive te ovel ée sveto. Averčhane, éer sa ti buti ko šov dive, adalese so ko eftato dive valjani te odmorine tut hem te setine tut mandar.”

⁶ “Poštujin te dade hem te daja. Ma mudar. Ma éer preljuba. Ma čor. Ma xovav. Ma mang averesera romnja, ni averesoro čher, ni bilo aver soi averesoro.”

⁷ Tegani o Devel pisindā akala Deš naredbe ko duj ploče oto bara hem dindā len e Mojsijase. O Devel da dindā but avera zakonja hem pravilja savende valjanđe te oven poslušna. Te o manuša ule poslušna akale zakonende, o Devel obećindā da ka blagoslovini len hem da ka štitini len. Te na ule poslušna, o Devel ka kaznini len.

⁸ O Devel e Izraelconende vačerđa tačno sar te éeren o šatori savo manglja lendar te éeren. Vičindā pe Šatori zako sastanko. Inole duj sobe saven odvojindā jekh bari zavesa. Samo o baro svešteniko šaj ine te đerdini ki soba pali zavesa, adalese so adari inele o Devel.

⁹ Te neko na ulo poslušno e Devlesere zakonese, šaj ine te anel životinja ko žrtveniko anglo Šatori zako sastanko sar žrtva e Devlese.

O svešteniko tegani činela ine e životinja hem tharela la upro žrtveniko. O rat e životinjakoro savo inele žrtvujime učhari ine o greh adale manušesoro hem čerela le ine te ovel čisto anglo Devel. O Devel birinđa e Mojsijasere phrale e Arone hem e Aronesere potomkonen te oven lesere sveštenici.

¹⁰ O narodo phenđa da ka oven poslušna e zakonende saven o Devel dinđa len, te slavinen e jekhe Devle hem te oven lesoro posebno narodo. Ali na nakhino but palo adava so obećinđe da ka oven poslušna e Devlese, čerđe nešto bišukar zako so o Devel inele but xoljame.

¹¹ O Mojsije but dive inele ko naj učo than e planinakoro Sinaj, kote vačeri ine e Devleja. E manušenđe dosadinđa pe te adžičeren le te irini pe. Adalese anđe zlato e Aronese hem rodinđe lestar te čerel lenđe idole.

¹² O Aron čerđa idole oto zlato ko oblik e telcosoro. O manuša lelje te slavinen adale idole hem te anen lese žrtve! O Devel inele but xoljame upro lende adalese so grešinđe hem manglja te mudari len. Ali o Mojsije molinđa pe olenđe hem o Devel šunđa lesiri molitva i na mudarđa len.

¹³ Ked o Mojsije huljilo tari planina hem ked dikhlja e idole, edobor inele xoljame da phaglja o ploče oto bara upro savende o Devel pisinđa o Deš naredbe.

¹⁴ Tegani o Mojsije phaglja e idole, čerđa le ko prah, o prah frdinđa ko pani hem terinđa e narodo te pijen adava pani. O Devel bičhalđa nevolja upro manuša i but džene olendar mule.

¹⁵ O Mojsije čerđa neve ploče oto bara zako Deš naredbe sar zamena okolende saven phaglja. Tegani palem uštino ki planina hem molinđa e Devle te oprostini e narodose. O Devel šunđa e Mojsija hem oprostinđa lenđe. Irinđa pe tari planina e Deše naredbencar save inele pisime ko neve ploče. Palo adava, o Devel e Izraelconen legarđa tari planina Sinaj nakori Obećime phuv.

14. Paramiz: O narodo lutini ki pustinja

E biblijakiri paramiz taro 2. lil e Mojsijasoro 16–17; 4. lil e Mojsijasoro 10–14; 20; 27; 5. lil e Mojsijasoro 34

14 ¹ Palo adava so o Devel e Izraelconende dinđa o zakonja savende manglja te oven poslušna sar kotor oto lesoro savez olencar, džeze tari planina Sinaj.

O Devel lelja te legari len nakori Obećime phuv, savi vičinda pe Hanaan. O stubo oto oblako džala ine anglo lende nakoro Hanaan, a on džana ine palo leste.

² O Devel e Avraamese e Isaakese hem e Jakovese dinda po lafi da lengere potomkonende ka del i Obećime phuv, ali akana adari živinde but nacije. Vičinde pe Hanaanci. On ni na slavinde ni na šunde e Devle. Slavinde xovavne devlen hem čerde but bišukar buća.

³ O Devel phenda e Izraelconende: “Valjani te jurinen sa e Hanaanconen tari Obećime phuv. Ma olencar te čeren mir hem ma len tumende rome ili romnja olendar. Valjani te uništinen sa lengere idolen. Te na šunden man, ka slavinen lengere idolen umesto man.”

⁴ Ked o Izraelci resle či ki granica oto Hanaan, o Mojsije birinda dešuduje muršen, po jekhe taro dijekh pleme e izraelesoro. Sikavđa len sar te džan hem garandoj te dikhen savi i phuv. Adahar da valjande garandoj te dikhen kobor bari e hanaanconengiri vojska.

⁵ Dešuduj murša phirde maškaro Hanaan saranda dive, i irinde pe. Phende e manušende: “I phuv but šaj te bijani hem but šuži.” Ali deš murša phende: “O dizjai but zorale hem adalai manuša po uče hem po

zorale amendar! Te napadindam len, sigurno ka pobedinen amen hem ka mudaren amen!”

⁶ Ali avera duj murša, o Kaleb hem o Isus Navin, tegani phende: “Čačei o Hanaanci uče hem zorale, ali amen sigurno ka pobedina len adalese so o Devel ka marel pe amende!”

⁷ Ali o manuša na šunde e Kaleve hem e Isus Navine. Xoljande upro Mojsije hem upro Aron hem phende: “Sose anđen amen ko akava opasno than? Po šukar ka ovel amende ine ano Egipat, a akana, ače, ka mudarđova ano mariba, a amare romnja hem amare čhavore ka oven robovija.” O manuša mangle te birinen nekas avere te ovel lengoro vođa kova ka legari len palal ko Egipat.

⁸ O Devel but xoljanda hem alo ano Šatori zako sastanko. Phenda: “Adalese so na mangljen te čeren sar so phendum tumende, sa o narodo ka lutini ki pustinja. Sem o Isus Navin hem o Kaleb, sarijen kolen isi biš berš ili više ka meren akate hem niked na ka đerdinen ki Obećime phuv.”

⁹ Ked šunđa o narodo adava, ine lende žao so grešinde. Lelje pumaro oružje hem dzele te maren pe e Hanaanconencar. O Mojsije phenda lende te na džan adalese so o Devel na inele olencar, ali on na mangle te šunen le.

¹⁰ Adalese so o Devel na dželo olencar ko mariba, o Hanaanci pobedinde len hem buten mudarđe. Palo adava, o Izraelci cidinde pe taro Hanaan, i saranda berša lutinde ki pustinja.

¹¹ Ko adala saranda berša sar o narodo e izraelesoro lutini ine ki pustinja, o Devel brininda pe olendar. Dinda len maro taro nebo savo vičinda pe “mana”. Bičhalđa da bute čirikljen (prepelicen) ko thana kote bešena ine, sar te šaj xan hem mas. Ko sa adava vreme, o Devel čerđa lengere šeja hem lengere sandale te na pharavdon.

¹² O Devel da ko čudno način dinda len pani tari stena. A palem ko sa adava, e izraelesere narodose o Devel na inele šukar hem mrmljinde protiv oleste hem protiv o Mojsije. Ali čak i tegani o Devel ačhilo verno zako ple obećanja save dinda e Avraamese, e Isaakese hem e Jakovese.

¹³ Ko aver nesavo puti ked e manušen na ine pani, o Devel phenđa e Mojsijase: “Vačer e stenaće hem o pani ka thavdel olatar.” Ali o Mojsije na inele poslušno e Devlese. So te vačeri e stenaće, ov anglo sa o narodo duj puti e štapeja khuvđa ki stena. O pani čače thavdino olatar sar te šaj sare te pijen, ali o Devel inele xoljame upro Mojsije hem

phenđa lese: “Tu na ka đerdine ani Obećime phuv.”

¹⁴ Palo adava so o Izraelci lutinde ki pustinja saranda berš, sare kola pobunisale protiv o Devel mule. Tegani o Devel palem legarđa e narodo angli Obećime phuv. Tegani o Mojsije inele but purano, i o Devel birinda e Isus Navine te pomožini lese te legari e narodo. O Devel da obećinda e Mojsijase da jekh dive ka bičhali avere proroko sar oleste.

¹⁵ Palo adava, o Devel phenđa e Mojsijase te džal ko naj učo than e planinakoro sar te šaj dikhel i Obećime phuv. O Mojsije dikhlja i Obećime phuv, ali o Devel na muklja lese te đerdini ano late. Tegani o Mojsije mulo, a o Izraelci runde le trijanda dive. O Isus Navin ulo lengoro nevo vođa. Ov inele šukar vođa, adalese so verujinda e Devlese hem inele lese poslušno.

15. Paramiz: I Obećime phuv

E biblijakiri paramiz taro lil e Isus Navinesoro 1–24

15 ¹ I alo o vreme o Izraelci te đerdinen ano Hanaan, ani Obećime phuv. O Isus Navin bičhalđa duje muršen te dikhen savi e hanaanesiri diz Jerihon, savi inele zaštitime ađahar so inele okružime zorale duvarencar. Ani adaja diz živinda jekh prostitutka

palo anav Raava, savi garavđa e duje muršen hem kasnije pomožinda lenđe te našen. Čerđa adava adalese so verujinda ano Devel. O duj murša obećinđe da ka zaštitinen e Raava hem lakere porodica ked o Izraelci ka uništinen o Jerihon.

² O Izraelci valjanđe te nakhen i len Jordan te šaj đerdinen ani Obećime phuv. O Devel phenđa e Isus Navinese: “O sveštenici nek džan prva.” Ked o sveštenici čhivđe pumare pre ani len Jordan, o pani ačhilo te thavdel sar te šaj o Izraelci nakhen ki aver strana upri šuki phuv.

³ Ked o manuša nakhle i len Jordan, o Devel sikavđa e Isus Navine sar te napadini i zoralı diz Jerihon. O narodo šunđa e Devle. O vojnici hem o sveštenici šov dive phirindoj okolinđe i diz Jerihon jekhvar ko dive, sar so phenđa lenđe o Devel te ćeren.

⁴ I ko eftato dive, o Izraelci phirindoj okolinđe i diz pana ehta puti. Sar ine okolinena i diz zadnjo puti, o vojnici vićinđe, a o sveštenici phudinđe ano trube.

⁵ Tegani e Jerihonesere duvarija pele! O Izraelci sa uništinda ani diz sar so phenđa lenđe o Devel. Samo na dirinđe e Raava hem lakere porodica, kola pridružisale e Izraelconenđe. Ked avera nacije save živinđe ano Hanaan šunđe so

o Izraelci uništinda o Jerihon, but darandile da o Izraelci hem olen ka napadinen.

⁶ O Devel naredinda e Izraelconenđe te na phanden mir nijekhe narodoja taro Hanaan. Ali jekh narodo taro Hanaan, savo vićinđa pe Giveon, xovavđa e Isus Navine hem phenđa lese da avela taro than savoi dur taro Hanaan. Rodinđe e Isus Navinenstar te phanden mir olencar. O Isus Navin hem o Izraelci na pućle e Devle kotar ale o Giveonci, i o Isus Navin phandlja mir olencar.

⁷ O Izraelci inele but xoljame ked dodžanđe so o Giveonci xovavđe len, ali ićerđe pe ko adava so phandle mir olencar adalese so adava inele obećanje anglo Devel. Ked nakhlo nesavo vreme, o carija jekhe avere narodosere ano Hanaan, o Amorejci, šunđe so o Giveonci phandle mir e Izraelconencar, i ćedinđe pumara vojska ki jekh bari vojska hem napadinđe e Giveonconen. O Giveonci rodinđe pomoć e Isus Navinestar.

⁸ I ađahar, o Isus Navin ćedinđa e izraelesere vojska, i sa i rat phirđe sar te aven koro Giveonci. Sabajleja iznenadinđe e Amorejconen hem napadinđe len.

⁹ Adava dive o Devel marđa pe zako Izraelci. Zbuninda e Amorejconen hem bićhalđa

bari kukudi savi mudarđa
bute Amorejconen.

¹⁰O Devel da ćerđa o kham te terđol sa ko jekh than, sar te ovel e Izraelconen dovoljno vreme te pobedinen e Amorejconen. Adava dive o Devel anđa bari pobjeda zako Izraelci.

¹¹Palo adava so o Devel pobedinđa adala vojska, but avera narodija ćedinđe pe te napadinen e Izraelconen. O Isus Navin hem o Izraelci napadinđe len hem pobedinđe len.

¹²Palo adava mariba, o Devel dinđa đijekhe izraelskone pleme lesoro kotor oti Obećime phuv. Tegani o Devel dinđa mir e Izraelese ko sa o granice.

¹³Ked o Isus Navin inele purano, vićinđa sa e Izraelconen. Podsetinđa len ki lengiri obaveza te oven poslušna zako savez savo o Devel ćerđa e Izraelconencar ko Sinaj. O narodo obećinđa da ka aćhol verno e Devlese hem da ka ićeri lesere naredbe.

16. Paramiz: O spasitelja

*E biblijakiri paramiz taro
Lil e Sudijendar 1–3; 6–8*

16¹Palo e Isus Navinesoro meriba, o Izraelci na inele poslušna e Devlese hem na ispudinđe avere Hanaanconen ni inele poslušna e Devlesere naredbenđe. So te slavinen e

Jahve, e ćaćimasere Devle, on lelje te slavinen e hanaanesere devlen. E Izraelconen na inele caro, i sare ćerđe ađahar sar so mislinđe dai šukar.

²Adalese so o Izraelci na inele poslušna e Devlese, o Devel kazninđa len ađahar so muklja te pobedinen len lengere neprijateljja. Adala neprijateljja ćorđe but so e Izraelconendar, uništinenena ine lengoro imanje hem mudarena buten olendar. Palo adava so but berša na inele poslušna e Devlese, i adalese lengere neprijateljja mućinenena len, o Izraelci pokajinđe pe hem rodinđe e Devle te spasini len.

³Tegani o Devel vazdinđa lenđe jekhe manuše kova oslobodinđa len lengere neprijateljendar hem anđa mir ki phuv. Ali o narodo palem bisterđa e Devle hem lelja palem te slavini idolen. Adalese o Devel muklja e Midijanconenđe, lengere neprijateljjenđe, te pobedinen len.

⁴O Midijanci efa berš lena ine sa o điv e Izraelconendar. O Izraelci but darandile. Garavena pe ine ano pećine taro Midijanci. I konaćno, zorale rodinđe e Devle te spasini len.

⁵Jekh dive, jekh Izraelco palo anav Gedeon garandoj ćedela ine o điv sar te na ćoren lestar o Midijanci. O anđeo e Devlesoro alo koro Gedeon hem phenđa lese:

“O Develi tuja. Tu injan zoralo ko mariba. Dža hem spasin e Izraelconen e Midijanconendar.”

⁶ E Gedeonesere dade ine jekh žrtveniko posvetime zako nesavo idoli. O Devel phenđa e Gedeonese te phagel adava žrtveniko. Ali o Gedeon darandilo e manušendar, i adžicerđa te perel i rat. Tegani phaglja o žrtveniko sa ko kotora. Paše uzalo adava than, o Gedeon vazdinđa žrtveniko posvetime e Devlese hem upro leste anđa žrtva e Devlese.

⁷ Sabajleja o manuša dikhle da neko phaglja o žrtveniko hem but xoljanđe. Džele e Gedeonese ko čher te mudaren le, ali e Gedeonesoro dad phenđa lenđe: “Sose pokušinena te pomožinen tumare devlese? Tei ov devel, korkoro nek zaštitini pe.” Adalese so phenđa lenđe adava, on na mudarđe e Gedeone.

⁸ Tegani o Midijanci palem ale te čoren e Izraelconendar. Edobor džene ale da našti ine te đenen pe. O Gedeon vičinđa e Izraelconen te maren pe olencar. Molinđa e Devle te del le duj znakija sar te ovel sigurno da o Devel ka upotrebini le te spasini e Izraelconen e Midijanconendar.

⁹ Sar prvo znako, o Gedeon čhivđa e bakresiri koža ki phuv hem molinđa e Devle te perel e sabalesiri rosa samo upri e

bakresiri koža, a na upri phuv.

O Devel ćerđa adahar. Aver rat, molinđa e Devle i phuv te ovel sapani, a e bakresiri koža te ovel šuki. O Devel hem adava ćerđa. Adala duj znakija uverinđe e Gedeone da o Devel ka upotrebini le te spasini e Izraelconen e Midijanconendar.

¹⁰ 32.000 e izraelesere vojnici ale koro Gedeon, ali o Devel phenđa lese dai adava but. Tegani o Gedeon bičhalđa čhere 22.000 manušen kola darandile te džan ko mariba. O Devel phenđa e Gedeonese da palem isi le but manuša. Adalese o Gedeon bičhalđa čhere sarijen, sem 300 vojniconen.

¹¹ Adaja rat o Devel phenđa e Gedeonese: “Hulji ano logori e midijanconengoro hem ked ka šune so vaćerena, na ka dara više.” Adalese adaja rat o Gedeon huljilo ano logori hem šunđa e midijanesere vojniko sar vaćeri pe amalese so dikhlja ko suno. E manušesoro amal phenđa: “Akava suno znaćini da e Gedeonesiri vojska ka pobedini e midijanesere vojska!” Ked šunđa o Gedeon adava, slavinđa e Devle.

¹² Tegani o Gedeon irinđa pe koro pe vojnici hem đijekhese đinđa po jekh šing, čaro ćerdo oti glina hem baklja. Opkolinde o logori kote sovena ine e midijanesere vojnici.

E Gedeonesere 300 vojnici čhivđe o baklje ano čaro sar te na dikhen o Midijanci o svetlo e bakljengoro.

¹³Tegani sa e Gedeonesere vojnici ko isto momenti phagle pumare čare, i ađahar oto jekhvar mothovđa pe i jag e bakljengiri. Phudinđe pumende ano šinga hem vičinde: “Maraja amen zako Jahve hem zako Gedeon!”

¹⁴O Devel zbuninda e Midijanconen, ađahar da lelje te mudaren jekh avere maškara pumende. Odmah hem avera Izraelci inele vičime pumare čherendar te aven hem te pomožinen te jurinen e Midijanconen. Buten mudarđe, a averen jurinde tari e Izraelesiri phuv. Adava dive mule 120.000 Midijanci. O Devel spasinda e Izraelconen.

¹⁵O Izraelci mangle te čhiven e Gedeone te ovel lengoro caro. O Gedeon na muklja lenđe te čeren adava, ali rodinda lendar te den le xari zlatna angrustika save đijekh olendar lelje e Midijanconendar. I but zlato dinđe e Gedeonese.

¹⁶O Gedeon adale zlatostar čerđafse posebno fostani savo ine akhari o baro svešteniko. Ali e manušenje adava fostani ulo sar idoli save slavinđe. Adalese o Devel palem kazninda

e Izraelconen adalese so slavinđe idolen. O Devel muklja lengere neprijateljende te pobedinen len. I on palem rodinde e Devle te pomožini lenđe, i o Devel bičhalđa lenđe pana jekhe manuše kova spasinda len.

¹⁷Ađahar inele but puti: O Izraelci ine grešinena, o Devel ine kaznini len, on ine pokajinena pe, a o Devel ine bičhali lenđe manuše te spasini len. Ko but berša, o Devel bičhalđa lenđe bute manušen kola spasinena ine e Izraelconen olengere neprijateljendar.

¹⁸Konačno, o narodo molinda e Devle te del len caro sar so avere nacijen ine. Mangle caro kovai učo hem zoralo, kova šaj te legari len ko mariba. E Devlese na inele šukar adava so mangle, ali dinda len caro, ađahar sar so mangle.

17. Paramiz: E Devlesoro savez e Davideja

E biblijakiri paramiz taro 1. Lil e Samuilesoro 10; 15–19; 24; 31; 2.

Lil e Samuilesoro 5; 7; 11–12

17 ¹O Saul inele prvo caro e Izraelesoro. Inele učo hem šužo, inele baš esavko sar so manglja o narodo. O Saul inele šukar caro prva nekobor berša. Ali kasnije ulo bišukar hem na inele poslušno e Devlese, i o

Devel birinđa jekhe avere manuše kova jekh dive ka ovel caro olese ko than.

²O Devel birinđa jekhe terne Izraelco palo anav David te ovel caro palo Saul. O David inele pastiri tari diz Vitlejem. Ko razna prilike, sar ine arakhi pe dadesere bakren, o David mudarđa hem lave hem medvede save napadinđe e bakren. O David inele ponizno hem pravedno manuš, kova verujinđa e Devlese hem ine lese poslušno.

³O David ulo zoralo vojniko hem kapetani. Sar inele pana terno, marđa pe jekhe but bare manušeja palo anav Golijat. O Golijat inele trenirime vojniko, but zoralo hem učo sar di trin metarija. Ali o Devel pomožinđa e Davidese te mudari e Golijate hem te spasini e Izraelconen. Palo adava, o David pobedinđa bute e Izraelesere neprijateljnen, i adalese o narodo volinđa le.

⁴O Saul ulo ljubomorno adalese so o narodo volinđa e Davide. But puti manglja te mudari le, i o David garaj pe ine olestar. Jekh dive o Saul rodinđa e Davide te mudari le. Đerdinđa ki isto pećina kote o David garavđa pe olestar, ali na dikhlja le. O David tegani inele lese but paše i šaj ine te mudari e Saule, ali na manglja. Umesto adava, činđa jekh kotor e Saulesere šejendar sar te mothoj

lese da na ka mudari le sar te šaj ovel caro.

⁵Ko kraj o Saul mulo ano mariba, a o David ulo caro upro Izrael. Ov inele šukar caro, a o narodo volinđa le. O Devel blagoslovinđa e Davide hem ćerđa le te ovel but uspešno. O David marđa pe ano but mariba hem o Devel pomožinđa lese te pobedini e Izraelesere neprijateljnen. O David osvojinđa o Jerusalem hem ćerđa le te ovel glavno diz pese ano carstvo. Zako e Davidesoro carujiba, o Izrael ulo zoralo hem barvalo.

⁶O David manglja te ćerel hram kote o Izraelci ka šaj te slavinen e Devle hem te anen lese žrtve. Ći sar 400 berša, o narodo slavinđa e Devle hem anđa lese žrtve ano Šatori zako sastanko savo ćerđa o Mojsije.

⁷Ali, o Devel bičhalđa koro David e proroko e Natane akale lafeja: “Adalese so tu injan manuš kova marela pe ano mariba, na ka ćere maje Hram. To čhavo ka ćerel le. Ali, me ka blagoslovinav tut but. Jekh te potomkonendar zauvek ka vladini sar caro upro mlo narodo!” Jedinoi potomko e Davidesoro kova šaj vladini zauvek o Mesija. O Mesijai e Devlesoro Izabraniko kova ka spasini akale phuvjakere manušen lengere grejonendar.

⁸Ked šunđa o David adala lafija, odmah zahvalinđa e Devlese hem

slavinđa le adalese so obečinda e Davidese esavki bari čast hem but blagoslovija. O David na džanda ked o Devel ka ispunini pe obečanja. Ali, sar so ulo, o Izraelci pana but berša valjanđe te adžiceren e Mesijasoro aviba, di sar 1.000 berša.

⁹ O David vladinda pravedno hem verno but berša, a o Devel blagoslovinda le. Ali, ked purandilo, čerđa baro greh anglo Devel.

¹⁰ Jekh dive, sar lesere vojnici ine marena pe ano mariba dur pumare čerendar, o David taro po dvorco dikhlja jekha šuža đuvlja sar nandola. Lakoro anav inele Vitsaveja.

¹¹ So te irini po šero ki aver strana te na dikhel, o David bičhalđa nekas te anen la koro leste. Suća olaja hem bičhalđa la čhere. Na nakhino but palo adava, i Vitsaveja bičhalđa poruka e Davidese dai khamni.

¹² E Vitsavejakoro rom, palo anav Urija, inele jekh oto e Davidesere najšukar vojnici. O David vičinda e Urija te irini pe taro mariba hem phenda lese te džal čhere hem te ovel pe romnjaja sar te mislinen o manuša da i Vitsaveja akhari e Urijasere čhave ano vođi. Ali o Urija na manglja te džal čhere adalese so sa o vojnici inele ano mariba. Adalese o David bičhalđa

e Urija palal ano mariba hem phenda e generalese te čhivel e Urija adari kaj o neprijateljji inele najzoralo, te mudarđol.

¹³ Palo adava so o Urija inele mudardo, o David lelja romnjaće e Vitsaveja. Palo nesavo vreme oj bijanda čhave e Davidese. O Devel but xoljanđa zbog adava so o David čerđa, i bičhalđa e proroko e Natane te vaćeri e Davidese kobor bišukar inele lesoro greh. O David pokajinda pe zako po greh hem o Devel oprostinda lese. Palo adava, sa po dživdipe o David inele poslušno e Devlese, čak hem ano phare vremena.

¹⁴ Ali, sar kazna zako e Davidesoro greh, lesoro čhavoro mulo. Ađahar da, ko sa lesoro dživdipe savo ačhilo le, lesiri porodica marela pe ine maškara peste, i ađahar e Davidesoro moć slabonđa. Iako o David na inele verno e Devlese, o Devel inele verno zako pe obečanja. Kasnije, e Davide hem e Vitsaveja inele pana jekh čhavo. Dinđe le anav Solomon.

18. Paramiz: Ulavdo carstvo

E biblijakiri paramiz taro 1. lil e caronendar 1–6; 11–12

18 ¹ Palo but berša, o David mulo, a lesoro čhavo o Solomon lelja te vladini upro Izrael. O Devel vaćerđa

e Solomoneja hem pučlja le so najviše mangela. Ked o Solomon rodinđa džandipe, o Devel inele zadovoljno hem ćerđa le te ovel najdžando manuš ki phuv. O Solomon siklilo but so hem inele but džando sudija. O Devel ćerđa le te ovel but barvalo.

² O Solomon vazdinđa Hram ano Jerusalem zako savo lesoro dad o David ćerđa plan hem čedinđa materijal. O narodo akana slavinđa e Devle hem anđa žrtve ano Hram, a angleder adava ine ćerena ano Šatori zako sastanko. O Devel alo hem inele ano Hram, hem živinđa pe narodoja.

³ Ali o Solomon but volinđa e đuvljen taro avera phuvja. Na šunđa e Devle hem lelja bute romnjen, đi sar 1.000 romnja inole! But adale romnjendar ale taro avera phuvja, a pumencar anena ine pumare devlen saven ine slavinena. Ked o Solomon purandilo, hem ov da lelja te slavini lengere devlen.

⁴ O Devel xoljanđa upro Solomon hem sar kazna zako adava so o Solomon na ine lese verno o Devel obećinđa lese da palo lesoro meriba e Izraelesoro narodo ka ovel ulavdo ko duj carstvija.

⁵ Ked mulo o Solomon, lesoro čhavo o Rovoam ulo caro. Ov na inele razumno manuš. Sa o Izraelci čedinđe pe te proglasinen

le carose. Žalinđe pe lese da o Solomon terinđa len te ćeren phare buća hem te platinen but porez.

⁶ E Rovoamesoro odgovor na inele šukar: “Tumen mislinđen da mo dad o Solomon terinđa tumen te ćeren phare buća, ali me ka terinav tumen te ćeren po phare buća nego so ov terinđa tumen hem ka kazninav tumen po zorale nego so ov kazninđa tumen.”

⁷ I ađahar, deš plemija e Izraelesere na mangle e Rovoame carose. Samo duj plemija ačhile lese verna. Adala duj plemija ule carstvo vičime E judejakoro carstvo.

⁸ Aver deš plemija e Izraelesere, kola na mangle e Rovoame carose, čhivđe carose e manuše palo anav Jerovoam. Lengoro carstvo inele ko upruno kotor e phuvjakoro, a vičinđe le E izraelesoro carstvo.

⁹ O Jerovoam bunisalo protiv o Devel hem legarđa e manušen ano greh. Ćerđa duje idolen te šaj lesoro narodo slavini len, a na e Devle ano Hram savoi ano carstvo e Judejakoro.

¹⁰ E Judejakoro hem e Izraelesoro carstvo ule neprijatelja hem but puti marđe pe jekh avereja.

¹¹ Ano nevo carstvo e izraelesoro, sa o carija inele bišukar. Buten olendar mudarđe avera Izraelci, kola mangle te oven carija lenđe ko than.

¹² Sa o carija hem but manuša taro e izraelesoro carstvo slavinena ine idolen. Ko adava inele uključime but bišukar buća hem sar žrtven dena ine pumare čhavoren.

¹³ O carija e Judejakere inele potomci e Davidesere. Nesave olendar inele šukar manuša, kola vladinđe pravedno hem slavinđe e Devle. Ali, but carija e judejakere inele bišukar hem ćerena ine okova so na valjani, hem slavinena ine idolen. Nesave carija da dena ine pumare čhaven sar žrtva e xovavne devlenđe. But manuša tari Juda da cidinđe pe e Devlestar hem slavinena ine avere devlen.

19. Paramiz: O Proroci

E biblijakiri paramiz taro 1. lil e caronendar 16–18; 2. lil e caronendar 5; Jeremija 38

19¹ O Devel bičhalđa prorokonon e izraelesere narodose pana od ked postaninđe narodo. O proroci šunena ine o lafi e Devlestar, i vaćerena le ine e narodose.

² O Ilija inele proroko zako vreme ked o Ahav inele caro upro e izraelesoro carstvo. O Ahav na inele šukar manuš hem ohrabrini ine e manušen te slavinen e xovavne devle palo anav Vaal. O Ilija phenđa e Ahavese: “Na ka perel bršin ano e izraelesoro

carstvo đikote me na phenava.” Adava but xoljanćerđa e Ahave.

³ O Devel phenđa e Ilijase te džal đi ko jekh potok ani pustinja hem adari te garaj pe e Ahavestar, kova manglja te mudari le. Đijekh sabajle hem đijekh rat, o čiriklja anena lese ine maro hem mas. O Ahav hem lesiri vojska rodinđe e Ilija, ali našti ine arakhen le. Adalese so but vreme na pelo bršin, hem adava potok da šučilo.

⁴ Adalese o Ilija dželo ki pašutni phuv. Ani adaja phuv živinđa jekh udovica hem lakoro čhavo, a skoro na ačhilo len ništa zako xajba adalese so inele bokhalipe adalese so na pelo bršin. Ali, on priminđe e Ilija pese ko čher hem dinđe le te xal i o Devel brininđa pe olendar ađahar so ćerđa lengoro čaro e vareja hem lengiri flaša e uljeja niked te na oven čuće. Sa đikote inele o bokhalipe, olen inele so te xan. O Ilija ačhilo adari nekobor berša.

⁵ Ked nakhle trintekvaš berš, o Devel phenđa e Ilijase te irini pe e izraelese ano carstvo hem te vaćeri e Ahavese da palem ka bičhali bršin. Ked o Ahav dikhlja e Ilija, phenđa lese: “Adathe injan, tu kova ćereja problemija!” O Ilija phenđa lese: “Tu injan adava kova ćerela problemija! Ačhavđan e Jahve, e čačimasere Devle, a slavineja e Vaale. Ana

sa e narodo oto carstvo Izrael ki planina Karmel.”

⁶ Sa o manuša oto carstvo Izrael, di o 450 proroci e Vaalesere, ale ki planina Karmel. O Ilija phenda e manušende: “Odlučinen tumen više kas ka slavinen. Tei o Jahve Devel, kanden ole, tei o Vaal Devel, kanden ole!”

⁷ Tegani o Ilija phenda e Vaalesere prorokonende: “Čhinen jekhe guruve hem čhiven le sar žrtva, ali ma te tharen i jag. Hem me ka érav ađahar. Čáčimasoroi Devel okova kova ka bičhali jag te tharel e žrtven.” I ađahar, e Vaalesere proroci čhivde e žrtva, ali na tharde i jag.

⁸ Tegani e Vaalesere proroci molinde pe e Vaalese: “Šun amen, Vaale!” Sa o dive molinena pe ine hem vičinena, čhinenena pe da ine čhurjencar, ali na dobinde nisavo odgovor hem na ali i jag te tharel e žrtva.

⁹ Ked nakhlo o dive, o Ilija čhivda e žrtva e Devlese. Tegani phenda e manušende te čhoren dešuduj bare čare pani upri žrtva đikote o mas, o kaš, hem i phuv uzalo žrtveniko na ovena skroz sapanne.

¹⁰ Tegani o Ilija molinda pe: “Jahve, Devla e Avraamesereja, e Isaakesereja hem e Jakovesereja, mothov amende avdive da tu injan o Devel e Izraelesoro hem da me injum to sluga. Odgovorin maje ki

molitva te dikhnen akala manuša da tu injan čáčimasoro Devel.”

¹¹ Odmah peli i jag taro nebo hem tharđa o mas, o kašta, o bara, i phuv, čak hem o pani savo inele uzalo žrtveniko. Ked o manuša dikhle adava, pele ki phuv hem phende: “O Jahvei Devel! O Jahvei Devel!”

¹² Tegani o Ilija phenda: “Ma te muken nijekhe e Vaalesere proroko te našel.” I ađahar, o manuša dolinde e Vaalesere prorokonen, legarde len adathar hem mudarde len.

¹³ Tegani o Ilija phenda e carose e Ahavese: “Odmah irin tut ani diz, adalese so avela o bršin.” I o nebo kalilo hem lelja te perel bršin. O Jahve adaleja mothovda dai ov čáčimasoro Devel.

¹⁴ Angleder so te nakhel e Ilijasoro vreme, o Devel birinda jekhe manuše palo anav Elisej te ovel proroko. O Devel éerđa but čudesija prekalo Elisej. Jekh oto adala čudesija ulo upro Naaman, kova inele kapetani e neprijateljengoro, kole inele kožno nambormipe. Šunđa zako Elisej, i dželo te zamolini le te sasljari le. O Elisej phenda e Naamanese efta puti te frdel pe ani len Jordan.

¹⁵ O Naaman prvo xoljanda hem na manglja te érel adava, adalese so džanda da o nandojba našti korkoro pestar te legari o

nambormipe. Ali kasnije odlučinda te ćerel adava so terinda le o Elisej hem frdinda pe efa puti ani len Jordan. Ked o zadnjo puti iklilo taro pani, lesiri koža inele sasljadi! O Devel sasljarđa le.

¹⁶O Devel bičhalđa bute avre prorokonon. On e narodose vaćerđe te na slavinen e idolen hem te len te oven pravedna hem milosrdna premalo avera. O proroci upozorinena ine e manušen da o Devel, te na ačhavđe te ćeren bišukaripe hem te na lelje te slavinen le, ka osudini len hem ka kaznini len.

¹⁷Ali o manuša na šunde e Devle. Često na postupinde šukar e prorokonencar, a but puti mudarena len ine. Jekhvar o proroko o Jeremija inele frdime ano šuko bunari hem inele ačhavdo adari te merel. Propelo ani čik savi inele ano bunari, ali tegani o caro smilujinda pe lese hem naredinda pe slugende te ikalen le taro bunari angleder so ka merel.

¹⁸O proroci na ačhavđe te prenosinen e Devlesere lafija iako o manuša mrzinde len. Upozorinena ine e manušen da o Devel ka mudari len te na pokajinde pe. Ađahar da, podsetinena ine e manušen upro e Devlesoro obećanje da ka bičhali ple Mesija.

20. Paramiz:

Progonstvo hem iriba

E biblijakiri paramiz taro 2. lil e caronendar 17; 24–25; 2. lil e dnevnikosoro 36; Lil e Jezdrasoro 1–10; Lil e Nemijasoro 1–13

20¹E Izraelesoro hem e Judejakoro carstvo grešinde anglo Devel. Phagle o savez savo o Devel ćerđa olencar ki Sinaj. O Devel bičhalđa prorokonon te upozorini len te pokajinen pe hem te len palem te slavinen e Jahve, a na avere devlen. Ali on na mangle te šunen.

²Adalese o Devel kazninda soduj carstvija ađahar so muklja lengere neprijateljende te uništinen len. O carstvo e Asirijakoro, jekh zoralo, bišukar narodo, uništinda e Izraelesere carstvo. O Asirci mudarđe bute manušen ano Izrael, čorđe sa so inele vredno, hem tharđe but dizja hem gava ani phuv.

³O Asirci čedinde sa e vođen, e barvalen hem e bućarne manušen hem legarde len ani Asirija. Ano e Izraelesoro carstvo ačhavđe samo okolen kola ačhile ko dživdipe, a inele but čorore.

⁴Tegani o Asirci ande abandijen te živinen ani phuv kote angleder inele e Izraelesoro carstvo. Adala abandije palem

vazdinde dizja, hem lelje pe e Izraelconencar kola ačhile adari. O potomci e izraelesere kola lelje pe e abandijencar vičinde pe Samarijanci.

⁵ O manuša kola živinde ano e Judejakoro carstvo dikhle sar o Devel kazniđa e manušen e Izraelesere carstvostar adalese so na inele verna hem poslušna e Devlese. Ali na ačhavđe te slavinen idolen, maškaro kolende inele hem o develja e Hanaanconengere. O Devel bičhalđa prorokonon te upozorinen len, ali on na mangle te šunen.

⁶ Ked nakhle di ko šel berša palo adava ked o Asirci uništinde e Izraelesere carstvo, o Devel bičhalđa e Navuhodonozore, e vavilonskone caro, te napadini e judejakoro carstvo. O Vavilon inele zoralo carstvo. E judejakoro caro ulo e Navuhodonozoresoro sluga hem platinda lese but love dijekh berš.

⁷ Ali, palo nekobor berša e judejakoro caro pobunisalo protiv o Vavilon. Adalese o Vavilonci irinde pe hem napadinde e judejakoro carstvo. Prelelje i diz Jerusalem, uništinde o Hram hem lelje sa o blago e dizjakoro hem e Hramesoro.

⁸ E Navuhodonozoresere vojnici kazniđe e judejskone caro, adalese so pobunisalo, ađahar

so mudarđe lesere čhaven anglo leste i palo adava čerđe le te ovel kororo. Palo adava, legarđe le te merel ano phandlipe ano Vavilon.

⁹ O Navuhodonozor hem lesiri vojska legarđe skoro sa e narodo taro e judejakoro carstvo ano Vavilon. Ani Judeja ačhavđe samo e but čorore manušen te frden seme ko njive. O vreme ked e Devlesoro narodo inele terime te ačhaven i Obećime phuv vičini pe Progonstvo.

¹⁰ Iako o Devel kazniđa pe narodo zbog olengere greja ađahar so legarđa len ano progonstvo, na bisterđa ni olen ni ple obećanja. O Devel na ačhavđa te pazini upro plo narodo hem te vaćeri lenđe prekalo ple proroci. Obećinda da, palo eftavardeš berš, on palem ka irinen pe ani Obećime phuv.

¹¹ Sar di ko eftavardeš berš palo adava, e persijakoro caro o Kir osvojinda o Vavilon, i e persijakoro carstvo zameninda e vavilonskone carstvo. O Izraelci akana vičinde pe Jevreja, a but džene olendar sa pumaro dživdipe inele ano Vavilon. Samo nekobor but purane Jevreja setinena pe ine zaki Judeja.

¹² E persijakoro carstvo inele but zoralo, ali milosrdno premalo narodija kola pokorinde pe. Na nakhlo but palo adava ked o Kir ulo caro e persijanconengoro, naredinda dijekh Jevrejco, kova

mangela te irini pe ani Judeja, da šaj te džal tari Persija ki Judeja. Čak dinda len love palem te vazden o Hram! I adahar, palo adava so eftavardeš berš inele ano progonstvo, tikori grupa oto Jevreja irinda pe ani diz Jerusolim ani Judeja.

¹³ Ked o manuša resle ano Jerusolim, palem vazdinde o Hram hem o duvarija uzali diz. Iako pana inele tali vlast avere narodosiri, palem živinde ani Obećime phuv hem slavinde e Devle ano Hram savo palem vazdinde.

21. Paramiz: O Devel obećini e Mesija

E biblijakiri paramiz taro 1. lil e Mojsijasoro 3,15; 12,1–3; 5. lil e Mojsijasoro 18,15; 2. lil e Samuelesoro 7; Lil e Jeremijasoro 31; Lil e Isaijasoro 59,16; Lil e Danilosoro 7; Lil e Malahijasoro 4,5; Lil e Isaijasoro 7,14; Lil e Mihejesoro 5,2; Lil e Isaijasoro 9,1–7; 35,3–5; 61; 53; Psalam 22,18; 35,19; 69,4; 41,9; Lil e Zaharijasoro 11,12–13; Lil e Isaijasoro 50,6; Psalam 16,10–11

21 ¹ Tari samo početka, o Devel planirinda te bičhali e Mesija. Prvo obećanje e Mesijastar alo e Adamese hem e Evaće. O Devel obećinda da ka bijandol e Evakoro potomko, kova ka zdrobini e sapesoro šero. O sap

savo xovavđa e Eva inele o Sotoni. O obećanje značinda da o Mesija ka pobedini e Sotone.

² O Devel obećinda e Avraamese da prekalo leste sa o nacije ki phuv ka oven blagoslovime. Akava blagoslov ka pherdol ki budućnost, ked ka avel o Mesija. Ov ka ćerel te šaj spasinen pe o manuša oti đijekh nacija.

³ O Devel obećinda e Mojsijase da ki budućnost ka vazdel pana jekhe proroko sar oleste. Adava inele pana jekh obećanje e Mesijastar kova ka avel palo nesavo vreme.

⁴ E carose e Davidese, o Devel obećinda da jekh oto lesere potomci zauvek ka carujini upro e Devlesoro narodo. Adava značinda da o Mesija ka ovel e Davidesoro potomko.

⁵ Prekalo o proroko Jeremija, o Devel obećinda da ka ćerel Nevo savez, ali na sar o savez savo ćerđa e Izraeleja ko Sinaj. Ko Nevo savez, o Devel ka pisini po zakoni ko vile e manušengere, a o manuša korkore ka pendžaren e Devle, ka oven lesoro narodo, a o Devel ka oprostini lengere greja. O Mesija ka anel o Nevo savez.

⁶ E Devlesere proroci isto adahar phende da o Mesija ka ovel proroko, svešteniko hem caro. O prorokoi manuš kova šunela e Devlesere lafija hem vaćeri len e narodose. O Mesijai adava

savršeno proroko kole o Devel obećinđa te bičhali.

⁷E izraelesere sveštenici anena ine žrtve e Devlese ko than e narodose, a sar zamena zaki kazna zbog lengere greja. O sveštenici da molinena pe ine e Devlese zako manuša. O Mesija ka ovel savršeno baro svešteniko, kova korkoro pes ka del sar savršeno žrtva e Devlese.

⁸O caroi okova kova vladini upro carstvo hem kova sudini e narodose. O Mesija ka ovel savršeno caro, kova ka bešel ko prestolje pe pradadesoro e Davidesoro. Ka vladini upri sa i phuv zauvek, hem uvek ka sudini pošteno hem ka anel ispravna odluke.

⁹E Devlesere proroci prorokujinđe pana but so e Mesijastar. O proroko o Malahija prorokujinđa da angleder o Mesija ka avel jekh baro proroko. O proroko o Isaija prorokujinđa da i devica ka bijani e Mesija. O proroko o Mihej phenđa da o Mesija ka bijandol ani diz Vitlejem.

¹⁰O proroko o Isaija phenđa da o Mesija ka živini ani Galileja, ka tešini e manušen kolen isi phagavde vile, hem ka vačeri e phandlende da šaj te oven slobodna. Ađahar da, prorokujinđa da o Mesija ka

sasljari e nambormen hem okolen kola na šunena, na dikhena, na vačereni ili na phirena.

¹¹O proroko o Isaija isto ađahar prorokujinđa da e Mesija ka mrzinen hem na ka mangel le iako ništa bišukar na ćerđa. Avera proroci prorokujinđe da okola kola ka mudaren e Mesija ka frden barbuti zako lesere šėja, hem da ka izdajini le o amal. O proroko o Zaharija prorokujinđa da adale amalese ka den trijanda srebrna kovanice adalese so izdajinđa e Mesija.

¹²O proroci da phende sar o Mesija ka merel. O Isaija prorokujinđa da o manuša ka čhungaren e Mesija, da ka asan lese hem da ka maren le. Ka posaven le, a ov ka merel ani bari patnja hem ano bare dukha, iako ništa bišukar na ćerđa.

¹³O proroci isto ađahar phende da o Mesija ka ovel savršeno, da niked na ka grešini. Ka merel sar te lel i kazna zako greja avere manušengere. Lesiri kazna ka anel mir maškaro Devel hem o manuša. Adalese e Mesijasoro meriba inele e Devlesiri volja.

¹⁴O proroci prorokujinđe da o Mesija ka merel, ali da o Devel ka vazdel le taro mule. E Mesijasoro meriba hem uštiba taro mule inele

način ko savo o Devel ka spasini e grešnikonen hem ko savo ka počini o Nevo savez.

¹⁵ O Devel e prorokonende mothovđa but so e Mesijastar, ali o Mesija na alo ano vreme nijekhesoro adale prorokonendar. Više oto 400 berš palo adava so dinda o zadnjo proroštvo, tačno ko pravo vreme, o Devel bičhalđa e Mesija ki akaja phuv.

22. Paramiz: Bijandipe e Jovanesoro

E biblijakiri paramiz taro Luka 1

22 ¹ Ko prošlost, o Devel vačerđa pe narodoja prekalo pe anđelja hem prekalo proroci. Ali, 400 berš nakhlo sar na vačerđa lenđe. Otojekhvar, jekhe purane sveštenikose palo anav Zaharija alo o anđeo te vačeri lese e Devlesoro lafi. O Zaharija hem lesiri romni i Jelisaveta inele but pobožna manuša, ali našti ine te oven len čhave.

² O anđeo phenđa e Zaharijase: “Te romnja ka ovel čhavo. Tu ka de le anav Jovan. Ka ovel pherdo e Svetone Duhoja, hem ka pripremini e narodo zako Mesija.” O Zaharija phenđa: “Mli romni hem me injam but purane te oven amen čhave. Sar me te ovav sigurno da ka ovel adava?”

³ O anđeo phenđa e Zaharijase: “O Devel bičhalđa man te anav

će akava šukar lafi. Adalese so na verujinđan maje, na ka šaj te vačere đikote o čhavoro na bijandola.” O Zaharija odmah palo adava našti ine te vačeri. Tegani o anđeo ačhavđa e Zaharija, a o Zaharija irinđa pe čhere. I lesiri romni ačhili khamni.

⁴ Ked i Jelisaveta inele khamni šov masek, o isto anđeo otojekhvar iklilo e Jelisavetakere rođakinjaće palo anav Marija. Oj inele devica hem inele verime e manušeja palo anav Josif. O anđeo phenđa laće: “Ka ačhove khamni hem ka bijane čhave. Ka de le anav Isus. Ov ka ovel Čhavo e Najbare Devlesoro hem ka vladini zauvek.”

⁵ I Marija pučlja: “Sar šaj te ačhovav khamni, a pana injum čhaj?” O anđeo phenđa laće: “O Sveto Duho ka huljel upra tute hem o zoralipe e Devlesoro ka učhari tut. Adalese o čhavoro ka ovel sveto, Čhavo e Devlesoro.” I Marija verujinđa hem prihvatinđa adava so phenđa laće o anđeo.

⁶ Na nakhino but palo adava so o anđeo vačerđa e Marijaja, oj dželi te dikhel e Jelisaveta. Ked i Jelisaveta šunđa e Marijakoro pozdrav, e Jelisavetakoro čhavoro mrdinđa ano late. I Marija hem i Jelisaveta zajedno radujinde pe zako adava so ćerđa lenđe o Devel. I Marija ačhili kori Jelisaveta trin masek i palo adava irinđa pe čhere.

⁷ Ked i Jelisaveta bijanda pe čavore, o Zaharija hem i Jelisaveta dinde le anav Jovan, sar so phenda lende o anđeo. Tegani o Devel muklja e Zaharijase palem te vačeri. O Zaharija phenda: “Slava e Devlese, adalese so setinda pe ple narodose! Tu, mo čavo, ka ove proroko e Najbare Devlesoro hem ka phene e narodose sar šaj te priminen oprostiba zako pumare greja!”

23. Paramiz: Bijandipe e Isusesoro

*E biblijakiri paramiz
taro Matej 1; Luka 2*

23¹ I Marija inele verime e Josifeja kova inele pravedno manuš. Ked šunđa dai i Marija khamni, džanda da adava našti te ovel lesoro čavo. Na manglja te lađari e Marija, i manglja garandoj te prekinini i veridba. Angleder so te čerel adava, ko suno alo lese o anđeo hem vačerđa oleja.

² O anđeo phenda lese: “Josife, ma te dara te le e Marija romnjaće. O čavoro kovai ano late čudesnoi čerdo e Svetone Duhostar. Oj ka bijani čhave. De le anav Isus (so značini: ‘O Jahve spasini’), adalese so ov ka spasini e manušen lengere grejonendar.”

³ I ađahar, o Josif lelja e Marija romnjaće hem anda la pese ano

čer, ali na suća olaja sa đikote na bijanda.

⁴ Ked alo paše o vreme i Marija te bijani, e rimesiri vlast naredinda te čerel pe popis oto sa o manuša ano carstvo i adalese sare valjande te džan ki diz ani savi živinde lengere preci. O Josif hem i Marija valjande te džan taro Nazaret, taro than kote živinde, ko Vitlejem, adalese so o Vitlejem inele bijandi diz lengere pradadesiri, e Davidesiri.

⁵ Ked resle ano Vitlejem, na inolen than kote te ačhoven. Inele samo jekh than savo šaj ine te arakhen, adava than inele i štala. O čavoro bijandilo adathe, a lesiri daj čhivđa le ano jasle, adalese so na inolen kreveti olese. Dinde le anav Isus.

⁶ Adaja rat nesave pastirija paše uzalo lende arakhena ine pumare bakren. Otojekhvar, iklilo anglo lende jekh anđeo osvetlime bare svetloja. O pastirija but darandile. O anđeo phenda lende: “Ma daran, adalese so anava tumende radosno lafi. Ano Vitlejem bijandilo o Mesija, o Gospodari!”

⁷ “Roden e čavore, i ka arakhen le sar pačardo pašljola ano jasle.” Otojekhvar, o nebo pherdilo anđelencar kola slavinde e Devle vačerindoj: “Slava ko učipe e Devlese, a ki phuv mir e manušenje kolencar o Devel zadovoljno.”

⁸O pastirija resle ko than kote inele o Isus hem arakhle le sar pašljola ano jasle, sar so phenđa lenđe o anđeo. On inele but uzbudime. Palo adava, irinđe pe ko polje kote inele o bakre, slavindoj e Devle zako sa so šunđe hem so dikhle.

⁹Palo nesavo vreme, o mudraci taro phuvja oto Durutno istok dikhle ko nebo jekh neobično čereni. Xalile so adava značini da bijandilo nevo caro e Jevrejengoro. I ađahar putujinđe dur te dikhen adale caro. Ale ano Vitlejem hem arakhle o čher ano savo inele o Isus hem lesoro dad hem i daj.

¹⁰Ked o mudraci dikhle e Isuse lesere dajaja, pokloninđe pe lese ađahar so pele anglo leste mujeja đi phuv hem obožavinđe le. Dinđe e Isusesse skupa darija, i tegani irinđe pe čhere.

24. Paramiz: O Jovan krstini e Isuse

E biblijakiri paramiz taro Matej 3; Marko 1,9–11; Luka 3,1–23

24¹O Jovan, o čhavo e Zaharijasoro hem e Jelisavetakoro, barilo hem ulo proroko. Živinđa ani pustinja, xala ine avđin hem skakavconen, hem akhari ine šeja ćerde e kamilakere balendar.

²But manuša džana ine ki pustinja te šunen e Jovane. Ov

propovedini lenđe ine vaćerindoj: “Pokajinen tumen zako tumare greja, adalese soi o carstvo e Devlesoro pašel!”

³Ked šunđe o manuša e Jovanesoro lafi, but džene olendar pokajinđe pe zako pumare greja, a o Jovan krstinda len. Ale da but vođe e verakere te krstini len o Jovan, ali on na pokajinđe pe ni na priznajinđe pumare greja.

⁴O Jovan phenđa e verakere vođenđe: “Tumen injen sar o otrovna sapa! Pokajinen tumen hem promeninen tumaro ponašiba. Đijekh kaš savo na anela šukar bijandipe ka čhinel pe hem ka frdel pe ani jag.” O Jovan ćerđa adava so phenđa o proroko: “Aće, bičhalava me glasniko angla tute, kova ka phravel će o drom.”

⁵Nesave Jevreja pučle e Jovane nane li ov o Mesija. O Jovan phenđa lenđe: “Me na injum o Mesija, ali neko avela pala mande. Ovi edobor baro da me na injum dostojno ni lesere sandale te phravav.”

⁶Aver dive, o Isus alo te krstini le o Jovan. Ked dikhlja le o Jovan, phenđa: “Dikhen! Aće o Bakroro e Devlesoro kova legari o greja akale phuvjakere manušengere.”

⁷O Jovan phenđa e Isusesse: “Na injum dostojno te krstinav tut. Tu valjani man te krstine.” Ali o Isus phenđa lese: “Valjani te

krstine man, adalese soi adava ispravno te ćerel pe.” I ađahar, o Jovan krstinda le, iako o Isus niked na grešinda.

⁸ Ked o Isus iklilo taro pani palo adava so inele krstime, o Duho e Devlesoro mothovđa pe ano oblik e golubesoro, huljilo hem aćhilo upro leste. Ko isto vreme, taro nebo šundilo e Devlesoro glaso: “Tu injan mlo Ćhavo. Tut me mangava hem tuja injum but zadovoljno.”

⁹ O Devel angleder adalestar phenđa e Jovanese: “O Duh Sveti ka huljel hem ka aćhol upra nekaste kas ka krstine. Adavai manuš o Ćhavo e Devlesoro.” O Develi jekh. Ali, ked o Jovan krstinda e Isuse, šunđa o vaćeriba e Devlesoro e Dadesoro, dikhlja e Devle e Ćhave, e Isuse, hem dikhlja e Svetone Duho.

25. Paramiz: O Sotoni kušini e Isuse

E biblijakiri paramiz taro Matej 4,1–11; Marko 1,12–13; Luka 4,1–13

25¹ Ked o Isus inele krstime, odmah o Sveto Duho legarđa le ani pustinja. Adari o Isus postinda saranda dive hem

saranda raća. Tegani o Sotoni alo koro Isus te pokušini te ćerel le te grešini.

² O Sotoni kušinda e Isuse ađahar so phenđa: “Te injan o Ćhavo e Devlesoro, ćer akava bar ano maro te šaj te xas!”

³ O Isus phenđa lese: “Pisimei e Devlese ano Lafi: ‘E manušende na valjani samo maro te šaj živinen, nego valjani lenđe te oven poslušna đijekhe e Devlesere lafese!’”

⁴ Tegani o Sotoni legarđa e Isuse ko naj učo than e Hramesoro hem phenđa lese: “Te injan o Ćhavo e Devlesoro, frde tut tele, adalese soi pisime: ‘O Devel ka naredini pe anđelende te akharen tut, i ađahar na ka khuve tut ni e preja ko bar.’”

⁵ Ali, o Isus ko adava e Sotonese phenđa okova so pisini ko Sveto lil. Phenđa lese: “Pese ano Lafi, o Devel naredini pe narodose: ‘Ma kušinen e Gospode, tumare Devle.’”

⁶ Tegani o Sotoni mothovđa e Isusesa sa o carstvija e phuvjakere hem sa lengiri slava hem phenđa: “Ka dav tut sa adava te peljan angla mande ko kočija hem te slavindan man.”

⁷ O Isus phenđa: “Dža mandar, Sotone! Pese ano Lafi o Devel

naredini ple narodose: ‘Slavinen samo e Gospodare, tumare Devle, hem samo ole kanden.’”

⁸ O Isus na pelo e Sotonese ko kušnje, i o Sotoni cidinda pe olestar. Tegani ale o anđelja hem brininde pe zako Isus.

26. Paramiz: O Isus lela te ćerel pli služba

E biblijakiri paramiz taro Matej 4,12–25; Marko 1,14–15, 35–39; 3,13–21; Luka 4,14–30, 38–44

26¹ Palo adava so na pelo e Sotonese ko kušnje, o Isus irinda pe ano zoralipe e Svetone Duhosoro ano krajo e Galilejakoro kaj živinđa. O Isus džala ine taro than ko than hem sikaj e manušen. Sare vaćerena ine šukar olestar.

² O Isus dželo ani diz Nazaret, kaj živinđa ked inele čhavoro. Ko savato dželo ko than kote slavini pe e Devle. Dinđe le o lil e prorokosoro e Isaijasoro te čitini adathar. O Isus phravđa o lil hem čitinda o odlomko e manušenđe.

³ O Isus čitinda akava: “O Devel dinda man pe Duho te šaj vaćerav o šukar lafi e čororende, da o phandle šaj te oven slobodna, da o korore šaj te dikhen, da o mućime šaj te oven slobodna. Akavai berš oti e Devlesiri milost.”

⁴ Tegani o Isus beštino. Sare dikhle ano leste. Džande da adava odlomko oto lil savo šunde vaćeri e

Mesijastar. O Isus phenđa: “O lafija save čitindum pherđona akana.” O manuša inele iznenadime. Phenđe: “Nane li akava e Josifosoro čhavo?”

⁵ Tegani o Isus phenđa: “Čaćei adava da nijekh proroko nane prihvatime pese ani bijandi diz. E Ilijase ko vreme inele but udovice ano Izrael. Ali ked trin berš na pelo bršin, o Devel na bičhalđa e Ilija te pomožini nesava udovicaće ano Izrael, nego e udovicaće oto aver narodo.”

⁶ O Isus phenđa hem akava: “Ađahar da, ko vreme e Elisejesoro ano Izrael inele but manuša e kožakere nambormipaja. Ali o Elisej na sasljarđa nijekhe olendar. Sasljarđa samo e kožakoro nambormipe savo inele e Naamane, e Izraelesere neprijateljese naredniko.” O manuša kola šunena ine e Isuse inele Jevreja. Ked šunde so vaćeri, but inele xoljame upro leste.

⁷ O dizutne taro Nazaret ikalde e Isuse taro than kote slavini pe e Devle hem legarde le upre ko brego kotar mangle te frden le te mudaren le. Ali, o Isus nakhino maškar olende hem cidinda pe tari diz Nazaret.

⁸ Tegani o Isus nakhino maškaro krajo e Galilejakoro, a but džene ale koro leste. Anena ine koro leste bute manušen kola inele namborme ili sakatime, hem

okolen kola na dikhle, na phirde, na šunde ili na vačerde, a o Isus sasljari len ine.

⁹ Anena ine koro Isus bute manušen ano kolende inele demonja. Ked o Isus naredini lende ine, o demonja ikljovena e manušendar, hem but puti vičinena ine: “Tu injan o Čhavo e Devlesoro!” But manuša inele zadivime hem slavinena ine Devle.

¹⁰ Palo adava, o Isus birinda dešuduje muršen kolen vičinda apostolja. O apostolja džana ine dromeja palo Isus hem sikljovena ine olestar.

27. Paramiz: I paramiz e šukare Samarijancostar

*E biblijakiri paramiz
taro Luka 10,25–37*

27 ¹ Jekh dive, jekh manuš kova šukar džanda e jevrejengoro zakoni alo koro Isus te kušini le. Pučlja le: “Učitelju, so valjani te čerav te šaj ovel man večno dživdipe?” O Isus phenda lese: “So pisini adalestar ano zakoni e Devlesoro?”

² O manuš kova šukar džanda o zakoni phenda da o zakoni e Devlesoro vačeri: “Čumudin e Gospode, te Devle, sa te vileja, sa te dušaja, te zoralipnaja hem te gođaja. Hem mang te pašutne sar korkore tut.” O Isus phenda lese:

“Oja, ađahari! Čer ađahar hem ka živine.”

³ Ali o manuš manglja te mothoj dai pravedno, i pučlja e Isuse: “A koi mlo pašutno?”

⁴ Ko adava, o Isus vačerda lese akaja paramiz: “Inele jekh Jevrejco kova džala ine dromeja tari diz Jerusalim ki diz Jerihon.”

⁵ “Sar o manuš džala ine dromeja, napadinde le o čora. Lelje lestar sa so inole hem edobor marđe le da o manuš samo so na ine te merel. Tegani dželefse.”

⁶ “Na nakhino but, jekh svešteniko e jevrejengoro phirela ine adale dromeja. Ked adava vođa e verakoro dikhlja e manuše kole čorđe hem marđe, nakhino ki aver strana e dromesiri, na pomožinda e manušese hem dželo pe dromeja.”

⁷ “Na nakhino but palo adava, adale dromeja nakhino jekh levit. (O levitija inele pleme e jevrejengoro savo pomožini ine e sveštenikonende ano hram.) O levit da nakhino ki aver strana e dromesiri hem na manglja te pomožini e manušese kole čorđe hem marđe.”

⁸ “Aver manuš kova nakhino adale dromeja inele Samarijanco. (O Samarijanci inele potomci e Jevrejengere kola lena pe ine e manušencar oto avera nacije. O Samarijanci hem o Jevreja mrzinđe

pe.) Ali, ked o Samarijanco dikhlja e Jevrejco, but ine lese phare olese. Adalese pobrininda pe olese hem pačarđa lesere rane.”

⁹“Tegani o Samarijanco vazdinda e manuše upro po xer hem legarđa le ko čher kote lovenđe šaj te xal pe hem te sovel pe, i adari brininda pe olestar.”

¹⁰“Aver dive, o Samarijanco valjanđa te nastavini po drom. Dinda nekobor love e čherutnese hem phenđa lese: ‘Pobrinin tut olese, a te trošinda buderi akale lovendar, me ka irinav će ked ka irinav oto drom.’”

¹¹Tegani o Isus pučlja e manuše kova šukar džanda o zakoni: “So mislineja? Kova akale trinendar inele pašutno e manušese kole čorđe hem marđe?” A ov phenđa: “Okova kova ine lese milosrdno.” O Isus phenđa lese: “Dža hem tu čer ađahar.”

28. Paramiz: O barvalo terno

E biblijakiri paramiz taro Matej 19,16–30; Marko 10,17–31; Luka 18,18–30

28¹ Jekh dive, jekh barvalo terno manuš alo koro Isus hem pučlja le: “Učitelju šukareja, so te čerav te šaj ovel man večno dživdipe?” O Isus phenđa lese: “Sose vičineja man ‘Šukareja’? Isi

samo jekh kovai šukar, a adavai o Devel. Ali, te mangljan te ovel tut večno dživdipe, ov poslušno e Devlesere zakonende.”

² O terno pučlja le: “Zako save naredbe olendar valjani te ovav poslušno?” O Isus phenđa: “Ma mudar. Ma čer preljuba. Ma čor. Ma xovav. Poštujin te dade hem te daja, hem mang te pašutne sar korkore tut.”

³ Ali o terno phenđa lese: “Taro tikoripe injum poslušno adale zakonende. So pana valjani te čerav te šaj živinav večno?” O Isus dikhlja le hem osetinda saosećanje premalo leste.

⁴ O Isus phenđa lese: “Te mangljan te ove savršeno, dža biknin sa so isi tut hem de o love e čororende, i ka ovel tut barvalipe ano nebo. Tegani ava hem phir pala mande.”

⁵ Ked o terno šunđa so phenđa o Isus, but rastužisalo, adalese so inele but barvalo hem na manglja te del sa so inole. Irinda pe hem dželo e Isusestar.

⁶ Tegani o Isus phenđa pe učenikonende: “Pharoi but e barvalende te đerdinen ano carstvo e Devlesoro! Čače, po lokhei e kamilaće te nakhel maškaro kan e suvjakoro nego e barvalse te đerdini ano carstvo e Devlesoro.”

⁷ Ked šunde o učenici so phenđa o Isus, ule začudime hem pučle: “Ko onda šaj te spasini pe?”

⁸ O Isus dikhlja ano pe učenici hem phenđa: “E manušende adava nane moguće, ali e Devlese sai moguće.”

⁹ O Petar phenđa e Isuses: “Amen ačhavdam sa hem phiraja pala tute. So ka ovel amari nagrada?”

¹⁰ O Isus phenđa lese: “Sare kola ačhavde po čher, pe phraljen, pe phenjen, pe dade, pe daja, pe čhaven ili po imanje zbog maje, ka priminen šel puti više hem ka ovel len večno dživdipe. Ali, but kolai prva ka oven poslednja, a but kolai poslednja ka oven prva.”

29. Paramiz: Paramiz e nemilosrdnone slugastar

*E biblijakiri paramiz
taro Matej 18,21–35*

29¹ Jekh dive, o Petar pučlja e Isuse: “Gospodarona, kobor puti valjani te oprostina v mle phralese ked grešini premala mande? Āi ko eŧta puti?” O Isus phenđa lese: “Na eŧta puti, nego eŧtavardeš puta eŧta!” Akaleja o Isus mislinđa da valjani uvek te oprostina. O Isus vačerđa akaja paramiz.

² O Isus phenđa: “O carstvo e Devlesoroi sar o caro kova mangela te rešini o računja ple slugencar.

Jekh sluga inole dugo baro sar plata zako 200.000 berša.”

³ “Adalese so o sluga našti ine te irini o dugo, o caro phenđa: ‘Bikninen akale manuše hem lesere čherutnen sar robonen te šaj adaleja irini pe lesoro dugo.’”

⁴ “O sluga pelo ko kočija anglo caro hem phenđa: ‘Molnava tut ov strpljivo mancar i ka irinav će sa so dugujinava će.’ O caro smilujinđa pe, oprostinđa lese o dugo hem muklja le.”

⁵ “Ali ked adava sluga dželo e carostar, reslja avere sluga kova lese dugujinđa dugo baro sar plata zako štar masek. Ov dolinđa le hem phenđa lese: ‘Irin maje o love save dugujineja maje!’”

⁶ “O aver sluga pelo ko kočija hem phenđa: ‘Molnava tut ov strpljivo mancar i ka irinav će sa so dugujinava će.’ Ali, so te čerel adava, o prvo sluga frdinđa e dujtone sluga ano phandlipe đikote na irini plo dugo.”

⁷ “Nesave avera sluge dikhle adava so ulo hem but ine lenđe pharo. Džele koro caro hem sa vačerđe lese.”

⁸ “O caro vičinđa e prvone sluga hem phenđa lese: ‘Tu injan bišukar sluga! Oprostinđum će edobor baro dugo samo adalese so zorale molinđan man. Tu valjanđan te čere isto ađahar.’ O caro edobor

inele xoljame da frdinđa e bišukare sluga ano phandlipe đikote na irini sa so dugujini.”

⁹Tegani o Isus phenđa: “Akava mlo nebesko Dad ka ćerel đijekhese tumendar te na oprostinden tumare phralese oto vilo.”

30. Paramiz: O Isus parvari pandž hiljade manušen

E biblijakiri paramiza taro Matej 14,13–21; Marko 6,31–44; Luka 9,10–17; Jovan 6,5–15

30¹ O Isus bičhalđa ple apostolen te propovedinen hem te sikaven e manušen ano but gava. Ked irinđe pe koro Isus, phenđe lese sa so ćerđe. Tegani o Isus vičinđa len te džan oleja ko mirno than prekalo jezero te odmorinen pe xari. Adalese đerdinđe ano čamco hem džeze ki aver strana e jezerosiri.

²Ali, but manuša dikhle e Isuse hem e učenikonen ked džeze ano čamco. Adala manuša prastandile e phuvjaja uzalo jezero sar te resen ki aver strana angleder olendar. I ađahar, ked o Isus hem o učenici resle, pherdo džene već adari adžićerena len ine.

³Adathe inele prekalo 5.000 murša, bizo te đenel pe e đuvljen

hem e čhavoren. E Isuseselo žao zako adala manuša. Ov dikhlja len dai on sar bakre bizo pastiri. Adalese sikaj len ine hem sasljari e nambormen kola inele maškaro lende.

⁴Ked lelja te nakhel o dive, o učenici phenđe e Isuseselo: “Nakhela o dive, a o dizjai dur amendar. Bičhal e manušen te džan, te šaj činensfse nešto zako xajba.”

⁵Ali, o Isus phenđa ple učenikonenđe: “Den len tumen nešto zako xajba!” On phenđe: “Ali, sar te ćera adava? Isi amen samo pandž mare hem duj tikore mače.”

⁶O Isus phenđa e učenikonenđe te vaćeren e manušenđe te bešen ki čar ko kupe po pinda džene.

⁷Tegani o Isus lelja o pandž mare hem o duj mače, dikhlja naupre hem zahvalinđa e Devlese zako xajba.

⁸Tegani o Isus phaglja o mare hem e maćen ko kotora. O kotora dinđa e učenikonende te den e manušenđe. O učenici ulavđe o xajba, a na ine te na ačhol. Sa o manuša xale hem čalile.

⁹Palo adava, o učenici ćedinđe o kotora save o manuša na xale, a ačhilo edobor da šaj ine te

pheren pe dešuduj korpe! Sa adava xajba alo oto pandž mare hem duj mače.

31. Paramiz: O Isus phirela upro pani

E biblijakiri paramiz taro Matej 14,22–33; Marko 6,45–52; Jovan 6,16–21

31¹ Palo adava, o Isus phenđa ple učenikonenđe te đerdinen ano čamco hem te džan ki aver strana e jezerosiri, dok ov vačeri e narodose te džanfse čhere. Ked bičhalđa e narodo čhere, uklinđa ki planina te molini pe. O Isus adari inele korkoro, a molinđa pe đi ki ekvaš i rat.

² Ko adava vreme, o učenici veslinđe ano čamco, ali đi ki ekvaš i rat resle đi ko ekvaš o jezero. But ine lende pharo te veslinen adalese so phudinđa i barval premalo lende.

³ Ked o Isus završinđa i molitva, dželo koro učenici. Phirđa upro pani prekalo jezero nakoro lengoro čamco!

⁴ O učenici but darandile ked dikhle e Isuse, adalese so mislinđe da dikhena duho. O Isus džanđa da darana, i vičinđa len hem phenđa: “Ma daran. Me injum!”

⁵ Tegani o Petar phenđa e Isusesse: “Gospode, te injan tu, naredin maje te avav kora tute upro pani.” O Isus phenđa e Petrese: “Ava!”

⁶ I ađahar o Petar iklilo taro čamco hem lelja te phirel upro pani nakoro Isus. Ali, palo adava so xari phirđa upro pani, irinđa plo dikhiba e Isusestar hem lelja te dikhel o talasija hem te osetini zorali barval.

⁷ Tegani o Petar darandilo hem lelja te tasljol ano pani. Vičinđa: “Gospode, spasin man!” O Isus odmah telilo hem dolinđa le. Tegani phenđa e Petrese: “Tikora verakere manušeja, sose sumnjindan?”

⁸ Ked o Petar hem o Isus đerdinđe ano čamco, i barval odmah ačhili hem o pani smirinđa pe. O učenici inele zadivime, pele ko kočija anglo Isus hem vačerđe

lese: “Čače, tu injan o Čhavo e Devlesoro.”

32. Paramiz: O Isus sasljari e opsednutime manuše hem e namborma đuvlja

E biblijakiri paramiz taro Matej 8,28–34; 9,20–22; Marko 5,1–20; 5,24b–34; Luka 8,26–39; 8,42b–48

32¹ Jekh dive, o Isus hem lesere učenci čamcoja nakhle prekalo jezero ki regija kote živinđe o Geresinci.

² Ked resle ki dujto strana e jezerosiri, nakoro Isus prastandilo jekh manuš ano koleste inele demonja.

³ Adava manuš inele but zoralo da niko našti ine te smirini le. O manuša phandena ine lesere pre hem lesere vasta lanconencar, ali ov stalno činela len ine.

⁴ Ov živinđa maškaro grobija ki adaja regija. Vrištini ine sa o dive hem i rat. Na akharda šeja hem stalno činela pe ine barencar.

⁵ Ked adava manuš alo koro Isus, pelo anglo leste ko kočija. O Isus phenđa e demonese: “Ikljov akale manušestar!”

⁶ O manuš ano koleste inele demonja vičinđa bare glasoja: “So mangeja mandar Isuse, Čhaveja e Najbare Devlesereja? Molinava tut, ma mučin man!” Tegani o Isus pučlja e demone: “Sari to

anav?” Ov phenđa lese: “Mo anavi Legija adalese so but džene injam.” (“Legija” inele grupa oto nekobor hiljade manuša ani e rimesiri vojska.)

⁷ O demonja zorale molinđe e Isuse: “Molinaja tut, ma bičhal amen taro akava krajo.” Adari inele krdo oto bale save xana ine ko pašutno brego. Adalese o demonja zorale molinđe e Isuse: “Molinaja tut, so te ispuđine amen akatar, bolje bičhal amen ano bale!” O Isus phenđa lenđe: “Džan!”

⁸ O demonja iklile taro manuš hem đerdinđe ano bale. O bale prastandile natele ano jezero hem taslile. Inele đi ko 2.000 bale ano adava krdo.

⁹ Ked o manuša kola arakhena ine balen dikhle so ulo, prastandile ki diz hem vačerđe sarijenđe so dikhle so o Isus ćerđa. O manuša tari diz ale te dikhen e manuše ano koleste inele demonja. Bešlo mirno, akharda šeja hem ponašinđa pe sar normalno manuš.

¹⁰ O manuša but darandile hem phenđe e Isuse te džalfse. I ađahar, o Isus đerdinđa ano čamco hem spreminđa pe te džal. O manuš ano koleste angleder inele demonja zorale molinđa e Isuse te džal oleja.

¹¹ Ali, o Isus phenđa lese: “Na, mangava te dža čhere hem te

vačere te amalende hem te čherutnende sa so o Devel čerđa će hem sar smilujinđa pe će.”

¹² Adalese o manuš dželo hem sarijenđe vačerđa so o Isus čerđa lese. Sare kola šunde lesoro vačeriba ule but začudime hem zadivime.

¹³ O Isus irinđa pe ki aver strana e jezerosiri. Ked reslja adari, pherdo džene čedinđe pe uzalo leste hem gurinđe pe ano leste. Maškaro lende inele jekh đuvli koja dešuduj berš patinđa oto thavdiba e ratesoro. Sa ple love dinđa e doktorende te sasljaren la, ali olaće inele sa po bišukar.

¹⁴ Šunđa so o Isus sasljarđa bute nambormen hem mislinđa pe: “Sigurno injum da hem me ka sasljovav samo so ka dolav man upro e Isusesere šeja.” Adalese čhivđa pe palo Isus hem dolinđa pe upro lesere šeja. Ked dolinđa le, o thavdiba e ratesoro ačhilo.

¹⁵ O Isus odmah xalilo da o zoralipe iklilo olestar. Adalese irinđa pe hem pučlja: “Ko dolinđa man?” O učenci phenđe lese: “Isi edobor manuša kola gurinena pe uzala tute hem ana tute. Sose pučėja ko dolinđa tut?”

¹⁶ I đuvli peli ko kočija anglo Isus hem tresinđa pe oti dar. Tegani phenđa e Isuseso čerđa, hem da saslili. O Isus phenđa laće: “Ti vera sasljarđa tut. Dža ano mir.”

33. Paramiz: Paramiz e sejačestar

E biblijakiri paramiz taro Matej 13,1–8, 18–23; Marko 4,1–8, 13–20; Luka 8,4–15

33¹ Jekh dive, o Isus sikaj ine bute manušen uzali obala e jezerosiri. Edobor manuša ale te šunen le, da o Isus đerdinđa ano čamco savo inele ikaldo ki obala uzalo pani sar te šaj ovel le dovoljno than te vačeri lenđe. Beštino ano čamco hem sikavđa e narodo.

² O Isus vačerđa lenđe akaja paramiz: “Jekh sejači iklilo te frdel seme. Sar ine vasteja frdela o seme, nesavo seme perela ine ko drom, i ađahar avena ine o čiriklja hem xana sa adava seme.”

³ “Aver seme perela ine ko than ano saveste inele više bara nego phuv. O seme savo pelo ko adava than sigate ine barjola, ali o koreno našti ine te đerdini ano xor e phuvjakoro. Ked o kham iklilo hem ked ulo tatipe, o biljke šučile hem mule.”

⁴ “A palem, aver seme perela ine maškaro kare. Ov ine lela te barjol, ali o kare tasavena le ine. Adalese, o biljke save barjona ine taro seme savo perela ine maškaro kare na dinđe nisavo bijandipe.”

⁵ “A aver seme perela ine ki šukar phuv. Ov barjola ine hem dela 30,

60 ili đi 100 puti više semenja nego so inele sadime. Phraven tumare kana te šunen!”

⁶ Akaja paramiz zbuninđa lesere učenikonen. Adalese o Isus objasninđa: “O semei e Devlesoro lafi. O drom predstavini e manuše kova šunela e Devlesoro lafi, ali na xaljola le, i ađahar o beng lela lestar o lafi.”

⁷ “O than kote isi but bara predstavini e manuše kova šunela e Devlesoro lafi hem lela le radosno. Ali, ked avena lese o poteškoće ili o progonstvo, perela hem na džala više palo Devel.”

⁸ “O than kote isi kare predstavini e manuše kova šunela e Devlesoro lafi, ali sar o vreme nakhela, ađahar o brige, o barvalipe hem o šukaripe akala phuvjakoro tasavena lesoro manglipe premalo Devel. I sar rezultat adalestar, o sikajba savo šunđa na dela bijandipe.”

⁹ “Ali, i šukar phuv predstavini e manuše kova šunela e Devlesoro lafi, verujini lese hem anela bijandipe.”

34. Paramiz: O Isus sikaj avera paramiza

E biblijakiri paramiz taro Matej 13,31–33, 44–46; Marko 4,30–32; Luka 13,18–21; 18,9–14

34¹ O Isus vačerđa but avera paramiza e Devlesere carstvostar. Jekh primer, vačerđa: “O carstvo e Devlesoroi sar o seme oti gorušica save neko sadinđa pese ki njiva. Džanen dai o seme oti gorušica najtikoro seme oto sa saven o manuša sadinena.”

² “Ali, ked o seme oti gorušica barjola, ov ovela po baro sa e biljkendar ki bašta. Edobori baro da đi o čiriklja šaj te aven hem te odmorinen pe upro lesere granke.”

³ O Isus vačerđa pana jekh paramiz: “O carstvo e Devlesoroi sar o kvasco save i đuvli čhivela ano humer, savo palo adava širini pe ko sa o humer.”

⁴ “O carstvo e Devlesoroi, isto ađahar, sar o blago savo neko garavđa ani njiva. Nesavo aver manuš arakhlja o blago, i palem

parunđa le. Edobor inele radosno, da dželo hem bikninda sa so inole, i e lovenar činda adaja njiva.”

⁵“O carstvo e Devlesoroi, isto ađahar, sar o savršeno biseri savo inele but skupo. Ked o trgovco arakhi le, biknela sa so isi le hem činela le adale lovenar.”

⁶Tegani o Isus vačerđa jekh paramiz e manušenje kasoro pouzdanje inele ano pumare šukar delja, a but mrzina ine avere manušen. Phenda lenđe: “Duj manuša džele ano Hram te molinen pe. Jekh olendar inele cariniko, a o dujto inele e verakoro vođa.”

⁷“E verakoro vođa molinda pe ađahar: ‘Hvala će, Devla, so na injum edobor baro grešniko sar avera manuša–sar o čora, o nepravednici, o preljubnici, ili sar akava cariniko.’”

⁸“Na primer, postinava duj puti ko kurko hem dava dešto kotor oto sa o love hem oto sa so isi man.”

⁹“A o cariniko terdino dur e verakere vođastar hem uopšte na dikhlja naupre. Umesto adava, ov khuvela pe ine ko gruda hem molini pe: ‘Devla, molinava tut, smilujin tut maje adalese so injum grešniko.’”

¹⁰Tegani o Isus phenda: “Čače phenava tumenđe: o Devel šunđa i molitva e carinikosiri hem

smatrinda le sar pravednone. Ali, na sviđinda pe lese i molitva e verakere vođasiri. O Devel ka peraj đijekhe kovai barikano, a ka vazdel okole kova ponizini pe.”

35. Paramiz: Paramiz e žalostivnone dadestar

E biblijakiri paramiz taro Luka 15,11–32

35¹ Jekh dive, o Isus sikaj ine bute carinikonen hem avere grešnikonen kola čedinđe pe te šunen le.

²Nesave e verakere vođe kola inele adari oleja, dikhle so o Isus premalo grešnici ponašini pe sar premalo amala, i lelje maškara pumende te kritikujinen le. Adalese o Isus vačerđa lenđe akaja paramiz.

³“Inele jekh manuš kole ine duj čhave. O tikneder čhavo phenda ple dadese: ‘Dade, mangava odmah te de man mlo kotor oto barvalipe klo!’ I ađahar, o dad ulavđa plo barvalipe ple duje čhavenđe.”

⁴“O tikneder čhavo čedinđa sa so inole, dželo ki durutni phuv hem xalja sa ple love živindoj grešno.”

⁵“Palo adava, ki phuv kote živinda o tikneder čhavo alo baro bokhalipe, a ole na inele love te činel xajbnase. Adalese lelja te čerel jedino buti savi šaj ine te arakhi: parvarda e balen. Edobor

inele napatime hem bokhalo, da manglja te xal adava so xana o bale.”

⁶“Konačno, o tikneder čhavo vačerđa korkoro pese: ‘So ćerava me adava? Sa o sluge mle dadesere isi len sa edobor xajbnase, a me akate merava bokhatar. Ka irinav man mle dadese hem ka molinav le te lel man sar jekhe ple slugendar.’”

⁷“I ađahar o tikneder čhavo lelja te irini pe ple dadesere čhereste. Sar pana inele dur, o dad dikhlja le hem pelo lese žal olese. Prastandilo nakoro čhavo, zagrlinđa le hem čumudinđa le.”

⁸“O čhavo phenđa: ‘Dade, grešinđum anglo Devel hem angla tute. Na injum više dostojno te ovav to čhavo.’”

⁹“Ali, lesoro dad phenđa jekhesse ple slugendar: ‘Sidar dža hem ana o najšuže šeja hem hurjav mle čhave! Čhiv lese i angrustik ko naj hem o sandale ko pre. Tegani čhinen e najšuže telco te šaj te xa hem te slavina, adalese so mlo čhavo inele mulo, ali akanai dživdo! Inele našaldo, ali akanai arakhlo!’”

¹⁰“I ađahar, o manuša lelje te slavinen. Na nakhino but, o phureder čhavo alo čhere tari buti savi ćerđa ki njiva. Šunđa bašaliba hem čheliba, i pučlja pe so šaj te ovel adava.”

¹¹“Ked o phureder čhavo šunđa so slavinena adalese so lesoro phral irinđa pe čhere, but xoljanđa i na manglja te đerdini ko čher. Lesoro dad iklilo hem molinđa le te đerdini te slavini olencar, ali ov na manglja.”

¹²“O phureder čhavo phenđa ple dadese: ‘Sa akala berša kandava tut! Niked na injumle će neposlušno, a tu na dinđan man ni buzore te šaj te veselinav man mle amalencar. A ked akava to čhavo, kova xalja sa te love živindoj grešno, irinđa pe čhere, tu čhindele lese e najšukare telco!’”

¹³“O dad phenđa lese: ‘Mlo čhavo, tu stalno injan mancar. I sa soi mlo-kloi. Ali, avela ano redo te slavina, adalese so to phral inele mulo, ali akanai dživdo, inele našaldo, ali akanai arakhlo!’”

36. Paramiz: Preobraženje

E biblijakiri paramiz taro Matej 17,1–9; Marko 9,2–8; Luka 9,28–36

36¹ Jekh dive, o Isus peja legarđa ple trine učenikonen: e Petre, e Jakove hem e Jovane. (O učeniko kova vičinđa pe Jovan na inele okova kova krstinđa e Isuse.) Uštine ki uči planina te oven korkore hem te molinen pe.

² Sar o Isus molini pe ine, lesoro muj ulo sjažno sar o kham hem

lesere šėja ule parne sar o svetlost, po parne nego so šaj neko ki phuv te parnjari.

³ Tegani iklile nekotar o Mojsije hem o proroko o Ilija. Adala manuša živinde ki phuv više oto šel berša angleder adalestar. Vačerđe e Isuseja lesere meribnastar, savo valjanđa sigende te ovel ano Jerusalem.

⁴ Sar o Mojsije hem o Ilija vačerena ine e Isuseja, o Petar phenđa e Isusesere: “Šukari amende te ova akate. Te ćera trin šatorja, jekh tuće, jekh e Mojsijase, a jekh e Ilijase.” O Petar na džanđa so vaćeri.

⁵ Sar o Petar vaćeri ine, o osvetlime oblako huljilo hem okružinđa len, a taro oblako šundilo e Devlesoro glaso: “Akavai mlo Čhavo kole mangava. Oleja injum zadovoljno. Ole valjani te šunen.” O trin učenici darandile hem telile ki phuv.

⁶ Tegani o Isus čhivđa plo vas upro lende hem phenđa: “Ma daran. Ušten.” Ked vazdinđe pumaro šero, dikhle samo e Isuse korkore.

⁷ O Isus hem o trin učenici huljile tari planina. Tegani o Isus phenđa: “Za akana ma vaćeren nikase so ulo akate. Sigende ka merav hem palo adava ka irinav man

ko dživdipe. Palo adava ka šaj te vaćeren e manušende.”

37. Paramiz: O Isus vazdela e Lazare taro mule

E biblijakiri paramiz taro Jovan 11,1–46

37 ¹ Jekh dive, e Isusesere javinde so o Lazar but namborme. O Lazar hem lesere duj phenja, i Marija hem i Marta, inele e Isusesere but paše amala. Ked o Isus šunđa adava, phenđa: “Akava nambormipe na ka legari ko meriba, nego ka anel slava e Devlese.” O Isus volinđa ple amalen, ali adžićerđa pana duj dive adari kaj inele.

² Ked nakhle adala duj dive, o Isus phenđa ple učenikonende: “Hajde te dža palal ki Judeja.” A o učenici phende: “Ali učitelju, na nakhino but oto adava so o manuša mangle te mudaren tut adari!” O Isus phenđa: “Amaro amal o Lazar zasuča, a me valjani te vazdav le.”

³ E Isusesere učenici phende: “Gospode, te o Lazar sovela, onda ka sasljol.” Tegani o Isus jasno phenđa lende: “O Lazar mulo. Šukari so na injumle adari, te šaj tumen te verujinen ana mande.”

⁴ Ked o Isus reslo ki bijandi diz e Lazaresiri, o Lazar inele mulo već štar dive. I Marta iklili tari

diz anglo Isus hem phenđa lese: “Gospode, ked bi oveja akate, mlo phral na ka merel ine. Ali, verujinava da o Devel ka ćerel sa so ka mange olestar.”

⁵ O Isus phenđa: “Me injum Vaskrsenje hem Dživdipe. Sar ko verujini ana mande, ka živini čak hem te mulo. Đijekh ko verujini ana mande niked na ka merel. Verujineja li akava?” I Marta phenđa: “Oja, Gospode! Verujinava da tu injan o Mesija, o Čhavo e Devlesoro.”

⁶ Tegani i Marija resli. Peli anglo e Isusesere pre hem phenđa lese: “Gospode, ked bi samo oveja akate, mlo phral na ka merel ine.” O Isus pućlja len: “Kaj čhivđen e Lazare?” Phenđe lese: “Ano grobo. Ava hem dikh.” Tegani o Isus lelja te rovel.

⁷ O grobo inele pećina savi inele phandli bareja. Ked o Isus reslo ko grobo, phenđa lenđe: “Ciden o bar.” Ali, i Marta phenđa: “Ovi mulo već štar dive. Ka khandel.”

⁸ O Isus phenđa: “Setineja tut li so phenđum će da ka dikhe i slava e Devlesiri te verujinđan ana mande?” I ađahar, cidinđe o bar.

⁹ Tegani o Isus dikhlja naupre hem phenđa: “Dade, hvala će so šuneja man. Me džanav da tu uvek šuneja man, ali akava vaćerava zbog sa akala manuša kola terđovena akate, te šaj on

te verujinen da tu bićhalđan man.” Tegani o Isus vićinđa: “Lazare, ikljov!”

¹⁰ I o Lazar iklilo! Pana inele paćardo ano trake savencar paćarena pe ine o mule. O Isus phenđa lenđe: “Pomožinen lese te huljaj adala trake hem oslobodinen le!” But Jevreja verujinđe ano Isus zbog akava čudo.

¹¹ Ali, e jevrejengere vođe inele ljubomorna upro leste, i čedinđe pe te planirinen sar te mudaren e Isuse hem e Lazare.

38. Paramiz: O Isus inele izdajime

E biblijakiri paramiz taro Matej 26,14–56; Marko 14,10–50; Luka 22,1–53; Jovan 12,6; 18,1–11

38 ¹ Đijekh berš, o Jevreja slavinđe i Pasha. Adava slavinđa pe adalese so o Devel ikalđa lengere pradaden taro robujiba ano Egipat, savo inele angleder but berša. Sar đi ko trin berš palo adava so o Isus lelja javno te propovedini hem te sikaj, phenđa ple ućenikonenđe da mangela te slavini i Pasha olencar ano Jerusalem, hem da adari ka mudaren le.

² Jekh e Isusesere ućenikonendar inele manuš kova vićinđa pe Juda. O Juda inele zadužime zaki blagajna e apostolengiri, ali volinđa love, i adalese but puti

čorđa oti blagajna. Palo adava so o Isus hem lesere učenci resle ano Jerusalem, o Juda dželo koro e jevrejengere vođe hem phenđa lenđe da ka izdajini e Isuse te dinđe le love. Džanda da e jevrejengere vođe na prihvatinde adava dai o Isus Mesija hem da planirinde te mudaren le.

³ E jevrejengere vođe, kolengoro glavno vođa inele o baro svešteniko, platinde e Judase trijanda srebrna kovanice te izdajini e Isuse. Adava ulo baš ađahar sar so o proroci vačerđe da ka ovel. O Juda pristaninda, lelja o love hem dželo. Lelja te rodel prilika te pomožini lenđe te dolen e Isuse.

⁴ Ano Jerusalem o Isus slavinda i Pasha ple učenikonencar. Sar xana ine e pashakoro xajba, o Isus lelja o maro hem phaglja le. Phenđa: “Len hem xan akava. Akavai mlo telo, savo dela pe tumende. Akava čeren te šaj te setinen tumen mandar.” Ko adava način, o Isus phenđa lenđe da lesoro telo ka ovel žrtvujujime olenđe.

⁵ Tegani o Isus vazdinda i čaša pherdi moljaja hem phenđa: “Pijen akava. Adavai mlo rat oto Nevo savez, savo čorđola zako oprostiba e grejonengoro. Akava čeren te šaj te setinen tumen mandar dijekh puti ked pijena la.”

⁶ Tegani o Isus phenđa e učenikonende: “Jekh tumendar ka izdajini man.” O učenci inele iznenadime hem pučle ko šaj ađahar nešto te čerel. O Isus phenđa: “Okolese kolese ka dav o kotor e maresoro ovi izdajniko.” Tegani dinđa o maro e Judase.

⁷ So lelja o Juda o maro, o Sotoni đerdinda ano leste. O Juda iklilo avri hem dželo te pomožini e jevrejengere vođenje te dolen e Isuse. Tegani peli i rat.

⁸ Palo xajba, o Isus hem lesere učenci dzele ki E maslinakiri gora. O Isus phenđa lenđe: “Sare tumen erat ka ačhaven man. Pisimei: ‘Ka khuvav e pastire i sa o bakre ka našen.’”

⁹ O Petar phenđa lese: “I sare te ačhaven tut, me na ka ačhavav tut!” Tegani o Isus phenđa e Petrese: “O Sotoni mangela sarijen tumen te prelel, ali me molindum tuće, Petre, te ačhol ti vera ana mande. A palem, erat, angleder so o bašno ka đilabi, trin puti ka xovave da na pendžareja man.”

¹⁰ Tegani o Petar phenđa e Isusesse: “Čak i te valjani te merav, niked na ka odrekninav man tutar!” Isto adava vačerđe sa avera učenci.

¹¹ Tegani o Isus dželo ple učenikonencar ko than vičime E getsimanijakiri bašta. O Isus

phenda lende te molinen pe te na peren ko iskušenje. Tegani o Isus dželo te molini pe korkoro.

¹²O Isus molinda pe trin puti: “Dade mleja, te šaj, molinava tut te na pijav akaja čaša pherdi patnjaja. Ali, te nane aver način te oprostinen pe e manušengere greja, onda nek ovel ti volja.” O Isus inele but uznemirime hem lesoro znoj perela ine sar ratvale kapke. O Devel bičhalđa e anđele te hrabrini le.

¹³Palo đijekh puti ked molinda pe, o Isus irini pe ine koro ple učenici, ali on sovena ine. Ked irinda pe o trito puti, o Isus phenda lende: “Ušten! Mlo izdajnikoi akate.”

¹⁴O Juda alo e jevrejengere vođencar, e vojnikonencar, hem bute avere manušencar. On akharđe pumencar mačija hem kašta. O Juda alo koro Isus hem phenda: “Zdravo, Učitelju,” hem čumudinda le. Adava inele znako e jevrejengere vođende te džanen kas te dolen. Tegani o Isus phenda: “Judo, čumudipnaja li izdajineja man?”

¹⁵Sar o vojnici dolena ine e Isuse, o Petar ikalđa o mači hem činda e bare sveštenikosere slugasoro kan. O Isus phenda lese: “Irin o mači ani korica! Me mle Dadestar šaj te rodav sa e vojska e anđelendar te branini man. A palem, valjani te

ovav poslušno mle Dadese.” Tegani o Isus sasljarda adale manušesoro kan. Palo adava so o Isus inele dolime, sa o učenici našle.

39. Paramiz: O Isus ko sudo

E biblijakiri paramiz taro Matej 26,57–27,26; Marko 14,53–15,15; Luka 22,54–23,25; Jovan 18,12–19,16

39¹Ki ekvaš i rat o vojnici legarde e Isuse e bare sveštenikose ko čher sar te šaj o baro svešteniko te ispitujini le. O Petar džala ine palo lende odural. Ked anđe e Isuse ano čher, o Petar ačhilo avri hem tačola ine uzali jag.

²Ano čher e jevrejengere vođe sudinena ine e Isuse. Anđe bute xovavne svedokonon kola xovavena ine olestar. Ali, lengere izjave na složinde pe jekh averaja, i e jevrejengere vođe našti ine te dokazinen da ćerđa nešto krivo. O Isus ništa na vaćerđa.

³Ko kraj o baro svešteniko dikhlja ano Isus hem pučlja le: “Vaćer amende tu li injan o Mesija, o Čhavo e dživde Devlesoro?”

⁴O Isus phenda: “Oja, me injum, a tumen ka dikhen sar vladinava e Devleja hem avava taro nebo.” O baro svešteniko xoljanda hem pharavđa ple šeja, hem vičindoj phenda avere verakere vođende: “Na valjanena amende

više svedoci! Šunden so phenda dai o Čhavo e Devlesoro. Savi tumari odluka?”

⁵ Sa e jevrejengere vođe phende e bare sveštenikose: “Ov zaslužini meriba!” Tegani učharde e Isusesere jača, čungarde le, khuvde le hem marde leja muj.

⁶ Sar o Petar adžičeri ine anglo čher, dikhlja le nesavi sluškinja hem phenda lese: “Tu da injanle e Isuseja!” O Petar xovavđa da na inele. Na nakhino but, aver sluškinja phenda isto, a o Petar palem xovavđa. Ko kraj o manuša phende lese: “Džanaja so tu injanle e Isuseja, adalese so soduj džene injen tari Galileja.”

⁷ Tegani o Petar phenda: “Nek o Devel kaznini man te pendžarava adale manuše!” Odmah đilabđa o bašno, a o Isus irinda pe hem dikhlja ano Petar.

⁸ O Petar dželo hem zorale runđa. A ko adava vreme o Juda, o izdajniko, dikhlja so e jevrejengere vođe osudinđe e Isuse ko meriba. E Judase but inele žao, dželo hem mudarđa pe.

⁹ Rano sabajle, e jevrejengere vođe anđe e Isuse anglo Pilat, e rimesoro upravniko. Nadisale da o Pilat ka osudini e Isuse sar krivone hem da ka kaznini le meribnaja. O Pilat pučlja e Isuse: “Tu li injan e jevrejengoro caro?”

¹⁰ O Isus phenda: “Korkoro adava phendan, ali mlo carstvo nane e phuvjakoro carstvo. Te ovel ine ađahar, mle sluge ka maren pe ine maje. Aljum ki phuv te vačerav o čačipe e Devlestar. Đijekh kova mangela o čačipe, ovi poslušno mle lafese.” O Pilat pučlja: “Soi o čačipe?”

¹¹ Palo adava so vačerđa e Isuseja, o Pilat iklilo anglo narodo hem phenda: “Na arakhava nisavi krivica upro akava manuš.” Ali, e jevrejengere vođe hem avera manuša vičinđe: “Čhiv le ko krsto!” O Pilat phenda: “Nane krivo.” Ali, on po bare glasvoja vičinđe. Tegani o Pilat trito puti phenda: “Nane krivo!”

¹² O Pilat darandilo da o narodo ka pobunini pe, i pristaninda lesere vojnici te čhiven ko krsto e Isuse. E rimesere vojnici šibinde e Isuse hem čhivde upro leste carsko ogrtači hem krana čerdi oto kare. Marde muj oleja vačerindoj: “Ače, o caro e jevrejengoro!”

40. Paramiz: O Isus čhivdoi ko krsto

E biblijakiri paramiz taro Matej 27,27–61; Marko 15,16–47; Luka 23,26–56; Jovan 19,17–42

40¹ Palo adava so o vojnici marde muj e Isuseja, legarde le te čhiven le ko krsto.

Terinde le te akhari o krsto upro saveste ka merel.

² O vojnici ande e Isuse ko than savo vičinda pe “Kokalo e šeresoro” hem ekserencar kovinde lesere vasta hem o pre ko krsto. Ali, o Isus phenda: “Dade, oprostini lende, adalese so na džanen so čerena.” O Pilat naredinda ki jekh ploča te pisinen: “Caro e jevrejengoro” hem te čhiven la ko krsto upro e Isusesoro šero.

³ O vojnici frdinde barbuti zako e Isusesere šeja. Ked čerde adava, pherdilo o proroštvo savo vačeri: “Ulavde mle fostanja maškara pumende hem frdinde barbuti zako mle šeja.”

⁴ E Isuse čhivde ko krsto maškaro duj manuša kola čerde bišukaripe. Jekh olendar marđa muj e Isuseja, ali o dujto phenda: “Tu li na daraja e Devlestar? Amen injam kriva, ali akava manuš nane krivo.” Tegani phenda e Isuseso: “Molnava tut, prihvatin man tuće ano carstvo.” O Isus phenda lese: “Avdive ka ove mancar ano raj.”

⁵ E jevrejengere vođe hem avera manuša save inele adari, marena ine muj e Isuseja. Vačerena lese ine: “Te injan o Čhavo e Devlesoro, hulji taro krsto hem spasin tut! Tegani ka verujina će.”

⁶ Tegani o nebo upro sa adava krajo skroz kalilo, iako inele ekvaš

o dive. Kalilo ko ekvaš dive hem trin sača inele tomina.

⁷ Tegani o Isus vičinda: “Završime! Dade, mlo duh dava tuće ano vasta.” Tegani peravđa plo šero hem muklja plo duho. Ked mulo, tresinda i phuv, a i bari zavesa savi ulaj ine e manušen tari e Devlesiri prisutnost ano hram pharavdili ko duj kotora, odupral natele.

⁸ Ple meribnaja, o Isus čerđa o manuša te šaj aven paše e Devlese. Ked o vojniko kova ine pazini e Isuse dikhlja sa adava so ulo, phenda: “Čače, akava manuš na inele krivo. Ov inele o Čhavo e Devlesoro.”

⁹ Tegani o Josif hem o Nikodim, o duj vođe e jevrejengere kola verujinde dai o Isus o Mesija, pučle e Pilate te len e Isusesoro telo. Pačarde lesoro telo čaršaveja hem čhivde le ano grobo savo inele čerdo ani stena. Tegani phandlje o grobo bare bareja.

41. Paramiz: O Devel vazdela e Isuse taro mule

E biblijakiri paramiz taro Matej 27,62–28,15; Marko 16,1–11; Luka 24,1–12; Jovan 20,1–18

41 ¹ Palo adava so čhivde ko krsto e Isuse, e jevrejengere neverna vođe phende e Pilateso: “Okova xovavno o Isus

phenda da ka uštel taro mule palo trin dive. Neko valjani te pazini o grobo te našti lesere učenici te čoren lesoro telo i onda te phenen da uštino taro mule.”

² O Pilat phenda lende: “Len nekobore vojniconen hem šukar osigurinen o grobo.” I ađahar, čhivde o bar ko ulaz e grobosoro hem čhivde e vojniconen te osigurinen te našti niko te čorel o telo.

³ Dive palo adava so o Isus inele parume inele savato, a e Jevrejende na inele muklo ko adava dive te džan ko grobo. Adalese, rano sabajle palo savato, nekobor đuvlja spreminde pe te džan e Isusese ko grobo te čhiven pana mirisija upro lesoro telo.

⁴ Otojekhvar ulo baro potres. O anđeo kova sijajinda sar i munja, iklilo taro nebo. Cidinda o bar savo učhari ine o grobo hem beštino upro leste. O vojnici kola pazinena ine o grobo, but darandile hem pele ki phuv sar mule.

⁵ Ked o đuvlja resle ko grobo, o anđeo phenda lende: “Ma daran. O Isus nane akate. Ov uštino taro mule, baš sar so phenda! Aven hem korkore dikhen ano grobo!” O đuvlja dikhle ano grobo hem dikhle o than kote e Isusesoro telo inele pašljardo. Lesoro telo na inele adari!

⁶ Tegani o anđeo phenda e đuvljende: “Džan hem vačeren e učenikonende: ‘O Isus uštino taro mule hem ka džal ki Galileja angla tumende.’”

⁷ O đuvlja darandile, ali inolen bari radost. Prastandile te vačeren e učenikonende o šukar lafi.

⁸ Sar o đuvlja pana ine džana dromeja nakoro učenici te vačeren lende o šukar lafi, o Isus iklilo anglo lende, a on pele anglo leste ko kočija. O Isus phenda lende: “Ma daran. Džan hem vačeren mle učenikonende te džan ki Galileja. Adari ka dikhen man.”

42. Paramiz: O Isus irini pe ko nebo

E biblijakiri paramiz taro Matej 28,16–20; Marko 16,12–20; Luka 24,13–53; Jovan 20,19–23; Čeriba e apostolengoro 1,1–11

42¹ Adava dive ked o Isus uštino taro mule, duj lesere učenici džana ine ki pašutni diz. Sar ine phirena, vačerenena ine adalestar so ulo e Isuseja. Nadisale dai ov o Mesija, ali onda o Isus inele mudardo. A akana o đuvlja phende dai palem dživdo. Na džande so te verujinen.

² O Isus alo koro lende hem lelja te phirel olencar, ali on na penđarde le. Pučlja len sostar vačerenena, i on vačerde lese oto

sa so ulo e Isuseja nekobor dive napalal. Mislinde da vačerena jekhe abandijaja kova na džandā so ulo ano Jerusolim.

³Tegani o Isus objasninda lende so e Devlesoro lafi vačeri e Mesijastar. Podsetinda len da o proroci phende da o Mesija ka patini hem da ka mudaren le, ali da o trito dive ka uštel taro mule. Ked resle ani diz ani savi o duj manuša mangle te ačhoven, lelja te perel i rat.

⁴Adala duj manuša vičinde e Isuse te ačhol olencar, i ačhilo. Angleder so te xan, o Isus vazdinda o maro, zahvalinda e Devlese hem phaglja le. Otojekhvar penđarde da adava inele o Isus. Ali, ko adava momenti nestaninda anglo lengere jača.

⁵O duj manuša phende jekh averese: “Adava inele o Isus! Adalese amare vile inele tate ked objasninda amende e Devlesoro lafi!” Odmah dzele palal ko Jerusolim. Ked resle, phende e učenikonende: “O Isusi dživdo! Dikhljam le!”

⁶Sar o učenici vačerena ine, o Isus otojekhvar iklilo anglo lende ani soba hem phenda lende: “Mir tumencar!” U učenici mislinde da dikhena duho, ali o Isus phenda lende: “Sose darana hem sose sumnjnena? Dikhen mle vasta hem o pre. E duhoven nane telo

sar so man isi.” Sar te dokažini lende da nane duh, rodinda lendar nešto te xal. Dinde le kotor oto peko mačo, a ov xalja le.

⁷O Isus phenda lende: “Phendum tumende so valjani te ispunini pe sa soi pisime mandar ano e Devlesoro lafi.” Tegani čerđa len te oven kaderija te xaljovent e Devlesoro lafi. Phenda lende: “Pana angleder pisimei da o Mesija ka patini, ka merel hem o trito dive ka uštel taro mule.”

⁸“Isto ađahar pisimei ano Lila da mle učenici ka vačeren sarijende te pokajinen pe sar te šaj priminen oprostiba zako pumare greja. Adava ka len te čeren ano Jerusolim, a palo adava ka džan ko sa o thana hem ka svedočinen sa e manušende. Tumen injen svedoci adalese.”

⁹Ano saranda dive palo adava, o Isus but puti ikljola ine anglo učenici. Jekhvar iklilo anglo više oto 500 manuša ano isto vreme! Dokažinda ple učenikonende ko but načinja dai dživdo, hem sikaj len ine taro carstvo e Devlesoro.

¹⁰O Isus phenda ple učenikonende: “Maje dindi đijekh vlast ko nebo hem ki phuv. Adalese, džan, čeren učenikonen oto sa o nacije ađahar so ka krstinen len ano anav e Dadesoro, e Čhavesoro hem e Svetone Duhosoro, hem sikaven len te oven

poslušna ko sa so naredindum tumende. Setinen tumen, me uvek ka ovav tumencar.”

¹¹ Saranda dive palo adava so o Isus uštino taro mule, phenda ple učenikonende: “Ačhoven ano Jerusalem đikote mlo Dad na dela tumen zoralipe ked o Sveto Duho ka huljel upra tumende.” Tegani o Isus dželo naupre ko nebo, a o oblako garavđa le lengere dikhibnastar. O Isus beštino e Devlese ki desno strana te vladini upro sa.

43. Paramiz: I Khandiri počini

E biblijakiri paramiz taro Ćeriba e apostolengoro 2

43¹ Palo adava so o Isus irinda pe ko nebo, o učenici ačhile ano Jerusalem sar so phenda lenđe o Isus te ćeren. O vernici stalno ćedena pe ine adari ki molitva.

² Đijekh berš, pinda dive pali Pasha, o Jevreja slavljena ine bitno dive vičime Pindato dive. O Pindato dive inele vreme ked o Jevreja zahvalinena ine e Devlese zako ćediba e đivesoro. O Jevreja avena ine taro sa o phuvja ko Jerusalem zajedno te slavinen o Pindato dive. Adava berš, o vreme zako Pindato dive alo kurko dive palo adava so o Isus dželo ko nebo.

³ Sar o vernici inele zajedno, otojekhvar o čher ano savo inele

pherdilo zvukoja save ćerđa i zorali barval. Tegani nešto so dičhilo sar tikore jaga mothovđa pe upro sa e vernikonengere šere. Sare on pherdile e Svetone Duhoja hem lelje te vaćeren avere čhibjencar.

⁴ Ked o manuša ano Jerusalem šunde galama, but džene ale te dikhen soi adava. Ked šunde e vernikonen sar vaćerena adalestar so o Devel ćerđa, inele začudime so šunde sa adava pumende ko čhibja.

⁵ Nesave adale manušendar phende dai o učenici mate. Ali, o Petar uštino hem phenda lenđe: “Šunen man! Akala manuša nane mate! Akaleja ispuninda pe o proroštvo e prorokosoro e Joilesoro, ano savo o Devel vaćeri: ‘Ano poslednja dive, ka čhorav mle Duho.’”

⁶ “Manušalen taro Izrael, o Isus inele manuš kova ćerđa but zorale znakija hem ćudesija ano e Devlesoro zoralipe, sar so dikhljen hem sar so džanen. Ali, tumen čhivđen le ko krsto!”

⁷ “Iako o Isus mulo, o Devel vazdinda le taro mule. Adava ispuninda o proroštvo savo phenela: ‘Na ka muke to Sveco te čirnjol ano grobo.’ Amen injam svedoci adalestar da o Devel e Isuse vazdinda taro mule hem da irinda le ko dživdipe.”

⁸ “Akanai o Isus vazdime hem bešela e Devlese e Dadese ki desno

strana. Hem o Isus bičhalđa e Svetone Duho sar so obećinda da ka ćerel. O Sveto Duho ćerela sa akava so akana dikhena hem šunena.”

⁹“Tumen čivđen ko krsto akale manuše, e Isuse. Ali, oven sigurna da o Devel ćerđa e Isuse te ovel Gospod hem Mesija.”

¹⁰O manuša kola šunena ine e Petre inele but dotaknime adaleja so šunde. Adalese pučle e Petre hem e učenikonen: “Phraljalen, so te ćera?”

¹¹O Petar phenđa lenđe: “Đijekh tumendar te pokajini pe hem te krtini pe ano anav e Isusesoro e Hristesoro, te šaj o Devel te oprostini tumenđe o greja. Tegani ka del tumen hem e Svetone Duho sar daro.”

¹²Đi sar 3.000 manuša verujinđe ano adava so phenđa o Petar hem ule e Isusesere učenici. Inele krtime hem ule deo e khandirjakoro ano Jerusalem.

¹³O učenici stalno šunena ine e apostolengoro sikaviba, ovena ine zajedno, xana zajedno, hem molinena pe ine jekh avereja. Uživinđe ano zajedničko slaviba e Devle hem sa so inolen, ulavena ine jekh avereja. Sarijen inele šukar mišljenje olendar. Taro dive ko dive sa više manuša ovena ine vernici.

44. Paramiz: O Petar hem o Jovan sasljarena e prosjako

E biblijakiri paramiz taro Ćeriba e apostolengoro 3,1–4,22

44¹Jekh dive, o Petar hem o Jovan džana ine ko Hram. Sar avena ine paše uzalo e hramesere udara, dikhle jekhe manuše kova našti ine te phirel sar prosini.

²O Petar dikhlja ano manuš kova našti ine te phirel hem phenđa lese: “Nane man love te dav tut. Ali, ka dav tut okova so isi man. E Isuseso ko anav, ušti hem phir!”

³O Devel odmah sasljarda e manuše kova našti ine te phirel, a ov odmah lelja te phirel hem te ripini, hem te slavini e Devle. O manuša kola inele ano boro e hramesoro inele začudime.

⁴Sa edobor manuša ale te dikhen e manuše kova inele sasljardo. O Petar phenđa lenđe: “Sose čudinena tumen soi akava manuš sasljardo? Amen na sasljardam le amare zoralipnaja ili šukaripnaja, nego e Isusesoro zoralipe hem i vera savi o Isus dela sasljarde akale manuše.”

⁵“Tumen injen adala kola phenđen e rimesere upravnikose te mudari e Isuse. Tumen mudarđen okole so ćerđa o dživdipe, o Devel iskoristinda tumaro ćeriba te

ispunini o proroštvo da o Mesija ka trpini hem ka merel. Adalese, akana pokajinen tumen hem irinen tumen ko Devel te šaj tumare greja te oven thovde.”

⁶ O upravnici e hramesere but xoljanđe ko adava so o Petar hem o Jovan vačerđe. Adalese dolinđe len hem frdinđe len ano phandlipe. Ali, but manuša verujinđe e Petresere lafese, a o broj oto manuša kola verujinđe ano Isus barilo hem ulo di sar 5.000.

⁷ Aver dive, e jevrejengere vođe ande e Petre hem e Jovane anglo baro svešteniko hem anglo avera vođe e verakere. Pučle e Petre hem e Jovane: “Kasere zoralipnaja sasljarđen akale manuše kova našti ine te phirel?”

⁸ O Petar phenđa: “Akava manuš terđola angla tumende palo zoralipe e Isusesoro e Mesijasoro. Tumen čivđen ko krsto e Isuse, ali o Devel vazdinđa le taro mule hem irinđa le ko dživdipe! Tumen na mangljen le, ali nane aver način te spasinen tumen taro greja sem palo zoralipe e Isusesoro!”

⁹ O vođe inele iznenadime so o Petar hem o Jovan vačerena ađahar hrabro, adalese so dikhle dai prosta hem biškoluji me manuša. Ali, tegani setinđe pe da on inele e Isuseja. Palo adava so pretinđe e Petre hem e Jovane, mukle len.

45. Paramiz: O Stefan hem o Filip

E biblijakiri paramiz taro Čeriba e apostolengoro 6,8–8,5; 8,26–40

45 ¹ Ked inele čerdi i Khandiri, jekh oto vođe vičinđa pe Stefan. Ov inele ko šukar glaslo maškaro manuša hem inele pherdo e Svetone Duhoja hem inele mudro. O Stefan čerela ine but čudesija hem dela ine zorale razlogija e manušenđe da valjani te verujinen ano Isus.

² Jekh dive, sar o Stefan sikaj ine e Isusestar, nesave Jevreja kola na verujinđe ano Isus lelje te raspravinen pe e Stefaneja. But xoljanđe hem xovavđe e verakere vođenđe e Stefanestar. Phenđe: “Šundam sar na vačeri šukar e Mesijastar hem e Devlestar!” Adalese e verakere vođe dolinđe e Stefane hem legarđe le anglo baro svešteniko hem anglo avera vođe e jevrejengere, kaj pana xovavne svedoci xovavena ine e Stefanestar.

³ O baro svešteniko pučlja e Stefane: “Čače li adava so vačerena tutar?” O Stefan odgovorinđa ađahar so podsetinđa len ko but bare stvarija save o Devel čerđa, taro e Avraamesoro di e Isusesoro vreme, hem dai e Devlesoro narodo stalno neposlušno. Tegani phenđa: “Tumen o šerale hem o manuša oti pobuna niked na mangena te šunen e Svetone Duho,

baš sar so tumare preci niked na mangle te šunen e Devle hem mudarena ine lesere prorokonon. Ali, tumen ćerđen nešto but po bišukar olendar! Tumen mudarđen e Mesija!”

⁴ Ked e verakere vođe šunđe adava, edobor xoljanđe da phandlje pumare kana hem zorale vičinđe. Vucinđe e Stefane avri tari diz hem frdinđe bara upro leste te mudaren le.

⁵ Angleder so mulo, o Stefan vičinđa: “Isuse, le mlo duh!” Tegani pelo ko kočija hem palem vičinđa: “Gospodarona, ma le akava sar greh protiv olende!” Tegani mulo.

⁶ Jekh terno manuš, palo anav Savle, složinđa pe e manušencar kola mudarđe e Stefane hem pazini ine lengere šeja dok on frdinđe bara upro leste. Adava dive, but manuša ano Jerusalem lelje te jurinen e Isusesere sledbenikonon, i o vernici našle ko avera thana. Ali adava ćerđa len te propovedinen e Isusestar kaj god dže.

⁷ Jekh učeniko e Isusesoro kova vičinđa pe Filip, inele jekh oto okola vernici kola našle taro Jerusalem ked jurinđe len. Dželo ani Samarija, a adari propovedini ine e Isusestar hem but manuša inele spasime. Palo adava, jekh dive o anđeo e Devlesoro phenđa e Filipese te džal ko jekh drom

ani pustinja. I sar o Filip phirela ine adale dromeja, dikhlja jekhe važnone službeniko tari Etiopija sar vozini pe pese ani kočija. O Sveto Duho phenđa e Filipese te džal hem te vaćeri adale manušeja.

⁸ Sar o Filip avela ine nakori kočija, šunđa e Etiopljaninco sar čitini taro lil savo pisinđa o proroko o Isaija. O manuš čitinđa: “Legarđe le sar bakrore ko činiba, a sar soi o bakroro tiho, ađahar ni ov na vaćerđa nijekh lafi. Na ćerđe oleja pošteno hem na ceninđe le. Lelje lestar lesoro dživdipe.”

⁹ O Filip pućlja e Etiopljaninco: “Xaljoveja li adava so čitineja?” A ov phenđa lese: “Na. Na xaljovava adalese so nane ko te objasnini maje. Molinava tut, ava hem beš uzala mande te objasnine maje. Akava li o Isaija pisinđa pestar ili nekastar averestar?”

¹⁰ O Filip objasninđa lese da o Isaija pisinđa e Isusestar. O Filip koristinđa hem avera Lila te vaćeri lese o šukar lafi e Isusestar.

¹¹ Sar o Filip hem o Etiopljaninco putujinena ine, ale đi ko nesavo pani. O Etiopljaninco phenđa: “Dikh, eće pani! Šaj li te ovav krstime?” Tegani phenđa e vozaćese te zaustavini i kočija.

¹² Ked đerdinđe ano pani, o Filip krstinđa e Etiopljaninco. Ked iklile taro pani, o Sveto Duho otojekhvar legarđa e Filipe dur ko

aver than kote nastavinda te vaceri e manusende e Isusestar.

¹³ O Etiopljaninco nastavinda te dzal ple dromeja chere, bahtalo so dzanel e Isuse.

**46. Paramiz: O
Pavle ovela hriscanin**

*E biblijakiri paramiz taro
Ceriba e apostolengoro 8,3;
9,1–31; 11,19–26; 13,1–3*

46¹ O Savle inele okova terno manush kova pazinda o sheja e manushengere kola mudarde e Stefane. Ov na verujinda ano Isus, i jurinda e vernikonen. Dzana ine oto cher ko cher ano Jerusalem te dolel e muršen hem e đuvljen hem te frdel len ano phandlipe. O baro svešteniko dinda dozvola e Savlese te dzal ki diz Damask hem adari te dolel e hriscanen hem te anel len palal ko Jerusalem.

² Sar o Savle dzala ine dromeja ki Damask, o baro svetlo taro nebo zasvetlinda svugde uzalo leste, adahar da pelo ki phuv. O Savle šunđa nekas sar vaceri: “Savle! Savle! Sose jurineja man?” O Savle pučlja: “Ko injan tu, Gospode?” O Isus phenđa lese: “Me injum o Isus. Tu man jurineja!”

³ Ked o Savle uštino, našti ine te dikhel. Lesere amala legarde le ano Damask. O Savle ništa na xalja ni pilja trin dive.

⁴ Ano Damask živinda jekh učeniko kova vičinda pe Ananija. O Devel phenđa lese: “Dža ko adava cher kaj o Savle. Čhiv te vasta upro leste te šaj palem te dikhel.” Ali, o Ananija phenđa: “Gospode, šundum da akava manush jurini e vernikonen.” O Devel phenđa lese: “Dža! Izabirindum le te vaceri mandar e Jevrejende hem e manusende oto avera nacije. Ov but ka trpini zbog mande.”

⁵ I adahar o Ananija dželo koro Savle, čhivđa ple vasta upro leste hem phenđa: “O Isus kova mothovđa pe će ko drom nakari bičhalđa man te irini pe to dikhiba hem te ove pherdo e Svetone Duhoja.” O Savle odmah šaj ine te dikhel, a o Ananija krstinda le. Tegani o Savle nešto xalja hem irinda pe lesoro zoralipe.

⁶ O Savle odmah lelja te propovedini e Jevrejende ano Damask, vacerindoj: “O Isusi e Devlesoro Čhavo!” O Jevreja inele zadivime adaleja da o manush kova dikhlja te mudari e vernikonen akana isto verujini ano Isus! O Savle raspravinda pe e Jevrejencar adahar so dokažini lenđe ine dai o Isus o Mesija.

⁷ Palo but dive, o Jevreja cerđe plan te mudaren e Savle. Bičhalđe e manusen te roden le ko udara

e dizjakere te šaj mudaren le. Ali, o Savle šunđa zako lengoro plan, i lesere amala pomožinđe lese te našel. Jekh rat, mukle le prekalo duvari ani bari korpa. Palo adava so o Savle naštino taro Damask, nastavinda te propovedini e Isusestar.

⁸ O Savle dželo ano Jerusalem te resel pe e učenikonencar, ali on darandile olestar. Tegani jekh verniko kova vičinda pe Varnava anđa e Savle anglo apostolja hem phenđa lenđe sar o Savle hrabro propovedinda ano Damask. Palo adava, o učenici prihvatinde e Savle.

⁹ Nesave vernici kola našle taro juriba savo inele ano Jerusalem, džele dur ani diz Antiohija hem propovedinde e Isusestar. But manuša ani Antiohija na inele Jevreja, ali, palo prvo puti, but olendar da ule vernici. O Varnava hem o Savle džele adari te sikaven e neve vernikonen više e Isusestar hem osnažinde i khandiri. Baš ani Antiohija okola kola verujinena ano Isus inele vičime “hrišćanja.”

¹⁰ Jekh dive, sar o hrišćanja ani Antiohija postinena ine hem molinena, o Sveto Duho phenđa lenđe: “Čhiven e Varnava hem e Pavle te čeren okova zako sose vičindum len.” Adalese i khandiri ani Antiohija molinda zako Varnava hem zako Savle,

o vernici čhivđe pumare vasta upro lende te blagoslovinen len. Bičhalđe len te propovedinen o šukar lafi e Isusestar ko but avera thana. O Varnava hem o Savle sikavena ine e manušen oto razna nacije, hem but džene verujinde ano Isus.

47. Paramiz: O Pavle hem o Sila ano than Filipe

E biblijakiri paramiz taro Čeriba e apostolengoro 16,11–40

47 ¹ Sar o Savle džala ine dromeja maškaro e rimesoro carstvo, lelja te koristini plo rimljano anav “Pavle.” Jekh dive, o Pavle hem lesoro amal o Sila džele ani diz Filipe te vačeren o šukar lafi e Isusestar. Džele ko than uzali len avri tari diz, kote o manuša čedena pe ine zaki molitva. Adari resle jekha đuvlja koja vičinda pe Lidija, a koja inele trgovkinja. Oj volinda hem slavinda e Devle.

² O Devel phravđa e Lidijakoro vilo te verujini e lafese e Isusestar, hem oj hem lakere čherutne krstinđe pe. Oj vičinda e Pavle hem e Sila te ačhon koro late ko čher, i on ačhile olaja hem lakere čherutnencar.

³ O Pavle hem o Sila but puti arakhena pe ine e manušencar ko than zaki molitva. Đijekh dive sar phirena ine đı adari,

palo lende dželi jekh ropkinja opsednutime demoneja. Adava demoni ćerela la ine te dikhljari i budućnost e manušenđe, i ađahar ple gospodarenđe zaradini ine but love.

⁴ Sar on phirena ine, i ropkinja vićini: “Akalai manuša sluge e Devlesere e Najbaresere. Vaćerena tumenđe e Devlesoro plan zako spasenje!” But puti ćerela ine ađahar, i e Pavlese adava dosadinđa pe.

⁵ I jekh dive, ked i ropkinja lelja te vićini, o Pavle irinđa pe nakoro late hem phenđa e demonese kova inele ano late: “E Isusese ano anav, ikljov olatar.” O demoni odmah ikliło olatar.

⁶ O manuša kolengiri inele i ropkinja but xoljanđe! Xalile so oj bizo demoni više na ka šaj te dikhljari i budućnost e manušenđe. Adava znaćini da o manuša više na ka den len love te šaj i ropkinja te vaćeri lenđe so ka ovel olencar.

⁷ Adalese o manuša kolengiri inele i ropkinja legarđe e Pavle hem e Sila koro e rimesere vođe, kola marđe len hem frdinđe len ano phandlipe.

⁸ Čhivđe e Pavle hem e Sila ko najšukar obezbedime than e phandlipnasoro, đi lengere pre phandlje lanconencar. Palem, ki ekvaš i rat on đilabđe hem slavinđe e Devle.

⁹ Otojekhvar ulo baro potres! Sa o udara e phandlipnasere phravdile hem pele o lancija sa e manušenđar kola inele phandle.

¹⁰ O ćuvari uštino taro sojba, a ked dikhlja da sa o udara e phandlipnasere inele phravde, but darandilo! Mislinđa da našle sa o manuša kola inele phandle, i manglja te mudari pe. (Džanda da e rimesere vođe ka mudaren le te muklja e phandlenđe te našen.) Ali, o Pavle dikhlja le hem vićinđa: “Terđov! Ma mudar tut. Sare injam akate.”

¹¹ O ćuvari tresinđa pe sar avela ine nakoro Pavle hem nakoro Sila, i pućlja len: “So valjani te ćerav te ovav spasime?” O Pavle phenđa: “Verujin ano Isus, ano Gospod, i tu hem te čherutne ka oven spasime.” Tegani o ćuvari legarđa e Pavle hem e Sila pese ko čher hem thovđa lengere rane. O Pavle propovedinđa o šukar lafi e Isusestar sa lesere čherutnenđe.

¹² O ćuvari hem sa lesere čherutne verujinđe ano Isus hem krstinđe pe. Tegani o ćuvari e Pavlese hem e Silase dinđa nešto te xan hem zajedno radujinđe pe.

¹³ Tejsato dive, o upravnici e dizjakere mukle e Pavle hem e Sila taro phandlipe hem phenđe lenđe te džan taro Filipe. O Pavle hem o Sila dzele te dikhen pe e Lidijaja hem pe nesave avere amalencar,

a palo adava džele tari diz. O šukar lafi e Isusestar nastavinda te širini pe, a i Khandiri nastavinda te barjol.

¹⁴O Pavle hem aver vođe e hrišćanengere džana ine ko but dizja, vačerindoj hem sikavindoj e manušen oto šukar lafi e Isusestar. Isto adahar, pisinđe but lila savencar ohrabrinđe hem sikavđe e vernikonen ano khandirja. Nesave adale lilendar ule lila ani Biblija.

48. Paramiz: O Isusi adava obećime Mesija

E biblijakiri paramiz taro Ćeriba 1–3; 6; 14; 22; Ikljobja 12; 20; 2. lil e Samuilesoro 7; Lil e Jevrejende 3,1–6; 4,14–5,10; 7,1–8,13; 9,11–10,18; Otkrivenje 21

48¹ Ked o Devel ćerđa i phuv, sa inele savršeno. Na inele greh. O Adam hem i Eva mangle jekh avere, a mangle hem e Devle. Na inele ni nambormipe ni meriba. O Devel manglja i phuv te ovel esavki.

²O Sotoni vačerđa prekalo sap ano vrt sar te xovaj e Eva. Oj hem o Adam tegani grešinđe premalo Devel. Adalese so grešinđe, sare ki phuv džanen te oven namborme hem sare merena.

³Adalese so o Adam hem i Eva grešinđe, ulo nešto po bišukar. Ule e Devlesere neprijateljja. Adalese

otegani đijekh manuš bijandola e grešnona prirodaja hem adaleja ovela e Devlesoro neprijateljji. O odnos maškaro o Devel hem o manuša inele rasturime zbog o greh. Ali, e Devle inele plan te obnovini adava odnos.

⁴O Devel obećinda da jekh e Evakere potomkonendar ka zdrobini e Sotonesoro šero, a da o Sotoni ka ranini lesiri patum. Adava znaćinda da o Sotoni ka mudari e Mesija, ali da o Devel palem ka irini le ko dživdipe, hem da o Mesija zauvek za zdrobini e Sotonesoro zoralipe. But berša palo adava, o Devel objavinda dai o Isus adava Mesija.

⁵Ked o Devel e bare panjeja uništinda sa i Phuv, obezbedinda brodo savo ka spasini e manušen kola verujinđe ano leste. Isto adahar, sare zaslužinena te oven uništine zbog pumare greja, ali o Devel dinda e Isuse te spasini đijekhe kova verujini ano leste.

⁶Beršencar o sveštenici stalno dena ine žrtve e Devlese e manušenđe ko than, adaleja mothovđe i kazna savi zaslužinena zbog lengere greja. Ali, adala žrtve našti ine te legaren o greh. O Isusi najbaro baro svešteniko. Sar razlika taro aver sveštenici, ov dinda korkoro pes sar jedinona žrtva koja šaj ine te legari o greja sa e manušengere ki phuv. O Isusi

savršeno baro svešteniko, adalese so lelja i kazna zako đijekh greh savo ćerđe o manuša.

⁷ O Devel phenđa e Avraamese: “Sa o nacije ki phuv ka oven blagoslovime prekala tute.” O Isus inele e Avraamesoro potomko. Sa o nacije inele blagoslovime prekalo leste, adalese so đijekh kova verujini ano Isus spasimei taro greh hem ovela e Avraamesoro duhovno potomko.

⁸ Ked o Devel phenđa e Avraamese te del ple čhave e Isaake sar žrtva, o Devel obezbedinđa jarco zaki žrtva lesere čhavese e Isaakese ko than. Sare amen zaslužinaja te mera zako amare greja! Ali o Devel dinđa e Isuse, e Bakrore e Devlesere, sar žrtva koja merela amende ko than.

⁹ Ked o Devel bičhalđa i zadnjo nevolja upro Egiptat, phenđa sa e izraleskone porodicende te čhinen savršenone bakrore hem lesere rateja te makhen o krajevija hem o upruno kotor pumare čheresere udarestar. Ked o Devel dikhlja o rat, nakhavđa lengere čhera hem na mudarđa lengere najphuredere čhaven. Adava so ulo vičini pe Pasha.

¹⁰ O Isusi amaro pashalno Bakroro. Ovi savršeno hem bizo greh, a inele mudardo zako vreme ked slavinda pe i Pasha. Ked neko verujini ano Isus, e Isusesoro rat platini zako greh adale manušesoro, a e Devlesiri kazna nakhaj adale manuše.

¹¹ O Devel ćerđa Savez e Izraelconencar, kola inele lesoro izabirime narodo. Ali, o Devel akana ćerđa Nevo savez savoi dostupno sarijenđe. Zbog akava Nevo savez, đijekh oti bilo savi nacija šaj te ovel deo e Devlesere narodostar ađahar so ka verujini ano Isus.

¹² O Mojsije inele baro proroko kova vaćerđa e Devlesoro lafi. Ali, o Isusi najbaro proroko sarijendar. Ovi Devel, ađahar da sa so ćerđa hem so phenđa inele ćeriba hem lafi e Devlesoro. Adalese o Isus vičini pe Lafi e Devlesoro.

¹³ O Devel obećinđa e carose e Davidese da jekh lesere potomkonendar zauvek ka vladini sar caro upro e Devlesoro narodo. Adalese soi o Isus Čhavo e Devlesoro hem Mesija, ovi adava posebno potomko e Davidesoro kova šaj te vladini zauvek.

¹⁴O David inele caro e Izraelesoro, ali o Isusi caro sa e svemiresoro! Ov palem ka avel hem ka vladini ple carstvoja ani pravda hem ano mir, zauvek.

49. Paramiz: E

Devlesoro Nevo savez

E biblijakiri paramiz taro Lil e Rimljanenđe 3,21–26; 5,1–11; Jovan 3,16; Marko 16,16; Lil e Kološanenđe 1,13–14; 2. lil e Korinčanenđe 5,17–21; 1. lil e Jovanesoro 1,5–10

49¹O anđeo phenđa e devicaće palo anav Marija da ka bijani e Devlesere Čhave. I ađahar, sar oj pana inele čhaj, o Sveto Duho huljilo upro late hem oj ačhili khamni. Bijanđa čhave hem dinda le anav Isus. Adalese, o Isusi hem Devel hem manuš.

²O Isus ćerđa but čudesija kola mothovena dai ov Devel. Phirđa upro pani, ačhavđa o barvalja, sasljarda bute namborme manušen, ispuđinda e demonen, vazdiđa e mulen hem ćerđa o pandž mare hem o duj mače te oven dovoljno xajbnase zako više oto 5.000 manuša.

³O Isus inele baro učitelj, a vaćeri ine ano autoritet adalese soi o Čhavo e Devlesoro. Sikaj ine da valjani te mange avere manušen ađahar sar so mangeja korkore tut.

⁴Ađahar da, sikaj ine da valjani te mange e Devle više nego so mangeja bilo so aver, više nego sa so isi tut.

⁵O Isus phenđa dai o carstvo e Devlesoro po vredno oto bilo so aver ki phuv. Te pripadine e Devlese ko carstvo po bitnoi oto sa aver. Sar te šaj đerdine e Devlese ko carstvo, valjani te ove spasime te grejonendar.

⁶O Isus sikaj ine da nesave manuša ka prihvatinen le hem ka oven spasime, a avera na. Phenđa dai nesave manuša sar i šukar phuv. On lena o šukar lafi e Isusestar hem tegani ovena spasime. Avera manušai sar i zorali phuv savi arakhaja ko drom, kote o seme e Devlesere lafestar na đerdini hem na dela ništa zako čediba. Adala manuša na mangena te len o lafi e Isusestar hem na ka đerdinen lese ko carstvo.

⁷O Isus sikaj ine da o Devel but mangela e grešnikonen. Ov mangela te oprostini lenđe hem te ćerel len te oven lesere čhave.

⁸O Isus isto ađahar phenđa da o Devel mrzini o greh. Ked o Adam hem i Eva grešinde, adava utičiđa upro sa lengere potomci. Sar posledica adalestar, đijekh manuš ki phuv grešini hem cidimei e Devlestar. Adalese, sare ule e Devlesere neprijatelj.

⁹ Ali, o Devel edobor but manglja đijekhe manuše ki phuv, da dinda ple jekhe Čhave da đijekh kova verujini ano Isus na ka ovel kaznime zako ple greja, nego ka živini večno e Devleja.

¹⁰ Zbog te greja, tu injan krivo hem zaslužineja te mere. O Devel valjani ine te ovel xoljame upra tute, ali pli xoli čhordža upro Isus umesto upra tute. Keđ o Isus mulo ko krsto, ov lelja ti kazna.

¹¹ O Isus niked na grešinda, ali odlučinda te ovel kaznime hem te merel sar savršeno žrtva te legari te greja hem o greja đijekhe manušere ki phuv. Adalese so o Isus žrtvujinda korkoro pes, o Devel šaj te oprostini đijekh greh, đī o najphare greja.

¹² O šukar delja našti te spasinen tut. Nane ništa so tu šaj te čere te ovel tut zajedništvo e Devleja. Samo o Isus šaj te kosel te greja. Tu valjani te verujine dai o Isus e Devlesoro Čhavo, da mulo ko krsto umesto tuće hem da o Devel vazdinda le taro mule.

¹³ O Devel ka spasini đijekhe kova verujini ano Isus hem kova prihvatini le sar ple Gospodare. Ali, na ka spasini okole kova na verujini ano leste. Nane bitno injan li tu barvalo ili čororo, muř ili đuvli, purano ili terno, ili kaj živineja. O Devel mangela tut hem

mangela te verujine ano Isus te šaj ovel le zajedništvo tuja.

¹⁴ O Isus vičini tut te verujine ano leste hem te ove krstime. Verujineja li dai o Isus o Mesija, jedino Čhavo e Devlesoro? Verujineja li da injan grešniko hem da zaslužineja te kaznini tut o Devel? Verujineja li da o Isus mulo ko krsto te legari te greja?

¹⁵ Te verujindan ano Isus hem ano okova so ov tuće čerđa, onda injan hriščanin. O Devel ikalđa tut taro e Sotonesoro bišukar carstvo savoi sar tomina hem čhivđa tut ano e Devlesoro carstvo savoi sar svetlost. O Devel lelja to purano, grešno dživdipe hem dinda tut nevo, pravedno dživdipe.

¹⁶ Te injan hriščanin, o Devel oprostinda te greja zbog adava so o Isus čerđa. Akana o Devel dikhela tut sar pašutne amale, a na sar neprijatelje.

¹⁷ Te injan amal e Devlesoro hem sluga e Gospodesoro e Isusesoro, tu ka mange te ove poslušno okolese so o Isus sikaj. Iako injan hriščanin, palem ka ove ani kušnja te grešine. Ali o Develi verno hem vačeri da te priznajindan te greja, ov ka oprostini će. Ov ka del tut zoralipe te borine tut protiv o greh.

¹⁸ O Devel vačeri će te moline tut, te sikljo ve lesoro Lafī, te slavine le zajedno avere hriščanencar hem te

vaćere averenđe so ov ćerđa će. Sa akava pomožini će te ovel tut po paše zajedništvo oleja.

50. Paramiz: O Isus irini pe

E biblijakiri paramiz taro Matej 24,14; 28,18; Jovan 15,20; 16,33; Otkrivenje 2,10; Matej 13,24–30, 36–42; 1. lil e Solunjanenđe 4,13–5,11; Lil e Jakovesoro 1,12; Matej 22,13; Otkrivenje 20,10; 21,1–22,21

50¹ Skoro sar 2.000 berš, sa više hem više o manuša taro sa o krajevija e phuvjakere šunena o šukar lafi e Isusestar e Mesijastar. I Khandiri barjola. O Isus obećinđa da ka irini pe ked ka avel o kraj akala phuvjakoro. Iako pana na irinđa pe, ov ka ispunini plo obećanje.

² Sar pana adžićeraja e Isuse te irini pe, o Devel mangela te živina ko način savoi sveto hem savo dela lese slava. Ov da mangela te vaćera averenđe lesere carstvostar. Ked o Isus živinđa ki phuv, phenđa: “Mle učenici ka propovedinen o šukar lafi e Devlesere carstvostar ko sa o krajevija e phuvjakere, i tegani ka avel o kraj.”

³ Isi but manuša kola pana na šunđe e Isusese. Angleder so irinđa pe ano nebo, o Isus phenđa e hrišćanenđe te vaćeren o šukar lafi e manušenđe kola niked na šunđe

le. Phenđa: “Džan hem ćeren sa e manušen te oven mle učenicu!” Phenđa hem akava: “O njivei spremna zaki žetva!”

⁴ O Isus phenđa hem akava: “O sluga nane po baro ple gospodarestar. Sar so o manuša ko vlast mrzinđe man, ađahar hem tumen ka mučinen hem ka mudaren zbog mande. Iako ka trpinen ki akaja phuv, oven ohrabrimo adalese so me pobedinđum e Sotone, kova vladini upri akaja phuv. Te ačhiljen verna đī o kraj, tegani o Devel ka spasini tumen!”

⁵ O Isus ple učenikonenđe vaćerđa akaja paramiz te objasnini lenđe so ka ovel e manušenkar ked ka ovel kraj e phuvjakoro. Phenđa: “Nesavo manuš sadinđa šukar seme pese ki njiva. Sar ine sovela, alo lesoro neprijatelj hem sadinđa šuki čar maškaro điv i dželo.”

⁶ “Ked o biljke iklile, o sluge adale manušesere phenđe: ‘Gospodarona, tu sadinđan šukar seme ki akaja njiva. Sose onda isi šuki čar upro late?’ O Gospodari phenđa: ‘Verovatno o neprijatelj sadinđa la’.”

⁷ “O sluge phenđe ple gospodarese: ‘Te ikala i šuki čar?’ O Gospodari phenđa: ‘Na. Te ćerđen adava, ka ikalen hem kotor oto điv. Adžićeren o vreme e

čedibnasoro, i tegani čeden i šuki čar ki kupa te tharel pe, a o điv čhiven maje ki šupa.”

⁸ O učenici na xalile o značenje akala paramizakoro, i pučle e Isuse te objasnini lenđe. O Isus phenđa: “O manuš kova sadinđa o šukar seme predstavini e Mesija. I njiva predstavini i phuv. O šukar seme predstavini e manušen e Devlese ano carstvo.”

⁹ “I šuki čar predstavini e manušen kolencar vladini o Bišukar. O Neprijatelj kova sadinđa i šuki čar predstavini e benge. O vreme e čedibnasoro predstavini o kraj e phuvjakoro, a o manuša kola čedena predstavinena e Devlesere anđelen.”

¹⁰ Ko kraj e phuvjakoro, o anđelja ka čeden sa e manušen kolencar vladini o beng hem ka frdel len ani jag, kote ka roven hem ka krcinen dandencar ani bari patnja. Tegani o pravednici ka svetlinen sar o kham ano carstvo e Devlesoro, lengere Dadesoro.

¹¹ O Isus phenđa hem akava, da ka irini pe ki phuv angleder so ka ovel kraj e phuvjakoro. Ka irini pe ko isto način sar so dželo, adava značini da ka ovel le fizičko telo hem ka avel upro oblaci e nebosere. Ked ka irini pe o Isus, đijekh hrišćanin kova mulo ka uštel taro mule hem ka resel pe oleja ano nebo.

¹² Tegani o hrišćanja kolai pana dživde ka džan ko nebo hem ka pridružinen pe e hrišćanende kola uštine taro mule. Sare ka oven adari e Isuseja. Palo adava, o Isus ka živini ple narodoja ano savršeno mir hem ano jedinstvo, zauvek.

¹³ O Isus obećinđa da ka del kruna đijekhese kova verujini ano leste. On zauvek ka živinen hem ka vladinen e Devleja ano savršeno mir.

¹⁴ Ali, o Devel ka sudini đijekhe kova na verujini ano Isus. Ka frdel len ano pakao, kote zauvek ka roven hem ka krcinen dandencar ani patnja. I jag savi niked na ka ačhol, stalno ka tharel len, a o čirme stalno ka xan len.

¹⁵ Ked ka irini pe o Isus, skroz ka uništini e Sotone hem lesoro carstvo. Ka frdel e Sotone ano pakao, kote zauvek ka thabljol, zajedno sarijencar okolencar kola odlučinđe te sledinen ole umesto te oven poslušna e Devlese.

¹⁶ Adalese so o Adam hem i Eva inele neposlušna e Devlese hem anđe o greh ani akaja phuv, o Devel prokletinđa i phuv hem odlučinđa te uništini la. Ali, jekh dive o Devel ka ćerel nevo nebo hem nevi phuv, save ka oven savršena.

¹⁷ O Isus hem lesoro narodo ka živinen ki nevi phuv, a ov zauvek ka vladini upro sa so postojini.

Ka kosel đijekh asvi hem na ka
oven više patnje, ni tugujiba, ni
rojba, ni bišukaripe, ni dukha, ni

meriba. O Isus ka vladini upro plo
carstvo ano mir hem ani pravda,
hem zauvek ka ačhol ple narodoja.

O Evandjelje e Lukasoro

The Gospel of Luke

Published 2021 for the Vlach Western Arli edition by Romska Biblija (RomBib)
www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, *east.om.org*

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

O evanđelje e Lukasoro

Akava Evanđelje pisinda o manuš palo anav Luka, kova inele doktori hem misionari kova putujinda e apostoleja e Pavleja (dikh ano Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) hem na inele Jevrejco. Akava lil vačeri taro e Isusesoro bijandipe, dživdipe, sikaviba, čudesija, meriba ko krsto, uštiba taro mule hem taro lesoro legariba ko nebo. Jekh oto glavna teme oto akava Evanđeljei da o Isus pherela o obečanja saven o Devel dinda e Izraelese ano Purano zavet, ali ađahar hem da o Šukar lafi nane samo zako Jevreja nego hem zako manuša kola nane Jevreja. Ano akava Evanđelje o Isus sikaj taro but teme, đi tari molitva, Sveto Duho, radost, zahvalnost hem love. Akava lil mothoj hem adava sar o Isus dinda sastipe hem oprostiba bute manušende, đi okolende kola inele but namborme ili opsednutime demonencar, e čororende, e grešnikonende, okolende kolen avera na mangle hem bute đuvljende. O Luka akava pisinda, verovatno, đi sar ko 65. berš palo Hrist.

O Luka pisini akava lil e Isusestar e Teofilese

1¹ Cenimeja Teofile, sar so džane, but džene lelje te pisinen oto događaja zako save o Devel dinda plo lafi, a save pherdile maškar amende.
² On pisinde adalestar palo adava sar so o manuša, kola dikhle adala događaja, vačerde amende. Adala manuša dikhle adava pana oto anglunipe e Mesijasere dživdipastar ki phuv. On ule sluge e Devlesere te sikaven amen o lafi e Mesijastar. ³ Ađahar hem me, palo so oto anglunipe šukar ispitujindum sa adava, mangljum

tuće sa palo redo te pisinav.

⁴ Čerđum adava te šaj ove uverime dai čače sa adava so sikliljan e Mesijasere dživdipastar.

O anđeo phenela so ka bijandol o Jovan o Krstitelj

⁵ Ked o Irod inele caro ani Judeja, nesavo manuš palo anav Zaharija inele svešteniko e izraelconengoro. Ov inele svešteniko oto redo e Avijasoro.^a E Zaharijasiri romni da inele oto pleme e Aronesoro.^b Lakoro anav inele Jelisaveta.
⁶ O Zaharija hem i Jelisaveta inele pravedna anglo Devel adalese so živinde palo sa o naredbe hem o

^a 1,5 O Avija inele šerutno akala grupakoro oto sveštenici hem sare on inele potomci e Aronesere, kova inele prvo svešteniko e izraelesoro (dikh 2. Dnev 24). ^b 1,5 Sa o sveštenici inele oto pleme e Aronesoro.

zakonja e Gospodesere. ⁷ Na inolen čhave adalese so i Jelisaveta naši ine te ačhol khamni, a soduj džene več purandile.

⁸ Jekh dive ked e Zaharijasiri grupa oto sveštenici kandlja ano Hram, tegani hem o Zaharija čerela ine pli buti sar svešteniko anglo Devel. ⁹ Palo pumaro adeti, o sveštenici frdinde o barbuti te dikhen ko te đerdini ko sveto than e Gospodesoro. I ađahar pelo upro Zaharija te đerdini ano Hram e Gospodesoro te kadini.^a ¹⁰ Đikote o Zaharija kadinđa ano Hram, sa o čedime manuša molinena pe ine avrijal.

¹¹ A ano Hram e Zaharijase mothovđa pe o anđeo e Gospodesoro. Terdino ki desno strana oto oltari kotar kadinđa pe. ¹² Ked dikhlja le o Zaharija, darandilo but.

¹³ A o anđeo phenđa lese: “Ma dara, Zaharija! O Devel šunđa ti molitva. Ti romni i Jelisaveta ka bijani će čhave, i ka de le anav Jovan. ¹⁴ Ka ove but radosno zbog leste hem but džene ka radujinen pe so ov ka bijandol. ¹⁵ Ka ovel

baro manuš anglo Gospod. Niked naka pijel mol hem ništa sostar šaj te mačol pe.^b Ka ovel pherdo e Svetone Duhoja pana pe dajaće ano vođi. ¹⁶ Bute Izraelconen ka irini anglo Gospod, anglo lengoro Devel. ¹⁷ Ka džal anglo Gospod sar glasniko ano duho hem ano zoralipe savo inele e purane proroko e Ilija. Ka mirini e daden lengere čhavencar hem ka čerel da okola kola na šunena e Devle te oven mudra sar o manuša kola čerena okova so o Devel phenela dai šukar.^c Sa akava ka čerel sar te pripremini e narodo te šaj oven spremna zako e Gospodesoro aviba.”

¹⁸ I o Zaharija pučlja e anđele: “Sar me te džanav da čače ka ovel adava so phenđan? Me injum purano hem mli romni da beršali.”

¹⁹ A o anđeo phenđa lese: “Me injum o Gavriilo, o anđeo kova terđola anglo Devel^d te kandel le. O Devel bičhalđa man te vačerav tuja hem te anav će akava šukar lafi. ²⁰ I ače, ka ove laloro, naka šaj te vačere sa đi o dive ked adava ka ovel. Ađahar ka ovel adalese so na

^a 1,9 O sveštenici valjande te tharen o gudlo–mirišljavo tamjan sar prinos e Devlese đijekh sabajle hem đijekh rat ko posebno oltari savoi ano hram. ^b 1,15 O Jovan inele posvetime e Devlese te čerel but bitno buti. O Devel naredinđa da o Jovan na tromal te pijel mol sar znako adalestar soi posvetime. ^c 1,17 Ko original terđola: “te irini o vile e dadengere nakoro čhave hem okolen so na šunena te irini nakori mudrost e pravednikonengiri.” ^d 1,19 kova terđola anglo Devel Akavai phendo sar ukor e Zaharijase. O prisutnost e Gavrilosoro, kova avela direktno taro Devel, valjanda ine te ovel dovoljno dokaz e Zaharijase.

verujinđan mle lafonenđe save ka oven čače ko pravo vreme.”

²¹ Sar o anđeo vačeri ine e Zaharijaja, o manuša adžicerde e Zaharija te ikljol pučindoj pumen so edobor ačhilo ko sveto than e hramesoro. ²² A ked o Zaharija iklilo, našti ine te vačeri olencar. O Zaharija ćerela ine nesar te mothoj lenđe vastencar, ali ačhilo laloro. O manuša xalile da o Devel mothovđa lese nešto ko sveto than e hramesoro.

²³ Ked pherdile o dive oto lesoro kandiba ano Hram, o Zaharija dželo čhere. ²⁴ Na nakhlo but, i lesiri romni i Jelisaveta ačhili khamni. Pandž masek na iklili avri taro čher.^a Phenđa: ²⁵ “O Gospod ćerđa te šaj ačhovav khamni. Akana mothovđa maje pli milost hem cidinđa mli lađ anglo manuša.”^b

O anđeo phenela e Marijaće so ka bijani e Isuse e Mesija

²⁶ Ked i Jelisaveta inele šofto masek khamni, o Devel bičhalđa ple anđele e Gavrilo ki tikori diz Nazaret ani regija Galileja. ²⁷ Adari

valjanđa te legari o lafi e Marijaće koja pana inele čhaj. Oj inele mangli e muršese palo anav Josif, kova inele oto pleme e carosoro e Davidesoro. ²⁸ Ked alo o anđeo, phenđa e Marijaće: “Radujin tut!^c O Gospodi but milostivno premala tute!”

²⁹ A i Marija but uznemirinđa pe taro e anđeosere lafija, i pučlja pe so šaj te ovel adava pozdrav. ³⁰ A o anđeo phenđa laće: “Ma dara, Marije! O Devel mothovđa će plo šukaripe!^d ³¹ Ače, ka ačhove khamni hem ka bijane čhave, i ka de le anav Isus. ³² Ov ka ovel baro^e hem ka vičini pe Čhavo e Najbare Devlesoro. O Devel o Gospod ka del le autoritet te vladini sar caro, sar so vladinđa lesoro prasad o David.^f ³³ Ka carujini upro pleme e Jakovesoro zauvek; zako lesoro carstvo naka ovel kraj.”

³⁴ Tegani i Marija pučlja e anđeo: “Sar šaj te ovel adava ked me pana injum čhaj?”

³⁵ A o anđeo phenđa laće: “O Sveto Duho ka huljel upra tute hem o zoralipe e Najbare Devlesoro ka učhari tut. Adalese adava čhavo,

^a **1,24** Palo pandž masek ka dičhol dai khamni. Tegani o manuša naka asan ine e Jelisavetaće vačerindoj da pana našti ačhol khamni. ^b **1,25** Akate vačeri pe oti lađ savi inola adalese so našti ine te oven la čhave. ^c **1,28** *Radujin tut!* Šaj te prevodini pe hem sar “Zdravo!” ^d **1,30** Ko original terđola “arakhljan milost koro Devel.” I fraza “te arakhi milost” značini te ovel šukar prihvatime nekastar: “O Devel odlučinđa te del tut pli milost” ili “O Devel mothoj pli ljubaznost.” ^e **1,32** *baro* baro manuš, ka ovel le baro autoritet. ^f **1,32** Ko original terđola: “ka del le o tron lesere dadesoro e Davidesoro.”

kole ka bijane, ka ovel sveto hem ka vičini pe Čhavo e Devlesoro.
³⁶ Eče, ti bibi i Jelisaveta da, ko purane berša, ačhili khamni hem ka bijani murše. I oj, kolaće sare džande da našti te ačhol khamni, akanai šov masek khamni. ³⁷ Jer o Devel sa šaj te čerel!”

³⁸ Tegani i Marija phenđa: “Ače, sluškinja e Gospodesiri injum. Nek ovel maje palo to lafi.” I o anđeo dželo olatar.

I Jelisaveta pendžari da i Marija akhari e Mesija ano vođi

³⁹ Adala dive i Marija spreminda pe hem siđarđa ko bregalo krajo, ki jekh diz ani regija Judeja.
⁴⁰ Ked resli adari, đerdinda ko čher e Zaharijasoro hem pozdravinda e Jelisaveta. ⁴¹ I ked i Jelisaveta šunđa e Marijakoro pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinda olaće ano vođi, a oj pherdili e Svetone Duhoja.
⁴² I bare glasoja phenđa e Marijaće: “Najblagoslovime injan maškaro đuvlja hem blagoslovime o čhavoro kole akhareja ano vođi!
⁴³ Akavai bari čast maje so tu, mle Gospodesiri daj, aljan kora mande.^a ⁴⁴ Adalese so ked šunđum to pozdrav, o čhavoro oti radost

zorale mrdinda maje ano vođi.
⁴⁵ Blago tuće so verujindan da ka ovel adava so phenđa će o Gospod!”

I Marija hvalini e Devle

⁴⁶ Tegani i Marija phenđa:
 “Barjari mlo vilo e Gospode;
⁴⁷ Radosnoi mlo duho ano Devel,
 ano mlo Spasitelj
⁴⁸ so ulo milostivno upri pli na edobor bari sluškinja.
 I ače, od akana sa o generacije ka phenen da injum blagoslovime đuvli,
⁴⁹ adalese so but šukaripe čerđa maje o Zoralo Devel kasoro anavi sveto!
⁵⁰ Ovi milostivno e manušenje oto sa generacije kola darana olestar.
⁵¹ Ple zorale vasteja čerđa bare buća;
 frdinda pestar e manušen kolai barikane ano pumare vile.
⁵² Peravđa e vladaren taro lengoro tron,
 a vazdinda e poniznonen.
⁵³ Čaljarđa e bokhalen šukaripnaja,
 a čučen muklja e barvalen.
⁵⁴ Pomožinda e Izraelconenđe, ple slugenđe.

^a 1,43 Ko original terđola: “Sar adava mle Gospodesiri daj te avel đi mande?”

Na bisterða te ovel milostivno^a
⁵⁵ e Avraamese hem lesere
 potomkose zauvek,*
 sar so dinda plo lafi
 amare pradadende.”

⁵⁶ I Marija ačhili e Jelisavetaja
 ði ko trin masek, i tegani irinda
 pe čhere.

Bijandilo o Jovan o Krstitelj

⁵⁷ A e Jelisavetaće alo o dive
 te bijani, i bijanda murše.

⁵⁸ Ked lakoro jeri hem lakere
 komšije šunde so o Gospod čerða
 laće baro šukaripe, radujinde
 pe olaja.

⁵⁹ A ked e čhavore inele ofto dive,
 koro Zaharija čedinde pe o manuš
 zako obreziba e čhavoresoro. I

mangle te den le lesere dadesoro
 anav–Zaharija, ⁶⁰ ali i Jelisaveta
 phenda: “Na! Lesoro anav ka
 ovel Jovan!”

⁶¹ A on phende laće: “Niko te
 jerjestar na vičini pe ađahar.”

⁶² I vastencar pučle e Zaharija savo
 anav mangela te del ple čhavore.

⁶³ Tegani o Zaharija rodinda te den
 le jekh tikori phal zako pisiba hem
 pisinda: “Lesoro anavi Jovan.” I
 sare začudinde pe. ⁶⁴ I otojekhvar
 o Zaharija šaj ine palem te vačeri,^b
 i lelja te slavini e Devle.

⁶⁵ I uklinða i dar sa lengere
 komšijen. Ko sa o bregalo krajo e
 Judejakoro vačerða pe adalestar
 so ulo. ⁶⁶ I sare kola šunde
 adava, razmislinde^c adalestar hem

^a 1,54 O Devel našti bistro. Ked o Devel “podsetini pe”, adava značini da o Devel čerela nešto palo adava so dinda plo lafi pana angleder. Akava vačeri oto e Devlesoro dindo lafi e Avraamese (“adalese so dinda plo lafi amare puranende da ka ovel milosrdno”).

* 1,55 Gal 3,16 ^b 1,64 Ko original terdola: “phravdilo lesoro muj hem lesiri čhib”.

^c 1,66 razmislinde Ko original terdola: “čhivde pumende ano vile”.

phende: “Akava čavoro isi te ovel baro manuš. Čačei upro leste o vas e Gospodesoro.”^a

O Zaharija prorokujini e Mesijastar hem e Jovanestar

⁶⁷ A o Zaharija, e Jovanesoro dad, pherdilo e Svetone Duhoja hem prorokujinda:

⁶⁸ “Slava e Gospodese e Izraelesere Devlese adalese so alo hem otkupinda ple narodo!

⁶⁹ Vazdinda amende zorale Spasitelje^b oto pleme e carosoro e Davidesoro^c, ple slugasoro

⁷⁰ sar so vačerda pana angleder kroz o muja ple svetone prorokonengere.

⁷¹ Vazdinda amende zorale Spasitelje te spasini amen amare dušmanjendar

hem sa e manušengere vastendar^d kola mrzinena amen.

⁷² Mothovđa milost amare pradadende hem ispuninda plo sveto savez,

⁷³ i sovli savi xalja e Avraamese amare pradadese:

⁷⁴ so ka ikali amen amare dušmanjengere vastendar te šaj kanda le bizi dar

⁷⁵ ano svetost hem ano pravednost anglo leste sa đikote injam dživde.

⁷⁶ A tu Jovane, mlo čavo, ka ove pendžardo sar proroko e Najbare Devlesoro, adalese so ka dža anglo Gospod te phrave lese o droma.

⁷⁷ Ka sikave lesere narodo sar te pendžaren o spasenje prekalo oprostiba lengere greja

^a **1,66** *upro leste o vas e Gospodesoro.* Ked phenela pe “o vas e Gospodesoro”, mislini pe upro zoralipe e Gospodesoro. “E Gospodesoro zoralipe inele oleja” ili “O Gospod zorale radinda oleja/ano leste.” ^b **1,69** *e zorale Spasitelje* Ko original terđola: “i šing oto spasenje”. I šing e životinjakiri inele simbol lakere zoralipnastar te branini pe. E Mesijastar vačeri pe dai ov šing savi isi la zoralipe te spasini o Izrael sar “neko e zoralipnaja te spasini amen.” ^c **1,69** *oto pleme e carosoro e Davidesoro* Ko original terđola: “Ano čher lesere slugasoro e Davidesoro.” E Davidesoro “čher” akate predstavini lesere porodica, po precizno, lesere potomstvo: “ani porodica lesere slugasiri e Davidesiri” ili “kovai potomko lesere slugasoro e Davidesoro.” ^d **1,71** O lafi “vas” akate predstavini zoralipe savo o bišukar manuša koristinena protiv e Devlesoro narodo.

78 palo amare Devlesoro
 milosrdno vilo
 palo savo o svetlost odupral^a
 ka avel kora amende sar
 ikljojba e khamesoro,
 79 te svetlini okolende so bešena
 ani tomina^b hem ani
 senka e meribnasiri^c,
 te legari amen ko drom oto
 mir.”^d
 80 A o čhavoro o Jovan barjola
 ine hem zoraljola ano duho. Ked
 barilo, živinđa ani pustinja sa
 đikote na iknilo anglo Izraelci
 te propovedini.

O Isus bijandilo

(Mt 1,18–25)

2¹ A ano adava vreme ked
 o Jovan bijandilo, o caro o
 Avgust naredinđa te ćerel pe popis
 oto sa o manuša ano carstvo e
 rimesoro. ² Adava inele prvo popis
 ćerdo sar o Kvirinije ine vladini
 ani Sirija. ³ I sa o manuša dže
 ko dizja kaj bešle lengere preci te
 prijavinen pe zako popis.

⁴ Ađahar da o Josif, adalese
 so inele potomko e carosoro
 e Davidesoro, dželo tari diz

^a **1,78 svetlost odupral** O Svetlost but puti metafora zako čačipe. Akate vaćeri pe oto duhovno čačipe save o Spasitelj ka del le sar dai ikljojba e khamesoro palo savo i phuv ovela rasvetlime. Dikh Mal 4,2. ^b **1,79 ani tomina** Akatei “i tomina” metafora zako nedostatak oto duhovno čačipe. Akate vaćeri pe e manušendar kolende falini o duhovno čačipe sar te phene da bešena ani tomina: “o manuša kola na džanen o čačipe.” ^c **1,79 ani senka e meribnasiri** I senka but puti predstavini nešto so sigate ka ovel. Akate vaćeri pe oto meriba savo avela. ^d **1,79 drom oto mir** Adavai metafora zako živiba savo legari đi adava e manuše te ovel mir e Devleja: “te živini pe mirno dživdipe” ili “te phirel pe dromeja savo legari đi o mir.”

Nazaret oti regija Galileja ko gav Vitlejem^a oti regija Judeja, kote o David bijandilo. ⁵Dželo adari sar te prijavini pe zako popis pe verenicaja e Marijaja koja inele khamni. ⁶I sar on inele ano Vitlejem, alo e Marijakoro vreme te bijani. ⁷I bijanda ple prvone čhave. Pačarđa le hem pašljarda le ano jasle^b adalese so ki gostionica^c na inele than olenđe.^d

O anđelja vačeren e pastirende so bijandilo o Spasitelj

⁸Adaja rat paše uzalo Vitlejem inele nesave pastirija kola arakhena ine pumare bakren ko polje. ⁹I otojekhvar o anđeo e Gospodesoro terdino uzalo lende hem i slava e Gospodesiri osvetlinđa len, i on but darandile. ¹⁰A o anđeo phenđa lende: “Ma daran! Ače, anava tumenđe šukar lafi oto baro bahtalipe savo ka ovel sa e manušenđe! ¹¹Avdive, ani diz ani savi bijandilo o caro o David,

bijandilo tumenđe o Spasitelj kovai o Hrist o Gospod. ¹²Akava ka ovel tumenđe znako palo savo ka pendžaren le: ka arakhen e čhavore pačarde hem sar pašljola ano jasle.”

¹³Otojekhvar uzalo anđeo pojavinđa pe bari vojska e anđelendar^e koja hvalinđa e Devle vačerindoj:

¹⁴“Slava ko učipe^f e Devlese, a ki phuv mir e manušenđe kolencar o Devel zadovoljno!”

¹⁵I ked o anđelja irinde pe ko nebo, o pastirija phende jekh averese: “Hajde te dža đi o Vitlejem hem te dikha adava so ulo, so phenđa amende o Gospod.”

¹⁶I džele sigate, hem arakhle e Marija, e Josife hem e čhavore sar pašljola ano jasle. ¹⁷A ked dikhle e čhavore, vačerde averenđe sa so ine lende phendo e čhavorestar. ¹⁸I sare kola šunde e pastiren inele zadivime. ¹⁹A i Marija

^a 2,4 *Vitlejem* Iako o Vitlejem inele tikori diz, adari o caro o David inele bijando hem inele jekh proroštvo da o Mesija ka bijandol adari (Mih 5,2). ^b 2,7 *jasle* Akava inele sar kutija ili okvir ano savo o manuša ine čhivena pus hem aver nešto xajbnase e životinjende. Verovatno na inele melalo hem šaj ine te ovel andre nešto kovlo hem šuko, nešto sar pus, hem ađahar inele kovlo zako čhavore. O životinje but puti inele čhivde paše uzalo čhera te oven ko sigurno hem te šaj po lokhe te parvaren pe. I Marija hem o Josif bešle ani prostoriya savi inele koristime zako životinje. ^c 2,7 *gostionica* Čher kote lovenđe šaj te xal pe hem te sovel pe. ^d 2,7 *na inele than olenđe* Verovatno adalese so but manuša ale ano Vitlejem te prijavinen pe zako popis. ^e 2,13 *vojska e anđelendar* Ko original terdola: “vojska e nebosiri”. ^f 2,14 *ko učipe* ili “ko nebo”

pamtinda sa so vačerde laće^a hem razmislinđa adalestar.^b ²⁰ I o pastirija dželefse slavindoj hem hvalindoj e Devle zako sa okova so šunde hem so dikhle ađahar sar so ine lenđe phendo.

²¹ Ked nakhle ofto dive, ked e čhavore valjande te obrezinen,^c dinde le anav Isus–sar so vičinđa le o anđeo angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija hem o Isus ano Hram, palo Zakoni

²² Ked alo o vreme zako adeti e dajakere kosljariernasoro savo palo e Mojsijasoro zakoni^d valjanđa te ćerel pe palo adava so o čhavoro bijandola, ande e Isuse ano hram ko Jerusalem te preden le^e e Gospodese ²³ (sar so pisini ano zakoni e Gospodesoro: “Đijekh murš prvenco te ovel posvetime e Gospodese”*) ²⁴ hem te den žrtva (sar soi vačerdo ano zakoni e

Gospodesoro: “duj tikore golubija ili duj terne golubija”*)).

O Simeon dikhela e Mesija hem prorokujini

²⁵ I tegani ano Jerusalem inele manuš palo anav Simeon. Ov inele pravedno hem pobožno. Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen^f hem o Sveto Duho inele upro leste. ²⁶ O Sveto Duho mothovđa lese da angleder so ka merel, ka dikhel e Mesija e Gospodesere. ²⁷ I o Sveto Duho phenđa lese te džal ko Hram,^g i ov dželo. Tegani o Josif hem i Marija ande e čhavore e Isuse ano Hram sar te ćeren o adeti savo palo e Mojsijasoro zakoni. ²⁸ Ked o Simeon dikhlja e čhavore e Isuse, lelja le ki angali hem hvalinđa e Devle vačerindoj:

²⁹ “Gospode, akana šaj me, o sluga klo, te merav ano mir sar so phenđan maje.

^a **2,19** sa so vačerde laće Na samo so vačerde laće o pastirija, nego hem adava so vačerda laće o anđeo (1,31–35), a verovatno hem adava so vačerda laće i Jelisaveta (1,42–45). ^b **2,19** I Marija smatrinda adava so ine laće phendo lakere čhaviestar dai dragoceno: “radosno/brižljivo ine setini pe adale lafonendar.” ^c **2,21** obrezinen O zakonja saven o Devel dinda e jevrejengere vernikonende rodona obreziba e murše čhavesoro hem posebno žrtva savi e čhavoresoro dad hem i daj valjani te den (3. Mojs 12,1–3). ^d **2,22** Dikh ano 3. Mojs 12,1–4. ^e **2,22** te preden le Ko original terdola “te mothoven le”. * **2,23** 2. Mojs 13,2 * **2,24** 3. Mojs 12,8 ^f **2,25** Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen Ko original terdola “adžićeri ine e Izraellesiri uteha.” ^g **2,27** ko Hram “Ko boro e hramesoro.” Samo o sveštenici šaj ine te derdinen ko Hram.

³⁰ Adalese so mle jača dikhle o spasenje^a savo avela tutar,
³¹ savo spreminđan anglo sa o nacije.

³² Akava spasenje ka ovel svetlo^b te mothoj tut avere nacijende hem anela slava te narodose, e Izraelconende.”

³³ E Isusesoro dad hem i daj divinde pe adaleja so o Simeon vačerđa olestar. ³⁴ Tegani o Simeon blagoslovinda len hem phenda e Marijaće, e Isusesere dajaće: “Dikh, akavai čhavoro birime te ćerel buten ano Izrael te peren hem bute averen te ušten.^c Ovi odredime te ovel e Devlesoro znako, ali but džene ka odbacinen le. ³⁵ Adava ka ovel sar te mothoven pe bute manušengere garavde mislija. A o mači^d ka posaj ti duša.”

I Ana zahvalini e Devlese zako Mesija

³⁶ A adari da inele i proročica i Ana, i čhaj e Fanuilesiri, oto pleme e Asiresoro^e. Oj inele ano purane berša. Efta berš živinda ple

romeja, ³⁷ a palo adava živinda sar udovica đi oftovardešuštarto berš.^f Stalno inele ano Hram, i dive i rat slavinda e Devle ano postiba hem ano moliba. ³⁸ I samo so o Simeon završinda ple vačeribnaja, i Ana nakhini đi o Josif hem i Marija zahvalindoj e Devlese zako čhavoro. I lelja te vaćeri e čhavorestar sarijende adari kola adžićerde upro Devel te oslobodini o Jerusalem.*

³⁹ Ked o Josif hem i Marija ćerde sa soi palo zakoni e Gospodesoro phendo te ćeren e čhavoresoro dad hem i daj, irinde pe ki pumari diz Nazaret ki Galileja. ⁴⁰ A o čhavoro barjola ine hem zoraljola. Pherđola ine mudrost hem i milost e Devlesiri inele upro leste.

O terno čhavo o Isus vaćeri e učiteljencar ano Hram

⁴¹ E Isusesoro dad hem i daj đijekh berš zako prazniko Pasha džana ine ki diz Jerusalem. ⁴² Ked e Isuse inele dešuduj berš, palo adeti, hem ov dželo olencar te slavini o prazniko ko Jerusalem.

^a 2,30 *spasenje* Vaćeri e manušestar kova ka anel spasenje e čhavore e Isuse–kole o Simeon ićeri: “e Spasitelje kole tu bičhalđan” ili “okole kole tu bičhalđan te spasini amen” ^b 2,32 *svetlo* Akaja metafora znaćini da o čhavoro ka pomožini e manušende te dikhen hem te xaljoven ko isto naćin sar so o svetlo pomožini e manušende te dikhen šukar. ^c 2,34 *te peren hem bute averen te ušten* “Te peren” znaćini te ciden pe taro Devel, te oven osudime ili te oven uništíme, a “te ušten” znaćini te aven po paše e Devlese, te oven blagoslovime ili te oven spasime. ^d 2,35 *o mači* znaćini “i bari tuga”. ^e 2,36 *e Asiresoro* O Asir inele jekh oto dešuduj čhave e Jakovesere. ^f 2,37 *oftovardešuštarto berš* Akava šaj te znaćini: 1. Oj inele udovica 84 berš ili 2. Oj tani udovica kola akana isi 84 berš. * 2,38 Is 52,9

⁴³ Ked nakhlo o prazniko, o Josif hem i Marija lelje te džanfse, a na džande so lengoro čhavo o Isus ačhilo ano Jerusolim.

⁴⁴ Sar mislinde dai o Isus maškaro manuša kola putujinde olencar, džele jekh dive phirindoj i lelje te roden le maškaro pumarende hem maškaro pendžarutne. ⁴⁵ I ked našti ine te arakhen le, irinde pe ko Jerusolim te roden le. ⁴⁶ I o trito dive arakhle le ano Hram sar bešela maškaro e verakere učitelja, sar šunela len hem pučela len.

⁴⁷ I sare kola šunde e Isuse, divinde pe lesere džandipnase hem lesere iribnase ko pučiba.

⁴⁸ I ked dikhlja le lesoro dad hem lesiri daj, inele iznenadime. Lesiri daj phenđa lese: “Vačer sose adava ćerđan amende, mlo čhavo? To dad hem me but darandiljam hem rodinđam tut!”

⁴⁹ A o Isus pučlja len: “Sose rodinđen man? Na džanđen li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher?”^a ⁵⁰ A i Marija hem o Josif na xalile so o Isus manglja te phenel lenđe adaleja.

⁵¹ I palo adava, o Isus irinđa pe olencar ko Nazaret hem ine lenđe poslušno. A lesiri daj ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo.^b ⁵² A o Isus ulo po mudro hem barjola ine.^c Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenđe.^d

O Jovan o Krstitelj pripremini o drom e Isusese

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

3¹ Ked o caro o Tiberija vladinđa upro e Rimesoro carstvo dešupandžto berš,^e o Pontije Pilat vladinđa ani Judeja, o Irod vladinđa ani Galileja, a lesoro phral o Filip vladinđa ani

^a 2,49 Na džanđen li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher Lesoro dad hem lesiri daj valjande te džanen zaki buti zaki savi lesoro Dad bičhalđa le. O Isus, o Čhavo e Devlesoro, džanda dai o Devel lesoro pravo Dad (a na o Josif, e Marijakoro rom).

^b 2,51 ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo Oto sa so i Marija šunđa, vačeri pe sar dai blago savo oj brižljivo pamtinđa hem vrednujinda: “brižljivo setini pe ine oto sa adava.” ^c 2,52 ulo po mudro hem barjola ine Akate vačeri pe oto mentalno hem fizičko barjojba. ^d 2,52 Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušenđe. Akava vačeri oto duhovno hem društveno barjojba. Akava šaj te vačeri pe hem adahar: “O Devel blagoslovinda le sa više hem više, a o manuša mangle le sa više hem više.” ^e 3,1 Palo amaro kalendari adavai 27. ili 28. berš.

Itureja hem ani Trahonitada, o Lisanije vladinča ani Avilina,^a
² hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici,^b o lafi e Devlesoro alo e Zaharijasere čhaveso e Jovanese ki pustinja.
³ I o Jovan dželo ko sa o krajo e lenjakoro Jordan te propovedini e manušenđe da valjani te pokajinen pe zako pumare greja hem te oven krstime sar te mothoven dai lenđe oprostimo o greja. ⁴ Sar so angleder pisinča o proroko o Isaija, o Jovan inele

“o glaso so vičini ani pustinja:
 ‘Čeren o drom e Gospodese,
 ravnonen lese o droma!”^c

⁵ Đijekh dolina te pherđol

a đijekh planina hem brego te peren!

O bange droma te oven ispravime
 a o hrapava droma te oven ravnome!^d

⁶ I sa o manuša ka dikhen o spasenje savo avela taro Devel.”^e*

⁷ Akava o Jovan vačerđa butenđe kola iklile te krstini len: “E sapengere čhavalen!^e Ko vačerđa tumenđe da šaj te našen tari e Devlesiri xoli savi avela?^f ⁸ Bijanen bijandipa^g savencar ka mothoven da čače pokajinden tumen! I ma mislinen dai dovoljno te phenen: ‘Amaroi prasad o Avraam.’^h

^a **3,1** O Irod, o Filip hem o Lisanije inele “tetrarsija.” O lafi “tetrah” mislini pe upro manuš oti vlada kova vladini ine upro jekh kotor oto e Rimesoro carstvo. Đijekh tetrah inele talo autoritet e rimesere carosoro. O carstvo e Irodesoro “e Baresoro”, kova inele caro ano vreme ked o Isus bijandilo, inele ulavdo ko štar kotora palo lesoro meriba, a adale kotorencar vladinče lesere čhave sar “tetrarsija” ili “vladarija upro štarto kotor.” Đijekh kotor inole jekh ili više potikore kotora save vičinde pe regije, sar so inele i Galileja hem i Samarija. ^b **3,2** hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici ili šaj te prevodini pe adahar: “dok o Ana hem o Kajafa kandle zajedno sar bare sveštenici.” O Ana inele baro svešteniko, a o Jevreja adahar ine pendžarena le čak hem palo adava so o Rimljanja čhivde lesere đamutre e Kajafa te zamenini le sar baro svešteniko. ^c **3,4** O manuša akava čerena adahar so pokajinena pe zako pumare greja: “Pripreminen tumen te šunen e Gospodesoro lafi ked ka avel” ili “Pokajinen tumen hem oven spremna o Gospod te avel.” ^d **3,5** Ked o manuša pripreminena o drom zako caro kova avela, peravena o uče thana hem pherena o rupe te šaj o drom te ovel ravno. Akavai kotor oti metafora savi počinča ko stih angleder akalestar. ^e **3,6** Is 40,3–5 ^e **3,7** E sapengere čhavalen! Averčhane: “Bišukar manušalen!” ^f **3,7** O Jovan ukorini ine e narodo adalese so rodinde te krstini len sar te na kaznini len o Devel, ali na mangle te ačhaven pe pumare grejonendar. Šaj te prevodini pe da adahar: “Našti te našen tari xoli e Devlesiri samo adahar so ka oven krstime.” ^g **3,8** Bijanen bijandipa Ki akaja metafora o ponašanje e manušesoro uporedini pe e bijandipaja. Sar e luludatar so adžičeri pe te del bijandipe savoi primerno zaki lakiri vrsta, e manušestar kova vačeri da pokajinda pe adžičeri pe te živini sar o Devel so rodela lestar. ^h **3,8** Mislinde da o Devel naka kaznini len adalese soi o Avraam lengoro prasad.

Phenava tumenđe da o Devel hem akale bendar šaj te vazdel čhaven e Avraamese. ⁹ Ače o tover oto sudo e Devlesoroi već vazdime te činel o kašta ano koreno. ^a I đijekh kaš savo na bijani šukar bijandipe ka činel pe hem ka frdel pe ani jag.”

¹⁰ A o narodo pučlja le: “So valjani te čera?”

¹¹ O Jovan phenđa lenđe: “Kas isi duj gada, jekh valjani te del okolese kas nane. A kas isi xajbnase, te čerel isto ađahar.”

¹² Nesave carinicija da ale te krstini len o Jovan, i phende lese: “Učitelju, so amen te čera?”

¹³ A ov phenđa lenđe: “Ma roden buderi porez okolestar so o zakoni phenela tumenđe te roden.”

¹⁴ I nesave vojnici da pučle e Jovane: “A so amen te čera?”

A ov phenđa lenđe: “Nikastar ma len love ađahar so ka mothoven

lenđe zoralipe ili so ka tužinen len xovavne hem oven zadovoljna tumara plataja.”

¹⁵ A o narodo adžičerđa e Mesija hem sare pučle pe nane li o Jovan o Mesija. ¹⁶ Adalese o Jovan phenđa sarijenđe: “Me krstinava tumen panjeja, ali avela o po baro mandar, kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuća te phravav. ^b Ov ka krstini tumen e Svetone Duhoja hem jagaja. ^c ¹⁷ Ka šulaj o gumno ^d plo hem ka odvojini o điv tari pleva. ^e O điv ka čhivel pese ki šupa, a i pleva ka tharel jagaja savi na mudarđola.” ^f ¹⁸ Esavke da but avera lafija o Jovan phenđa e narodose sar te terini len te pokajinen pe hem vačerđa lenđe o Šukar lafi.

¹⁹ A e vladare e Irode o Jovan ukorinđa adalese so lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada⁸ hem zako but avera bišukar buća

^a **3,9** O toveri metafora zaki kazna savi sigate ka avel: “O Develi sar o manuš kova čhivđa plo tover upro koreno e kaštengoro.” ^b **3,16** *kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuća te phravav* Adaleja o Jovan vačeri da nane dostojno ni lesoro robo te ovel.

^c **3,16** *jagaja* Akatei i “jag” metafora ili zako “čistiba oto greja” ili zako “sudo”. ^d **3,17** *gumno* Akavai than kote čedela pe o điv te odvojini pe tari pleva. ^e **3,17** E vilencar o điv frdela pe ano vazduho sar te šaj o zrnja e đivesere odvojinen pe tari pleva. O zrnjai po phare hem perena tele, a e pleva legari i barval. Akate o điv predstavini okolen kola pokajinde pe, a i pleva okolen kola na pokajinde pe. ^f **3,17** O Jovan vačeri e Hristestar kova avela te sudini sar dai zemljoradniko kovai spremno te odvojini o zrnja e đivesere tari pleva: “ov ičeri i vila ano vasta adalese soi spremno” ili “ovi spremno sar soi o zemljoradniko spremno te čedel o điv.”

⁸ **3,19** *lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada* E Mojsijasoro zakoni ano 3. Mojs 18,16; 20,21 na muklja e manušese te lel romnjače ple phralesere romnja đikote adava phral inele dživdo. O Jovan ukorinđa e Irode adalese so lelja ple phralesere romnja, a lesoro phral inele dživdo.

so ćerđa. ²⁰ Tegani o Irod ćerđa aver bišukaripe: ćhivđa e Jovane ko phandlipe.

O Jovan krstini e Isuse

(Mt 3,13–17; Mk 1,9–11)

²¹ Ked sa o manuša krstinde pe, krstinda pe hem o Isus. I tegani sar ine o Isus molini pe, phravdilo o nebo, ²² a o Sveto Duho huljilo upro leste ano e golubesoro oblik. A taro nebo šundilo o glaso e Devlesoro: “Tu injan mlo Ćhavo o manglo! Tu injan mlo bahtalipe!”

E Isusesoro poreklo

(Mt 1,1–17)

²³ O Isus počinda pli služba^a anglo narodo ked inole di ko trijanda berš. O narodo smatrinđa dai o Isus ćhavo e Josifesor.

O Josif inele ćhavo e Ilijasoro.

²⁴ O Ilija inele ćhavo e Matatesoro.

O Matat inele ćhavo e Levijesor.

O Levije inele ćhavo e Melhisoro.

O Melhi inele ćhavo e Janajesoro.

O Janaj inele ćhavo e Josifesor.

²⁵ O Josif inele ćhavo e Matatijesor.

O Matatije inele ćhavo e Amosesor.

O Amos inele ćhavo e Naumesoro.

O Naum inele ćhavo e Eslijasoro.

O Eslija inele ćhavo e Nangejesoro.

²⁶ O Nangej inele ćhavo e Maatesoro.

O Maat inele ćhavo e Matatijesor.

O Matatije inele ćhavo e Semeinesoro.

O Semein inele ćhavo e Josihesor.

O Josih inele ćhavo e Jodasoro.

²⁷ O Joda inele ćhavo e Joannesoro.

O Joanan inele ćhavo e Risasoro.

O Risa inele ćhavo e Zorovavesoro.

O Zorovavel inele ćhavo e Salatiilesoro.

O Salatiil inele ćhavo e Nirisoro.

²⁸ O Niri inele ćhavo e Melhisoro.

O Melhi inele ćhavo e Adisor.

O Adi inele ćhavo e Kosamesoro.

O Kosam inele ćhavo e Elmadamesoro.

O Elmadam inele ćhavo e Iresoro.

²⁹ O Ir inele ćhavo e Isusesoro.

O Isus inele ćhavo e Eliezeresoro.

O Eliezer inele ćhavo e Jorimesoro.

O Jorim inele ćhavo e Matatesoro.

O Matat inele ćhavo e Levijesor.

³⁰ O Levije inele ćhavo e Simeonesoro.

O Simeon inele ćhavo e Judasoro.

O Juda inele ćhavo e Josifesor.

O Josif inele ćhavo e Jonamesoro.

O Jonam inele ćhavo e Eliakimesoro.

^a 3,23 pli služba sar Mesija

31 O Eliakim inele čhavo e Melejasoro.
 O Meleja inele čhavo e Menasoro.
 O Mena inele čhavo e Matatasoro.
 O Matata inele čhavo e Natanesor.
 O Natan inele čhavo e Davidesoro.
 32 O David inele čhavo e Jesejesoro.
 O Jesej inele čhavo e Jovidesoro.
 O Jovid inele čhavo e Voozesoro.
 O Vooz inele čhavo e Salmonesor.
 O Salmon inele čhavo e Naasonesor.
 33 O Naason inele čhavo e Aminadavesoro.
 O Aminadav inele čhavo e Adminesor.
 O Admin inele čhavo e Arnisor.
 O Arni^a inele čhavo e Esromesor.
 O Esrom inele čhavo e Faresesor.
 O Fares inele čhavo e Judasoro.
 34 O Juda inele čhavo e Jakovesoro.
 O Jakov inele čhavo i Isaakesoro.
 O Isaak inele čhavo e Avraamesoro.
 O Avraam inele čhavo e Tarasoro.
 O Tara inele čhavo e Nahoresoro.
 35 O Nahor inele čhavo e Seruhesor.

O Seruh inele čhavo e Ragavesoro.
 O Ragav inele čhavo e Falekesoro.
 O Falek inele čhavo e Everesor.
 O Ever inele čhavo e Salasoro.
 36 O Sala inele čhavo e Kainamesoro.
 O Kainam inele čhavo e Arfaksadesoro.
 O Arfaksad inele čhavo e Simesoro.
 O Sim inele čhavo e Nojesoro.
 O Noje inele čhavo e Lamehesoro.
 37 O Lameh inele čhavo e Matusalasoro.
 O Matusala inele čhavo e Enohesoro.
 O Enoh inele čhavo e Jaretesor.
 O Jaret inele čhavo e MalaleileSOR.
 O Malaleil inele čhavo e Kainamesoro.
 38 O Kainam inele čhavo e Enosesor.
 O Enos inele čhavo e Sitesoro.
 O Sit inele čhavo e Adamesoro.
 O Adam inele čhavo e Devlesoro.

O Isus na perela e bengesese ko kušnje

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

4¹ A o Isus, pherdo e Svetone Duhoja, irinđa pe tari len

^a 3,33 Umesto “čhavo e Adminesor. O Admin inele čhavo e Arnisor. O Arni inele čhavo e Esromesor” ano nesave grčka rukopisija terđola samo “čhavo e Aramesoro. O Aram inele čhavo e Esromesor.”

Jordan; i oto Duho inele legardo ko čučo than, ²kaj inele saranda dive iskušime e bengestar. I na xalja ništa adala dive, i ked on pherdile, tegani bokhalilo.

³I o beng phenđa lese: “Te injan o Čhavo e Devlesoro, vačer akale barese te ovel maro.”

⁴A o Isus phenđa lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘O manuš na ka živini samo oto maro.’”^a

⁵I o beng legarda le ko učo than hem mothovđa lese đijekh carstvo e phuvjakoro otojekhvar, ⁶i phenđa lese: “Tuće ka dav sa akava zoralipe hem i slava olengiri adalese soi maje dindi, i dava la kase me mangava. ⁷Adalese, te peljan ko kočija angla mande, sa ka ovel klo.”

⁸I o Isus phenđa lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘Per ko kočija samo e Gospodese, te Devlese, hem samo ole kande!’”^a

⁹I o beng anda le ko Jerusalem hem čhivđa le upro najučo than e Hramesoro hem phenđa lese: “Te injan e Devlesoro Čhavo, frde tut akatar tele! ¹⁰Adalese soi pisime ko Sveto Lil:

‘Ka naredini ple andelende te arakhen tut,’

¹¹hem: ‘Ka akharen tut ko vasta te na khuve tut preja ko bar.’”^a

¹²O Isus phenđa lese: “Vačerdoi ko Sveto Lil:

‘Ma kušin e Gospode, te Devle.’”^b

¹³I ked završinda đijekh kušnja, o beng cidinda pe olestar di nesavi aver prilika.

O Isus sikaj ani Galileja

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴I irinda pe o Isus, ano zoralipe e Duhosoro, ki regija Galileja, i šundilo o glaso olestar ko sa o krajo. ¹⁵I sikavđa olenđe ano sinagoge hem inele pohvalime sarijendar.

E Isuse ispuđinena oto Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶I alo ki diz Nazaret kote barilo hem, palo plo adeti ko dive e savatesoro, đerdinda ki sinagoga. Uštino te čitini, ¹⁷a ine lese dindo o lil e prorokosoro e Isaijasoro. Ov phravđa o lil hem arakhlja o than kaj inele pisime:

¹⁸“O Duhoi e Gospodesoro upra mande,

adalese so pomazinda man hem bičhalđa man

te anav o šukar lafi e čororende,

te proglasinav: da o phandle ka oven oslobodime,

^a 4,4 5. Mojs 8,3

^a 4,8 5. Mojs 6,13

^a 4,11 Ps 91,11-12

^b 4,12 5. Mojs 6,16

e kororende ka irini pe
o dikhiba,
o mučime ka oven slobodna,
¹⁹ te proglasinav o adžicerdo berš
e Gospodesoro.”^a

²⁰ Tegani phandlja o lil, irinđa
le e slugaste, i beštino te sikaj. I
sare ani sinagoga dikhle ano leste.
²¹ A o Isus lelja te vačeri lenđe:
“Avdive pherdilo o Lil savo šunđen
tumare kanencar.”

²² I sare vačerde šukar olestar
hem inele zadivime oto šukar lafija
save iklile lesere mujestar,
i vačerde: “Nane li ov e
Josifesoru čhavo?”

²³ A ov phenđa lenđe: “Čače ka
vačeren maje adaja poslovica:
‘Doktore, sasljar korkore tut!’ So
šunđam so ulo ano Kafarnaum,
čer hem akate, ano to than kaj
bariljan.” ²⁴ I phenđa: “Čače,
vačerava tumenđe, nijekh proroko
nane prihvati me ano plo than
kaj barilo.

²⁵ I čače, vačerava tumenđe,
inele but udovice ano Izrael ked o
proroko o Ilija živinđa, ked na pelo
bršin^b trin berš hem šov masek i
pojavisalo baro bokhalipe ki sa
i phuv. ²⁶ I nijekhače olendar na
inele bičhaldo o proroko Ilija sem

ki e abandijengiri diz Sarepta uzalo
Sidon e udovicače.* ²⁷ I inele but
gubavci^c ano Izrael ked o proroko
o Jelisej živinđa, i nijekh olendar
na inele sasljar do sem o Neman o
Sirijco.”*

²⁸ I sare ani sinagoga pherdile
xoli ked šunde adava. ²⁹ I uštindo j
ispudinde le tari diz, i legarde le
upre ko brego upro savo lengiri
diz inele vazdime te šaj frden
le odupral. ³⁰ Ali o Isus nakhino
maškar olende hem dželo.

O Isus ispudini e demone e manušestar

(Mk 1,21–28)

³¹ I o Isus huljilo ani e galilejakiri
diz Kafarnaum, i sikavđa e
manušen ko dive e savatesoro.

³² I on inele zadivime lesere
sikavibnaja adalese so lesoro
vačeriba inele ano autoritet.

³³ A adari, ani sinagoga, inele
manuš opsednutime e demonesere
melale duhoja hem oto sa o
glaso vičinđa: ³⁴ “Oh, so mangeja
amendar, Isuse Nazarećanine?
Aljan li te uništine amen? Džanav
ko tu injan: o Sveco e Devlesoro.”

³⁵ Tegani o Isus ukorinđa le:
“Phand to muj hem ikljov olestar!”

^a 4,19 Is 58,5-6; 61,1-2 ^b 4,25 ked na pelo bršin Ko original terđola: “ked o nebo inele phandlo” * 4,26 1. Thag 17 ^c 4,27 gubavci I guba inele e kožakoro nambormipe.
* 4,27 2. Thag 5,1–14

I o demoni frdinđa le ki phuv maškaro manuša, iklilo olestar hem ni xari na dukhavđa le.

³⁶I sare začudinde pe hem vačerde jekh avereja ađahar: “Savo li vačeriba adava da ano autoritet hem ano zoralipe naredini e melale duhovende te ikljon i onda ikljona?” ³⁷I o glaso e Isusestar dželo ko sa o pašutne thana.

O Isus sasljari e Petresere sasuja hem bute avere nambormen hem opsednutimen

(Mt 8,14–16; Mk 1,29–39)

³⁸O Isus iklilo tari sinagoga hem dželo ko čher e Simonesoro. E Simonesere sasuja inele bari jag. I on zamolinde le te sasljari la. ³⁹I o Isus terdino uzalo late, naredinđa e jagaće hem oj muklja la. I odmah uštini hem lelja te kandel len.

⁴⁰Ked o kham huljilo,^a sarijen kolen inele namborme manuša oto razna nambormipa, ande len koro Isus. A ov upra đijekheste olendar čhivđa ple vasta hem sasljarda len. ⁴¹A butendar da iklile o demonja vičindoj hem vačerindoj: “Tu injan o Čhavo e Devlesoro!” O Isus pretinđa len hem na muklja len te vačeren adalese so džande dai ov o Hrist.

⁴²Ked dislilo, o Isus iklilo tari diz hem dželo ko jekh čučo than.

I but džene rodinde le. Ale đi leste hem na mukena le ine te džalfse olendar. ⁴³A ov phenđa lenđe: “I ko avera dizja valjani te vačerav o šukar lafi oto carstvo e Devlesoro adalese so adalese injum bičhaldó.” ⁴⁴I o Isus nastavinđa te propovedini ano sinagoge e judejakere.

O Isus vičini e prvone učenikonen

(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

5¹A jekhvar but džene čedinde pe uzalo Isus te šunen o lafi e Devlesoro, a ov terdino uzalo E galilejakoro jezero.^b

²I dikhlja duj čamcija uzalo jezero savendar iklile o manuša kola dolena mačhen adalese so kosena ine pumare mreže. ³I đerdinđa ano jekh čamco, kova inele e Simonesoro, i zamolinđa le te cidel pe xari e phuvjatar, i bešindoj ano čamco, sikavđa e narodo.

⁴A ked završinda o vačeriba, phenđa e Simonese: “Čhiv tut ko xor hem frden tumare mreže te šaj dolen mačhen.” ⁵A o Simon phenđa: “Gospodarona, sa i rat dinđam zori i ništa na dolinđam, ali palo to lafi ka frdav i mreža.”

⁶I ked čerde adava, dolinde bute mačhen i lengere mreže lelje te pharavđon. ⁷I vastencar

^a 4,40 *Ked o kham huljilo* Adava značini da nakhlo o savato dive i adalese o manuša tromandile te anen pumare nambormen. ^b 5,1 *Aver anav zako Genisaretakoro jezero*

mothovde pumare amalende, kola inele ko aver čamco, te aven te pomožinen lende. I on ale hem pherde soduj čamcija edobor da lelje te pherđon pani.

⁸ A ked dikhlja adava o Simon o Petar, pelo ko kočija anglo Isus vačerindoj: “Dža mandar, Gospode, me injum grešno manuš!” ⁹ Adalese so i dar prelelja ole hem sarijen kola inele oleja zbog o baro doliba e mačhengoro. ¹⁰ Ađahar da i dar dolinda e Jakove hem e Jovane, e Zevedejesere čhaven, kola inele e Simonesere amala.

I o Isus phenđa e Simonese: “Ma dara! Od akana manušen ka dole.”^a ¹¹ I ked ikalde o čamcija upri phuv, ačhavde sa hem džeze palo leste.

O Isus sasljadi e gubavco

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² I jekhvar o Isus inele ki jekh diz, i nekotar anglo leste iklilo manuš pherdo gubaja. So dikhlja e Isuse, pelo anglo leste mujeja đi phuv hem molinda le vačerindoj: “Gospode, te mangeja, šaj te sasljare man!”

¹³ I o Isus čhivđa plo vas upro leste hem phenđa: “Mangava, ov sasljardo!” I otojekhvar i guba cidinda pe olestar. ¹⁴ Tegani naredinda lese: “Ma vačer nikase akalestar, nego dža mothov tut e

sveštenikose hem de žrtva adalese so injan sasljardo, sar so naredinda o Mojsije, te šaj ovel tut dokaz anglo manuša.”*

¹⁵ A o glaso e Isusestar džala ine po dur, i but džene čedena pe ine te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. ¹⁶ A ov cidela pe ine te molini pe ko thana kote na inele manuša.

O Isus mothoj so isi le pravo te oprostini o greja

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷ I jekh dive o Isus sikavđa ano jekh čher, a o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, kola ale oto sa e galilejakere hem judejakere gava hem oto Jerusalem, beštine adathe. A o zoralipe e Gospodesoro inele upro Isus te sasljadi. ¹⁸ I nesave manuša ande upri nosiljka jekhe manuše kova našti ine te phirel. Mangle te anen le andre hem te čhiven le anglo Isus. ¹⁹ I taro narodo našti ine te arakhen kotar te anen le andre, i uklinde upro čher hem odupral mukle le sa e nosiljkaja ko maškar anglo Isus.

²⁰ I ked o Isus dikhlja lengiri vera, phenđa: “Manušeja, oprostimei će te greja!”

²¹ I o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar lelje te

^a 5,10 “Ka dole manušen” simbolično značini: o Petar ka legari o Lafi e Devlesoro e manušende. * 5,14 3. Mojs 14,2–32

vačeren ana pumende: “Kovai akava so hulini? Ko šaj te oprostini o greja sem o jekh Devel?”

²² A o Isus džanda lengere mislija, i phenda lenđe: “Sose ađahar mislinena? ²³ Soi po lokhe te phenel pe: ‘Oprostimei će te greja’ ili te phenel pe: ‘Ušti hem phir?’ ²⁴ Ka dokaziNAV tumenđe da man, e Čhave e Manušesere, isi pravo te oprostinaV o greja ki phuv.” Tegani irinda pe nakoro manuš kova našti ine te phirel hem phenda lese: “Tuće vačerava! Ušti, le ti nosiljka hem dža čhere!”

²⁵ I o manuš odmah uštino anglo lende, lelja i nosiljka hem dželo slavindoj e Devle. ²⁶ I sare začudinde pe, hvalinde e Devle, pherdile dar hem vačerde: “Avdive dikhljam čudesija!”

E Isusesiri buti te vičini e grešnikonen ko pokajiba

(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

²⁷ I palo adava, o Isus iklilo adathar hem dikhlja e cariniko^a palo anav Levije sar čedela o porez^b, i phenda lese: “Phir pala mande!” ²⁸ I ov uštino, ačhavđa sa hem dželo palo leste.

²⁹ I čerđa lese o Levije baro xajba pese ano čher, hem adari

inele but carinici hem avera kola beštine olencar uzalo astali.

³⁰ Tegani o fariseja hem lengere učitelja e Mojsijasere zakonestar mrmrljinde vačerindoj e Isusesere učenikonenđe: “Sose tumen xana hem pijena e carinikonencar hem avere grešnikonencar?”

³¹ I o Isus phenda lenđe: “E sastenđe na valjani doktori, nego e nambormenđe. ³² Me na aljum te vičinaV e pravednikonen^c, nego e grešnikonen te irinen pe taro greh ko Devel.”

E Isusesoroi sikajba nevo

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ A on phende lese: “E Jovanesere e Krstiteljesere učenici but postinena hem molinena, ađahar hem e farisejengere učenici, a te učenici stalno xana hem pijena.”

³⁴ A o Isus phenda lenđe: “Sar šaj te terinen e bijavesere vičimen te postinen, a adathei olencar o mladoženja? ³⁵ Ali ka aven o dive ked ka lel pe lendar e mladoženja, tegani, ko adala dive, ka postinen.”

³⁶ I vačerđa lenđe akaja uporedba: “Nijekh na čhivela o kotor e neve fostanestar ko purano fostani; adalese so hem o

^a 5,27 O Jevreja mrzinde e carinikonen adalese so o carinici inele Jevreja kola ule izdajnici ađahar so inele bučarne e Rimljanengere kola osvojinđe o Izrael. Adala carinici na inele poštena hem čorena ine o love e Izraelconendar. ^b 5,27 sar čedela o porez Ko original terđola: “sar bešela ki carinarnica.” ^c 5,32 e pravednikonen Okolen kola šunena e Devle.

nevo ka pharavđol, a ko purano na ka avel o kotor e nevestar.

³⁷I niko na čhorela i nevi mol ano purane morčha. Te čerđa ađahar, i nevi mol ka pharaj o morčha hem ka čhordol, a o morčha ka oven uništite.^a ³⁸Nego, i nevi mol valjani te čhorel pe ano neve morčha. ³⁹I nijekh, kova pilja i purani, na mangela i nevi, adalese so vačeri: ‘dovoljnoi i purani’.^b

O Isus po baro hem oto savato

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

6¹ Ko jekh savato o Isus nakhino maškaro njive. A lesere učenicu čedinde e đivesoro klaso, morde le vastencar hem xale.* ²Tegani nesave fariseja phende: “Sose čerena so na tromal pe ko savato palo e Mojsijasoro zakoni?”^c

³O Isus phenđa lenđe: “Sar na čitindən ano Sveto Lil adava o David so čerđa ked inele bokhalo hem okola da so inele oleja?

⁴Đerdinda ano čher e Devlesoro, lelja o posvetime maro, savo nikase na inele muklo te xan sem

e sveštenikonenđe, i xalja hem dinđa okolende so inele oleja.”*

⁵I phenđa lenđe: “Me, o Čhavo e Manušesoro injum gospodari e savatesoro.”

O Isus sasljadi ko savato

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶Ko aver savato, o Isus đerdinda ki sinagoga hem sikavđa. Adari inele jekh manuš kasoro desno vas inele šuko. ⁷Tegani o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja posmatrinena le ine te dikhen na li ko savato ka sasljadi, sar te šaj tužinen le. ⁸A ov džanda lengere mislija hem phenđa e manušese kas inele šuko vas: “Ušti hem terđov ko maškar!” I ov uštino hem terdino.

⁹A o Isus phenđa lenđe: “Te pučav tumen: soi muklo te čerel pe ko savato: šukaripe ili bišukaripe? Te spasini pe ili te uništini pe o dživdipe?” ¹⁰I dikhindoj sarijen, phenđa lese: “Pružin to vas!” I ov čerđa ađahar hem lesoro vas ulo sasto. ¹¹A o fariseja hem o učitelja

^a 5,37 Ked i nevi mol ine ušljola hem širini pe, tegani pharaj ine o purane morčha, adalese so on našti ine više te širinen pe. ^b 5,39 Akate vačeri pe da o sikajba e verakere vođengoro hem e Isusesoro nane ista. Poentai da o manuša kola navikninde ko purano sikajba na mangena te šunen neve stvarija save o Isus sikaj. * 6,1 5. Mojs 23,25 ^c 6,2 O fariseja ičerde pe ko adava da hem tikori buti ko savato sar soi “te morel pe vastencar xari klaso” nane muklo te čerel pe palo e Mojsijasoro zakoni. * 6,4 1. Sam 21,1–6

e Mojsijasere zakonestar pherdile bari xoli hem vačerde maškara pumende so te ćeren e Isusese.

O Isus birini dešuduje apostolen

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² Adala dive, o Isus dželo ki gora te molini pe. I nakhavđa sa i rat ani molitva e Devlese. ¹³ Keđ dislilo, vićinđa kora peste ple ućenikonen hem birinđa olendar dešudujen.

Olen vićinđa “apostolja”:

¹⁴ e Simone kole vićinđa Petar, hem lesere phrale e Andreja, e Jakove

hem e Jovane, e Filipe

hem e Vartolomeje,

¹⁵ e Mateje

hem e Toma,

e Jakove e Alfejesere čhave

hem e Simone kovai vićime

Zilot,^a

¹⁶ e Juda e Jakovesere čhave,

hem e Juda e Iskariote,^b

kova ulo izdajniko.

O Isus sikaj oto bahtalipe hem oto pharipe

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷ I o Isus huljindoj e Dešudujencar, terdino ko ravno than. A adari inele pherdo lesere ućenici hem but narodo taro but thana e judejakere, đi hem tari

diz Jerusalem, hem taro e tiresere hem e sidonesere pašutne thana savei uzalo more. ¹⁸ Ale te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. A saslile hem okola kolen mućinde o melale duhija.

¹⁹ I sa o manuša rodinde te pipinen le adalese so baro zoralipe ikljola ine olestar hem sasljari sarijen.

²⁰ I o Isus dikhlja ano ple ućenici, i lelja te vaćeri:

“Bahtale injen tumen o ćorore, adalese soi o carstvo e Devlesoro tumaro!

²¹ Bahtalei okola kolai akana bokhale, adalese so ka oven ćaljarde!

Bahtalei okola kola akana rovena, adalese so ka asan!

²² Bahtale injen keđ o manuša mrzinena tumen, keđ odbacinena tumen,

uvredinena tumen hem lađarena tumen da injen bišukar

adalese so verujinena ana mande, ano Čhavo e Manušesoro!

²³ Tegani radujinen tumen hem ripinen oto bahtalipe, adalese so adžićeri tumen bari nagrada ko nebo! Adalese so ađahar ćerena ine lengere pradada e prorokonencar ano lengoro vreme!

^a 6,15 “Zilot” okova kova uštela protiv e rimesiri vlast. Averćhane: “e Juda tari diz Iskariot”

^b 6,16 e Juda e Iskariote

²⁴ Ali jao tumenđe e barvalenđe, adalese so već leljen tumari uteha!

²⁵ Jao tumenđe kola akana injen čaljarde, adalese so ka oven bokhale! Jao tumenđe kola akana asana, adalese so ka tugujinen hem ka roven!

²⁶ Jao tumenđe ked sa o manuša vačerena šukar tumendar, adalese so ađahar vačerena ine lengere pradada e xovavne prorokonendar ano lengoro vreme!”

Mangen tumare dušmanjen

(Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ “A vačerava tumenđe so šunena: Mangen tumare dušmanjen! Čeren šukaripe okolende so mrzinena tumen!
²⁸ Vačeren šukaripe okolende so dena tumen armanja! Molinen e Devle okolende so čerena tumenđe bišukaripe! ²⁹ Okolese kova khuvela tut ki čham, irin hem aver čham. Okolese kova lela to fostani, ma zabranin hem o gad.
³⁰ De đijekhese kova rodela tutar,

hem ma rode palal okolestar kova lela tutar. ³¹ I sar so mangena avera te čeren tumenđe, ađahar čeren tumen olenđe.

³² Te mangljen samo okolen kola tumen mangena, ko ka vačeri tumenđe hvala? Adalese so hem o grešnici mangena okolen kola olen mangena. ³³ Ađahar da, te čerđen šukaripe okolende kola tumenđe čerena šukaripe, ko ka vačeri tumenđe hvala? Hem o grešnici čerena ađahar. ³⁴ Te dinđen ko zajam love okolende kastar adžičerena te irinen tumenđe, ko ka vačeri tumenđe hvala? Hem o grešnici dena ko zajam jekh averese te šaj irini pe lenđe edobor.

³⁵ Nego, mangen tumare dušmanjen, čeren lenđe šukaripe hem den len ko zajam bizo nisavo adžičeriba te irini pe tumenđe adava! I o Devel ka vačeri tumenđe bari hvala. I ka oven čhave e Najbaresere^{a,b} adalese soi ov šukar^c hem premalo nezahvalna hem premalo okola kola nane šukar. ³⁶ Oven milosrdna sar soi milosrdno^d tumaro Dad kovai ano nebo!”

^a 6,35 *ka oven čhave e Najbaresere* (e Devlesere) značini “ka mothoven e Devlesere osobine hem ka ponašinen tumen sar ov so ponašini pe.” ^b 6,35 O lafi “Najbaro” anavi zako Devel. Adava anav vačeri oto lesoro baripe hem zoralipe. Akava lafi sličnoi zako lafija “Legarutno”, “Vođa” ili “Najučo.” Adava značini da nijekh nane po baro ili po učo olear–Devel kovai po baro sarijendar. ^c 6,35 *šukar* O Devel dela milost ađahar so dela šukaripe okolende so na zaslužinena le. ^d 6,36 *milosrdno* O Devel dela milosrđe ađahar so na dela kazna okolende so zaslužinena la.

O Isus sikaj te na sudina averen*(Mt 7,1–5)*

³⁷“Ma sudinen hem čače naka sudini pe tumenđe! I ma osudinen hem čače naka oven osudime! Oprostinen^a hem ka oprostini pe tumenđe! ³⁸Den hem ka del pe tumenđe: mera šukar, pritiskime, tresime hem prepherdi ka čhivel pe tumenđe ki angali. Adalese so, sava meraja merinena, esavkaja ka merini pe tumenđe.”^b

³⁹I vačerđa lenđe akaja uporedba: “Šaj li o kororo te legari e korore? Na li soduj ka peren ki rupa? ⁴⁰Nane o učeniko upreder o učitelj. I đijekh kovai sikavdo sa, ka ovel sar plo učitelj.^c

⁴¹A sose dikheja i trunka ani jakh te phralesiri, a i greda ani ti jakh na primetineja? ⁴²Sar šaj te phene te phralese: ‘Phrala, aš te ikalavtar i trunka oti jakh’, a korkoro na dikheja i greda ani ti jakh? Dujemujengereja, ikal angleder i greda oti ti jakh i tegani šukar ka dikhe te ikale i trunka oti jakh te phralesiri.”

So ikljola oto šukar hem oto bišukar vilo*(Mt 7,17–20; 12,34–35)*

⁴³“Nane šukar kaš savo bijani bišukar bijandipe, sar so nane bišukar kaš savo bijani šukar bijandipe. ⁴⁴Adalese so đijekh kaš pendžari pe palo lesoro bijandipe. Sar so džanen, o smokve na čedena pe oto kare ni o drakha na čedena pe oti kupina. ⁴⁵E šukare manuše isi šukaripe ano vilo, i ađahar, ple vilestar ikali šukaripe, a o bišukar manuš ple vilestar ikali bišukaripe. Adalese so e manušesoro muj vačeri adava saveja lesoro vilo pherdo.”

E Isusesoro sikajbai šukar temelji*(Mt 7,24–27)*

⁴⁶“Sose vičinena man: ‘Gospode, Gospode!’, a na čerena so vačerava? ⁴⁷Đijekh kova avela mande hem šunela mle lafija hem čerela len, ka mothovav tumenđe upra kastei: ⁴⁸Ovi upro manuš kova čerindoj plo čher xandlja hem

^a **6,37** *Oprostinen* Značini “te oslobodinen nekas oti kazna.” ^b **6,38** O Develi sar o trgovco kova na žalini o điv, kova dela averenđe điv i buderi oti mera savi rodena olestar. ^c **6,40** O manuš valjani šukar te dikhel kas ka lel sar ple učitelje, adalese so ka ovel sar plo učitelj. Te o učitelj na sikavđa šukar (adalese soi phandle lesere jača ano duho), o učeniko ka ovel xovavdo.

čerda xor, čerda o temelji upro bar hem vazdinđa o čher. I ked ale o panja, i len khuvđa ko adava čher, ali našti ine te potresini le adalese soi čerdo šukar. ⁴⁹ A okova kova šunđa mle lafija, a na čerda len, ovi upro manuš kova čerda plo čher ki phuv bizo temelji, ko savo khuvđa i len hem otojekhvar peravđa le, i oto čher uli bari ruševina.”

E kapetanesiri zorali vera

(Mt 8,5–13; Jn 4,43–54)

7 ¹ A ked o Isus završinda plo vačeriba anglo narodo, đerdinda ki diz Kafarnaum. ² A jekhe rimljanengere kapetane^a ine sluga kova inele namborme, anglo meriba, a ceninda le. ³ I ked o kapetani šunđa e Isusese,^b bičhalđa koro leste nesave starešinen e jevrejengeren^c te pučen le ako šaj te avel te sasljadi lesere sluga. ⁴ A ked ale koro Isus, šukar zamolinde le vačerindoj: “Ov zaslužini te čere lese adava, ⁵ adalese so mangela

amare narodo, a čerda amende hem sinagoga.”

⁶ I o Isus dželo olencar. A ked inele paše uzalo čher, o kapetani bičhalđa lese ple amalen vačerindoj: “Gospode, ma mučin tut, adalese so na injum dostojno te đerdine talo mlo krov.^d ⁷ Adalese na dikhljum man dostojno te avav đi tute. Nego vačer samo jekh lafi hem mlo manglo sluga ka ovel sasto. ⁸ Adalese so hem me injum manuš talo autoritet, hem isi man vojnici teleder mande. I jekhesse vačerava: ‘Dža!’, i ov džala. A averese vačerava: ‘Ava!’, i ov avela. A mle slugase vačerava: ‘Čer adava!’, i ov čerela.”^e

⁹ A o Isus ked šunđa adava olestar, iznenadinda pe, irinda pe nakoro narodo kova džala ine palo leste hem phenda lende: “Vačerava tumende, na arakhljum ni jekhe Jevrejco ano Izrael te ovel le esavki vera.”^f ¹⁰ I ked okola kola inele bičhalde irinde pe čhere, arakhle e sluga saste.

^a 7,2 *kapetane* Manuš kova naredini upro šel vojnici. ^b 7,3 O kapetani šunđa sar o Isus sasljarđa bute manušen, hem dai ov palem paše, da irinda pe ano Kafarnaum. ^c 7,3 O Isusi Jevrejco, a o kapetani nane, adalese o kapetani mislinda da o Isus angleder ka čerel nešto e Jevrejende te zamolinde le. Ko but slučajevija o Jevreja hem e rimesere vojnici inele neprijatelja. ^d 7,6 O Jevreja na đerdinena ine ko čher savo nane e jevrejengoro te na oven, sar so verujinde, melale anglo Devel. ^e 7,8 Sar so e kapetane isi autoritet te naredini e vojnikonende, adahar e Isuse isi autoritet te naredini e nambormipase te cidel pe. ^f 7,9 O Isus očekujinda e Jevrejendar te ovel len esavki vera, ali olen na ine. Ov na očekujinda e poganendar te ovel len esavki vera, a eče, akale manuše ine.

O Isus vazdela taro mule e udovicakere čhave

¹¹ Na but palo adava, o Isus dželo ki diz savi vičime Nain.^a Oleja da dželesere učenici hem but narodo. ¹² A ked alo paše uzalo udar e dizjakoro, reslja e dizutnen sar legarena e mule čhave, kova inele jekhoru pe dajaće koja inele udovica. But dizutne džana ine e dajaja te parunen e čhave. ¹³ I ked dikhlja la o Gospod, pelo lese žal olaće hem phenđa laće: “Ma rov!” ¹⁴ I alo paše hem dolinđa pe upro nosilja. Tegani okola so akharde terdine, a o Isus phenđa: “Terneja, tuće vaćerava, ušti!” ¹⁵ I o mulo beštino hem lejja te vaćeri, i o Isus dinđa le lesere dajaće.

¹⁶ Tegani sare darandile hem slavinde e Devle vaćerindoj: “Baro proroko iklilo maškar amende!” hem: “O Devel alo te pomožini ple narodose!”^b ¹⁷ I adava šundilo ki sa i phuv e jevrejengiri hem ko sa o pašutne thana.

O Isusi Mesija, a o Jovan phravđa lese o drom

(Mt 11,2–11)

¹⁸ I sa adava e Jovanese^c vaćerde lesere učenici. Tegani o Jovan vičinđa kora peste nesave dujen ple učenikonendar ¹⁹ hem bičhalđa len koro Gospod o Isus vaćerindoj: “Tu li injan adava kolese o Devel dinđa plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?”^d

²⁰ I adala manuša ale koro Isus hem phende: “O Jovan o Krstitelj bičhalđa amen kora tute vaćerindoj: ‘Tu li injan adava kolese o Devel dinđa plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?’”

²¹ Baš ko adava sati o Isus sasljarda buten oto nambormipa, oto pharipa hem oto bišukar duhija, hem bute kororende dinđa dikhiba. ²² Tegani o Isus phenđa e Jovanesere učenikonende: “Džan hem vaćeren e Jovanese

^a 7,11 Akavai paše uzalo than kote o Jelisej vazdinđa taro mule e dajakere jekhore čhave angleder but berša (dikh ki 2. Thag 4,8–37). ^b 7,16 O manuša verovatno mislinde da o Isus inele baro proroko sar o Ilija ili o Jelisej. Samo adala duj manuša vazdinde nekas taro mule (1. Dnev 17,17–24; 2. Thag 4,18–37). ^c 7,18 O Jovan o Krstitelj inele ko phandlipe. ^d 7,19 O Jevreja očekujinde da o Mesija ka ovel caro kova ka avel hem ka spasini len tari e rimesiri vlast. Na očekujinde te ovel samo Spasitelji ano duho. O Jovan pendžarda o proroštvoja e Mesijastar sar soi o Is 42,7; 61,1–2 (dikh hem ano Lk 4,18–19). Adahar očekujinđa o Isus te ovel caro, te šaj e Jovane hem avere pravednone manušen phravel/oslobodini taro phandlipe, hem te sudini hem te kaznini e manušen kola na prihvatinde e Mesija (dikh e Jovanesoro vaćeriba ano Lk 3,9; Lk 3,16–17), ali adalestar pana ništa na ulu.

so dikhljen hem so šunđen: o korore dikhena, o bange phirena, o gubavci čistinena pe, o kašuke šunena, o mule uštena, okolende soi ani potreba vačeri pe o Šukar lafi.^a ²³ I bahtaloi okova kova na sumnjini ana mande.”^b

²⁴ Ked e Jovanesere bičhalde manuša džele, o Isus lelja te vačeri e narodose e Jovanestar: “So ikliljen ki pustinja te dikhen? I trska sava phudela i barval? Na! ²⁵ Ili so ikliljen te dikhen? E manuše ano barvale šeja hurjavde? Na! Okola ano sjajna šeja hem so živinena ano luksuz, eče tane ko palate. ²⁶ Ili so ikliljen te dikhen? Proroko? Oja, vačerava tumenđe, ovi po više oto proroko! ²⁷ Ovi okova kolestar o Devel phenđa ano Sveto Lil:

‘Ače, bičhalava mle glasniko angla tute,
kova ka čerel će o drom angla tute.’*^c

²⁸ Vačerava tumenđe: maškar okolende kolai bijande nijekh nane po baro e Jovanestar, a o najtikoro e Devlese ano carstvo po baroi olestar.”^c

O Isus sikaj da o manuša valjanena te prihvatinen ole hem e Jovane

(Mt 11,12–19)

²⁹ I sa o manuša hem o carinici kola šunde adava, pendžarde dai e Devlesoro sikajba čakikano. Oni adala so krstinde pe e Jovanesere krstibnaja. ³⁰ A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na mangle te len o plan e Devlesoro pumenđe. Oni adala so na mangle o Jovan te krstini len.

³¹ O Isus phenđa: “Kasar akana te uporedinav e manušen soi akana dživde? Kasei slična? ³² Sličnai e manušenđe^d kola bešena ko drom hem vačerena jekh averese:

‘Bašaldam tumenđe veselo,^e
a na čhelden!
Đilabđam tužno,
a na runđen!’

³³ Ađahar, alo o Jovan o Krstitelj. Ni na xalja maro ni na pilja mol, a phenena: ‘O demoni ano leste!’ ³⁴ Aljum me, o Čhavo e Manušesoro. Xava hem pijava, a phenena: ‘Eče manuš xalano hem mato, amal e carinikonengoro hem

^a 7,22 Sa adava so čerđa o Isus mothoj dai ov o Mesija, sar so o proroko Isaija angleder vačerđa ano Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2.

^b 7,23 Ko original terdola: “I bahtaloi okova kova na sablaznini pe zbog mande.” * 7,27 Mal 3,1 ^c 7,28 Duhovno terdojba e manušengoro ano carstvo e Devlesoro po baroi oto duhovno terdojba e manušengoro so živinde angleder so ine čerdo o carstvo.

^d 7,32 e manušenđe Ko original terdola: “e čhavorenđe”. ^e 7,32 Bašaldam ... veselo Ko original terdola: “Bašaldam ... flauta.”

e avere grešnikonegoro!’³⁵ Ali i mudrost e Devlesiri mothovđa pe dai čači pe sa lakere čhavorendar.”^a

O Isus šaj te oprostini o greja

(Mt 26,6–13; Mk
14,3–9; Jn 12,1–8)

³⁶Nesavo fariseji palo anav Simon vičindā e Isuse te avel te xal koro leste. Ov đerdindā e farisejese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali.^b ³⁷I eče, adari ali i đuvli kolaće džandā pe dai grešnica ani diz, adalese so šundā da o Isus inele uzalo astali e farisejese ko čher, i andā^c skupo miris ko čaro savo inele ćerdo oto šužo bar^d. ³⁸I terdindoj palo lesere pre, rundā hem lelja te sampaćeri lesere pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. I tegani čumudindā lesere pre hem makhlja len e miriseja.

³⁹Ked adava dikhlja o fariseji kova vičindā le, phenđa ana peste: “Tei čače dai akava manuš proroko, ka džanel ine koi hem

savi akaja đuvli koja pipini le,^e adalese soi grešnica.”

⁴⁰A o Isus phenđa lese: “Simone, isi man nešto te vaćerav će.”

A ov phenđa: “Učitelju, vaćer!”

⁴¹I o Isus phenđa: “Duj džene inele dužnici nesave manušese kova dela love ko zajam. Jekh alo lese panšel e rimljanengere denarija,^f a o dujto pinda.

⁴²Adalese so na ine len te irinen, ov oprostindā o dugo sodujenđe. Adalese, ko olendar više ka mangel le?”

⁴³O Simon phenđa: “Mislinava da okova kase oprostindā više.”

Tegani ov phenđa lese: “Oja, šukar phenđan.”

⁴⁴Irindā pe nakori đuvli, i phenđa e Simonese: “Dikheja li akala đuvlja? Đerdindum tuće ko čher, pani mle prende na andan,^g a oj sampaćerđa mle pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. ⁴⁵Na čumundindān man ni jekhvar, a oj, sar đerdindum na ačhavđa te čumudini mle

^a 7,35 O Isus akala izrekaja mangela te vaćeri da o manuša valjande te prihvatinen e Isuse hem e Jovane. ^b 7,36 O adeti ko esavke gozbe inele o murša te pašljon udobno uzalo astali hem te xan. ^c 7,37 Ko adava vreme inele o adeti da okola kola na inele vičime ki večera šaj te aven samo te dikhenfse, a te na xan. ^d 7,37 ko čaro savo inele ćerdo oto šužo bar Ko original terđola: “ko čaro oto alabasteri.” O alabasteri kovlo, parno bar. O manuša ine garavena o skupa stvarija ano alabasterna khore. ^e 7,39 pipini le O Simon mislindā da ako adaja đuvli pipini e Isuse, o Isus ka ovel andral nečisto. Adalese mislindā da o Isus nane proroko. ^f 7,41 e rimljanengere denarija Jekh e rimljanengoro denari inele plata zako jekh dive buti. ^g 7,44 O adeti savo o čherutno valjandā te ćerel inele te anel pani hem kotor savencar ine thovela hem kosela ple gostonengere pre save inele melale oto prašnjava droma.

pre.^a 46 Na makhljan mlo šero e uljeja, a oj makhlja mle pre e miriseja.^b 47 Adalese phenava će: But manglipe mothovđa, adalese soi laće oprostime but greja; a xari manglipe mothoj okova kolesei oprostime xari greja.” 48 A olaće phenđa: “Oprostimei će te greja.”

49 A o manuša kola inele uzalo astali lelje ana peste te vaćeren: “Kovai akava so šaj hem o greja te oprostini?”

50 Tegani o Isus phenđa e đuvljaće: “Ti vera spasinda tut! Dža ano mir!”

O đuvlja kola džana ine palo Isus

8¹ Palo adava, o Isus lelja te džal ko dizja hem ko gava vaćerindoj o Šukar lafi oto carstvo e Devlesoro; oleja džele hem o dešuduj apostolja² hem nesave đuvlja kola inele sasljarde oto bišukar duhija hem oto nambormipa: i Marija (vićimi Magdalena, kolatar ikalđa efa demonen);³ i Jovana (i romni e Huzesiri, e Irodesere upravnikosiri); i Suzana hem but avera. Adala đuvlja pumare lovencar kandle e Isuse hem lesere ućenikonen.

O Isus vaćeri oto seme hem oti phuv

(Mt 13,1–23; Mk 4,1–20)

⁴ Ked čedinda pe uzalo Isus baro narodo taro but dizja, ov vaćerđa lenđe jekh paramiz:⁵ “Iklilo o sejači te frdel o seme ki njiva. I sar sejini ine, nesave semke pele ko drom, inele gazime hem o čiriklja xale len.⁶ Avera pele ko bar, barile hem šučile adalese so na inolen pani.⁷ I avera pele maškaro kare, o kare barile olencar hem tasavde len.⁸ I avera pele ki šukar phuv, barile hem bijande bijandipe šel puti više.” Ked vaćerđa adava, vićinda: “Phraven tumare kana te šunen!”^c

O šukar bijandipe anena okola so ićerena e Devlesoro lafi

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)

⁹ Tegani lesere ućenici pućle le so manglja te vaćeri adala paramizaja.¹⁰ A ov phenđa: “O Devel tumenđe dinda te džanen o garavdipa oto lesoro carstvo, a averenđe vaćerava ano paramiza, te pherđol okova so terđola ano Sveto Lil:

‘anglo jaćhai korore

^a 7,45 I đuvli čumudinda e Isusesere pre umesto lesere čhamnja sar znako zako baro pokajiba hem poniznost. ^b 7,46 Akava inele adeti zako adžićeriba e cenime gosto. I đuvli but dinda čast e Isusesere adaleja so adahar ćerđa. Oj mothovđa poniznost adaleja so makhlja lesere pre umesto lesoro šero. O Isus nastavini te uporedini e Simonesoro bišukar adžićeriba e gostonen e đuvljakere ćeribnaja. ^c 8,8 Ko original terđola: “Kas isi kana te šunel, nek šunel.”

hem anglo kanai kašuke.^{a*}

¹¹ A akava i paramiz vačeri:
O semei sar o lafi e Devlesoro.

¹² Nesave manušai sar o semke save pele ko drom. On šunena o Lafi, ali avela o beng hem lela o Lafi lengere vilendar te na verujinen hem te na oven spasime.

¹³ A nesave manušai sar o semke save pele ko bar. On šunena o Lafi, lena le radosno, ali oni sar luluđa saven nane koreno. Kola nesavo vreme verujinena, ali ked avela o iskušenje perena. ¹⁴ A nesave manušai sar o semke save pele maškaro kare. Oni adala kola šunde o Lafi, ali živinena ano brige, ano barvalipe hem ano dživdipasoro šukaripe, i ovena tasavde hem na anena šukar bijandipe. ¹⁵ A nesave manušai sar o semke save pele ki šukar phuv. Oni adala kola e šukare hem e bimelale vileja šunena o Lafi hem ičerena le sa đikote na anena šukar bijandipe.”

Kova šunela e Isusesoro sikajba, ka barjol lesoro duhovno džandipe

(Mk 4,21–25)

¹⁶ “Niko na tharela i svetiljka te učhari la čareja ili te čhivel la talo than e pašljojbnasoro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola so đerdinena. ¹⁷ Sa soi garavdo ka dičhol; sa soi garavdipe ka šundol. ¹⁸ Adalese pazinen sar šunena. Jer, kas isi, lese ka del pe pana,^b a kas nane, ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le.”^c

E Isusesiri čačikani porodicai okola so ičerena e Devlesoro lafi

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ A e Isusesiri daj hem lesere phralja^d avena ine nakoro leste, ali oto but narodo našti ine te aven đi oleste. ²⁰ A neko phenđa lese: “Ti daj hem te phralja terđona avri hem mangena te dikhen tut.”

^a **8,10** Ko original terđola: “te na dikhen dikhindoj hem te na xaljojen šundindoj.”

* **8,10** Is 6,9 ^b **8,18** kas isi, lese ka del pe pana Šukar dičhola oto kontekst da o Isus vačeri oto xaljojba hem oto verujiba. Akava značini: “Đijekhe kole isi xaljojba, ka del pe lese više xaljojba” ili “O Devel ka čerel okolende so verujinena o čačipe te xaljojen više.” ^c **8,18** ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le Akava značini: “Ali đijekh kas nane xaljojba, ka našali i okova xaljojba so ov mislini da isi le” ili: “Ali o Devel ka čerel okolende so na verujinena o čačipe te na xaljojen ni okova xari so on mislinena da xaljojena.”

^d **8,19** phralja Adava inele e Isusesere phralja tari e dajakiri strana. Lengoroi dad o Josif, a e Isusesoroi dad o Devel.

²¹ A o Isus phenda: “Akalai mli daj hem mle phralja–kola šunena hem čerena o lafi e Devlesoro.”

E Isuse šunena hem i barval hem o panja

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

²² I jekh dive o Isus phenda ple učenikonende: “Te nakha ki aver strana oto jezero!” I đerdinde ano čamco hem pođinde. ²³ A sar ine plovinena, o Isus zasuća. I muklja pe i zorali barval upro jezero. O čamco lejla te pherđol pani i arakhle pe ani opasnost.

²⁴ I o učenici ale uzalo Isus hem džangavde le vičindoj: “Gospodarona, Gospodarona, meraja!”

I o Isus uštino, naredinđa e barvaljaće hem e talasende te ačhon, i ačhile hem ulo mir.

²⁵ Tegani pučlja e učenikonen: “Kaj tumari vera ana mande?”

A on darandile hem začudime pučle jekh avere: “Kova šaj te ovel akava so naredini e barvaljende hem e panjese, a on šunena le?”

O Isus ikali bute melale duhoven e manušestar

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ I resle ki phuv e gerasakiri savi prekalo jezero E galilejakoro.

²⁷ A ked o Isus iklilo ki phuv, reslja le nesavo manuš oti diz ano koleste inele demonja. Sa edobor vreme inele nango hem na beštino ano čher, nego maškaro grobija. ²⁸ I ked dikhlja e Isuse, vrištinda, pelo anglo leste hem vičinda oto sa o glaso: “So mangeja mandar, Isuse, Čhaveja e Najbare Devlesereja? Molinava tut, ma mučin man!” ²⁹ (Adalese so o Isus već naredinđa e melale duhose te ikljol adale manušestar. Angleder, đi hem ked o stražarija ine pazinena le hem phandena le ko lancija hem ko okovija, o manuš phagela len ine hem o demoni legari le ine ko čuče thana.)

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar to anav?” I ov phenda: “Legija^a (but džene injam)”, adalese so but demonja đerdinde ano leste.

^a 8,30 Legija E rimljanengiri vojničko grupa ani savi inele đi ko šov hiljade vojnici.

³¹ I molinde le te na naredini lenđe te džan ko phandlipe zako demonja.^a

³² A adari ki gora inele krdo oto bale save xana ine, i o melale duhija molinde e Isuse te mukel lenđe te đerdinen ano bale. I ov muklja lenđe. ³³ Tegani o demonja iklindoj taro manuš, đerdinde ano bale. I o bale prastandile taro brego ano jezero hem taslile.

³⁴ I ked okola so arakhena ine e balen dikhle so ulo, našle hem vačerde adalestar e manušende ani diz hem ano gava. ³⁵ Tegani o manuša ale te dikhen so ulo. Ale koro Isus hem arakhle e manuše, kolestar iklile o demonja, sar hurjavdo hem saste gođaja bešela uzalo e Isusesere pre, i darandile. ³⁶ A okola so dikhle adava so ulo, vačerde averende sar o Isus sasljarđa e manuše ano koleste inele o demonja. ³⁷ I sa o narodo oto krajo e gerasakoro zamolinde e Isuse te džal olendar adalese so uklindā len bari dar. Tegani o Isus đerdindā ano čamco te irini pe palal.

³⁸ A o manuš, kolestar o Isus ikaldā e demonen, molindā e Isuse te džal oleja, ali o Isus bičhalđa le vačerindoj: ³⁹ “Irin tut te čhereste hem vačer sa so ćerđa će o Devel.”

I o manuš dželo maškari sa i diz hem vačerđa so ćerđa lese o Isus.

O Isus sasljari e namborma đuvlja hem vazdela taro mule e čhajorja

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ A ked o Isus irindā pe prekalo jezero, but manuša inele radosna so dikhle le so avela, adalese so sare adžicerena le ine. ⁴¹ I dikh, alo o manuš kasoro anav Jair, kova inele upravniko ani sinagoga. I perindoj mujeja đi phuv anglo pre e Isusesere, phendā: “Molnava tut, ava maje ano čher.” ⁴² Adalese so e Jairesiri jekhori čhaj, kola ine dešuduj berš, inele anglo meriba.

I sar o Isus džala ine palo Jair, o narodo gurini pe ano leste. ⁴³ A maškaro narodo inele jekh đuvli kolatar dešuduj berš thavdindā rat. Oj sa plo barvalipe dindā e doktorende, ali nijekh našti ine te sasljari la. ⁴⁴ Nakhini oto palal e Isusesere hem dolindā pe upro lesere fostanesoro teluno kotor hem otojekhvar ačhilo te thavdel latar o rat.

⁴⁵ I o Isus pučlja: “Ko dolindā pe upra mande?”

A ked đijekh olendar phende: “Na injum me”, o Petar phendā: “Gospodarona, sar te džana ked but

^a **8,31** *phandlipe zako demonja* Averčhane: “Bezdan.” O Jevreja verujinde dai o than zako mule ko xor e phuvjakoro. Adava inele hem than kaj o bišukar duhija inele phandle dikote na avela o dive ked o Devel ka kaznini len.

džene čedinde pe hem gurinena pe uzala tute.”

⁴⁶ A o Isus phenđa: “Neko namerno dolinđa pe upra mande. Osetinđum sar ikljola mandar o zoralipe te sasljari nekas.” ⁴⁷ A i đuvli dikhlja so naši te garaj pe, tresindoj oti dar ali hem peli ko kočija anglo leste hem vačerđa anglo sa o manuša sose dolinđa pe upro leste hem sar otojekhvar inele sasljardi. ⁴⁸ A o Isus phenđa laće: “Mli čhaj, ti vera spasinđa tut. Dža ano mir!”

⁴⁹ Sar o Isus vaćeri ine adava e đuvljaće, nesavo manuš taro čher e Jairesoro, e sinagogakere upravnikosoro, alo hem phenđa: “Jaire, ti čhaj muli. Ma više mućin e učitelje!”

⁵⁰ A o Isus šunđa adava hem phenđa e Jairese: “Ma dara! Samo verujin hem oj ka ovel spasime, ka uštel!”

⁵¹ I đerdindoj ko čher e Jairesoro, o Isus na muklja nikase te đerdini oleja, sem e Petrese, e Jovanese, e Jakovese hem e čhajorjakere dadese hem e dajaće. ⁵² A sare, kola već inele ano čher, runde hem tugujinde palo late. A o Isus

phenđa: “Ma roven! Adalese so oj na muli, nego sovela.”^a

⁵³ I on asandile lese adalese so džande so muli. ⁵⁴ A o Isus dželo hem dolinđa la taro vas hem vićinđa: “Čhajorije, ušti!”

⁵⁵ I lakoro duho irinđa pe ano late, i otojekhvar uštini, a o Isus naredinđa lakere dadese hem lakere dajaće te den la te xal.

⁵⁶ I lakoro dad hem lakiri daj inele začudime, a o Isus naredinđa lenđe te na vaćeren nikase so ulo.

**O Isus bićhali e apostolen
te vaćeren o Evandelje
hem te sasljaren**

(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

9 ¹ A o Isus vićinđa e dešuduje apostolen hem dinda len zoralipe hem autoritet upro sa o demonja hem te sasljaren o nambormipa. ² I bićchalđa len te propovedinen oto carstvo e Devlesoro hem te sasljaren e nambormen. ³ Angleder so te džan, phenđa lenđe: “Ma legaren tumencar ništa ko drom: ni štapi, ni torba dromese, ni maro, ni love, hem te na ovel tumen aver gad.

⁴ Sa đikote ačhovena ki nesavi

^a 8,52 O Isus džanda da i čhaj muli. Phenđa da oj sovela adalese so džanda da sigende ka vazdel la taro mule. O Isus da o lafi “sovela” phenđa ked vačerđa e Lazaresere meribnastar (Jov 11,11–14), a o Lazar inele dujto manuš kole vazdinda taro mule.

diz, bešen ano jekh čher hem ma nakhen ko aver čhera.^a ⁵Te na mangle tumen nesave dizutne, iklindoj tari adaja diz, tresinen i prašina tumare prenda^b sar znako dai kriva so na lejje o lafi e Devlesoro.”

⁶I on džeze taro than ko than, vačerindoj o Šukar lafi hem sasljarindoj e nambormen ko sa o thana.

O Irod zbnunime

(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)

⁷A o Irod o vladari^c šunđa sa so ulo i inele zbnunime adalese so nesave vačerde da o Jovan o Krstitelj uštino taro mule. ⁸A avera vačerde da o proroko o Ilija mothovđa pe ki phuv, a nesave avera vačerde da taro mule uštino nesavo proroko taro purano vreme.

⁹A o Irod phenđa: “Me čhindum e Jovanesoro šero. A kovai onda akava kastar sa adava šunava?” I manglja te dikhel e Isuse.

O Isus parvari više oto pandž hiljade manušen pandže marencar hem duje mačencar

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Jn 6,1–13)

¹⁰I ked o apostolja irinde pe koro Isus, vačerde lese sa so čerde. I o Isus legarđa len peja hem cidinđa pe olencar, nakori diz vičime Vitsaida, te šaj oven korkore.

¹¹A o narodo šunđa adava i dželo palo lende. A o Isus dodžačerđa len šukar, vačerđa lenđe oto carstvo e Devlesoro hem sasljarđa e nambormen. ¹²A ked lejja te perel i rat, o dešuduj apostolja nakhle či o Isus hem phende lese: “Te phene ine e narodose te džan ko pašutne gava hem thana kote šaj te arakhen nešto xajbnase hem than sojbnase. Adalese so injam akate ko čučo than kote nane ništa xajbnase hem nane than sojbnase.”

¹³A o Isus phenđa lenđe: “Den len tumen nešto xajbnase!”

^a 9,4 Valjani te oven zadovoljna e xajbnaja hem e thaneja sojbnase savo o čherutno dela len; na troman te roden po šukar than sojbnase. Ali, šaj te džan ko avera čhera te propovedinen o Šukar lafi. ^b 9,5 tresinen i prašina tumare prenda Znako zako zoralo odbiba ani kultura e jevrejengiri. Adaleja mothovđa pe da na mangle ni i prašina adala dizjatar te ačhol upro lende. ^c 9,7 o Irod o vladari Akate vačeri pe oto Irod Antipa, kova inele vladari upreder jekh oto štar kotora e Izraelesere savo vičinda pe Galileja.

A on phende: “Ali isi amen samo pandž mare hem duj mače. Amen li te dža te čina xajbnase zako sa akava narodo?”¹⁴ Adari inele di ko pandž hiljade murša.^a Tegani o Isus phenđa ple učenikonende, e apostolende:

“Čhiven len te bešen ko kupe po pinda.”¹⁵ I čerde ađahar, čhivde sarijen te bešen.¹⁶ O Isus lelja o pandž mare hem o duj mače, dikhlja naupre ko nebo, zahvalinda e Devlese^b zako mare hem zako mače hem phaglja len. Tegani dinda o mare hem e mačhen ko učenici te ulaven len e manušende.¹⁷ I sare xale đikote na čalile. A palo adava, dešuduj korpe čedinde pe okolestar so ačhilo oto xajba.

O Petar xaljovela dai o Isus o Hrist

(Mt 16,13–16; Mk 8,27–29)

¹⁸ A jekh dive o Isus inele korkoro ple dešuduje učenikonencar, i molinda pe. I ked završinda i molitva, pučlja e učenikonen: “So phenela o narodo, kova injum me?”

¹⁹ A on phende: “Nesave manuša phenena da tu injan o Jovan o

Krstitelj, a nesave avera phenena da tu injan o proroko o Ilija, a palem nesave avera phenena da tu injan jekh oto avera proroci taro purano vreme kova uštino taro mule.”

²⁰ Tegani o Isus pučlja e učenikonen: “A so tumen phenena, kova injum me?”

O Petar phenđa: “Tu injan o Hrist, kole o Devel bičhalđa!”

O Isus vačeri ple meribnastar

(Mt 16,1–23; Mk 8,31–33)

²¹ A o Isus naredinda e učenikonende te na vačeren nikase dai ov o Hrist.²² I phenđa: “Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani but te patinav. O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar^c na ka prihvatinen man. O manuša ka mudaren man, ali o trito dive o Devel ka vazdel man taro mule.”

So o manuš valjani te čerel te šaj ovel e Isusesoro učeniko

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ I o Isus vačerđa ple učenikonende hem sa e narodose so inele adari: “Kova mangela te

^a 9,14 A uzalo lende inele hem đuvlja hem čhavore. ^b 9,16 zahvalinda e Devlese Ko original terdola: “blagoslovinda (o mare hem o mače)”. ^c 9,22 O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno predstavinde sa e Jevrejengere vođen.

ovel mlo učeniko,^a nek ačhaj plo dživdipe, nek lel plo krsto^b taro dive ko dive hem nek phirel pala mande. ²⁴ Adalese so đijekh kova mangela plo dživdipe te arakhi, ka našali le, a kova dela plo dživdipe zbog mande, ka ovel le večno dživdipe. ²⁵ Na vredini ništa e manušese hem sa i phuv te ovel ine olesiri te na lelja o dživdipe savoi čačikano.^c ²⁶ Adalese kova lađala mandar hem mle lafonendar, hem me, o Čhavo e Manušesoro, ka lađav olestar ked ka irinav ki phuv ano sjaj^d savo ka ovel sar o sjaj mle Dadesoro hem e svetone anđelengoro. ²⁷ A čače vačerava tumenđe, isi nesave akalendar so terđona akate kola naka meren đikote na dikhena o carstvo e Devlesoro.”

**O Devel phenela
e trine učenikonende
dai o Isus o Pomazaniko**

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ Ked nakhle sar đi ofto dive sar o Isus phenđa adava, lelja peja e Petre, e Jovane hem e Jakove i dželo ki gora te molini pe. ²⁹ I sar ine molini pe, lesoro muj ulo averčhane hem lesere šeja ule but parne hem sjajna. ^{30–31} I dikh, nekotar iklile duj manuša ano baro sjaj,^e o Mojsije hem o Ilija, hem lelje te vačeren e Isuseja. On vačerde e meribnastar^f savo adžičeri ano Jerusalim e Isuse.^g

³² A o Petar hem okola so inele oleja, zasuće. Ked uštine, dikhle e Isuse ano baro sjaj hem e duje manušen sar terđona oleja. ³³ I ked

^a 9,23 *Kova mangela te ovel mlo učeniko* Ko original terđola: “Ko mangela te džal pala mande.” ^b 9,23 *Manuš kovai već osudime te merel ko krsto, legari ine o upruno kotor oto krsto đi ko than kaj ka mudaren le. Akale vačeribnaja, o Isus manglja te phenel: 1. Te mangaja te ova lesere učenici, valjani te odrekniina amen adalestar so amen mangaja ki akaja phuv hem valjani te ova spremna te šuna e Isuse. 2. Da valjani te ova spremna đijekh dive te trpina, čak hem te valjani te mera zbog o Isus, adalese so injam lesere učenici. 3. Soduj upruno opcije.* ^c 9,25 Ko original terđola: “So o manuš ka postignini te prelelja sa i phuv, a našali ili upropastini pes?” ^d 9,26 *sjaj* Sjjajno veličanstvo, slava. ^e 9,30–31 *ano baro sjaj* ili: “ani slava.” ^f 9,30–31 *O lafi savoi akate prevodime sar “meriba,” ko original terđola “ikljojba,” so vačeri oto značaj e Isusesere meribnastar. Ko Purano zavet ked vačeri pe oto “ikljojba,” mislini pe upro adava so o Devel ikalđa e Izraelconen taro egipatsko ropstvo. E Hristesoroi meriba ko krsto “ikljojba,” šaj hem te vačeri pe, delo otkupljenja, saveja o Devel ikali e manušen taro e grejengoro ropstvo.* ^g 9,30–31 *savo adžičeri ano Jerusalim e Isuse.* ili: “(e Isusesoro meriba) savo valjani te ovel/te pherđol ano Jerusalim.” O Isus sigende ka merel ano Jerusalim sar te pherđol e Devlesoro plan.

lelje o Mojsije hem o Ilija te ciden pe e Isusestar, o Petar phenđa e Isusese: “Gospodarona, šukari amende akate so injam. Te čera trin šatorja: jekh tuće, jekh e Mojsijase hem jekh e Ilijase.” Na džanđa so vaćeri. ³⁴ Sar ine vaćeri adava, iklilo jekh oblako savo ućharđa len. A o ućenici darandile ked ućharđa len o oblako.

³⁵ I šundilo glaso taro oblako savo vaćerđa: “Akavai mlo Čhavo, kole birinđum! Ole šunen!” ³⁶ I palo adava so šundilo o glaso, o ućenici dikhle samo e Isuse korkore. I trainde, hem tegani pana nikase na vaćerde adalestar so dikhle.

O Isus ikali e bišukare duho e čhavorestar

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ Tejsato dive, ked o Isus hem o trin ućenici huljile tari gora, baro narodo alo te dikhel e Isuse. ³⁸ I dikh, nesavo manuš taro narodo lelja te vićini: “Ućitelju, molinava tut te pomožine mle čhavese, adalese soi maje jekhoru! ³⁹ O bišukar duho but puti prelela le hem otojekhvar vrištini; frdela le ano grćevija hem ikljola lestar pena taro muj; uništini le hem skoro

nisar na aćhaj le. ⁴⁰ I molinđum te ućenikonen te ispuđinen e bišukare duho mle čhavestar, ali on našti ine.”^a

⁴¹ A o Isus phenđa: “O, biverakere hem rumime manušalen!^b Sa edobor vreme injum tumencar, a palem na verujinena. Pućav man pana kobor valjani te trpinav tumen. Ana te čhave akari!”

⁴² I sar o čhavoro avela ine đi o Isus, o demoni frdinđa le ki phuv ano grćevija. A o Isus naredinđa e melale duhose te cidel pe e čhavorestar, sasljarđa e čhavore hem phenđa lesere dadese: “Aće to čhavo.” ⁴³ Tegani sare inele začudime so dikhle e Devlesoro baro zoralipe.

O Isus dujto puti vaćeri ple meribnastar

(Mt 17,22–23; Mk 9,30–32)

Sar sare ćudinena pe ine zako adava so ćerđa o Isus, ov phenđa ple ućenikonende: ⁴⁴ “Šunen šukar akala lafija: Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav predime ano vasta e bišukare manušengere.” ⁴⁵ Ali o ućenici na xalile so o Isus manglja te vaćeri adaleja. Adava inele olendar

^a 9,40 Akava verovatno ulo angleder so o Isus huljilo ple trine ućenikonencar tari gora.

^b 9,41 *manušalen* Ko original terdola: “generacijo”.

garavdo sar te na xaljoven le, a darandile te pučen le so adaleja manglja te vačeri lenđe.

Ko Carstvo e Devlesoroi najbaro okova kovai ponizno

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶ A o učenci lelje maškara pumende te raspravinen kova šaj olendar te ovel najbaro. ⁴⁷ A o Isus džandā soi lenđe ki godi^a, lelja jekhe čhavore,^b čhivđa le uzala peste, ⁴⁸ i phenđa lenđe: “Đijekh kova primini akale čhavore zbog maje,^c man primini. A đijekh kova man primini, primini e Devle kova bičhalđa man. Kova maškara tumende pes dikhela sar najtikore, ole o Devel dikhela sar najbare.”

Kova nane protiv tumende, ovi tumencar

(Mk 9,38–40)

⁴⁹ A o Jovan phenđa e Isuses: “Gospodarona, dikhljam nesave manuše sar ano to anav^d ispuđini

e demonen e manušendar. Amen o učenci na mukljam lese te čerel adava, adalese so na džala amencar pala tute.”

⁵⁰ A o Isus phenđa lese: “Muken le te čerel adava, adalese so okova kova nane protiv tumende, ovi tumencar!”

O Isus na mangela te uništini e Samarijanconen

⁵¹ A ked inele paše o dive e Isusesere te ovel vazdime ko nebo, ov zorale odlučinđa te džal ko Jerusolim. ⁵² I bičhalđa nesave manušen angla peste. I on džele hem đerdinde ko nesavo gav e Samarijakoro te pripreminen le e Isusese.^e ⁵³ Ali o gavutne na mangle e Isuse adalese so džande da džala ko Jerusolim.^f ⁵⁴ A dikhindoj adava o učenci o Jakov hem o Jovan, pučle e Isuse: “Gospode, mangeja li te phena te huljel taro nebo i jag hem sa te tharel len?”^g ⁵⁵ A o Isus irinđa pe

^a 9,47 *ki godi* Ko original terđola: “ko vilo”. ^b 9,47 *lelja jekhe čhavore* Ko Mk 9,33 pisini da o Isus hem lesere učenci tegani inele andre ano čer. O čhavoro verovatno živinđa ano adava čer. ^c 9,48 *zbog maje* Ko original terđola: “ano mlo anav”. ^d 9,49 *ano to anav* ili: “ano to autoritet”. ^e 9,52 I Samarija inele regija/okrug maškari Galileja hem i Judeja. O Samarijanci na mangle pe e Jevrejencar. ^f 9,53 O Jerusolim inele glavno than kote o Jevreja slavinde e Devle. ^g 9,54 O Jakov hem o Jovan phende adahar adalese so džande da o proroci sar o Ilija osudinde e manušen kola odbacinde e Devle (dikh ano2. Thag 1,10–12).

hem phenda lende da nane šukar so adahar mislinena^a. ⁵⁶I ov hem lesere učenici dzele ko aver gav.

**Nane lokho te ovel pe e
Isusesoro učeniko**

(Mt 8,19–22)

⁵⁷I sar o učenici hem o Isus džana ine dromeja, nesavo manuš alo hem phenda e Isuseso: “Ka džav tuja kaj god tu džaja.”^b

⁵⁸A o Isus phenda lese: “E lisicen isi jame hem e čirikljen gnezdija, a o Čhavo e Manušesoro nane le kaj te pašljari plo šero.”^c

⁵⁹A avere manušese phenda: “Phir pala mande!”

A ov phenda: “Aš samo, Gospode, te parunav mle dade.”^d

⁶⁰Tegani o Isus phenda lese: “Muk o mule te parunen ple mulen,^e a tu dža vačer oto carstvo e Devlesoro.”

⁶¹A aver manuš phenda: “Ka phirav pala tute, Gospode, ali aš te džav te pozdravinav man mle čherutnencar.”

⁶²A o Isus phenda lese: “Nijekh kova dolela pe upro plugo te orini i onda dikhela napalal,^f nane korisno zako carstvo e Devlesoro.”^g

**O Isus bičhali e eftavardešuduje
učenikonen te mothoven dai o
carstvo e Devlesoro paše**

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

10¹Palo adava, o Gospod o Isus birinda avere eftavardešuduje^h učenikonen hem bičhalđa len duj po duj angla peste ko sa o dizja hem o thana ko save manglja te džal. ²Angleder so te džan, o Isus phenda lende: “I žetvai bari, a xari bučarne te čeden. Adalese, molinen e gospodare oti e đivesiri njiva te bičhali e bučarnen

^a 9,55 phenda lende da nane šukar so adahar mislinena Ko original terdola: “ukorinda len”. ^b 9,57 Akava značini da ov manglja te ovel e Isusesoro učeniko. ^c 9,58 O Isus phenda akaja izreka sar te sikaj e manuše sari adava kedi neko lesoro učeniko. Te adava manuš džala palo leste, možda ni ole na ka ovel čer. ^d 9,59 Nane jasno da li o dad adale manušesoro mulo i ov ka džal odmah te paruni le ili mangela te ačhol nesavo vreme đikote lesoro dad na merela i te šaj paruni le. Akatei poenta so adava manuš mangela te čerel nešto angleder so ka džal palo Isus. ^e 9,60 O Isus na mislini čačimase o mule ka parunen avere mulen. Ked phenela “mule” adava šaj te ovel: 1. metafora zako okola kola sigende ka meren, ili 2. metafora zako okola kola na džana palo Isus hem duhovnoi mule. Akatei poenta so o učeniko nisose na tromal te mukel te ačhaj le adalestar te džal palo Isus. ^f 9,62 Nijekh kova ked orini, a dikhela napalal, našti te čerel o plugo te džal adari kaj valjani. Adava manuš valjani šukar te dikhel anglal te šaj šukar te orini. ^g 9,62 Đijekh manuš kova ulo e Isusesoro učeniko hem tegani mangela te irini pe ko purano dživdipe, nane korisno sar sluga e Devlese ko carstvo. ^h 10,1 eftavardešuduje Ano nesave grčka rukopisija terdola “eftavardeš.”

ki žetva pli.^a ³Džan! Ače, bičhalava tumen sar bakrorjen maškaro ruva. ⁴Ma legaren tumencar kesa e lovenar, ni torba dromese, ni buderi obuča. I ma našalen tumaro vreme ađahar so ka terđoven te vačeren nekasar odrumal.

⁵I ked đerdinena ko nesavo čher, prvo vačeren: ‘Mir akale čhereste!’ ⁶Te adari bešela o manuš kova mangela mir, tegani o mir, savese tumen molinena, ka ačhol oleja; a te na manglja mir, naka ovel adava mir savese molinena. ⁷Ked avena ko nesavo čher, ma palo adava nakhen ko avera čhera. Ačhoven ko jekh than, xan hem pijen adava so o čherutne ikalena angla tumende,^b adalese soi o bučarno dostojno pla plataće.

⁸I ki savi diz đerdinena, a o dizutne priminena tumen, xan okova so ikalena angla tumende. ⁹Sasljaren e nambormen adari hem vačeren sarijende: ‘Akaleja

mothovaja tumende dai paše o carstvo e Devlesoro!’ ¹⁰A ki savi diz đerdinena, a o dizutne na priminena tumen, iklindoj ko glavna droma e dizjakere, vačeren: ¹¹‘Hem i prašina tumara dizjakiri, savi dolinda pe ko amare pre, amen kosaja la^c sar znako da o Devel ka sudini tumende.^d Ali te džanen da o carstvo e Devlesoro alo paše!’ ¹²Vačerava tumende da ko dive ked o Devel ka sudini e manušende, po lokhe ka ovel zako manuša tari Sodoma^e negoli zako manuša tari adaja diz.”

O Isus ukorini e dizjen save na priminena lesoro lafi

(Mt 11,20–24)

¹³“Jao tumende, manušalen taro Horazin! Jao tumende, manušalen tari Vitsaida! Te oven ine čudesija maškaro manuša taro Tir hem taro Sidon^f save ule maškara tumende, pana angleder ka kajinen pe ine,

^a 10,2 O Isus vačeri da isi but manuša kolai spremna te đerdinen ko carstvo e Devlesoro, ali da nane dovoljno učenci te sikaven hem te pomožinen e manušende. ^b 10,7 O Isus na phenda da on valjani te ačhoven ano adava čher sa adava dive, nego da valjani te soven ano isto čher đijekh rat đikotei adari; šaj te phenel pe hem ađahar: “Ma soven đijekh rat ano aver čher.” ^c 10,11 “Te kosel pe i prašina taro pre”: ani kultura e jevrejngiri adava značinda nešto simbolično. Dikh i fusnota ko Lk 9,5 ^d 10,11 Akavai simbolično ćeriba saveja mothovena da odbacinena adala dizjakere manušen; šaj te phenel pe hem ađahar: “Sar tumen amen so odbacinden, i o Devel u potpunosti odbacini tumen.” ^e 10,12 O Devel e jagaja tharda e manušen ani diz Sodoma adalese so inele but bišukar (dikh 1. Mojs 19,24–28). ^f 10,13 O manuša kola živinde ano Horazin hem ani Vitsaida inele Jevreja i valjande te adžičeren e Mesija. O manuša kola živinde ano Tir hem ano Sidon na inele Jevreja adava značini da on na adžičerde te avel o Mesija. Okova so o Isus akate vačeri adavai da čak hem okola kola nane Jevreja valjani te pendžaren dai ov o Mesija adalese so ćerda sa adala čudesija.

bešindoj ano šėja oto kanaj hem ano pepeo.^a ¹⁴ Ali e manušenđe taro Tir hem taro Sidon ka ovel po lokhe ko Sudo negoli tumenđe.

¹⁵ A tumen, manušalen taro Kafarnaum, ma mislinen da o Devel ka povazdel tumen đi o nebo; đi o than e mulengoro^b isi te peraj tumen.

¹⁶ Tegani phenđa e učenikonenđe: Kova šunela tumen, man šunela, a kova odbini tumen, man odbini. A kova odbini man, odbini e Devle kova bičhalđa man.”

O Isus sikaj e učenikonen saveše više te radujinen pe

¹⁷ Ked o eftavardešuduj učenici irinde pe oto drom radosna, phende e Isusese: “Gospode, hem o demonja šunena amen ked naredinaja lenđe ano to anav!”^c

¹⁸ A o Isus ko adava phenđa lenđe: “Dikhljum e Sotone sar perela taro nebo sar munja.^d ¹⁹ Eče, dindum tumen vlast te gazinen upro sapa hem o škorpije^e hem upro sa o zoralipe e dušmanesoro e Sotonesoro hem ništa naka ovel tumenđe. ²⁰ Ali ma edobor radujinen tumen zako adava so o bišukar duhija šunena tumen, nego više radujinen tumen adalese soi tumare anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo.”^f

Blagoslovimei okola kola šunena e Isusesoro lafi

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹ I tegani o Isus radujinđa pe ano Sveto Duho hem phenđa: “Hvalinava tut, Dade, Gospode e nebosoro hem e phuvjakoro, so garavđan o čači pe okolendar kola

^a **10,13** *bešindoj ano šėja oto kanaj hem ano pepeo* Ko adava vreme adeti saveja o manuša mothovena dai tužna hem dai lenđe žao zako pumare greja inele te bešen ano šėja save inele hrapava hem neudobna hem te čhoren upra pumende pepeo. ^b **10,15** *than e mulengoro* Ko original terdola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana ked merena. ^c **10,17** Akate ked phenela pe “anav”, mislini pe upro e Isusesoro zoralipe hem upro lesoro autoritet. ^d **10,18** O Isus koristini akaja uporedba te phenel so o Devel pobedini ine e Sotone dok lesere 72 učenici propovedinde ano dizja. Ili avere lafonencar, o Sotoni pelo sar so taro nebo i munja khuvela natele. ^e **10,19** *sapa hem o škorpije* O Isus verovatno uporedini e sapen hem e škorpijen e demonencar sar soi okola savendar o učenici vačerena ko Lk 10,17. O demonjai sar o sapa hem o škorpije adalese soi opasna hem čerena bišukaripe e manušenđe. ^f **10,20** *anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo*. Ano nebo o Devel pisinđa ko lil o anava sarijengere kola ka dobinen o večno dživdi pe. Akale lilestar vačeri pe hem ko Ps 69,28; Fil 4,3; Jev 12,23; Pučar 3,5; 13,8; 17,8; 20,12; 20,15; 21,27.

pes dikhena sar mudronen hem džanden, a mothovđan okolende kolai sar čhavore.^a Oja, Dade, džanav da ćerđan adava adalese so ađahar mangljan.”

²² Tegani o Isus phenđa okolende so inele adari: “Mlo Dad sa^b muklja maje ko vasta. Samo o Dad šukar džanel e Čhave; hem e Dade šukar džanel samo o Čhavo hem o manuša kolende o Čhavo mangela te mothoj le.”

²³ Tegani irinđa pe nakoro učenici hem samo olenđe phenđa: “Blago e manušenje kola dikhena adava so tumen dikhena! ²⁴ Vaćerava tumende da but proroci hem carija mangle te dikhen man, ali na dikhle man; hem mangle te šunen man, ali na šunde man!”

O Isus sikaj e učitelje e Mojsijasere zakonestar sar te dobini o večno dživdipe

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ I dikh, jekh dive sar o Isus sikaj ine, nesavo učitelj e Mojsijasere

zakonestar uštino^c te pučel le nešto sar te iskušini le, i pučlja: “Učitelju, so valjani te ćerav te dobinav o večno dživdipe?”

²⁶ A o Isus phenđa lese: “Soi pisime ano e Mojsijasoro zakoni? So čitineja adari?”

²⁷ I ov phenđa e Isusese:

“Mang^d e Gospode te Devle sa te vileja,
sa te dušaja, sa te zoralipnaja hem sa te gođaja;
hem mang te pašutne sar korkore tut.”^e

²⁸ Tegani o Isus phenđa lese: “Šukar phenđan. Ćer ađahar hem ka ovel tut o večno dživdipe.”

²⁹ Ali o učitelj e Mojsijasere zakonestar manglja te opravdini pe i pučlja e Isuse: “A kovai mlo pašutno?”^f

³⁰ A ko adava, o Isus phenđa lese akaja paramiz: “Nesave manuše, sar ine huljela tari diz Jerusalim ki diz Jerihon, dolinde o čora. On lelje lestar sa, đi o šeja. Edobor marde le da o manuš samo so na

^a 10,21 Akava odnosini pe upro okola kolen možda nane but obrazovanje, ali spremnai te prihvatinen e Isusesoro sikaviba ađahar sar o čhavore ked spremno šunena okolen kolende verujinena. ^b 10,22 sa i vlast, o čačipe, o džandipe. ^c 10,25 uštino Ano Izrael ko adava vreme, o učitelj hem o učenici bešena ine dok ov ine sikaj len. Ked o učeniko mangela ine nešto te pučel, valjani te uštel ko pre. ^d 10,27 Mang ili “čumudin” ^e 10,27 I naredba ano 10,27a–b avela oto 5. Mojs 6,5. I naredba ano 10,27c avela oto 3. Mojs 19,18. Akalai duj lila (5. Mojs hem 3. Mojs) kotora oto Zakoni savo o Devel dinđa e Mojsijase. O duj naredbe šaj te arakhen pe hem ano Mt 22,37–39 hem ano Mk 12,30–31. ^f 10,29 Akava manuš manglja te džanel kas valjani te volini, ili avere lafonencar: “Kas valjani te dikhav sar mle pašutne hem te mangav le sar korkore man?”

ine te merel. Tegani o čora cidinde pe olestar, a o manuš pašlilo ko drom hem na džanda pese.

³¹ Na nakhlo but, i nekotar adale dromeja sar huljela ine nesavo svešteniko^a, dikhlja e manuše sar pašljola ko drom i nakhino avrethar. ³² Ađahar da nesavo levit:^b alo di adava than kote o manuš pašljola, dikhlja le i nakhino oti aver strana adale dromesiri.

³³ A inele nesavo Samarijanco^c savo džala ine adale dromeja. Ked reslja di ko than kote o manuš pašljola, dikhlja le, i pelo lese žal olese. ³⁴ Tegani o Samarijanco alo di o manuš, čhorda ulje hem mol upro lesere rane te kosel len^d hem pačarda len. I vazdinđa le upro plo xer hem legarda le ko čher kote lovenđe šaj te xal pe hem te sovel pe, i adari brininda pe olestar.

³⁵ Tejsato dive o Samarijanco ikalđa duj denarija^e hem dinđa ko manuš kasoro inele o čher hem phenđa lese: ‘Brinin tut akale manušestar, i sa so ka trošine buderi, ka irinav će ked ka irinav oto drom.’”

³⁶ Tegani o Isus pučlja e učitelje e Mojsijasere zakonestar: “So tu pheneja? Kova akale trinendar mothovđa pe sar pašutno okolese kole dolinde o čora?”

³⁷ A ov phenđa: “Okova kova mothovđa lese milosrđe.”

Tegani o Isus phenđa lese: “Oja, akana dža hem čer ađahar!”

E Isusesoro lafi ko prvo than

³⁸ I sar o Isus hem lesere učenci džana ine dromeja di ko Jerusalem, đerdinde ko nesavo gav. Adari živinda nesavi đuvli palo anav Marta. Oj vičinda len kora peste ko čher hem lelja te čerel lenđe xajbnase. ³⁹ Ola inele phen palo anav Marija, koja beštini uzalo e Gospodesere e Isusesere pre hem šunđa lesoro lafi. ⁴⁰ A i Marta sa ki sig dikhela ine te kandel, i ali uzalo Isus hem pučlja le: “Gospode, so tu pheneja? Šukar li adava so mli phen muklja man korkora te kandav? Phen laće te pomožini maje.”

⁴¹ A o Gospod phenđa laće: “Marto, Marto! Brinineja tut

^a **10,31** *svešteniko* Jevrejsko svešteniko inele manuš kova dinđa žrtve e Devlese ko than e manušengoro. Ov predstavinda e manušen e Devlese. ^b **10,32** *levit* O Levitija inele manuša oto pleme e Levijesoro kola pomožinde e jevrejengere sveštenikonon ano Hram. ^c **10,33** *Samarijanco* O Samarijanci inele e jevrejengere potomci kola lelje pe avere narodoja. On na slavinde e Devle ko Jerusalem sar so o Jevreja. O Jevreja inele xoljame upro Samarijanci hem na verujinde da o Samarijanci inele e Devlesoro narodo. ^d **10,34** I mol koristinda pe te kosel pe i rana, a o ulje verovatno koristinda pe te na inficirini pe i rana. ^e **10,35** *duj denarija* Duj denarija inele duj srebrna kovanice. Ko adava vreme, zako duj denarija o bučarno valjanda duj dive te čerel buti.

hem uznemirineja tut zako but so, ⁴² a samo jekh valjani. I Marija birinđa te ćerel šukar stvaru, adalese na ka ačhavav la adalestar.”

O učeniko pučela e Isuse te sikaj len sar te molinen pe

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

11 ¹ I ked jekhvar o Isus završinda e molitvaja, jekh lesere učenikonendar phenđa lese: “Gospode, sikav amen te molina sar so o Jovan o Krstitelj sikavđa ple učenikonen.”

² Tegani o Isus phenđa lende: “Ked molinena, vaćeren: ‘Dade Devla! Barjaraja to sveto anav!^a

To carstvo te avel!^b

³ De amen maro đijekh dive!

⁴ Oprostin amende amare greja sar so hem amen oprostinja^c đijekhese kova grešinda premala amende!

Hem cide amen taro iskušenje!^d”

⁵ Tegani o Isus phenđa lende: “Zamislinen da ki ekvaš i rat džana koro tumaro amal te phenen lese: ‘Amala, te de man trin mare, i ka irinav će. ⁶ Mlo amal alo oto drom kora mande, a nane man so te ikalav anglo leste!’ ⁷ A ov od andral te phenel: ‘Ma uznemirin man! O udarai phandle, a mle čhavorei mancar ko than e pašljojbnasoro hem sovena. Našti akana te uštav te dav tut!’ ⁸ Vaćerava tumende: te na uštino te del le adalese soi lesoro amal, ka uštel hem ka del le sa so valjani adalese so lesere amale nane lađ te ovel uporno.^e

⁹ Vaćerava tumende: Mangen hem ka del pe tumende! Roden hem ka arakhen! Khuven hem ka phravel pe tumende! ¹⁰ Adalese so đijekh kova mangela, primini; hem kova rodela, arakhi; hem kova khuvela, ka ovel lese phravdo.

¹¹ A kova dad tumendar: ked lesoro čhavo ka rodel lestar ine maće, a ov te del le sape?

¹² Ili ked rodela jaro, te del le

^a 11,2 1. Akava značini: “Nek to anav ovel priznajime sar sveto” ili “Molinaja o manuša te poštujinen to sveto anav” ili “Sare te poštujinen tut, adalese so injan sveto.” 2. E Jevrejende o anav e manušesoro predstavinda e manuše. Ked o manuša poštujiñde nekasoro anav, adava inele isto sar ked poštujinena ole. ^b 11,2 Akava značini te barjol hem te širini pe e Devlesiri vladavina ki phuv. ^c 11,4 sar so hem amen oprostinja ili “hem amen te oprostina.” ^d 11,4 Ko original terđola: “hem ma legar amen ano iskušenje.” ^e 11,8 O Isus vaćeri akaja paramiz sar te sikaj kroz i uporedba da tumaro amal ka pomožini tumende te isi tumen bari potreba hem molinena le više puti zako pomoć. Ko esavko način o Devel ka del tumen okova so tumende valjani te pučljen le uporno. Te čak o komšija, kova na volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ rodeja, kobar više o Devel, kovai šukar dad hem kova volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ molineja le.

škorpija? ¹³ Ked tumen, kola injen bišukar, džanen te den šukar stvarija tumare čhavende, kobor više tumaro Dad taro nebo ka del e Svetone Duho okolende kola molinena le.”

O Isus kandela pe e Devlesere zoralipnaja, a na e bengesere

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ I jekh dive o Isus ispudinđa e demone kova čerela ine jekhe manuše te našti vačeri. Ked ikliło o demoni, o manuš lejja te vačeri. I o manuša kola inele adari inele zadivime, ¹⁵ ali nesave olendar vačerde: “E Veelzevulesere,^a e demonengere šerutnesere, zoralipnaja ispudini e demonen!”

¹⁶ A avera iskušinde e Isuse ađahar so rosinde lestar te čerel čudo^b saveja ka mothoj da o Devel bičhalđa le.

¹⁷ Ali o Isus džanđa lengere mislija, i phenđa lende: “Đijekh

carstvo^c savoi ana peste ulavdo ka properel, hem o čher^d ano savo nane sloga ka perel. ¹⁸ Tei e bengesoro carstvo ana peste ulavdo,^e sar onda pana trajini? Akava vačerava adalese so tumen phenena da e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen. ¹⁹ A te me e Veelzevulesere zoralipnaja ispudinava e demonen, kasere zoralipnaja tumare učenici ispudinena len?^f Adalese on ka dokazinen tumende da na injen u pravu. ²⁰ Ali te e Devlesere zoralipnaja^g ispudinava e demonen, onda o carstvo e Devlesoro alo maškara tumende.”

O Isus po zoralo e Bengestar

²¹ O Isus phenđa hem akava: “Ked okova kovai zoralo hem naoružime^h pazini plo boro, lesoro barvalipei osigurime. ²² Ali ked avela o po zoralo lestar, ka pobedini le hem ka lel lesoro

^a 11,15 *E Veelzevulesere* Veelzevul inele dujto anav zako Sotoni ili zako Beng. Ponekad pisini pe hem “Vaal–Zevuv.” Akava anav doslovno značini “gospodari e mačijengoro”, so značini “vladari upro demonja.” Akavai anav povezime e anaveja oto xovavno devel “Vaal–zevuv” taro Ekron (dikh 2. Thag 1,2, 3, 6) ^b 11,16 *te čerel čudo* Ko original terđola: (te del len) znako taro nebo. ^c 11,17 *carstvo* Akate o “carstvo” vačeri e manušendar ano leste: “Te o manuša oto nesavo carstvo marena pe maškara pumende, on ka uništinen pumaro carstvo.” ^d 11,17 *o čher* Akate o “čher” vačeri e porodiciar: “Te o čherutne maškara pumende marena pe, lengiri porodica ka ovel uništine.” ^e 11,18 *e bengesoro carstvo ana peste ulavdo* Ko original terđola “Sotoni.” Akate o “Sotoni” vačeri e demonendar, kola služinena e Sotone, hem e Sotonestar: “Te o Sotoni hem o članovija oto lesoro carstvo marena pe maškara pumende, lesoro carstvo naka trajini.” ^f 11,19 Adalese so hem on (e farisejengere učenici) čerena isto adava (ispudinena e demonen). ^g 11,20 *e Devlesere zoralipnaja* Ko original terđola: “e Devlesere najeja” (dikh2. Mojs 8,19). ^h 11,21 O Sotoni

oružje upro savo inole nada hem ka ulaj plencar adava so lelja e bizoralestar.^a

²³ Kova nane mancar, ovi protiv mande. I kova na čedela mancar, ov frdela.”^b

O Isus upozorini da o bišukar duho šaj te irini pe ano manuš

(Mt 12,43–45)

²⁴ Tegani o Isus phenđa: “Ked o melalo duho ikljola taro manuš, džala ko pusta thana^c hem rodela than kote šaj te odmorini. Ked na arakhi le, vačeri: ‘Ka irinav man ano manuš kolestar ikliljum^d.’

²⁵ O bišukar duho irinđa pe hem arakhlja dai adava manuš sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime^e. ²⁶ Tegani džala hem lela efa avere duhoven po bišukaren pestar hem đerdinena ano manuš hem ačhona adari. I ko kraj adale manušese ovela po bišukar nego angleder.”

Blagoslovime i o poslušna e Devlese

²⁷ I sar o Isus vačeri ine adava, nesavi đuvli oto narodo vičinda: “Bahtali i đuvli koja akharda tut ano vodi hem dinda tut čuči!”

²⁸ A o Isus phenđa: “Po bahtalei okola so šunena o lafi e Devlesoro hem čerena le!”

O Isus po baroi e Jonastar hem e Solomonestar, a o manuš na šunena le

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Sar čedela pe ine po baro narodo, o Isus lelja te vačeri: “O manuš kola živinena ano akava vreme, oni bišukar manuš. Rodena mandar znako,^f ali znako naka del pe lenđe sem o čudesija so čerde pe e Jonase^g.^h ³⁰ Sar so adava so ulo e Jonase inele znako e manušenđe kola živinde ki diz Ninivaⁱ da o Devel bičhalđa le, ađahar hem so ka ovel maje, e

^a 11,22 Akate vačeri pe e Isusestar kova poredini e Sotone hem lesere demonen sar dai o Isus po zoralo manuš kova lela adava soi e zorale manušesoru. ^b 11,23 O Isus vačeri oto čediba e učenikonengoro kola phirena palo leste. “Ko na terini e manušen te aven hem te phiren pala mande, ov terini len te džan dur mandar.” ^c 11,24 *pusta thana* Ko original terđola “bipanjengere thana” savo vačeri oto “napustime thana” kaj o bišukar duhija phirena. ^d 11,24 *ano manuš kolestar ikliljum* Ko original terđola: “mle čhereste kotar ikliljum.” ^e 11,25 *sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime* Adava značini dai adava čher spremno te šaj neko te živini adari. ^f 11,29 Sar dokaz da o Devel bičhalđa man ^g 11,29 *o čudesija so čerde pe e Jonase* Ko original terđola: “o znako e Jonasoro.” ^h 11,29 O Jona inele proroko ano Purano zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Palo trin dive dživdo iklilo taro vodi e bare mačhesoro, sar o Isus so ka ikljol taro grobo o trito dive. ⁱ 11,30 O manuš kolende o Jona propovedinda inele but bišukar. Živinde ki Niniva, ki glavno diz e Asirijakiri, hem inele bare neprijateljia e Izraelese (dikh Jona 3).

Čhaveso e Manušesereso, ka ovel znako e manušenđe kola živinena avdive da o Devel bičhalđa man.^a

³¹ Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, i carica koja angleder vladinđa ki južno phuv^b ka uštel hem ka osudini e manušen kola akana živinena adalese so ali taro krajevija e phuvjakere te šunel e caro e Solomone kova inele but mudro, a akatei tumencar po baro e Solomonestar, a tumen na mangena te šunen! ³² Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, o manuša kola živinde ani purani diz Niniva ka ušten hem ka osudinen e manušen kola akana živinena, adalese so on pokajinde pe ked o Jona propovedinđa, a akatei tumencar po baro e Jonastar, a tumen pana na pokajinđen tumen!”

E Isusesoro i sikaviba svetlost e manušenđe

(Mt 6,22–23)

³³ “Niko na tharela i svetiljka hem te čhivel la ko garavdo than ili talo

čaro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola kola đerdinena.^c ³⁴ Ti jakhi sar svetiljka te telose. Kedi ti jakh šukar, sai to telo osvetlime. A kedi ti jakh bišukar, hem to teloi ani tomina.^d ³⁵ Adalese, pazin da o svetlost so mislineja dai ana tute nane tomina. ³⁶ Tei sa to telo pherdo oto svetlost, bizo jekh kotor oti tomina, tegani sa to dživdipe ka ovel osvetlime sar ked i svetiljka osvetlini tut.”

O Isus kritikujini e verakere vođen soi pobožna samo od avrijal

(Mt 23,1–36)

³⁷ Ked o Isus vačerđa adava, nesavo fariseji vičinđa le te xal maro koro leste. I o Isus đerdinđa lese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali. ³⁸ A o fariseji dikhindoj adava, čudinđa pe so o Isus na thovđa ple vasta angleder o xajba, palo adeti e jevrejengoro.^e ³⁹ A o Gospod o Isus phenđa lese:

^a **11,30** Ko original terđola: “Sar so o Jona inele znako e Ninivljanende, adahar hem o Čhavo e Manušesoro ka ovel znako akala generacijaće.” ^b **11,31** Carica oti Saba (avdisutni phuv Jemen) putujinđa prekalo 1500 kilometarija te šunel e Solomonesiri mudrost. Živinđa 1.000 berš angleder e Isusestar (dikh 1. Thag 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12). ^c **11,33** O stihija 33-36 oni metafora savaja o Isus vačeri ple sikavibnastar dai “svetlost” zako savo mangela lesere učenici te oven poslušna hem te ulaven le averencar. Ov vačeri e manušendar kola na džanen ili na prihvatinenena lesoro sikaviba dai ani “tomina”. ^d **11,34** Adava značini: Ked neko prihvatini e Isusesoro sikaviba, ka xaljol o čačipe e Isusestar hem zbog adava ka čerel soi šukar. A ked neko na prihvatini e Isusesoro sikaviba, ačhola ano bidžandipe e čačipnastar oto Isus. ^e **11,38** E Jevrejen inele pravilo o manuša te thoven pumare vasta sa đi o kunja sar te oven čista palo adeti anglo Devel.

“Oja, tumen o fariseja kosena i šolja hem o čaro od avrijal, a pherden len tumara pohlepaja hem bišukaripnaja. ⁴⁰ Hulavonalen! Nane li o Devel okova kova čerđa e manuše, kova džanel le hem od avrijal hem od andral?^a ⁴¹ Akavai po šukar: den e čororende sar milostinja okova so isi tumen, so xalane ícerena ano šolja hem ano čare, i ka oven čista hem od andral hem od avrijal.^b

⁴² Ali jao tumende e farisejende so dena e Devlese dešto kotor oto začinja^c hem oto sa o povrće, a na marinena te éeren averende okova soi pošteno hem te mangel e Devle. Valjani te den o dešto kotor, ali na troman te bistren te éeren adava soi po bitno.^d

⁴³ Jao tumende e farisejende so volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem so volinena ked o manuša, pherde poštujiba premala tumende, pozdravinena

tumen ko trgija. ⁴⁴ Jao tumende adalese so injen opasnost sar soi o bioznačime grobija upra savende o manuša phirena, a na džanen.”^e

⁴⁵ Tegani nesavo oto učitelja e Mojsijasere zakonestar phenda e Isuses: “Učitelju, hem amen vredejneja adale lafonencar.”

⁴⁶ A o Isus phenda: “Jao hem tumende, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Čhivena upro manuša pharipe but pharo te akharen ađahar so dena len pravilja save našti te íceren, a ni najeja na mangena te mrdinen te pomožinen lenđe te akharen adava pharipe. ⁴⁷ Jao tumende, adalese so vazdena spomenici e prorokonende kolen tumare pradada mudarde. ⁴⁸ Adaleja mothovena da odobrinena adava so čerde tumare pradada: on mudarde len, a tumen vazdena lenđe spomenici.^f ⁴⁹ Adalese o Devel mudro vačerđa tumendar:

^a **11,40** O Isus pučela akava te ukorini e farisejen so na xaljovena dai e Devlese bitno okova soi ano lengere vile. ^b **11,41** i ka oven čista hem od andral hem od avrijal Ko original terđola: “I sa ka ovel tumende čisto.” ^c **11,42** oto začinja Ko original terđola: “oti nana hem oti ruta”. ^d **11,42** Ko original terđola: “Adava valjanđen te éeren, a okova te na bistren te éeren.” ^e **11,44** Akala grobija inele xandle rupe ko than kote e mulesoro telo inele parume. Na ine len parne bara save inače o manuša čhivena ine upro grobija te šaj avera dikhen len. Ked o Jevreja phirena ine prekalo grobo, tegani ovena ine nečista palo adeti. Akala bioznačime grobija éerena len ine slučajno te oven nečista. ^f **11,48** O Isus ukorini e farisejen hem e učiteljen e Mojsijasere zakonestar. On džanen zako mudariba e prorokonengoro, ali na osudinena pumare pradaden zako adava so mudarde e prorokonon. Averčhane: “So te osudinen tumare pradaden, tumen odobrinena adava so čerde hem složinena tumen olencar ko adava te na oven poslušna e prorokonengere lafonende.”

‘Ka bičhalav lenđe prorokonon hem apostolen. Nekas olendar ka mudaren, a nekas ka jurinen.’

⁵⁰ Akala generacijatar ka rodel pe o rat sa e prorokonengoro savo thavdinđa pana taro ćeriba e phuvjakoro, ⁵¹ pana taro rat e Aveljesoro sa đi o rat e Zaharijasoro,^a kova inele mudardo maškaro žrtveniko hem i svetinja ano Hram. Oja, vaćerava tumenđe, akaja generacija ka ovel osudime zako adava rat so thavdinđa!^b

⁵² Jao tumenđe, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Adalese so e narodostar garavđen o ključo oto džandipe e Devlesere carstvostar. Korkore na đerdinđen maškaro adava udar hem na mukljen te đerdinen ni okola kola mangle te đerdinen.”^c

⁵³ I ked o Isus iklilo adathar, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja ani bari xoli lelje te protivinen pe hem te pučen le but so. ⁵⁴ On dikhle te dolen le ko bišukar lafi sar te šaj tužinen le.

O Isus vaćeri ple ućenikonenđe te na oven dujemujengere

(Mt 10,26–27)

12¹ I ked čedinde pe nekobor hiljade manuša, edobor but inele da terdine jekh upra avereste, o Isus prvo lelja te vaćeri ple ućenikonenđe: “Arakhen tumen taro kvasco e farisejengoro, te na oven dujemujengere sar soi on.^d ² Sa soi garavdo ka arakhel pe; sa soi garavdipe ka šunđol pe.^e ³ Adalese, sa so vaćerđen ani tomina, ka šunđol pe ano svetlost;

^a 11,51 O Avelj inele prvo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija inele zadnjo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (2. Dnev 24,20–22). ^b 11,51 O mulei proroci jedina kolen poštujinena! Sar so lengere preci na šunde e prorokonon ano Purano zavet, adahar hem akala fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na šunena e Isuse hem naka šunen e apostolen kolen o Isus ka bičhali. Ka avel kraj zako strpljenje e Devlesoro hem ov konačno ka sudini e Izraelese zako sa o berša so odbacinde lesoro lafi. ^c 11,52 O Isus vaćeri e Devlesere čaćipnastar sar te phene dai ano čher ko savo o učitelja na mangena te đerdinen, ali na mukena ni averenđe te ovel len o ključo te šaj đerdinen. Akava znaćini da o učitelja na džanen čaćimase e Devle, ali hem na mukena ni averen te upoznajinen le. ^d 12,1 Sar so o kvasco širini pe maškaro sa o humer, lengoro licemerje širinda pe maškari sa i zajednica. “Arakhen tumen taro licemerje e farisejengoro, savoi sar kvasco” ili “Pazinen te na oven licemerna sar o fariseja.” Lengoro bišukar ponašanje utićini upro sarijende isto adahar sar so o kvasco utićini upro humer. ^e 12,2 Averčhane: “Ma oven sar olende, adalese so o Devel ka pućari sa so o manuša akana učharena. O manuša ko kraj ka dodžanen sa so đijekh manuš garaj.”

hem so poxari vačerden ko kan ano sobe, ka vačeri pe taro krovija^a sare te šunen.”

Ma daran, adalese so injen dragocena e Devlese

(Mt 10,28–33; 12,31–32; Mk 3,28–29)

⁴“Ali phenava tumenđe, amalalen: ma daran okolendar kola šaj te mudaren samo o telo, adalese so više adalestar na ka šaj te dukhaven tumen. ⁵A ka phenav tumenđe kastar te daran: te daran taro Devel kas palo mudariba isi zoralipe te frdel ano pakao. Oja, vačerava tumenđe, olestar te daran!

⁶Na biknela pe li pandž čiriklja zako samo duj najtikore pare? A palem nijekh olendar nane bisterdi anglo Devel. ⁷A o Devel čak džanel kobor bala isi tumen ko šero.^b Adalese, ma daran! E Devlese injen po dragocena negoli but čiriklja!”

Na valjani te dara te priznajina e Isuse anglo manuša

(Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

⁸“A vačerava tumenđe: Đijekh kova anglo manuša ka vačeri

dai mlo učeniko, me, o Čhavo e Manušesoro, anglo anđelja e Devlesere ka vačerav dai ov mlo učeniko. ⁹A te odrekniđa pe neko mandar anglo manuša, hem me ka odrekninav man lestar anglo anđelja e Devlesere. ¹⁰I te vačerđa neko lafi protiv mande, protiv o Čhavo e Manušesoro, ka ovel lese oprostime; ali naka ovel oprostime okolese kova hulini upro Sveto Duho.^c

¹¹A ked ka anen tumen anglo sudo ko sinagoge, anglo vladarija hem o vlastija, ma oven zabrinuta sar hem soja te braninen tumen, so te vačeren! ¹²Adalese so tegani o Sveto Duho ka sikaj tumen so te vačeren.”

O Isus vačeri te na ova pohlepna

¹³Tegani neko oto narodo phenđa e Isusese: “Učitelju, vačer mle phralese te ulaj mancar okova so ačhavđa amende amaro dad.”

¹⁴A o Isus phenđa lese: “Manušēja, ko čhivđa man te ovav sudija ili delioco upra tumende?” ¹⁵Tegani phenđa sarijenđe: “Arakhen tumen hem ciden tumen tari pohlepa. I sa

^a 12,3 O čhera ano Izrael inolen ravna krovija, i o manuša šaj ine te ušten hem te terdoven upro lende. ^b 12,7 Amaro pouzdanje šaj te ovel ano Devel. Ov džanel but više nego so amen džana. Na džana čak ni kobor bala isi amen ko šero, ali o Devel džanel adava hem više adalestar.

^c 12,10 okolese kova hulini upro Sveto Duho Averčhane: “okolese kova namerno na priznajini e Svetone Duhosiri buti.”

edobor barvalipe te ovel e manuše, lesoro dživdipe na avela oto adava so isi le.”

¹⁶Tegani o Isus phenđa lenđe akaja paramiz: “Nesave barvale manušesiri phuv bijandā but bijandipe. ¹⁷I ov mislinda pe ana peste: ‘So te ćerav? Nane man edobor baro than kote te ćhivav i źetva mli.’ ¹⁸I phenđa: ‘Akava ka ćerav! Ka peravav mle purane řupe hem ka vazdav po bare, i adathe ka ćhivav sa o điv hem sa soi mlo. ¹⁹Tegani ka vaćerav korkoro maje da isi man baro barvalipe bute berřenđe. Ka řaj te odmorinav, te xav, te pijav, te uźivinav!’

²⁰Ali o Devel phenđa lese: ‘Hulavona! Akaja rat ka mere!^a A sa adava so spreminda, kasoro ka ovel?’

²¹Ađahari okolese kova pese ćedela blago ki phuv, a na

barvaljola okoleja soi řukar e Devlese ano jaća.”

O Devel dela ple ućenikonenđe okova so valjani lenđe zako dživdipe

(Mt 6,25–34)

²²Tegani o Isus phenđa ple ućenikonenđe: “Adalese vaćerava tumenđe: ma oven zabrinuta zako tumaro dživdipe: ka ovel tumen li so te xan; ni zako tumaro telo: ka ovel tumen li so te hurjen.

²³Adalese soi o dživdipe po bitno e xajbnastar hem tumaroi telo po bitno e řejendar.^b ²⁴Dikhen e gavranen!^c Ni sejinenā ni ćedena, nane len ni řupa kote te ćhiven o điv, a palem o Devel parvari len. A tumen injen e Devlese po bitna e ćirikljendar! ²⁵A kova tumendar řaj adaleja so brinini pe te produźini plo dživdipe za jekh

^a 12,20 *Akaja rat ka mere* Ko original terđola: “Akaja rat ka rodel pe tutar ti duřa!”

^b 12,23 O Devel dinda tumen hem tumaro dživdipe hem tumaro telo. Adalese řaj te verujinen lese da ka del tumen hem okova so valjani tumenđe zako dživdipe. ^c 12,24 O manuřa so řunena ine e Isuse, smatrinena ine so o gavranja nane korisna adalese so o Jevreja nařti ine te xan adaja vrsta ćirikljen.

dive?^a ²⁶ Znači te našti ni adava najxari te čeren, sose onda injen zabrinime zako bilo so aver?

²⁷ Dikhen o divlja luluda sar barjona. Na čerena buti, čak na sivenafse šėja, a vačerava tumenđe da ni o caro o Solomon, kova inele but barvalo, na inole edobor šuže šėja sar jekha olendar. ²⁸ Te o Devel adahar šukar hurjavela i čar ko polje savi avdive adari, a tejsa frdela pe ani jag, kobor li više tumenđe ka del šėja, tikora verakere manušalen! ²⁹ Tumen ma oven zabrinuta zako adava so ka xan hem so ka pijen. ³⁰ Adahar čerena okola manuša kola na džanen e Devlese. Tumaro Dad, o Devel, džanel da valjani tumenđe sa adava. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesoro,^b a ov ka del tumen sa adava so valjani tumenđe!

³² Ma daran, mle učenikonalen!^c Tumare Dadesiri volja inele te del tumen o carstvo.^d

³³ Bikninen so isi tumen hem o love den e čororende! Čeren tumenđe kese zako love save na properena hem barvalipe ko nebo

savo niked na tikorini. Niko naka šaj te avel adari te čorel tumaro barvalipe hem nijekh moljco naka uništini le. ³⁴ Adalese so tumaro vilo^e ka ovel adari kaj tumaro barvalipe.”

Oven spremna zako dujto aviba e Gospodesoro e Isusesoro

(Mt 24,45–51)

³⁵ O Isus ple učenikonende phenđa hem akava: “Oven spremna, hurjavde zaki buti hem tumare svetiljke te oven tharde, ³⁶ sar sluge kola adžičerena ple gospodare te irini pe čhere taro bijav. Ked irini pe o gospodari hem ked khuvela ko udar, o slugei spremna te phraven lese. ³⁷ Blago okole slugenđe kolen o gospodari, ked ka avel, ka arakhi len džangale sar adžičerena le! Čače, vačerava tumenđe, ov, o gospodari, ka phandel pe i kecelja, ka bešljačeri len te xan hem ka kandel len. ³⁸ Blago e slugenđe kolen o gospodari ka arakhi džangalen čak hem te alo ki ekvaš i rat ili anglo disljojba.

^a **12,25** za *jekh dive* Ko original terđola “kuni”. Akava pučibai metafora adalese soi kuni mera zaki dužina, a na zako vreme. I slikai adaja dai o dživdipe e manušesoro izdužime sar phal, sar thulo thav ili sar nesavo aver fizičko predmeti. ^b **12,31** roden o carstvo e Devlesoro Akava značini “oven fokusirime upro lesoro carstvo” ili “zorale mangel o carstvo e Devlesoro.” ^c **12,32** *mle učenikonalen!* Ko original terđola: “stado tikoreja!” O Devel brinini pe zako e Isusesere učenici sar so o pastiri brinini pe zako plo stado. Adalese o Isus vičini ple učenikonen “stado tikoreja”. ^d **12,32** Šaj te vačeri pe hem: “Tumaro dad odlučinda te mukel tumen te živinen ano carstvo olesoro” ili “Tumaro dad odlučinda te mukel tumenđe te vladinen oleja ano lesoro carstvo.” ^e **12,34** *vilo* Akate o vilo odnosini pe upro mislija e manušesere.

³⁹ Ali akava te džanen: te o čherutno džanel ine ko savo sati avela o čor, naka mukel lese ine te đerdini ko čher te čorel. ⁴⁰ Hem tumen oven stalno spremna, adalese so me, o Čhavo e Manušoro, ka avav tegani ked na nadinena tumen!”

⁴¹ Tegani o Petar pučlja e Isuse: “Gospode, vaćereja li akala uporedbe samo amende e učenikonende ili sarijende?”

⁴² O Gospod o Isus phenđa: “Kovai, onda, verno hem mudro upravniko kas o gospodari ka čhivel upreder ple sluge te del len xajba ko vreme? ⁴³ Blago okole slugase kas lesoro gospodari, ked ka avel, ka arakhi sar ćerela ađahar. ⁴⁴ Čaće vaćerava tumende, upreder sa o barvalipe plo ka čhivel le sar upravniko. ⁴⁵ A te vaćerđa adava sluga ana peste: ‘Naka avel pana mlo gospodari’ i lela te marel avere slugen, hem te xal, te pijel hem te maćol, ⁴⁶ lesoro gospodari ka avel tegani ked naka očekujini le,^a ka čhinel le ko ekvaš hem ka čhivel le maškaro nevernici.

⁴⁷ A okova sluga kova džanda i volja ple gospodaresiri, a na inele spremno ili na ćerđa pali e gospodaresiri volja, but mariba ka xal. ⁴⁸ A okova kova na džanda e gospodaresiri volja, a ćerđa nešto zako savo avela lese kazna, xari mariba ka xal. Kasei dindo but, but ka rodel pe lestar. Kasei poverime but, više ka rodel pe lestar.”

E Isusesoro lafi ka anel ulajba maškaro manuša

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Tegani o Isus phenđa: “Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv.^b So bi mangava već te ovel thardi! ⁵⁰ A valjani te nakhavav bare muke.^c But maje pharo đikote adava na ovela! ⁵¹ Mislinena da aljum te anav mir ki phuv? Na. Aljum te ćerav o manuša te ciden pe jekh averestar. ⁵² Adalese od akana, oto pandž čherutne, trin ka oven ki mli strana, a duj ki aver ili duj ki mli strana, a trin ki aver. ⁵³ Ka uštel o dad upro čhavo hem o čhavo upro dad, i daj upri čhaj hem i čhaj upri daj, i sasuj upri bori hem i bori upri sasuj.”*

^a 12,46 tegani ked naka očekujini le Ko original terđola: “ko dive savo na očekujini hem ko sati savo na pretpostavini.” ^b 12,49 Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv Šaj te znaćini: 1. O Isus alo te pripremini e manušen te suoćinen pe e Devlesere sudoja, a ov inele kaznime e Devlestar ko than okolende kola ka pokajinen pe ine, ili 2. O Isus alo te proćistini e vernikonon, ili 3. O Isus alo te ćerel podela maškaro manuša. ^c 12,50 valjani te nakhavav bare muke Ko original terđola: “valjani te ovav krstime e krstibnaja.” Akate o “krstiba” odnosini pe upro adava so o Isus valjani te trpini. Sar ked o pani ućhari e manuše ked krstini pe, ađahar i patnja ka ućhari e Isuse. * 12,53 Mih 7,6

**O Isus vačeri e narodose
te spreminen pe zako
adava so ka avel**

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴Tegani o Isus vačerđa e narodose: “Ked dikhena da o kale oblaci avena taro zapad, tegani phenena da ka perel bršin, i čače perela. ⁵⁵Ked phudela i barval taro jug, phenena da ka ovel tatipe, i ovela. ⁵⁶Dujemujengere manušalen!^a O izgled e phuvjakoro hem e nebosoro šukar pendžarena, ađahar da pendžarena o znakija adalestar so ovela akana, a na mangena te den lenđe značaj.^b

⁵⁷Tumen korkore valjani te pendžaren okova soi ispravno. ⁵⁸Te neko legari tut ko sudo te tužini tut adalese so na irinđan lese o love, odrumal de sa tutar te mirine tut oleja angleder nego so resena adari. Te na čerđan ađahar, ov šaj te vucini tut anglo sudija, a o sudija ka del tut ko manuš kova ka čhivel tut ano phandlipe. ⁵⁹Vačerava će da čače naka ikljove adathar sa đikote na irineja đi i zadnjo para.”^c

**Sare valjani te ciden pe
taro pumare greja**

13¹Tegani nesave manuša phende e Isuseso so o Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde.^d I on inele mudarde sar anena ine žrtve ano Hram e jerusalimesoro. ²A o Isus phenđa lenđe: “Tumen li mislinena da adala Galilejci, adalese so ađahar mudardile, inele po grešna sa avere Galilejconendar? ³Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžičeri propast! ⁴Ili okola dešofto upro kolende peli i kula ano Siloam hem mudarđa len, tumen li mislinena da on inele po bare grešnici sa e manušendar kola živinena ano Jerusalem? ⁵Na! Ali te na obratindən tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžičeri propast!”

**Na ačhilo pana but
vreme zako pokajiba**

⁶Tegani o Isus vačerđa lenđe akaja paramiz: “Inele nesave manuše smokva sadime pese ano

^a **12,56** Adala manuša inele dovoljno džande te pendžaren o znakija da avela o bršin ili da avela o tatipe. Ali na mangle te priznajinen da e Isusesere čudesija inele znakija save mothovena dai ov okova kole o Devel bičhalđa te spasini e manušen. ^b **12,56** Averčhane: “Adava značini da sigurno valjani te xaljovent so značini adava so o Devel čerđa kroz mande akala dive!” ^c **12,59** O Isus e manušende vačerđa akaja uporedba te upozorini len da valjani te mirinen pe e Devleja angleder nego so avela o vreme te osudini len. ^d **13,1** o *Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde* Ko original terdola: “o Pilat mešinđa lengoro rat lengere žrtvencar”.

vinograd. I alo te rodel o bijandipe lakoro, ali na arakhlja le. ⁷Tegani phenđa e manušese so ćerela buti lese ano vinograd: ‘Aće, trin berš sar avava te rodav bijandipe upri akaja smokva, ali na arakhava le. Ćhin la! Sose te šućari i phuv?’

⁸A ov phenđa: ‘Gospodarona, ačhav la pana akava berš. Ka xandav la hem ka frdav laće đubrivo, ⁹i šaj ka bijani. A te na bijanđa, ka čhine la.’”

O Isus sasljari ko savato e đuvlja koja inele banđardi

¹⁰I jekh savato sar o Isus sikaj ine ani jekh sinagoga, ¹¹adari inele nesavi đuvli kola o bišukar duho ćerela ine te ovel banđardi dumeja. Oj inele banđardi dešofto berš hem nisar našti ine te ispravini pe. ¹²Ked o Isus dikhlja la, vičinda la kora peste hem phenđa laće: “Đuvlije, oslobodimi injan taro to nambormipe!” ¹³I čhivđa ple vasta upro late, a oj otojekhvar ispravinda pe hem lelja te slavini e Devle.

¹⁴Tegani e sinagogakoro upravniko, xoljame so o Isus

sasljarđa ko savato, phenđa e narodose: “Isi šov dive ano kurko ko save šaj te ćerel pe buti! Ko adala dive aven hem oven sasljarde, a na ko savato!”

¹⁵A o Gospod o Isus phenđa lese: “Dujemujengere injen! I tumen ko savato phravena tumare guruve ili tumare xere taro jasle te legaren le te pijel pani. ¹⁶A akajai đuvli oto pleme e Avraamesoro kola o Sotoni phandlja aće dešofto berš. Oj li na valjani te ovel phravdi taro akala lancija e nambormipasere ko savato?” ¹⁷Ked phenđa adava, lađandile sare kola inele protiv leste, a sa avera manuša radujinde pe zako sa o šukaripe savo o Isus ćerđa.

O carstvo e Devlesoroi sar o tikoro seme savo ovela baro kaš

(Mt 13,31–32; Mk 4,30–32)

¹⁸Tegani o Isus phenđa: “Te phenav tumenđe savesei slično o carstvo e Devlesoro. ¹⁹Sličnoi e semese oti gorušica save o manuš lelja hem frdinda pese ki bašta. Ov barilo hem ulo kaš, hem o čiriklja ćerde gnezdija upro lesere granke.”

**O carstvo e Devlesoroi
sar o kvasco savo ćerela
o humer te uřtel**

(Mt 13,33)

²⁰ Palem o Isus phenđa: “Te phenav tumenđe savesei slično o carstvo e Devlesoro. ²¹ Sličnoi e kvascose save i đuvli lejla hem čhivđa ano baro čaro vareja,^a i ov ćerđa sa o humer te uřtel.”

**Den sa tumendar te đerdinen
ano carstvo e Devlesoro**

²² I sar o Isus džala ine ple dromeja đi ko Jerusalem, terđola ine ko dizja hem ko gava te sikaj e narodo. ²³ I ko jekh than, neko pučlja le: “Gospode, samo li xari manuša ka oven spasime?”

A o Isus phenđa lende: ²⁴ “Den sa tumendar te đerdinen mařkaro tesno udar e nebosoro adalese so but džene, vaćerava tumenđe, ka roden te đerdinen, ali naka řaj.

²⁵ Ked o čherutno ka uřtel hem ka phandel o udar, ka ovel kasno. Tegani ka terđoven avri hem ka khuven ko udar vaćerindoj: ‘Gospodarona, phrav amende!’ Ali ov ka phenel tumenđe: ‘Na džanav kola injen.’^b

²⁶ Tegani ka phenen: ‘Xaljam hem piljam tuja, hem tu sikavđan ko amare dizjengere droma.’

²⁷ A ov ka phenel: ‘Vaćerava tumenđe da na pendžarava tumen.^c Ciden tumen mandar, sare tumen so ćerena biřukaripe!’

²⁸ Tegani ka roven hem but ka xoljanen^d so ka dikhen e Avraame, e Isaake, e Jakove hem sa e prorokonen ano carstvo e Devlesoro, a tumen frdime avri. ²⁹ O manuša ka aven taro istok hem taro zapad, taro sever hem taro jug hem ka čhiven pe uzalo astali ki gozba ano carstvo e Devlesoro.^e ³⁰ Aće, okola kolai akana prva tegani ka oven ko

^a **13,21** *baro čaro vareja* Ko original terđola: “trin mere oto varo” savoi đi ko 30 kilja.

^b **13,25** *Na džanav kola injen* Ko original terđola: “Na džanav tumen kotar injen.”

^c **13,27** *na pendžarava tumen* Ko original terđola: “na džanav tumen kotar injen.”

Averćhane: “Na injen mle amala ni mlo jeri i na injen vićime maje ki gozba.” ^d **13,28**

but ka xoljanen Ko original terđola: “krciba e dandengoro”. ^e **13,29** But Jevreja kola mislinda dai e Devlese ano carstvo, naka oven. Ali but okola kola nane Jevreja taro sa o strane e phuvjakere ka oven ano carstvo e Devlesoro.

zadnjo than, a okola kolen akate dikhena sar zadnjonen adari ka oven najbare.”^a

E Isusesei phare zako manuša taro Jerusolim

(Mt 23,37–39)

³¹I tegani nesave fariseja ale koro Isus hem phende lese: “Dža akatar, adalese so o caro o Irod mangela te mudari tut.”

³²O Isus phenða lendë: “Džan hem vačeren adala lisicaće:^b ‘Ka ispudinav e demonen hem ka sasljarav avdive hem tejsa, a ko trito dive završinava.’³³ Ali avdive, tejsa hem prektejsa valjani te džav mle dromeja, adalese so izgledini dai o Jerusolim than kote sa o proroci valjani te oven mudarde.”^c

³⁴Jerusalime, Jeruslime, tu savo mudareja e prorokonon hem frdeja bara upro okolende kolen bičhalða tumenđe o Devel! But puti mangljum te čedav te manušen sar i khani ple piličken talo ple

phaka,^d ali tumen na mangljen!
³⁵Ače, to čher ka ovel napustime!^e
I vačerava tumenđe da čače naka dikhen man đikote na phenena: ‘Blagoslovime! okova kova avela ano anav e Gospodesoro!’”^{*f}

O Isus anglo fariseja sasljari e namborme ko savato

14 ¹I ko jekh savato, o Isus inele vičime ko čher nesave farisejengere vođasoro te xal maro, i dželo. Sare so inele adari, šukar ine posmatrinena le,^g ²adalese so anglo leste inele nesavo manuš kasere vasta hem o pre inele pherde pani. ³I o Isus pučlja e učiteljen e Mojsijasere zakonestar hem e farisejen: “Palo e Mojsijasoro zakoni, tromal pe li te sasljari pe namborme manuše ko savato ili na?” ⁴A on ništa na phende. Tegani o Isus čhivða plo vas upro namborme manuš, sasljarða le hem muklja le te džal. ⁵A olenđe phenða: “So mislinena

^a 13,30 Ko original terđola: “O prva ka oven zadnja, a o zadnja prva.” Kedi neko “prvo”, adava značinda dai bitno hem da dela pe lese čast. Averčhane: “ka oven najbitnija ... ka oven najxari bitna” ili “O Devel ka del čast ... O Devel ka lađari.” ^b 13,32 *lisicaće* O Irod inele lukavo sar lisica. ^c 13,33 O Isus vačerða akava adalese so džanða da e Jevrejengere vođe hem ole ka mudaren ano Jerusolim sar so lengere pradada mudarde bute averen kola inele proroci bičhalde taro Devel. Ko original terđola: “adalese so našti te ovel adava, o proroko te mudarđol avri taro Jerusolim.” ^d 13,34 *sar i khani ple piličken talo ple phaka* Ađahar i khani štitini ple piličken taro povrede. ^e 13,35 E Jerusalimesere manuša na prihvatinde e Isuse sar Mesija. O Devel akana olen na prihvatini hem na ka štitini len više. Posle e rimesiri vojska uništinda o Jerusolim (70 berš palo Hrist). ^{*f} 13,35 Ps 118,26 ^f 13,35 O Isus palem ka irini pe ki phuv. Tegani ka pendžaren e jerusalimesere manuša dai ov o Mesija. ^g 14,1 *posmatrinena* le Mangle te dikhen ka šaj li te tužinen le zako nesavo bišukar čeriba.

tumaro čhavo ili tumaro guruv ko savato perela ano bunari, ini sigate ine ka ikalen le adathar?”⁶ I na inolen so te phenen ko adava.

O Isus sikaj te ova ponizna hem te na ova sebična

⁷ Ked o Isus dikhlja sar o gostija kola ale te xan rodenafse anglune thana bešibnase, phenđa lende:

⁸ “Ked injan vičime nekase ko bijav, ma beš ko najšukar than, adalese so šaj maškaro vičime isi nesavo manuš kovai po baro tutar. ⁹ Tegani okova so vičinđa tut ka phenel će: ‘De o than akalese.’ Tegani ka ove lađardo, i ka dža te dole o najpaluno than.

¹⁰ Nego, ked injan vičime, dža hem beš ko najpaluno than. Ked ka dikhel tut okova so vičinđa tut ka phenel će: ‘Amala, ava beš ko po šukar than!’ Tegani sa o gostija ka dikhnen kobor injan pošujime. ¹¹ Adalese, ko pes povazdela, ka ovel pravdo; a o ponizna ka oven povazdime.”

¹² Tegani o Isus phenđa okolese so vičinđa le: “Ked vičineja gostonen ko ručko ili ki večera, ma vičin samo te amalen, te phraljen, te jerje, hem te barvale komšijen. Te vičinđan olen, hem on tut ka vičinen ko xajba kora

pumende te irinen će. ¹³ Nego, ked vičineja ko xajba, vičin e čororen, e sakatimen, e bangen hem e kororen. ¹⁴ Tegani ka ove blagoslovime, adalese so olen nane sar te irinen će. A o Devel ka irini će tegani ked ka vazdel e pravednikonen taro mule.”

Nesave prihvatinena te aven e Devlese ki gozba, a nesave na

(Mt 22,1–14)

¹⁵ Ked adava šunđa jekh okolendar so beštine uzalo astali, phenđa e Isuses: “Bahtaloi okova kova ka xal maro ano carstvo e Devlesoro!”

¹⁶ A ko adava, o Isus phenđa lese: “Nesavo manuš ćerđa bari gozba hem vičinđa bute manušen.

¹⁷ I ked sa inele ćerdo xajbnase, bičhalđa ple sluga te phenel e vičimeđe: ‘Sai akana ćerdo xajbnase. Aven!’ ¹⁸ Ali jekh pala avereste lelje te phenen lese sose našti te aven. O prvo phenđa lese: ‘Činđum njiva i valjani te džav te dikhav la. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.’^a ¹⁹ O dujto phenđa: ‘Samo so činđum deše guruven^b i džava te dikhav sar ka orinen. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.’^c ²⁰ O trito phenđa:

^a 14,18 vačer te gospodarese da adalese našti te avav Ko original terđola: “izvinin man”.

^b 14,19 deše guruven Ko original terđola: “pandž jarmija e guruvencar”. ^c 14,19 vačer te gospodarese da adalese našti te avav Ko original terđola: “izvinin man”.

‘Samo so leljum romnja i adalese našti te avav.’^a

²¹ I o sluga irinđa pe hem phenđa sa adava ple gospodarese. Tegani o gospodari xoljanđa i phenđa ple slugase: ‘Siđar, ikljov ko droma e dizjakere hem ko trgija i ana akari e čororen, e sakatimen, e kororen hem e bangen.’²² Ked o sluga ćerđa adava, phenđa: ‘Gospodarona, ćerđum ađahar sar so phenđan, ali pana isi thana.’²³ I o gospodari phenđa lese: ‘Ikljov avri tari diz ko droma hem ko staze hem terin e manušen te aven te ovel pherdo mlo čher.’²⁴ Vaćerava tumenđe da nijekh okole prvone manušendar

kolai vičime naka xal adava so ćerđum xajbnase.”

**E Isusesere učenici
valjani te oven svesna
da ka trpinen zbog lese**

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ I but manuša džana ine dromeja palo Isus. Ov irinđa pe nakoro lende hem phenđa lende: ²⁶ “Te neko mangela te ovel mlo učeniko, valjani te volini man but više nego ple dade hem pla daja, pla romnja hem ple čhaven, ple phraljen hem ple phenjen, više nego plo dživdipe.^b Te na ćerđa ađahar, našti te ovel mlo učeniko.

^a **14,20** Adala manuša kola inele vičime ki gozba uvredinde e caro. Zaki gozba inele pana angleder obavestime, a akana, ked alo o vreme te aven, on izmislina xovavne hem smešna izgovorija. Sose neko ka činel ine njiva savi niked ni na dikhlja ili te činel guruven saven na dikhlja, ili te ovel čhere pe romnjaja sa o vreme? On smatrinena dai lengoro imanje hem lengiri porodica po bitno e gospodarestar. O Isus upozorinđa dai o love, o imanje hem i porodica niked na valjani te oven po bitna e Devlestar (dikh o stihija 25-33 tele). ^b **14,26** *valjani te volini man but više nego ple dade hem pla daja* Ko original terdola: “valjani te mrzini ple dade hem pla daja ...” Akatei o “te mrzinen” preuveličavanje zako po tikoro manglipe.

²⁷ Ko na akhari plo krsto^a hem na džala pala mande, našti te ovel mlo učeniko.

²⁸ Adalese so nijekh tumendar naka lel ine te vazdel kula, a angleder adalestar te na bešel te računini o troško te dikhel ka šaj li te završini la.^b ²⁹ Te samo čivđa o temelji, i na ačhola le love te završini di o kraj, sare kola ka dikhen adava ka asan lese ³⁰ hem ka phenen: ‘Akava manuš lelja te vazdel kula, a našti ine te završini la!’

³¹ Ili, kova caro ked džala te arakhi pe ko mariba avere caronencar, angleder adalestar na bešela te razmislini šukar ka šaj li ple deše hiljadencar te marel pe adaleja kova avela protiv leste ple biše hiljadencar? ³² Te našti, ka bičhali ple manušen koro aver caro, sar pana na alo paše, te

pučen le savei o uslovija zako mir. ³³ Ađahar da đijekh tumendar kova na mukela sa so isi le, našti te ovel mlo učeniko.”^c

O učenici valjani te ačhoven verna sledbenici e Isusesere

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Tegani o Isus phenđa: “Šukari o lon. Ali te našalđa plo londipe, soja ov ka londari pe? ³⁵ Esavko nane šukar ni zaki phuv ni zako đubrivno, i frdela pe. Phraven tumare kana te šunen!”^d

O pastiri radujini pe ked arakhi ple našalde bakre

(Mt 18,12–14)

15 ¹ But carinici hem prešunde grešnici čedena pe ine uzalo Isus te šunen le.

² A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar mrmjljinde

^a **14,27** *akhari plo krsto* Akaja metafora značini da valjani te pokorinen pe e Devlese hem te oven spremna te patinen ko bilo savo način sar te šaj oven e Isusesere učenici, hem te oven spremna te valjanđa hem te meren zbog o Isus. O Isus na mislini da đijekh hrišćanin valjani te ovel kovime ko krsto. O Rimljanja but puti terinde e manušen te akharen pumare krstija angleder so kovinde len upro lende sar znako da pokorinena pe e Rimese. ^b **14,28** *Averčhane*: Ma aven pala mande te na džanden kobar adava ka koštini tumen. ^c **14,33** Šukari ked neko mangela te ovel e Isusesoro učeniko, ali te pokušinđa te džal palo Isus bizo te akhari plo krsto hem te ačaj sa so isi le, ov ka ovel beskorisno sar o graditelji kova našti ine te završini i kula ili sar o caro kova dželo ko mariba savo našti ine te pobedini. ^d **14,35** *Phraven tumare kana te šunen!* Ko original terđola: “Kas isi kana te šunel, nek šunel!”

vačerindoj: “Akava primini kora peste e grešnikonen hem xala olenar.”^a

³ Adalese o Isus phenđa lende akaja paramiz: ⁴ “Te nekas tumendar isi šel bakre i jekh olendar našaldilo, so ka čerel? Ka ačaj e enjavardešuenjen ko jekh than^b hem ka džal te rodel e našalde bakre sa đikote na arakhi le. ⁵ I ked ka arakhi le, ka radujini pe, ka čhivel le ko piče ⁶ hem ka legari le čhere. Tegani ka vičini ple amalen hem ple komšijen kora peste hem ka phenel lende: ‘Radujinen tumen mancar! Arakhljum mle našalde bakre.’ ⁷ Vačerava tumenđe, ađahar da ano nebo ka ovel po bari radost zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel^c nego li zako enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe.”^d

I đuvli radujini pe ked arakhi i kovanica savi našaldđa

⁸ O Isus phenđa hem akava: “Ili te nesava đuvlja isi deš srebrna kovanice^e i jekh našali, so ka čerel? Ka tharel o svetlo, ka šulaj o čher hem škar ka rodel i kovanica đikote na arakhi la. ⁹ I ked ka arakhi la, ka vičini ple amalinjen hem ple komšiken kora peste hem ka phenel lende: ‘Radujinen tumen mancar! Arakhljum i kovanica savi našaldjum.’ ¹⁰ Ađahar, vačerava tumenđe, ovela radost maškaro anđelja e Devlesere zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel.”

O dad radujini pe so irinđa pe lesoro našaldo čhavo

¹¹ I o Isus phenđa: “Jekhe manuše ine duj čhave. ¹² I o tikneder čhavo phenđa ple dadese: ‘Dade, de man akana o kotor oto barvalipe klo

^a **15,2 xala olenar** O fariseja na xale ano čhera e manušengere kola na poštujinde lengere stroga zakonja zako thojba, zako dešto kotor hem zako odredime xajba, adalese so darandile da adava ka čerel e fariseje te ovel nečisto hem zbog adalese te na prihvatini le o Devel. ^b **15,4** Adava verovatno inele pašnjako kote o bakre bezbedno xale. Paše uzalo lende verovatno inele avera manuša kola arakhle bakren hem pomožinde len ko arakhiba. ^c **15,7 irini pe taro ple greja ko Devel** Ko original terđola: “pokajini pe (obratini pe)”. ^d **15,7 enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe.** Adalai o fariseja kola mislinde dai pravedna hem da na valjani te pokajinen pe. ^e **15,8 srebrna kovanice** Ko original terđola “drahme”. O drahmei grčka kovanice oto srebro. Zaki jekh drahma čerela pe ine buti jekh dive.

so preperela maje.' I ađahar o dad ulavđa lenđe plo barvalipe.^a

¹³ I palo nekobor dive o tikneder čhavo čedindđa sa so inole, dželo ki durutni phuv hem adari xalja sa plo barvalipe ađahar so živindđa dilikane. ¹⁴ Ked xalja sa o love, ulo baro bokhalipe ani adaja phuv i tegani na inole so te xal. ¹⁵ I dželo te ćerel buti koro jekh manuš kova živindđa adari. Adava manuš bičhalđa le pese ko polje te arakhi balen.^b ¹⁶ O čhavo edobor inele bokhalo da manglja te xal adava so xana o bale,^c ali niko na dindđa le ništa xajbnase, čak ni adava.

¹⁷ A ked lelja te razmislini šukar, phendđa: Mle dadesere bućarnen isi da buderi xajbnase, a me akate merava bokhatar! ¹⁸ Ka irinav man koro mlo dad hem ka phenav lese: 'Dade, grešindđum anglo Devel hem angla tute! ¹⁹ Na injum dostojno akana te vaćerav da injum to čhavo. Molinava tut, le man sar jekhe bućarne te ćerav buti kora tute.'

²⁰ I lelja te džal koro plo dad. Pana sar inele dur ple dadesere čherestar, lesoro dad dikhlja

le sar avela. Pelo e dadese žal, prastandilo đi leste, zagrlindđa le hem čumudindđa le. ²¹ Tegani o čhavo phendđa: 'Dade, grešindđum anglo Devel hem angla tute! Na injum dostojno akana te vaćerav da injum to čhavo.'

²² A o dad phendđa ple slugende: 'Sig anen o najšužo fostani hem hurjaven le! Čhiven lese i angrustik^d ko naj hem o sandale^e ko pre! ²³ Anen okole thuljarde telco te čhinen, te xa hem te slavina, ²⁴ adalese so akava mlo čhavo inele mulo, a akana dživdilo, inele našaldo, a akanai arakhlo.' I lelje te veselinen pe.

²⁵ A o phureder čhavo ćerela ine buti ki njiva. I ko iriba, alo paše uzalo čher i šundđa bašaliba hem čheliba. ²⁶ Tegani vičindđa jekhe sluga te pućel le so ulo adava. ²⁷ O sluga phendđa lese: 'To phral irindđa pe čhere. To dad čhindđa e thuljarde telco adalese so dikhlja le dživde hem saste.'

²⁸ I o phureder čhavo xoljandđa hem na manglja te đerdini ko čher. Tegani lesoro dad iknilo hem molindđa le te đerdini. ²⁹ A ov

^a 15,12 Palo e jevrejengoro adeti, e phuredere čhavesse preperela ine duj puti više oto nasledstvo negoli avere čhavende. I verovatno e tiknedere čhavesse prepelo trećina oto e dadesoro imanje. ^b 15,15 E Jevrejengoro zakoni vaćeri dai o bale nećista životinje. Palo akava zakoni, o Jevreja na tromandile te xan balano. Dikh 3. Mojs 11,7. Adalese o Jevreja mrzinde balen hem e manušen kola arakhena balen. ^c 15,16 adava so xana o bale Ko original terđola: "Ijuske oto rogać". ^d 15,22 angrustik I angrustik inele znako zako autoritet. ^e 15,22 sandale Ko adava vreme o sluge/robovija phirde pernange, a o slobodna manuša akharde sandale ko pre.

phenda ple dadese: ‘Ače, sa edobor berša kandava tut sar robo hem niked na phagljum to lafi, a nijekhvar na dindan man ni buzore te šaj mle amalencar te veselinav man. ³⁰ A ked alo akava čhavo klo, kova xalja to imanje e kurvencar, tu činđan lese thuljarde telco.’

³¹ A lesoro dad phenda lese: ‘Mlo čhavo, tu stalno injan mancar. I sa soi mlo–kloi. ³² Ali, valjanđam adahar te slavina hem te radujina amen adalese so akava, to phral, inele mulo, a akana dživdilo; inele našaldo, a akanai arakhlo!’”

**Koristinen akala phuvjakoro
barvalipe te éeren tumende
barvalipe ano nebo**

16 ¹ O Isus ple učenikonende vačerđa akaja paramiz: “Jekhe barvale manuše ine upravniko kole tužinde da xalja lesoro barvalipe. ² I o barvalo vičinda le hem phenda lese: ‘So šunava tutar adava? Ana maje o spisko kote pisindan mle lovendar adalese so našti više te éere buti kora mande sar upravniko!’

³ Tegani o upravniko phenda ana peste: ‘So ka éerav ked mlo gospodari ka cidel man tari buti? Na injum kaderi te xandav, a lađava te prosinav. ⁴ Džanav so te éerav te šaj o manuša priminen man pumende ano čhera^a ked ka ovav cidime tari buti.’

⁵ I vičinda sa ple gospodaresere dužnikonen, i phenda e prvonese: ‘Kobor aveja mle gospodarese?’

⁶ A ov phenda: ‘Šel burija uljeja.’^b Tegani o upravniko phenda lese: ‘Siđar le o lil klo hem čhiv da aveja lese pinda.’

⁷ I pučlja avere: ‘A tu kobor aveja mle gospodarese?’ A ov phenda: ‘Šel burija^c điveja.’ I olese da phenda o upravniko: ‘Le o lil klo hem čhiv da aveja lese oftovardeš.’

⁸ I o gospodari pohvalinda e nepoštenone upravniko so inele džando hem so adahar postupinda. Akava mothoj dai o manuša oti akaja phuv^d po džande ko postupci premalo pumarende taro manuša oto svetlost.^e ⁹ Vačerava tumende: éeren o manuša te oven tumare amala adahar so ka

^a 16,4 o manuša priminen man pumende ano čhera Ov nadini pe da adala manuša ka pomožinen lese ked ka ačhol bizi buti. ^b 16,6 Adava inele đi ko 3.000 litarja ulje oto masline. ^c 16,7 Šel burija Ko original terđola: “Šel kôrovija.” Adava inele đi ko 20.000 kilja. ^d 16,8 manuša oti akaja phuv Manuša kola na džanen e Devlese. ^e 16,8 manuša oto svetlost E Devlesere manuša.

pomožinen lenđe akale phuvjakere barvalipnaja^a, te šaj, ked naka ovel tumenđe više korisno adava barvalipe, te oven primime ano večna čhera^b ano nebo.

¹⁰ Kovai verno ano najtikore buća, ov ka ovel verno hem ano najbare; a kova nane pravedno ano najtikore buća, ov naka ovel pravedno hem ano najbare.

¹¹ Te na injen verna ano akala phuvjakoro barvalipe, ko ka mukel tumenđe ano vasta o čačimasoro barvalipe? ¹² Te na injenle verna ano averesoro barvalipe, ko ka del tumen tumaro?

¹³ Nijekh sluga našti kandel duje gospodaren ko isto vreme. Ili ka mrzini jekhe, a ka volini e dujtone; ili jekhesse ka ovel poslušno, a e dujtone naka podnosini. Našti kanden hem e Devle hem o barvalipe ko isto vreme.”

¹⁴ Sa adava, so vačerđa o Isus, šunde o fariseja kola volinde barvalipe, i asandile lese. ¹⁵ A o Isus phenđa lenđe: “Tumen injen adala so čerena tumen pravedna anglo manuša, ali o Devel džanel dai tumare vile bišukar. Jer soi but vredno e manušenđe, adavai gadno e Devlese.”

O lafi e Devlesoro isi le trajno autoritet

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶ Tegani o Isus phenđa: “O Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokonengere sikavena ine e manušen đī o aviba e Jovanesoro, a od tegani vačeraja o Šukar lafi taro carstvo e Devlesoro hem terinaja sarijen te đerdinen ano leste. ¹⁷ A palem, angleder o nebo hem i phuv ka nakhen, negoli jekh slovo oto Zakoni e Mojsijasoro te properel, te našali plo autoritet.

¹⁸ Jekh primer: Kova tumendar mukela pla romnja hem lela avera, čerela preljuba. Hem kova lela romnja kola o rom muklja, isto čerela preljuba.”

Paramiz e barvalestar kova na manglja te šunel e Devlesoro lafi

¹⁹ O Isus phenđa: “Inele nesavo barvalo manuš kova hurjela pe ine sa ano najšuže šejja^c hem taro dive ko dive xala ine najšukar xabinja. ²⁰ Angli lesiri kapija sa ano čirevija pašljola ine nesavo čororo manuš palo anav Lazar. ²¹ Ov but manglja te čaljari pe okolestar so ačhola ine palo xajba e barvalesoro.

^a 16,9 akale phuvjakere barvalipnaja Ko original terđola: “nepošteno barvalipe”. Akate koristini pe o lafi “mamon” so ko aramejski značini barvalipe. Adava isto lafi koristini pe hem ko 16,13. ^b 16,9 te oven primime ano večna čhera Akava verovatno značini da ked pomožinena e čororende, on ka radujinen pe ked ka dikhen tumen ano nebo.

^c 16,19 sa ano najšuže šejja Ko original terđola: “ano skerlet hem ano lan”.

I ko sa adava, sar pašljola ine angli kapija, di o diline đukle avena ine hem ližinena lesere čirevija. ²² Ked mulo o čororo, o anđelja legarde le e Avraamese ki angali.^a I o barvalo da mulo hem inele parume. ²³ I ano than e mulengoro,^b ano bare muke, o barvalo vazdinđa ple jača hem odural dikhlja e Avraame hem e Lazare lese ani angali.

²⁴ Tegani vičinđa: ‘Pradade Avraame, smilujin tut maje hem bičhal e Lazare te čhivel plo upruno kotor e najestar ano pani hem te avel te šudrari mli čhib, adalese so but injum mučime ani akaja jag.’

²⁵ A o Avraam phenđa: ‘Mlo čhavo, setin tut da priminđan to šukaripe tuće ko dživdipe, a o Lazar plo bišukaripe. A akanai e Lazarese šukar akate, a tu mučineja tut. ²⁶ Sem adava, isi bari provalija maškar amende hem tumende i te manglja neko te nakhel akatar kora tumende ili adathar kora amende, naka šaj.’

²⁷ A o barvalo phenđa: ‘Onda molinava tut, pradade Avraame,

bičhal e Lazare mle dadese ko čher. ²⁸ Adari isi man pandž phralja. Nek o Lazar vačeri lenđe te irinen pe taro pumare greja ko Devel^c, te na aven hem on ko akava than e mukengoro.’

²⁹ A o Avraam phenđa: ‘Isi len o Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokonengere. Nek šunen olen!’

³⁰ A ov phenđa: ‘Nane adava dovoljno, pradade Avraame! Ali te alo lenđe neko taro mule, ka obratinen pe.’

³¹ I o Avraam phenđa lese: ‘Te na šunde adava so pisinđa o Mojsije hem o proroci, naka šunen ni te neko uštino taro mule.’”

O učenici valjanena te oven verna sluge e Devlesere

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

17 ¹ O Isus phenđa ple učenikonende: “O iskušnja čače ka aven, ali pharo okolese prekala kaste avena! ² Olese ka ovel ine po šukar ki men te ovel lese phandlo baro bar^d hem te ovel frdime ano more, nego te čerel jekh akale tikorendar^e te

^a 16,22 e Avraamese ki angali Akate mislini pe da o Avraam hem o Lazar pašlile jekh uzala avereste ki gozba. Adava inele e grkonengoro način sar xana ine ki gozba. O radost ano nebo čestoi ano Lafi e Devlesoro mothovdo sar gozba. ^b 16,23 Ko original terdola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana ked merena. ^c 16,28 Nek o Lazar vačeri lenđe te irinen pe taro pumare greja ko Devel Ko original terdola: “Nek upozorini len”. ^d 17,2 baro bar Ko original terdola: “bar e mlinesoro”. ^e 17,2 jekh akale tikorendar Akate mislini pe upro manuša kola korkore pumen našti braninen, sar o čhavore.

perel ano greh. ³ Arakhen tumen! Te grešinda nesavi verno osoba, vačer laće so adava nane šukar, a te pokajinda pe, oprostini laće. ⁴ I te ehta puti ko dive grešini premala tute hem ehta puti avela kora tute hem vačeri će: ‘Kajinav man’, oprostini laće.”

⁵ O apostolja phende e Gospodese e Isusese: “De amen po bari vera!”

⁶ A o Gospod phenda: “Te isi tumen vera tikori sar seme oti gorušica,^a ka phenen ine akale kaštese:^b ‘Ikal tut oto koreno hem sadin tut ano more!’ I ka šunel tumen ine.

⁷ Kova tumendar ka phenel ine ple slugase, kova xandela ili arakhi e bakren, ked irini pe tari njiva: ‘Siđar ava akari hem beš te xas maro?’ ⁸ Na li angleder ine ka phenel lese: ‘Ćer maje te xav, phand tut i kecelja hem kande man đikote xava hem pijava, a palo adava tu ka xas hem ka pije?’ ⁹ Na li valjani te zahvalini e slugase adalese so ćerđa adava so ine lese phendo? Na valjani. ¹⁰ Ađahar hem tumen, ked ćerena sa so phenda tumende o Devel, vačeren: ‘Amen injam sluge kolende na valjani te

zahvalini pe! Ćerđam samo soi amari buti!”

O Isus sasljari deše gubavconen, a samo jekh zahvalini lese

¹¹ I sar o Isus džala ine nakori diz Jerusalim, nakhino maškari regija Samarija hem i regija Galileja. ¹² I sar đerdini ine ko nesavo gav, nakoro leste ale deš gubavci kola terdine po dur olestar ¹³ hem vičinde: “Isuse, Gospodarona, smilujin tut amende!”

¹⁴ Ked dikhlja len o Isus, phenda lende: “Džan hem mothoven tumen e sveštenikonende!”^c I sar ine džana dromeja, saslile tari guba.

¹⁵ I jekh olendar ked dikhlja so saslilo, irinda pe koro Isus slavindoj e Devle oto sa o glaso. ¹⁶ Pelo anglo lesere pre mujeja đi phuv, zahvalindoj lese. A ov inele Samarjanco.

¹⁷ Tegani o Isus pučlja: “Na li deš saslile? A kaj pana okola enja? ¹⁸ Nijekh li olendar na aračhilo te irini pe hem te slavini e Devle, sem akava jekh kova čak nane ni Jevrejco?” ¹⁹ I phenda e

^a 17,6 *seme oti gorušica* Akava seme ili zrno inele but tikoro. O Isus adaleja vačeri da olen nane ni xari vera. ^b 17,6 *kaštese* Ko original terdola: “dudinka”. ^c 17,14 *mothoven tumen e sveštenikonende* O gubavci valjande te roden potvrda taro svešteniko dai sasljarde tari guba.

manušese: “Ušti hem dža! Ti vera spasinda tut!”

**O Isus upozorini e učenikonen
te oven spremna zako
lesoro dujto aviba**

(Mt 24,23–28, 37–41)

²⁰Jekh dive o fariseja pučle e Isuse ked ka avel o carstvo e Devlesoro. O Isus phenda lende:

“O carstvo e Devlesoro na avela e znakonencar saven ka šaj te dikhen tumare jačencar. ²¹Naka šaj te phenel pe: ‘Ače akatei!’ ili ‘Eče adari!’ Adalese soi o carstvo e Devlesoro maškara tumende!”

²²Tegani phenda ple učenikonende: “Avela o vreme ked ka mangel te dikhen jekh oto dive ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka vladinav sar caro,^a ali naka šaj te dikhen.

²³O manuša ka phenen tumende: ‘Eče adari!’ ili ‘Ače akatei!’ Ali ma džan olencar te roden man!

²⁴Adalese so o aviba e Manušesere Čhavesoro ko lesoro dive ka ovel sar i munja ked činela taro jekh krajo e nebosoro, a svetlini ko dujto. ²⁵Ali angleder adalestar

valjani but te patinav hem te ovav odbacime akala generacijatar.

²⁶Hem sar so inele ano vreme ked o Noje živinda,* ađahar ka ovel hem ano vreme ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav. ²⁷O manuša ine xana hem pijena, lena pe hem dena pe sa đi o dive ked o Noje đerdinda ki barka. Tegani alo o baro pani hem tasavđa sarijen kola na inele ani barka.

²⁸Ađahar da inele ano vreme ked o Lot živinda.* O manuša ani diz Sodoma ine xana hem pijena, činena hem biknena, sadinena hem vazdena čhera. ²⁹A ko dive ked o Lot iklilo tari Sodoma, odupral sar bršin peli jag hem žuta bara save thabljona^b hem mudarđa sarijen kola ačhile ani diz. ³⁰Ađahar da o manuša naka oven spremna ko dive ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav.^c

³¹Ko adava dive, ko ka ovel upro čher,^d a lesere stvarija ano čher, ma te huljel te lel len. Ađahar da, ko ka ovel ki njiva, ma te irini pe čhere palo ple stvarija.

³²Setinen tumen so ulo e Lotesere romnjaće!^{e*} ³³Ko dikhela te

^a 17,22 Ko original terdola: “jekh oto dive e Manušesere Čhavesere”. * 17,26 1. Mojs 7,6–24 * 17,28 1. Mojs 19,1–29 ^b 17,29 žuta bara save thabljona sumpor ^c 17,30 ka avav Ko original terdola: “ka mothovav man”. ^d 17,31 Ko adava vreme o Jevreja čerde čhera saven inele ravna krovija kote volinde te odmorinen hem te družinen pe. ^e 17,32 Na šunđa e Devlesiri naredba te na dikhel napalal nakori Sodoma hem o Devel kazninda la zajedno e manušencar tari Sodoma. * 17,32 1. Mojs 19,16

arakhi plo dživdipe, naka ovel le večno dživdipe; a ko našali plo dživdipe, ka ovel le večno dživdipe.^a ³⁴ Vačerava tumenđe, ki adaja rat ked ka irinav, duj džene ka pašljon ko jekh than e pašljojbnasoro. Jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe. ³⁵ Ka oven duj đuvlja kola zajedno ka čeren xajbnase.^b Jekha ka lel pe, a e dujtona ka ačaj pe. ³⁶ Duj murša ka čeren buti ki njiva; jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe.”^{c*}

³⁷ I on pučle e Isuse:

“Kaj, Gospode?”

A ov phenđa lenđe: “Kaj isi mulo telo, adari čedena pe o lešinarija.”^{d*}

O Devel pomožini okolende kola molinena bizo odustajiba

18¹ Tegani o Isus vačerđa ple učenikonende paramiz te sikaj len sar stalno valjani te molinen pe bizo te odustajinen. Vačerđa: ² “Inele nesavo sudija ani jekh diz. Na darandilo e Devlestar hem na ačhilo lese đi o manuša. ³ A inele hem nesavi udovica ani adaja diz. Oj stalno avela ine koro leste hem molini le: ‘De man pravda anglo okova

kova tužini man!’ ⁴ Ov jekh vreme na manglja te pomožini laće. Ali ked nakhlo nesavo vreme, phenđa korkoro pese: ‘Iako na darava e Devlestar hem na ačhilo maje đi o manuša, ⁵ ka dav pravda akala udovicaće, adalese so but puti avela kora mande, i te na avel više te dosadini man!’”

⁶ Tegani o Gospod o Isus phenđa: “Razmislinen adalestar so phenđa o nepravedno sudija!^e ⁷ O Devel li naka del pravda ple birimenđe kola rat hem dive molinena le? Ov li ka ačaj len te adžičeren? ⁸ Vačerava tumenđe, ka del len pravda sigate. Ali ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka irinav ki phuv, ka arakhav li manušen kolen isi esavki vera?”

O Devel opravdini e poniznonen kola kajinena pe

⁹ Tegani o Isus vačerđa akaja paramiz okolende kola mislinde dai pravedna, a averen dikhle sar po tikoren pumendar: ¹⁰ “Duj manuša džele ko Hram te molinen pe: jekh fariseji, a o dujto cariniko. ¹¹ O fariseji, terdindoj, molinđa pestar: ‘Devla, hvala će so na injum sar avera manuša: čora,

^a 17,33 Ko original terđola: “Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, ka našali le; a ko našali le, ka ačaj le.” ^b 17,35 ka čeren xajbnase Ko original terđola: “ka meljinen o điv”.

^c 17,36 Ano but grčka rukopisija nane akava stih. * 17,36 Mt 24,40 ^d 17,37 Ked o manuša dikhena e lešinaren sar čedena pe, džanen dai adari mulo telo. Ko isto način, sarijende ka ovel jasno ked e Devlesoro sudo avela. * 17,37 Jov 39,30 ^e 18,6 Averčhane: “Akava sudija inele nepravedno, ali den pažnja ko adava so ov odlučinda!”

nepravедna, preljubnici ili sar akava cariniko. ¹² Postinava duj puti ano kurko; dava će dešto kotor oto sa so priminava.’

¹³ A o cariniko, terdindoj odural, na manglja ni te dikhel nakoro nebo, nego khuvela pe ine ko gruda te mothoj pli tuga hem vačeri: ‘Devla, ov milosno maje, e grešnikose!’ ¹⁴ Vačerava tumenđe: akava cariniko irinđa pe čhere opravdime anglo Devel, a na o fariseji! Adalese so đijekh kova povazdela pe, ka ovel pravdo; a o ponizna ka oven povazdime.”

O carstvo e Devlesoroi okolenđe kolai ponizna sar o čhavore

(Mt 19,13–15; Mk 10,13–16)

¹⁵ O manuša anena ine anglo Isus pumare tikore čhavoren te čhivel ple vasta upro lende hem te blagoslovini len. I ked o učenicu dikhle adava, vačerena lende ine te na čeren adava.

¹⁶ Ali o Isus vičinda len angla peste vačerindoj e učenikonenđe: “Muken e čhavoren te aven kora mande hem ma ispuđinen len adalese so esavkenđe preperela o carstvo e Devlesoro! ¹⁷ Čače vačerava tumenđe, kova na

primini o carstvo e Devlesoro sar adala čhavore, naka đerdini ano leste.”^a

Pharoi e barvalenđe te đerdinen ko carstvo e Devlesoro

(Mt 19,16–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ I nesavo šerutno e jevrejengoro pučlja e Isuse: “Učitelju šukareja, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

¹⁹ A o Isus phenđa lese: “Sose vičineja man šukareja?”^b Samoi o Devel šukar. ²⁰ O naredbe e Devlesere džane: ‘Ma čer preljuba!’, ‘Ma mudar!’, ‘Ma čor!’, ‘Ma svedočin xovavne!’, ‘Poštujin te dade hem te daja!’”^{*}

²¹ Tegani o šerutno phenđa: “Sa adava ičerava pana taro tikoripe.”

²² Ko adava, o Isus phenđa lese: “Pana akava ačhola tut te čere: biknin sa so isi tut, a o love de e čororende i ka adžičeri tut barvalipe ano nebo. Tegani ava hem phir pala mande.” ²³ A ov ked šunđa adava, rastužisalo adalese so na manglja te biknel plo baro barvalipe.

²⁴ A ked dikhlja le o Isus sar rastužisalo, phenđa: “Kobori pharo e barvalenđe te đerdinen ko

^a 18,17 O Devel rodela e manušendar te prihvatinen lesiri vlast upro lende ano pouzdanje hem ani poniznost. Averčhane: “ko mangela te đerdini ano carstvo e Devlesoro valjani te primini le ano pouzdanje hem ani poniznost sar o čhavoro.”

^b 18,19 šukareja O Isus pučela akava te dikhel da li o manuš xaljola koi o Isus, dai o Isus Devel. Te o manuš prihvatinda le sar Devle, onda ka prihvatini e Isusesoro lafi te biknel sa so isi le hem te džal palo leste. ^{*} 18,20 2. Mojs 20,12–16; 5. Mojs 5,16–20

carstvo e Devlesoro!²⁵ Po lokhei e kamilaće te nakhel maškaro kan e suvjakoro nego e barvalse te đerdini ko carstvo e Devlesoro.”

²⁶ A o manuša kola šunde adava, phende: “Kova onda šaj te ovel spasime?”^a

²⁷ A o Isus phenđa lenđe: “So nane moguće e manušenje, mogući e Devlese.”

²⁸ O Petar phenđa: “Aće, amen sa ačhavđam te dža pala tute.”

²⁹ A o Isus phenđa lenđe, e učenikonenđe: “Čaće vačerava tumenđe, đijekh kova ačhavđa plo čher, ili e romnja, ili e phraljen, ili e dade hem e daja, ili e čhaven zbog o carstvo e Devlesoro,^b

³⁰ ka primini po više ko akava sveto adalestar so ačhavđa hem ka primini o večno dživdipe ko sveto savo avela.”

O Isus trito puti vaćeri ple meribnastar

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ O Isus cidinđa pe e dešuduje apostolencar ki strana hem

phenđa lenđe: “Aće, džaja nakoro Jerusalim. Adari ka ovel sa adava so o proroci pisinde ko Sveto Lil mandar, e Manušesere Čhaviestar.

³² Ka den man ko manuša kola nane Jevreja. On ka maren muj mancar, ka vredinen man hem ka čhungaren man. ³³ Ka šibinen man hem ka mudaren man, ali o trito dive ka uštav taro mule.”

³⁴ O učenci na xalile ništa adalestar so o Isus vaćerđa lenđe. O značenje adale fonengoro inele garavdo olendar i na džande sostar o Isus vaćeri.

O Isus sasljari e korore prosjako

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ Ked o Isus alo paše uzali diz Jerihon, uzalo drom bešela ine nesavo kororo manuš hem prosini.

³⁶ Ked o kororo manuš šunđa sar o narodo nakhela, raspučlja pe soi adava. ³⁷ I phende lese so o Isus o Nazarećanin nakhela. ³⁸ Tegani o kororo vićinđa: “Isuse, Čhaveja Davidesereja,^c smilujin tut maje!”

³⁹ A o manuša kola phirde anglo

^a **18,26** O Jevreja mislinde da o manuš ulo barvalo adalese so o Devel blagoslovinda le adalese soi adava manuš pravredno. Mislinde da o čorore manuša verovatno na inele pravredna. I ked o manuša, kola šunena ine e Isuse, šunde da nane moguće e barvale manušese te đerdini ano carstvo e Devlesoro, pretpostavinde da o čorore manuša našti te nadinen pe da o Devel ka spasini len taro sudo. ^b **18,29** zbog o carstvo e Devlesoro Averčhane: “te pokorini pe e Devlese sar ple carose”. ^c **18,38** Čhaveja Davidesereja O Isus inele potomko e Davidesoro, e Izraelesere najbitnone carosoro. “Čhavo e Davidesoro” inele titula zako Mesija.

Isus phende lese te traini, ali ov pana po zorale vičindā: “Čhaveja Davidesereja, smilujin tut maje!”

⁴⁰ Tegani o Isus terdino hem naredindā te anen e korore anglo leste. I ked ande le, o Isus pučlja le: ⁴¹ “So mangeja te ćerav će?”

A o kororo phendā: “Gospode, mangava te dikhav.”

⁴² I o Isus phendā lese: “Dikh! Sasljardo injan adalese so verujindān.” ⁴³ I otojekhvar o kororo šaj ine te dikhel hem phirđā palo Isus slavindoj e Devle. I sa o manuša kola dikhle adava so ulo zahvalinde e Devlese.

O spasenje alo ano čher e Zakejesoro e carinikosoro

19 ¹ O Isus đerdindā ani diz Jerihon. I sar nakhela ine maškari diz, ² alo nesavo manuš palo anav Zakej te dikhel le. O Zakej inele jekh taro šerutne e carinikonengere ani diz hem inele barvalo. ³ Ov ćerela ine nesar te dikhel koi adava o Isus, ali našti ine taro narodo adalese so inele pretičkoro. ⁴ Adalese prastandilo po anglal hem uklindā upro e smokvakoro kaš te šaj dikhel e Isuse adalese so džandā da valjani te nakhel adathar.

⁵ A ked o Isus reslo adari, dikhlja upre hem phendā lese: “Zakej, hulji sigate! Avdive valjani te ovav ano to čher.”

⁶ I o Zakej huljilo sigate hem andā le čhere kora peste radosno.

⁷ Sa o manuša kola dikhle adava vaćerde e Isusestar so na valjandā te džal te bešel e grešnikoja lese ano čher.^a

⁸ A o Zakej terdino hem phendā e Gospodese e Isusese: “Aće, Gospode, ekvaš oto barvalipe mlo ka dav e čororende, a te nekas xovavđum, ka irinav lese štar puti više.”

⁹ A ko adava, o Isus phendā lese: “Avdive o Devel andā o spasenje ano akava čher,^b adalese soi hem o Zakej potomko e Avraamesoro.^c

¹⁰ Me, o Čhavo e Manušesoro, aljum te rodav hem te spasinav e našalden!”^d

O manuša valjani te oven verna adžićerindoj o carstvo e Devlesoro

(Mt 25,14–30)

¹¹ But manuša šunena ine adava so o Isus vaćerđā. I sar o Isus inele paše uzalo Jerusalem, o manuša mislindē da o carstvo e Devlesoro otojekhvar ka mothoj

^a 19,7 O Jevreja mrzinde e carinikonon hem smatrindē da nijekh šukar manuš na valjani te družini pe olenar. ^b 19,9 o Devel andā o spasenje ano akava čher Ko original terđola: “alo o spasenje ano akava čher”. ^c 19,9 potomko e Avraamesoro Averčhane: “manuš kole isi vera savi inele e Avraame”. ^d 19,10 e našalden Okolen kola našaldile e Devlesere dromestar.

pe.^a Adalese so ađahar mislinde, o Isus phenđa lenđe pana jekh paramiz: ¹²“Inele jekh ugledno manuš kova spremisalo te džal ki durutni phuv koro jekh baro vladari kova ka čhivel le zako caro upri lesiri phuv, a palo adava te irini pe čhere. ¹³I vičinda ple deše slugen, dinda len po ekvaš kilo srebro^b hem phenđa lenđe: ‘Ćeren maje više love ađahar so ka ćeren buti adaleja đikote na avava.’ I dželo ko drom. ¹⁴A o manuša oti lesiri phuv mrzinde le i bičhalde pumare manušen koro baro vladari vačerindoj: ‘Na mangaja akale te ovel amaro caro.’

¹⁵Ked o ugledno manuš irinda pe sar caro, terinda te vičinen koro leste okole slugen, kolende dinda love, te dikhel kobor love ćerde lese. ¹⁶O prvo sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, oto love^c save dinda man, ćerđum deš puti edobor.’^d ¹⁷I ov phenđa lese: ‘But šukar. Tu injan šukar sluga! Adalese so injanle maje verno ko

najxari, dava tut te vladine upro deš dizja!’

¹⁸O dujto sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, oto love^e save dinda man, ćerđum pandž puti edobor.’^f ¹⁹I lese phenđa: ‘Dava tut te vladine upro pandž dizja!’

²⁰O trito sluga alo vačerindoj: ‘Gospodarona, ače te love^g save dinda man. Garavđum len ano jekh kotor e šjengoro. ²¹Ćerđum ađahar adalese so darandiljum tutar so injan strogo manuš. Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde.’^h

²²A ov phenđa lese: ‘Tu na injan šukar sluga! Palo te lafija ka sudinav tut. Te džandān so injum strogo manuš, da lava so nane mlo hem čedava so avera sejinde, ²³sose onda na dinda mle love ki kamata? Ći akana ka ovel man ine više love save ka lav ine avindoj čhere.’ ²⁴Tegani phenđa okolende kola terdine uzalo leste: ‘Len akale slugastar o loveⁱ hem den len okolese kas isi deš puti edobor!’^j

^a 19,11 O Jevreja verujinde da o Mesija ka anel o carstvo e Devlesoro samo so ka avel ko Jerusalim. Averčhane: “da o Isus odmah ka lel te vladini upro carstvo e Devlesoro.”

^b 19,13 *ekvaš kilo srebro* Ko original terđola: “mina”. Ćijekhese po jekh mina, so tegani inele sar plata zako trine masekengiri buti. ^c 19,16 *love* Ko original terđola: “mina”.

^d 19,16 *deš puti edobor* Ko original terđola: “deš mine”. ^e 19,18 *love* Ko original terđola: “mina”. ^f 19,18 *pandž puti edobor* Ko original terđola: “pandž mine”.

^g 19,20 *love* Ko original terđola: “mina”. ^h 19,21 *Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde* Akava verovatno inele izreka. Manuš kova lela so nane olesoro, ili kova čedela o xajba savo avera sejinde adavai metafora okolese kova barvaljola nekasere averesere phara bućatar. ⁱ 19,24 *o love* Ko original terđola: “i mina”. ^j 19,24 *deš puti edobor!* Ko original terđola: “deš mine”.

²⁵ A on inele protiv hem phende: ‘Ali, gospodarona, ole več isi pandž kilja srebro.’^a

²⁶ O caro phenđa: ‘Dikhena da^b đijekhe kas isi, ka del pe lese pana, a okole kas nane ka lel pe lestar hem okova xari so isi le.’^c ²⁷ A okolen mle dušmanjen, so na mangle te ovav lengoro caro, anen akari hem čhinen len angla mande!’”

O Isus džala nakoro Jerusalim sar caro

(Mt 21,1–11; Mk
11,1–11; Jn 12,12–19)

²⁸ I ked vačerđa lenđe adava, o Isus dželo nakoro Jerusalim phirindoj anglo ple učenici.
²⁹ Ked alo paše uzalo gava Vitfaga hem Vitanija, uzali gora vičimi E maslinakiri, bičhalđa duje učenikonen ³⁰ vačerindoj: “Džan ko adava gav savoi angla tumende. I ked ka đerdinen, ka arakhen phandle terne xere upro saveste pana nijekh manuš na beštino.^d Phraven le hem anen le akari.
³¹ Te neko pučlja tumen: ‘Sose

phravena le?’; vačeren lese: ‘E Gospodarese valjani.’”

³² On dzele hem arakhle ađahar sar so phenđa lenđe o Isus. ³³ I sar phravena ine e terne xere, o manuša, kasoro inele o terno xer, pučle len: “Sose phravena e terne xere?”

³⁴ A on phende: “E Gospodarese valjani.” ³⁵ I ande e xere anglo Isus. Čhivde pumare fostanja upro xer hem pomožinde e Isusese te uštel upro leste.

³⁶ I sar džala ine anglal bešindoj upro xer, o manuša dinde le čast ađahar so buljarena ine pumare fostanja upro drom anglo leste.^e

³⁷ A ked alo paše uzalo than kotar huljela pe ine tari E maslinakiri gora, sa o učenici so inele adari lelje radosno hem oto sa o glaslo te slavinen e Devle zako sa o čudesija save dikhle, ³⁸ vačerindoj:

“Blagoslovime o Caro
kova avela ano anav
e Gospodesoro!
Nek ovel mir ano nebo
hem slava e Devlese ko
učipe!”*

^a 19,25 *pandž kilja srebro*. Ko original terđola: “deš mine”. ^b 19,26 *Dikhena da* Ko original terđola: “Vačerava tumenđe da”. ^c 19,26 *Averčhane*: “đijekh kova šukar koristini okova soi lese dindo, ka del pe lese pana ... e manušestar kova na koristini šukar okova soi lese dindo, ka lel pe lestar ...” ^d 19,30 *nijekh manuš na beštino* Samo o životinje upro savende pana niko na beštino oni prikladna e Devlese ili e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). ^e 19,36 Verovatno adaleja mangle te mothoven da prihvativena e Isuse te ovel lengoro caro (dikh 2. Car 9,13). * 19,38 Ps 118,25–26; 148,1

³⁹Tegani nesave fariseja, kola inele maškaro lende, phende e Isusesse: “Učitelju, phen te učenikonende te na vačeren adava.”

⁴⁰A o Isus phenda lende: “Phenava tumende, te trainde on, o bara ka vičinen slavindoj!”

E Isusesei phare so o dizutne oto Jerusalem na pendžarena le

⁴¹I ked o Isus alo paše uzalo Jerusalem, dikhindoj i diz, runđa laće ⁴²vačerindoj: “Oh, so bi mangava hem tu avdive te džane so ka anel će mir!^a Ali akanai garavdo te jačendar. ⁴³Ka aven o dive ked te dušmanja ka čhiven će barikade,^b ka opkolinen tut hem taro sa o strane ka pritiskinen tut. ⁴⁴Ka uništinen hem tut hem te dizutnen. Naka ačhaven ni jekh bar ko lesoro than adalese so na

pendžardan o vreme ked o Devel alo te spasini tut.”^c

O Isus na mukela te biknel pe ano Hram

(Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Jn 2,13–22)

⁴⁵Ked o Isus alo ano Jerusalem, đerdinda ano boro e hramesoro hem lelja te ispuđini adathar okolen so biknena. ⁴⁶Phenda lende: “Pisimei ko Sveto lil: ‘O čher mlo ka ovel than kote o manuša ka molinen pe’*, a tumen čerđen lestar ‘than kote čedena pe o čora!’”^{d*e}

⁴⁷I oto dive ko dive, o Isus sikavđa e manušen ano boro e hramesoro. A o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno e narodosere starešinencar rodena ine sar te čeren o Isus te ovel mudardo,

^a **19,42** O Isus mothoj plo tugujiba da o manuša taro Jerusalem propustinde i prilika te oven mirime e Devleja. ^b **19,43** *ka čhiven će barikade* Ađahar niko naka šaj te ikljol taro Jerusalem ili te đerdini ano leste bizo mukiba e dušmanjengoro. ^c **19,44** Akala stihija opisineni i opsada, kaj i vojska opkolini i diz sava isi duvarija. Ked i vojska opkolini i diz, o manuša našti ikljon olatar hem niko našti pomožini lende. O Isus džanda da adava ka ovel e Jerusalemese ki budučnost, hem ulo adava. Ko 70. berš palo Hrist, e rimesiri vojska opkolinda o Jerusalem hem adari mudarđa bute manušen. ^{*} **19,46** Is 56,7 ^d **19,46** *than kote čedena pe o čora!* Ko original terđola: “pečina e čorengiri”. ^{*} **19,46** Jer 7,11 ^e **19,46** O Isus ukorinda e manušen kola biknena adalese so čerena ine e Hrameja so o Devel na manglja. O Devel manglja o manuša te molinen pe ano lesoro Hram, ali o manuša kola biknena koristinde o Hram sar pijac. On da xovavena ine e manušen ađahar so rodena lendar više love zako stvarija save valjani zaki žrtva.

⁴⁸ ali na arakhle so te čeren adalese so sa o manuša pažljivo šunena ine lesoro sikaviba.

E Jevrejengere vođe na mangle te prihvatinen da o Devel dinda autoritet e Isusese

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

20 ¹ I jekhvar sar o Isus sikaj ine e manušen ano boro e hramesoro hem vačeri lenđe ine o Šukar lafi, ale uzalo leste o šerutne sveštenici, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o starešine ² hem pučle le: “Vačer amende kotar tuče pravo te čere akava? Ko dinda tut pravo?”

³ A o Isus phenđa lenđe: “Hem me tumen ka pučav nešto. Vačeren maje: ⁴ Ko dinda pravo e Jovanese te krstini e manušen, o Devel kovai ano nebo ili o manuša?”

⁵ A on raspravinde pe maškara pumende vačerindoj: “Te phenđam ‘o Devel kovai ano nebo’, ov ka pučel amen sose onda na verujindam lese. ⁶ A te phenđam ‘o manuša’, sa o manuša ka mudaren amen ađahar so ka frden bara upra amende, adalese soi uverime da o Jovan inele proroko.” ⁷ Adalese

phenđe e Isusese da na džanen ko dinda pravo e Jovanese.

⁸ I o Isus phenđa lenđe: “Ni me onda naka phenav tumenđe kotar maje pravo akava te čerav.”

O Isus uporedini e jevrejengere vođen e bišukare vinogradarencar

(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Tegani o Isus lelja te vačeri e narodose akaja paramiz: “Nesavo manuš sadinda vinograd, iznajminđa le e vinogradarende hem dželo ko drom ko but vreme.

¹⁰ I ked alo o vreme te čeden pe o drakha, bičhalđa e sluga koro vinogradarija te šaj den le oto bijandipe e drakhakoro sar so dogovorinde pe. Ali o vinogradarija marde le hem bičhalde le palal čuče vastencar.

¹¹ I o gospodari bičhalđa avere sluga. Ali on hem ole marde, lađarde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹² I palem o gospodari bičhalđa koro lende avere sluga. A on čerde le ko rata hem frdinde le avri taro vinograd.

¹³ Tegani o gospodari oto vinograd mislinđa pe so te

čerel, i phenda: ‘Ka bičhalav lende mle mangle čhave. Šaj ole ka poštujinen.’

¹⁴ Ali ked o vinogradarija dikhle le, vačerde maškara pumende: ‘Akavai o nasledniko. Hajde te mudara le hem amende te ačhol o nasledstvo.’ ¹⁵ I frdinde le avri taro vinograd hem mudarde le.

So mislinena, so ka čerel o gospodari adale vinogradarende?

¹⁶ Ka avel hem ka mudari len, a o vinograd ka iznajmini averende.”

I okola kola šunde adaja paramiz, phende: “Te na del o Devel adava te ovel!”

¹⁷ A o Isus dikhlja ano lende hem phenda: “A so onda značini adava soi pisime e Mesijastar ano Sveto Lil:

‘O bar^a savo frdinde o zidarija ulo najbitno bar e čheresoro?’^{*b}

¹⁸ Đijekh kova perela upro adava bar, ka phagel pe, a te pelo adava bar upra nekaste, ka zgnječini le.”

¹⁹ A o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici mangle tegani te dolen e Isuse, adalese so džande da adaja

paramiz oto bišukar vinogradarija vačeri olendar, ali darandile e manušendar.

E verakere vođe našti te dolen e Isuse ko bišukar lafi

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ O učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici posmatrinena ine e Isuse. Bičhalde koro leste špijunen, kola čerde pe dai iskrena, te tužinen le da vačerđa nešto bišukar i te šaj preden le ko upravniko e rimesoro te osudini le. ²¹ I o špijunja pučle e Isuse: “Učitelju, džanaja da vačereja hem sikaveja šukar hem na dikheja kovai kova, nego čačimase sikaveja o drom e Devlesoro. ²² Valjani li amen o Jevreja te platina o porez e rimesere carose ili na?”^c

²³ A o Isus džanda so on mangle te prevarinen le i phenda lende:

²⁴ “Mothoven maje i kovanica savaja platinena o porez.^d Kasiri slika hem kasoro anav isi la?”

A on phende: “E carosoro.”

²⁵ Tegani o Isus phenda lende: “Onda, den e carose okova so

^a 20,17 *bar* Ko adala dive o manuša koristinde bara te vazden duvarija e čherengere.

^{*} 20,17 Ps 118,22 ^b 20,17 Akate vačeri pe e Mesijastar dai ov sar bar save o zidarija odlučinde te na koristinen le, ali save o Devel čerđa te ovel najbitno bar. ^c 20,22 On očekujinde e Isusestar te phenel “oja” ili “na”. Te phenda “oja”, onda o Jevreja ka oven ine xoljame upro leste adalese so vačeri lende te platinen porez zaki e abandijengiri vlast. Te phenda “na”, onda e verakere vođe ka vačeren ine e Rimljanende da o Isus sikaj e manušen te na ičeren e rimesoro zakoni. ^d 20,24 *kovanica savaja platinena o porez* Ko original terdola: “denari”.

preperela e carose, a e Devlese okova so preperela e Devlese.”
²⁶I ađahar o špijunja našti ine te arakhen ništa bišukar ano okova so o Isus vačerđa i trainde adalese so inele zadivime lesere vačeribnaja.

**O Isus sikaj da čače isi
uštiba taro mule**

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷I nesave sadukeja ale koro Isus. O sadukeja^a inele okola kola vačerena da niko naka uštel taro mule. On pučle e Isuse:
²⁸“Učitelju, o Mojsije amende e Jevrejende phenđa so te čerel o manuš te mulo lesoro phral kova pala peste ačhavđa romnja bizo čhave. Adava manuš valjani te lel ple mule phralesere romnja te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav.^{b*} ²⁹Ađahar, inele efta phralja. O prvo lelja romnja i mulo, a na ačhavđa pala peste čhaven. ³⁰O dujto phral lelja ple mule phralesere romnja, ali hem ov mulo. ³¹Tegani o trito phral lelja adala romnja i mulo hem ađahar sa avera phralja. I

nijekh olendar na ačhavđa čhaven pala peste. ³²Ko kraj muli hem i romni. ³³Kasiri onda romni oj ka ovel ked ka uštel pe taro mule, a inele dindi ko sa o efta phralja?”

³⁴O Isus phenđa lenđe: “O manuša ko akava sveto lena pe hem dena pe. ³⁵A okola kolen o Devel smatrini dai dostojna te oven vazdime taro mule hem te živinen ko sveto savo avela, ni ka len pe ni ka den pe. ³⁶Adalese so našti više ni te meren: ka oven sar o anđelja. On ka oven čhave e Devlesere, adalese so o Devel ka vazdel len taro mule. ³⁷A so o mule uštena, mothovđa hem o Mojsije ked ko than oto Sveto Lil kote pisini oto grmo savo ine thabljola, o Gospod vačeri dai ‘Devel e Avraamesoro, e Isaakesoro hem e Jakovesoro’^{*} iako tegani inele mule. ³⁸A o Devel nane Devel e mulengoro, nego Devel e dživdengoro. Adalese soi e Devlese on pana dživde.”^c

³⁹Nesave učitelja e Mojsijasere zakonestar phende e Isusese: “Učitelju, šukar vačerđan!”

⁴⁰I darandile te pučen le bilo so aver.

^a 20,27 O Sadukeja Legarutni e jevrejengere verakiri hem politikakiri grupa. On prihvatinde samo o prva pandž lila oto Purano zavet hem na verujinde ano dživdipe palo meriba. ^b 20,28 te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav Ko original terđola: “te vazdel potomko ple phralese”. ^{*} 20,28 5. Mojs 25,5–6 ^{*} 20,37 2. Mojs 3,6 ^c 20,38 Adalese so akala manuša fizički mule, on valjani pana te oven duhovno dživde. Averčhane: “negoj Devel okolengoro kasoro duho pana živini, iako lengere telija možda mule, adalese so lengoro duho pana živini ani prisutnost e Devlesiri.”

**O Mesijai po baro
taro caro o David**

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Tegani o Isus pučlja okolen so ine šunena le: “Sar šaj o učitelja e Mojsijasere zakonestar te vačeren dai o Mesija samo e carosoro e Davidesoro potomko^a?

⁴² A korkoro o David phenela ano Lil oto Psalmija:

‘Phenđa o Gospod mle
Gospodese e Mesijase:
Beš ko počasno than uzala
mande^b

⁴³ đikote na pašljarava te dušmanjen talo te pre!’^{*c}

⁴⁴ O David e Mesija vičini ‘Gospode’. Sar onda o Mesija šaj te ovel lesoro potomko?’^c

**O Isus upozorini dai o
učitelja e Mojsijasere
zakonestar dujemujengere**

(Mt 23,1–36; Mk
12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Tegani anglo sa o manuša, o Isus phenđa ple učenikonende:

⁴⁶ “Arakhen tumen e učiteljendar e Mojsijasere zakonestar! On volinena te phiren hurjavde ano bare fostanja te dičhol dai pobožna hem te pozdravinen len o manuša ko trgija. Volinena te bešen ko

^a 20,41 *potomko* Ko original terđola: “čhavo”. ^b 20,42 *Beš ko počasno than uzala mande* Ko original terđola: “Beš oti mli desno strana”. ^{*} 20,43 Ps 110,1 ^c 20,44 Adalese so o David phenđa dai o Mesija lesoro Gospod, adava značini dai o Hrist po baro e Davidestar hem nane samo e Davidesoro potomko.

anglune thana ano sinagoge hem ko gozbe. ⁴⁷ Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len,^a hem molinena bare molitve sar te dikhen len o manuša dai pobožna. On ka oven po zorale kaznime nego avera manuša.”

**I čorori udovica dela e
Devlese sa o love so isi la**

(Mk 12,41–44)

21 ¹ Na nakhlo but palo adava, o Isus dikhela ine sar o barvale manuša avena ko Hram hem čhivena love ani kutija zako čediba.^b ² Ađahar dikhlja hem jekha čorora udovica sar čhivela samo duj tikore kovanice.^c ³ Tegani phenđa: “Čače vačerava tumenđe, akaja čorori udovica čhivđa više sarijendar. ⁴ Adalese so sare akala dinde oto buderi so isi len, a oj, kojai čorori, dindđa sa so inola.”

**O Isus vačeri e znakonendar
save ka mothoven dai paše
o kraj akale vremesoro**

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ I sar nesave učenici vačereni ine adalestar sari o Hram šukar ukrasime šuže bare barencar hem e daronencar,^d o Isus phenđa: ⁶ “Ka

avel o dive ked oto sa akava so dikhena naka ačhol ni bar upro bar. Đijekh ka ovel peravdo.”

⁷ I on pučle e Isuse: “Učitelju, ked adava ka ovel? So ka mothoj amende da alo adava dive?”

⁸ A o Isus phenđa: “Dikhen te na oven xovavde. Adalese so but džene ka aven ano mlo anav vačerindoj: ‘Me injum o Hrist’^e hem: ‘Alo paše o kraj akale vremesoro.’ Ma džan palo lende! ⁹ A ked šunena zako mariba hem zako pobune, ma te daran. Adalese so prvo adava valjani te ovel, ali nane odmah o kraj.” ¹⁰ Tegani phenđa lende: “O manuša ka maren pe e manušencar hem o carstvo e carstvoja. ¹¹ Ko but thana ka oven bare zemljotresija, bokhalipe hem zaraze. Ka mothoven pe čudesna znakija ko nebo savendar o manuša ka daran.

¹² Ali angleder sa adava, tumen ka oven dolime hem jurime, ka oven legarde ko sudo ano sinagoge hem ko phandlipe. Ka legaren tumen anglo carija hem anglo vladarija adalese so injen mle učenici. ¹³ Adava ka ovel tumenđe te šaj svedočinen lende mandar.

¹⁴ Adalese pana akana odlučinen

^a 20,47 Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len Ko original terđola: “Xana o imanje e udovicengoro.” ^b 21,1 kutija zako čediba. Adava inele jekh oto kutije ano e hramesoro boro kote o manuša čhivena ine o love sar daro e Devlese. ^c 21,2 duj tikore kovanice Ko original terđola: “duj lepte”. Adaja kovanica najxari vredindđa. ^d 21,5 e daronencar Sar soi stvarija čerde oto zlato ili oto srebro, stvarija save čerde o Hram te dičhol dai šužo. ^e 21,8 Me injum o Hrist Ko original terđola samo: “Me injum.”

te na planirinen save lafonencar te braninen tumen. ¹⁵ Adalese so me ka dav tumen mudra lafija ko save nijekh tumaro protivniko naka šaj te irini lafi. ¹⁶ Ka izdajinen tumen hem tumare dada, tumare daja, tumare phralja, tumaro jeri hem tumare amala; hem nesaven tumendar ka mudaren. ¹⁷ I sare ka mrzinen tumen adalese so injen mle učenci,^a ¹⁸ ali niko naka šaj te uništini tumen, čak ni jekh bal^b tumare šerestar naka ovel uništite. ¹⁹ Adaleja so ka ačhoven maje verna, ka dobinen o večno dživdipe.”

**O Isus vačeri so o Jerusolim
ka ovel uništite**

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus phenđa hem akava: “I ked ka dikhen sar o Jerusolim opkolime e vojskendar, te džanen da alo lesoro vreme te ovel uništite. ²¹ Tegani okola kola živinena ani e judejakiri regija nek našen ko gore. Okola kola živinena ano Jerusolim nek ikljon avri, a kolai avri, te na đerdinen ani diz. ²² Adalese so adala ka oven o dive ked o Devel ka kaznini e manušen. Ađahar ka ovel te šaj

pherđol sa so o proroci pisinde ko Sveto Lil. ²³ Jao e khamnjende hem okolende kola dena čuči ko adala dive! Adalese so baro bišukaripe ka ovel upri phuv hem o Devel ka ovel but xoljame hem ka kaznini akale narodo. ²⁴ Nesave olendar ka oven mudarde,^c a avera ka oven legarde ko phandlipe maškaro sa o nacije. O Jerusolim ka ovel gazime e poganendar sa đikote na nakhela e poganengoro vreme.”

**O Isus vačeri e znakonendar
save ka mothoven dai
but paše lesoro aviba**

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenđa hem akava: “I ka oven čudna znakija ko kham, ko masek hem ko čerenja, a ki phuv o nacije naka džanen so te čeren oti dar zbog adava so o more ka čerel glasna zvukija hem bare talasija. ²⁶ O manuša ka meren oti dar hem oto adžiceriba o bišukaripe so avela ki phuv, adalese so o zoralipa e nebosere ka oven potresime. ²⁷ Tegani sare ka dikhen man, e Čhave e Manušesere, sar avava upro oblako* ano baro zoralipe hem ani slava. ²⁸ Ked sa adava ka počini te ovel, terđoven ko

^a 21,17 adalese so injen mle učenci Ko original terđola: “zbog mlo anav”. ^b 21,18 čak ni jekh bal O Isus vačeri oto jekh najtikoro kotor e manušestar. Adaleja vačeri da sa o manuš naka properel. O Isus već vačerđa so nesave olendar ka oven mudarde, i nesave xaljovena so akava značini da on naka oven duhovno oštetime. ^c 21,24 ka oven mudarde Ko original terđola: “ka peren (ka oven mudarde) taro oštro mači.” * 21,27 Dan 7,13

pre bizi dar hem vazden tumare šere adalese so o Devel sigende ka oslobodini tumen.”

O Isus vačeri e učenikonende te pratinen o znakija savendar vačerda lende

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Tegani o Isus phenđa lende akaja paramiz: “Dikhen i smokva ili bilo savo aver kaš. ³⁰ Ked dikhena da ikljona listija upro leste, korkore džanen dai paše o linaj. ³¹ Ađahar hem tumen ked dikhena da ovela adava so phenđum tumende, te džanen dai o carstvo e Devlesoro paše. ³² Čače vačerava tumende, akaja generacija naka nakhel^a đikote sa adava na ovela. ³³ O nebo hem i phuv ka nakhen, ali mle lafija niked naka nakhen.”

O Isus sikaj e učenikonen te oven uvek spremna zako olesoro aviba

(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ I o Isus phenđa lende: “Arakhen tumen te na oven tumare gođa^b zaokupirime pibnaja, mačojbnaja hem akale dživdipasere brigencar i te resel tumen otojekhvar adava dive.^c ³⁵ Adalese so adava dive ka avel sar zamka upro sa o manuša ki phuv. ³⁶ Adalese oven džangale hem stalno molinen te nakhaven sa adava so valjani te ovel hem te šaj terđon radosno angla mande, anglo Čhavo e Manušesoro.”

³⁷ Diveja o Isus sikaj ine ano Hram, a raćaja ikljola ine tari diz hem džala te raćari ki gora vičimi E maslinakiri. ³⁸ I but manuša

^a **21,32** akaja generacija naka nakhel Isi but načinja te xaljol pe akava stih: 1. akaja generacija značini okola kola inele dživde ko vreme ked o Isus vačeri ine, a adava značini da o uništiba e Jerusalimesoro hem aver znakija kola ka anen đi ko e Isusesoro iriba ka len te oven zako vreme lengere dživdipasoro; 2. akaja generacija značini vrsta oto manuša kolai bišukar hem protivinena pe e Isuseso, a adava značini da uvek ka ovel nevernici kola ka protivinen pe e Isuseso sa đi ko momenti ked ov ka irini pe ki phuv; 3. akaja generacija značini “akaja nacija” hem mislini pe upro Jevreja, so značini da e jevrejengiri nacija naka nakhel angleder so o Isus ka irini pe; ili 4. akaja generacija značini o manuša kola ka živinen ko vreme ked o kraj samo so nane te ovel, hem adava značini da, ked ka oven adala događaja savendar vačeri pe ano 25. hem 26. stih, o Isus ka irini pe ki phuv zako vreme e dživdipasoro adala generacijatar. ^b **21,34** gođa Ko original terdola: “vile”. ^c **21,34** te resel tumen otojekhvar adava dive Averčhane: “adava dive ka avel ked naka očekujinen.”

sabajleja džana ine ko Hram te šunen le sar sikaj.

**O Juda pristanini
te izdajini e Isuse**

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk
14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

22¹ Avela ine paše i Pasha, savi inele prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro.^a ² O šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar rodena ine sar te ćeren o Isus te ovel mudardo, ali darandile e narodostar.

³ Tegani o Sotoni đerdinđa ano Juda vičime Iskariot kova inele jekh oto dešuduj apostolja e Isusesere. ⁴ Ov dželo koro šerutne sveštenici hem koro narednici e hramesere hem dogovorinđa pe olencar sar te predel lenđe e Isuse. ⁵ On ule radosna hem phende e Judase da ka den le love. ⁶ I ov pristaninđa. I adahar lelja te rodel šukar momenti te izdajini e

Isuse ked naka oven but manuša uzalo leste.

**O Isus bičhali duje
učenikonen ko Jerusalem
te pripreminen i Pasha**

(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Ked alo o prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro, ko savo valjanđa te čhinel pe bakrore zaki Pasha,^b ⁸ o Isus phenđa e Petrese hem e Jovanese: “Džan hem ćeren amende e pashakoro xajba te šaj te xa.”

⁹ A on phende lese: “Kaj mangeja te ćera la?”

¹⁰ Ov phenđa lenđe: “Šunen. So ka đerdinen ki diz Jerusalem, ka resel tumen jekh manuš kova akhari pani ano khoro.^c Džan palo leste. Ko čher ko savo ka đerdini ¹¹ roden e čherutne hem vaćeren lese: ‘O učitelj pućela ki savi soba šaj te xal e pashakoro xajba ple učenikonencar?’ ¹² I ov ka mothoj tumende i bari upruni

^a 22,1 Ko adava prazniko o Jevreja na xale maro savo inele ćerdo e kvascoja. ^b 22,7 te čhinel pe bakrore zaki Pasha Ko original terdola: “te žrtvujini pe i Pasha”. ^c 22,10 khoro Baro čaro ano savo anela pe ine pani.

soba savi već pripremimo. Adari čhiven amende zako xajba.”¹³ I on džele hem arakhle sa ađahar sar so phenđa lende o Isus i adari čhivde zako xajba e pashakoro.

**O Isus dela nevo značenje
zako maro hem zaki mol**

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ I ked alo o vreme te xal pe i Pasha, o Isus čhivđa pe uzalo astali ple apostolencar. ¹⁵ I phenđa lende: “Edobor zorale mangljum te xav akaja pasha tumencar angleder nego so ka ovav mučime hem mudardo. ¹⁶ Adalese so, vačerava tumenđe, naka xav aver Pasha đikote lakoro čačimasoro značenje na pherđola ano carstvo e Devlesoro.”^a

¹⁷ Tegani lelja i čaša e moljaja, zahvalinđa e Devlese hem phenđa e apostolende: “Len akaja mol hem ulaven la maškara tumende.

¹⁸ Adalese so, vačerava tumenđe, naka pijav više mol^b đikote o carstvo e Devlesoro na avela.”

¹⁹ I lelja o maro, zahvalinđa e Devlese, phaglja le hem ulavđa le e apostolende vačerindoj: “Akavai

mlo telo savo dela pe tumenđe. Akava nastavinen te ćeren te setinen tumen mandar.”²⁰ Ađahar lelja hem i čaša e moljaja palo xajba, vačerindoj: “Akaja čaša e moljaja nevoi savez ano mlo rat savo čhorela pe tumenđe.

²¹ Ali aće, o manuš kova ka izdajini man^c mancari uzalo astali.

²² Adalese so, me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te merav sar soi odredime, ali jao okole manušese kova ka izdajini man!”

²³ I o apostolja lelje te pućen pe maškara pumende kova olendar šaj te ovel adava so ka ćerel ađahar nešto.

**O vođe e Devlese ano carstvo
valjani te oven sar sluge**

*(Mt 20,25–28; 19,28;
Mk 10,42–45)*

²⁴ I o apostolja lelje te raspravinen pe kovai olendar najbaro. ²⁵ A o Isus phenđa lende: “E poganengere carija vladinena upro lende hem o vladarija lengere pumen vičinena ‘manuša kola ćerena šukaripe’.

²⁶ Ali tumen ma oven esavke! Nego, o najbaro maškara tumende nek ovel sar najtikoro, a o vođa

^a **22,16** I Pasha podsetini ine e izraelesere narodo upro adava sar o Devel ikalđa len taro robujiba ano Egipat ked žrtvujinde bakrore hem čhivde lesoro rat upro udara pumare čherengere. Ko slično način, o Isusi e Devlesoro bakrore hem e Isusesere rateja ikali ple narodo taro robujiba e grehese. O Isus palem ka avel hem ka vladini sar caro, a tegani o vernici ka oven ki gozba hem ka slavinen so o Devel ikalđa len. ^b **22,18** mol Ko original terđola: “oto bijandipe e drakhakoro”. ^c **22,21** o manuš kova ka izdajini man Ko original terđola: “o vas mle izdajnikosoro”.

nek ovel sar sluga. ²⁷ A kovai po baro? Okova kovai uzalo astali ili okova kova kandela le? Ini okova kovai uzalo astali? A me maškara tumende injum sar okova kova kandela. ²⁸ Tumen injen adala kola ačhile mancar ano mle iskušnja. ²⁹ I me dava tumen autoritet te vladinen ano carstvo, sar so mlo Dad o Devel dinda man: ³⁰ te xan hem te pijen maje uzalo astali ano carstvo mlo, hem te bešen ko tronja te vladinen upro dešuduj plemija e Izraelesere.”

O Isus vačeri ple učenikonende da ka ovel proverime lengiri vera ano leste

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Jn 13,36–38)

³¹ O Isus phenđa: “Simone, Simone, ače o Sotoni rodinda e Devlestar te mukel lese te proverini tumari vera ana mande sar ked neko čhorela o điv maškari sita. ³² Ali me molinđum tuće te ačhol ti vera ana mande. Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali

ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera.”^a

³³ A ov phenđa lese: “Gospode, injum spremno te džav tuja hem ko phandlipe hem ko meriba.”

³⁴ A o Isus phenđa: “Vačerava će, Petre, o bašno naka đilabi avdive đikote trin puti naka xovave da na pendžareja man.”

³⁵ I phenđa e apostolende: “Ked bičhalđum tumen ko drom bizo kese lovencar, bizo torbe hem bizi buderi obuća, na li falinda tumende nešto?”

A on phenđe: “Ništa.”

³⁶ Tegani o Isus phenđa lende: “Ali akana kas isi kesa e lovencar, nek lel la! Ađahar hem i torba! A kas nane mači, nek biknel plo fostani hem nek činelfse jekh.^b ³⁷ Adalese so, vačerava tumende, valjani te pherđol adava soi mandar pisime ko Sveto Lil: ‘Dikhle le sar jekhe okolendar kola čerena bišukaripe.’* Čače, pherđola sa soi pisime mandar.”

³⁸ A on phenđe: “Gospode, ače isi amen duj mačija!”

^a 22,32 Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera. Ko original terđola: “A tu, ked ka irine tut mande, zorjar te phraljen.”

^b 22,36 Ked o učenici angleder lelje te propovedinen, o Isus inele but popularno hem o manuša radosno dodžačerena ine okolen kola propovedinena ine e Isusesoro lafi. Akana o stvarija promeninde pe hem but manuša ka protivinen pe e Isuseso hem lesere lafese, i o učenici ka valjani te arakhen pe hem te oven spremna te osigurinen pumari zaštita.

* 22,37 Is 53,12

A ov phenda: “Šukari!”^a

O Isus džanel so le adžiceri bari patnja, a e učenikonen iskušnja

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹I iklindoj adathar, palo plo adeti, dželo ki E maslinakiri gora. Oleja džele hem lesere učenici.

⁴⁰I ked resle adari, phenda lende: “Molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

⁴¹I cidinda pe dur olendar, edobor kobor šaj te frdel pe o bar, pelo ko kočija hem molinda pe e Devlese, ⁴²vačerindoj: “Dade! Te mangeja, cide akaja čaša e patnjaja mandar, te na pijav olatar. Ali, nek ovel pali ti volja, a na pali mli.”

⁴³Tegani o anđeo mothovđa pe lese taro nebo hem hrabrinda le.

⁴⁴A ked inele ani po bari patnja, po zorale molinda pe. Lesoro znoj ulo sar kapke oto rat save perena ine upri phuv.^b ⁴⁵I pali molitva uštino, alo đi ple učenici hem arakhlja len sar sovena adalese so inele umorna taro tugujiba.

⁴⁶Tegani phenda lende: “Sose sovena? Ušten hem molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

O Isus na suprotstavini pe e manušende kola ale te dolen le

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)

⁴⁷Sar pana o Isus vačeri ine adava, ale nakoro leste but manuša kolen anđa o Juda kova inele jekh oto dešuduj apostolja. Ov alo koro Isus te čumudini le ki čham.^c ⁴⁸A o Isus pučlja le: “Judo, čumudipnaja li predeja man, e Čhave e Manušesere?”

⁴⁹Ked o učenici kola inele adari dikhle so o Isus ka ovel dolime, pučle le: “Gospode, te napadina len li e mačencar?” ⁵⁰I jekh olendar khuvđa mačeja e šerutne sveštenikosere sluga hem čhinda lesoro desno kan.

⁵¹A o Isus phenda ple učenikonende: “Ačhaven tumen adalestar! Muken len te ćeren adava!” I čhivđa plo vas ko than kote o sluga inele čhindo hem sasljarđa le. ⁵²Tegani phenda okolende so ale te dolen le, e šerutne sveštenikonende, e hramesere narednikonende hem e starešinende: “Mačencar hem

^a 22,38 Šukari! Šaj te značini: 1. da olen isi dovoljno mačija, averčhane: “Akana isi amen dovoljno mačija,” ili 2. O Isus mangela olendar te na vačeren adalestar da isi len mačija: “Dosta više vačerden oto mačija.” Ked o Isus phenda da valjani te činen mačija, ov vačerđa lende oti opasnost savaja ka resel pe. Ov možda na manglja čače olendar te činen mačija hem te maren pe. ^b 22,44 Ano nesave grčka rukopisija nane o 43. hem o 44. stih. ^c 22,47 Adahar ine ko adava vreme o murša pozdravinena avere muršen kola inele jeri ili amala te mothoven lende manglipe.

kaštencar aljen pala mande sar palo pobunjeniko. ⁵³ Divencar injumle tumencar ano Hram, i na dolinđen man. Ali akavai tumaro vreme hem o zoralipe e tominakoro vladini.”^a

Oti dar, o Petar xovaj da na pendžari e Isuse

(Mt 26,57–58, 69–75; Mk 14,53–54, 66–72; Jn 18,12–18, 25–27)

⁵⁴ I dolinde e Isuse hem adathar legarde le ko čher e šerutne sveštenikosoro. A o Petar odural džala ine palo lende. ⁵⁵ Ked resle, tharde jag ko maškar e borosoro hem bešle uzalo late. O Petar bešlo olencar. ⁵⁶ I nesavi sluškinja dikhlja le sar bešela uzali jag, i po šukar dikhlja ano leste hem phenđa: “I akava inele e dolime manušeja!”

⁵⁷ A o Petar xovavđa vačerindoj: “Đuvlije, na pendžarava le!”

⁵⁸ Na nakhlo but palo adava, dikhlja le nesavo aver manuš hem phenđa: “I tu injan jekh okolendar kola inele e dolime manušeja!”

A o Petar phenđa: “Manušeja, na injum!”

⁵⁹ I ked nakhlo đi ko jekh sati, aver nesavo odlučime phenđa: “Čače akava inele e dolime

manušeja, adalese soi hem ov Galilejco!”

⁶⁰ A o Petar phenđa: “Manušeja, na džanav sostar vačereja!” I ko adava momenti, sar pana vačeri ine, o bašno đilabđa. ⁶¹ Tegani o Gospod o Isus irinđa pe hem dikhlja ano Petar, a o Petar setinđa pe lesere lafonendar: “Vačerava će, Petre, angleder so o bašno avdive ka đilabi, trin puti ka xovave da na pendžareja man.” ⁶² I iklilo taro boro hem zorale runđa.

O čuvarija marena muj e Isuseja adalese so na verujinena soi ov proroko

(Mt 26,67–68; Mk 14,65)

⁶³ O čuvarija lelje te maren muj e Isuseja hem te maren le. ⁶⁴ Učharde lesere jača hem phende lese: “Prorokujin ko khuvđa tut!” ⁶⁵ I bute avere lafonecar vređinena ine e Isuse.

E Isuse dikhena sar krivone adalese so phenela dai o Čhavo e Devlesoro, dai o Hrist

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ Ked dislilo, čedinde pe o starešine e jevrejengere, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, ande

^a 22,53 o zoralipe e tominakoro vladini. Adava značini “o vreme ked o Sotoni vladini”.

e Isuse pumende ko sabor^a
⁶⁷ hem phende lese: “Te injan
 tu o Hrist, phen amende!” A ov
 phenda lende:

“Te phendum tumende, naka
 verujinen; ⁶⁸ a te pučljum tumen
 e Hristestar, naka odgovorinen.
⁶⁹ Ali od akana me, o Čhavo e
 Manušesoru, ka bešav ko počasno
 than uzalo zoralipe e Devlesoro.”^{b*}

⁷⁰ A on sare pučle e Isuse: “Znači
 tu injan o Čhavo e Devlesoro?”

A ov phenda lende: “Korkore
 šukar phenden da injum.”

⁷¹ Tegani on phende: “Na valjani
 amende više dokazija dai krivo.
 Sare amen šunđam da korkoro
 pes osudinda!”

E Isuse xovavne tužinena anglo Pilat hem anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk
 15,1–5; Jn 18,28–37)

23 ¹ Tegani sare kola inele ko
 sabor uštine hem legarde
 e Isuse koro Pilat, e rimesoro
 upravniko, ² hem lelje te vačeren
 protiv oleste: “Akale manuše
 arakhljam sar zavodini amare
 narodo hem vačeri lende te na
 platinen o porez e carose, a pese
 vačeri dai o Hrist, amaro caro.”

³ Tegani o Pilat pučlja e
 Isuse: “Čače li tu injan o caro
 e Jevrejengoro?”

A o Isus phenda: “Ađahari sar
 so phendan.”

⁴ Tegani o Pilat phenda e šerutne
 sveštenikonende hem averende
 kola inele adari: “Na arakhava
 nisavi krivica upro akava manuš!”

⁵ Ali on na ačhavde te vičinen:
 “Ple sikavibnaja vazdela pobuna
 maškaro manuša ki sa i phuv e
 jevrejengiri. Lelja te čerel adava
 ani regija Galileja hem alo čak đi
 akate ani diz Jerusolim!”

⁶ A ked o Pilat šunđa adava,
 pučlja len nane li o Isus tari
 Galileja. ⁷ I ked phende lese dai o
 Isus tari Galileja, o Pilat bičhalđa
 le koro Irod, kova vladinda ani
 Galileja. A baš adala dive o Irod
 inele ano Jerusolim.

⁸ Ked o Irod dikhlja e Isuse, but
 inele radosno adalese so pana
 oto angleder manglja te dikhel le
 adalese so but šunđa olestar hem
 nadisalo da o Isus ka čerel nesavo
 čudo anglo leste. ⁹ But so pučlja
 le, ali o Isus ništa na vačerđa
 lese. ¹⁰ A adari terđona ine o
 šerutne sveštenici hem o učitelja e
 Mojsijasere zakonestar vačerindoj

^a 22,66 ko sabor Ko original terđola: “Sinedrion”. ^b 22,69 ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro. Ko original terđola: “ki desno strana oto zoralipe e Devlesoro”.

* 22,69 Ps 110,1

zorale protiv o Isus. ¹¹ A o Irod hem lesere vojnici ponizinde e Isuse hem marde muj oleja. Hurjavde le ano carsko fostani hem tegani o Irod bičhalđa le palal koro Pilat. ¹² Angleder o Irod hem o Pilat na inele ano šukar odnosija, a adava dive ule amala.

O Pilat ćerela e narodosiri volja ađahar so osudini e Isuse ko meriba

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat vičinda kora peste e šerutne sveštenikonon, e vođen hem e narodo, ¹⁴ i phenđa lenđe: “Anđen kora mande akale manuše vaćerindoj da vazdela pobuna maškaro narodo. Aće, angla tumende pučljum le adalestar, ali na arakhljum nisavi krivica zaki savi tumen tužinena le. ¹⁵ A ni o Irod na arakhlja upro leste krivica i adalese bičhalđa le palal kora amende. Akava manuš na ćerđa ništa savese avela meriba. ¹⁶ Adalese samo ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.” ^{17a}

¹⁸ Ko adava sare so inele adari vičinde: “Mudar adale manuše, a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O

Varava inele phandlo adalese so učestvujinda ani pobuna savi inele ano Jerusalim hem adalese so mudarđa nekas.) ²⁰ A o Pilat, adalese so manglja te mukel e Isuse, palem vaćerđa olencar, ²¹ ali on vičinde: “Čhiv le ko krsto! Čhiv le ko krsto!”

²² A o Pilat palo trito puti phenđa lenđe: “A savo bišukaripe ćerđa akava manuš? Na dikhava sose valjani te merel. Ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.”

²³ Ali on na ačhavde te vičinen oto sa o glaso rodindoj te čhivel e Isuse ko krsto. I lengoro vičiba inele sa po zoralo hem po zoralo. ²⁴ I adalese o Pilat odlučinda te del len adava so mangena. ²⁵ Muklja okole kova inele phandlo zbog i pobuna hem zbog o mudariba, a e Isuse dinda ko vojnici te ćeren oleja adava so o narodo manglja.

E Isuse čhivena ko krsto hem marena muj oleja

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Sar legarena ine e Isuse te mudaren le, dolinde nesave Simone tari Kirinija^b sar taro polje đerdini ine ko Jerusalim.^c Čhivde

^a 23,17 Ano nesave purane grčka rukopisija terđola: “A valjanda zako prazniko te mukel lenđe jekhe phandle manuše.” Dikh Mt 27,15; Mk 15,6. ^b 23,26 Kirinija inele diz ki severno Afrika. ^c 23,26 sar taro polje đerdini ine ko Jerusalim Akate o polje odnosini pe upro gav. Akate na mislini pe da o Simon ćerđa buti pese ko polje, adalese soi o anav Simon jevrejsko, a e Jevrejende na inele muklo te ćeren buti ko nesave bitna praznici sar soi i Pasha.

o krsto upro leste hem terinde le te akhari le palo Isus. ²⁷ Palo Isus dželo baro narodo maškaro kolende inele hem o đuvlja kola runde hem žalinde le. ²⁸ Ali o Isus irinđa pe nakoro lende hem phenđa lende: “Đuvljalen taro Jerusalem, ma roven zbog adava so ka ovel maje, nego roven zbog adava so ka ovel tumende hem tumare čhavenđe. ²⁹ Adalese so, ače, avena o dive^a ked o manuša ka vačeren: ‘Bahtalei o đuvlja kolai bizo čhave, kola na bijande hem na dinde čučī.’^b ³⁰ Tegani ka molinen e planinen te peren upro lende hem e bregonen te učharen len.*

³¹ Adalese so, te ađahar ćerela pe mancar kova injum sar jekh sapano kaš, sigurno po bišukar ka ćerel pe e manušencar kolai sar o šuke kašta.”^c

³² A e Isuseja inele legarde pana đuj manuša te oven mudarde.

Adala manuša ćerde bišukar buća. ³³ I ked resle ko than vičime Kokalo e šeresoro, o vojnici čhivde ko krsto e Isuse hem čhivde adale manušen ko avera krstija: jekhe oti lesiri desno, a e dujtone oti lesiri levo strana.

³⁴ O Isus phenđa: “Dade Devla, oprostin lende, adalese so na džanen so ćerena!”^d Tegani o vojnici frdinde barbuti hem ađahar ulavde maškara pumende e Isusesere šēja.*

³⁵ But manuša terdine adari te dikhenfse, a e jevrejengere vladarija marde muj e Isuseja vačerindoj: “Averen spasinđa, akana nek spasini korkoro pes tei čače ov o Hrist e Devlesoro, o Birime!” ³⁶ Hem o vojnici marde muj e Isuseja. Ale uzalo leste hem kaninde le ušli mol,^{e*} ³⁷ vačerindoj: “Te injan o caro e jevrejengoro, spasin tut!”

^a **23,29** Esavke dive ale 70 berš palo Hrist. E rimesiri vojska opkolinđa hem uništinda i diz Jerusalem hem mudarđa bute Jevrejen. ^b **23,29** *Bahtalei o đuvlja kolai bizo čhave, kola na bijande hem na dinde čučī* Ko original terđola: “Bahtalei o đuvlja kola našti ine te ačhon khamne, o vođija save na bijande hem o čučija savendar na pilja pe.” Akate vačeri pe adalestar da “ko adala dive” o čhave taro Jerusalem but ka patinen. Tegani o manuša ka smatrinen dai po šukar okolende kolen nane čhave, adalese so nane te dikhen pumare čhaven sar patinena ili sar merena. * **23,30** Os 10,8 ^c **23,31** Akava upozorenje koristini pe sar metafora. O šuko kaš thabljola po zorale e sapano kaštestar. O thabljojbai akate metafora zako patnje ili zako kazne. O Isus inele sar sapano kaš adalese so na zaslužinđa te thabljol (te patini). O manuša kola odbinde e Isuse inele sar šuko kaš. On zaslužinde te thabljon (te patinen) zbog pumare greja. ^d **23,34** O Isus phenđa: “Dade Devla, oprostin lende, adalese so na džanen so ćerena!” Akala lafija nane ano nesave grčka rukopisija. * **23,34** Ps 22,18 ^e **23,36** *kaninde le ušli mol* Averčhane: “kanindoj e Isuse te pijel ušli mol.” I ušli mol inele jeftino piće savo pijena ine o obična manuša. O vojnici marde muj e Isuseja ađahar so dinde jeftino piće nekase ko vačeri dai caro. * **23,36** Ps 69,21

³⁸ A upreder lesoro šero terdino znako kote inele pisime: “Akavai o caro e jevrejengoro.”

³⁹ Jekh okole dujendar kola inele čhivde ko krsto vrediŋda e Isuse vačerindoj: “Te injan o Hrist, sose na spasineja tut hem amen?”

⁴⁰ A o dujto manuš ukorinđa adale so vrediŋda e Isuse: “Sar na daraja e Devlestar? Hem tu injan ađahar osudime sar soi ov. ⁴¹ Ali amen pravedno injam kaznime zbog amare bišukar buća, a akava manuš na ćerđa nisavo bišukaripe.” ⁴² Tegani phenđa: “Isuse, mislin mandar hem ov maje milostivno ked ka vladine sar caro.”^a

⁴³ A o Isus phenđa lese: “Čaće vačerava će, avdive ka ove mancar ano raj!”

Ple meribnaja, o Isus mothoj buteŋde da nane krivo

(*Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30*)

⁴⁴ A ko ekvaš o dive, i tomina učharđa sa i phuv hem ađahar inele trin saća^b, ⁴⁵ adalese so o kham kalilo. A e hramesiri zavesa^c pharavdili ko ekvaš. ⁴⁶ A o Isus vičinđa oto sa o glaso: “Dade, tuće

ano vasta mukava o duho mlo!”^{*} Ked phenđa adava, mulo.

⁴⁷ A ked e rimesoro kapetani dikhlja so ulo, slavinđa e Devle vačerindoj: “Čaće akava manuš inele pravedniko!” ⁴⁸ But manuša kola čedinde pe adari te dikhenfse, irindoj čhere khuvana pe ine ko gruđa adalese so ine lenđe žao. ⁴⁹ A sa e Isusesere pendžarutne, đi o đuvlja kola phirde palo leste pana tari Galileja, odural terdine hem dikhle sa adava.

E Isusesoro telo čhivena ano grobo

(*Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Jn 19,38–42*)

^{50–51} Inele jekh manuš palo anav Josif tari Arimateja, diz ani Judeja. Ov inele šukar hem pravedno manuš kova adžičeri ine e Mesija te anel o carstvo e Devlesoro. Iako inele člano oto e jevrejengoro odbor, na složinđa pe adaleja so inele odlučime te roden o Isus te ovel mudardo. ⁵² Ov dželo koro Pilat hem rodinđa te den le o telo e Isusesoro. ⁵³ Tegani huljavđa e Isusesoro telo taro krsto, paćarđa le čaršaveja hem čhivđa le ano grobo savo inele ćerdo ano bar,

^a 23,42 Ko original terđola: “Isuse, setin tut maje ked ka ave ano to carstvo.” ^b 23,44 Ko original terđola: “taro šofto đi ko enjato sati”, palo e rimesoro računiba o vreme, ano saveste o dive počinđa ko šov o sati sabajle. ^c 23,45 e hramesiri zavesa Adaja zavesa inele prekalo 25 metarija uči hem odvojinda o naj sveto than oto ostatak e hramesoro. * 23,46 Ps 31,5

ano savo pana nijekh na inele čhivdo. ⁵⁴ Adava dive inele dive ked o manuša spreminde pe zako savato savo samo so na ine te avel.

⁵⁵ A o đuvlja, kola ale e Isuseja tari Galileja, džeze e Josifeja hem dikhle sar e Isusesoro telo inele čhivdo ano grobo. ⁵⁶ I irinde pe adari kaj bešena ine hem spreminde o mirisija hem o mastija savencar te makhen e Isusesoro telo. Ali ked završinde adava, već alo o savato i adava dive na čerde ništa poštujindoj i naredba oto Zakoni e Mojsijasoro.

E Isusesoro uštiba taro mule

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

24 ¹ Rano sabajle, palo savato, o đuvlja ale ko grobo hem ande o mirisija save spreminde. ² Tegani arakhle o bar savo phandela ine o grobo^a dai cidime. ³ Đerdinde andre, ali na arakhle o telo Gospodesoro e Isusesoro. ⁴ I sar terđona ine adari zbnime, iklile anglo lende duj manuša ano sjajna šeja. ⁵ O đuvlja but darandile hem peravde pumare šere nakori phuv, a o duj manuša phende lende: “Sose rodena e dživde maškaro mule? ⁶ Ov nane

akate. Uštino taro mule! Setinen tumen so vačerđa tumenđe pana ani Galileja: ⁷ “Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav dindo ano vasta e grešnone manušengere, te ovav čhivdo ko krsto, ali o trito dive ka uštav.”^{*}

⁸ Tegani on setinde pe da o Isus phenđa lende adava. ⁹ I irinde pe taro grobo palal ki diz te vačeren adava e dešujekhe apostolende hem sarijende averende. ¹⁰ Adala đuvlja inele i Marija tari diz Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesiri daj, hem avera. I on sa adava vačerde e apostolende, ¹¹ ali o apostolja na verujinde lende, adalese so mislinde da sa adava izmislinde. ¹² A o Petar uštino hem prastandilo đī ko grobo. Ked reslo, teljarđa pe te dikhel ano grobo, hem dikhlja samo o čaršavi saveja^b e Isusesoro telo inele pačardo. I irinda pe palal pučindoj pes so ulo adava.

O Isus e duje učenikonende odrumal objasnini o proroštvoja e Hristestar

(Mk 16,12–13)

¹³ Adava dive duj oto e Isusesere sledbenici džana ine ko gav Emaus, dur taro Jerusalim

^a **24,2** o bar savo phandela ine o grobo Adava inele baro, oblikujime, okruglo bar savo inele edobor baro da šaj ine te phandel o ulaz e grobosoro. Nekobor murša valjani ine te gurinen o bar te šaj phravel pe o grobo. ^{*} **24,7** Lk 9,22 ^b **24,12** čaršavi saveja Ko original terđola: “platinena trake savencar”.

dešujekh kilometarija.^a ¹⁴ Odrumal vačerena ine maškara pumende adalestar so ulo adala dive. ¹⁵ I sar vačerena ine ađahar, korkoro o Isus alo uzalo lende hem lelja te phirel olencar. ¹⁶ Ali olenđe na inele muklo te pendžaren le.

¹⁷ O Isus pučlja len: “Sostar vačerena maškara tumende phirindoj?” Tegani on terdine, a ko lengere muja dičhilo pe dai žalosna.

¹⁸ Jekh olendar, palo anav Kleopa, phenđa lese: “Sar so dičhola, tu injan jedino abandija ano Jerusalem kova na džanel so ulo adari akala dive.”

¹⁹ O Isus pučlja len: “So ulo?”

I on phende lese: “Adava so ulo e Isuseja e Nazarećanineja. Ov inele proroko zoralo ano vačeriba hem ano ćeriba anglo Devel hem anglo sa o manuša. ²⁰ Ali amare šerutne sveštenici hem amare avera vladarija dinde le te ovel osudime ko meriba hem čhivde le ko krsto. ²¹ Amen nadisaljam da ov ka otkupini e Izraelesere narodo. A ače, tritoi dive sar ulo sa adava. ²² Hem pana zbuninde amen nesave amare đuvljendar. Sabajleja dže ko grobo, ²³ ali na arakhle e Isusesoro telo adari. Ale hem phende amende da dikhle

anđelen kola vačerde lende dai o Isus dživdo. ²⁴ Tegani nesave amendar dže ko grobo hem arakhle dai o grobo čučo, sar so phende o đuvlja, ali na dikhle e Isuse.”

²⁵ Tegani o Isus phenđa lende: “O, sar na xaljovena? Sosei tumenđe pharo te verujinen sa adava so o proroci vačerde adalestar ano Sveta lila? ²⁶ On prorokujinde da o Hrist valjani te nakhel sa adala patnje angleder so o Devel ka proslavini le.”^b ²⁷ I tegani lelja te objasnini lende soi e Hristestar pisime ano Sveta lila, počindoj e Mojsijasere lilendar hem ano sa e prorokonengere lila.

²⁸ Sar avena ine paše uzalo gav Emaus, o Isus ćerđa pe da mangela te džal po dur. ²⁹ Ali on terinde le te ačhol vačerindoj: “Ačhov amencar, adalese so lela te perel i rat!” I o Isus ačhilo hem đerdinđa olencar ano čher. ³⁰ Ked inele olencar uzalo astali, o Isus lelja o maro, zahvalinđa e Devlese, phaglja le hem dinda len. ³¹ Tegani phravdile lengere jača hem pendžarde le dai ov o Isus, ali ov otojekhvar na inele više anglo lende.

³² Tegani lelje te vačeren maškara pumende: “Akana džanaja sose

^a **24,13** *dešujekh kilometarija*. Ko original terdola: “šovardeš stadijumija”. Sar di ko duj saća phirindoj. ^b **24,26** *anglerder so o Devel ka proslavini le*. Akava odnosini pe upro adava ked o Isus ka lel te vladini hem te primini i čast hem i slava.

amare vile inele tate ked vačerđa amencar odrumal hem ked objasninda amende o Sveta lila.”

³³ Odmah uštine hem irinde pe ko Jerusalem. Adari arakhle sar bešena zajedno o dešujekh apostolja hem avera sledbenici e Isusesere ³⁴ kola phende lenđe:

“O Gospod čače uštino taro mule hem mothovđa pe e Simonese!”

³⁵ Tegani o duj manuša vačerde lenđe sa so ulo ko drom nakoro Emaus hem sar pendžarde e Isuse ked phaglja o maro.

O Isus ikljola anglo učenci hem dokazini lenđe dai dživdo

(Jn 20,19–23)

³⁶ Sar on vačerenina ine adalestar, o Isus otojekhvar terdino maškar olende hem phenđa lenđe: “Mir tumencar!” ³⁷ A on iznenadinde pe hem darandile adalese so mislinde da dikhena duho. ³⁸ Tegani o Isus phenđa lenđe: “Sose darana? Nane tumen sose te sumnjinen.

³⁹ Dikhen mle vasta hem mle pre! Me injum! Pipinen man hem ka dikhen! E duho nane telo oto mas hem oto kokala sar so dikhena da man isi!” ⁴⁰ Vačerindoj adava, mothovđa lenđe ple vasta hem o pre.

⁴¹ On edobor inele radosna hem začudime da našti ine te verujinen. Tegani o Isus pučlja len: “Isi tumen li nešto xajbnase?”^a ⁴² I on dinde le kotor oto peko mačo. ⁴³ Ov lelja hem xalja le anglo lende.

O učenci ka svedočinen e Isusestar sa e nacijende

⁴⁴ Tegani o Isus phenđa ple učenikonende: “Ked angleder injumle tumencar, vačerđum tumende da sa valjani te pherđol soi pisime mandar ano Zakoni e Mojsijasoro, ano Lila e prorokonengere hem ano Psalmija.” ⁴⁵ Tegani phravđa lengere jača te xaljoven o Sveta lila, ⁴⁶ i phenđa lenđe: “Ađahari pisime ko Sveta lila: O Hrist ka patini hem ka merel, ali o trito dive ka uštel taro mule, ⁴⁷ hem ano lesoro anav ka propovedini pe sa e nacijende, počindoj taro Jerusalem, da valjani te pokajinen pe te šaj o Devel oprostini lenđe lengere greja. ⁴⁸ Tumen injen svedoci adalestar.

⁴⁹ A me ka bičhalav tumende e Svetone Duho, sar so mlo Dad dinda plo lafi. Tumen ačhoven ani diz đikote o zoralipe e Devlestar naka huljel upra tumende.”^b

^a **24,41** Manglja te xal anglo lende sar te mothoj lenđe da nane duho. ^b **24,49** đikote o zoralipe e Devlestar naka huljel upra tumendeKo original terđola: “đikote na ovena hurjavde e zoralipnaja taro učipe.” E Devlesoro zoralipe ka učari len ađahar sar so o šaja učarena e manuše. Adaleja ka dobinen o zoralipe e Svetone Duhosoro sar te šaj svedočinen averende e Isusestar.

**O učenici dikhena e
Isusesoro uštiba ko nebo**

(Mk 16,19–20; Ćer 1,9–11)

⁵⁰ Palo adava, o Isus ikalđa ple učenikonen tari diz hem anđa len uzalo gav Vitanija. Adari vazdinda ple vasta hem blagoslovinda len.

⁵¹ I sar blagoslovini len ine, lelja te cidel pe olendar hem legardilo ko nebo. ⁵² On pele ko kočija slavindoj le. Tegani pherde oti radost irinde pe ano Jerusalem.

⁵³ I stalno džana ine ko Hram te hvalinen e Devle.

Rečniko

1¹ *amen, čače* “Amen” adavai lafi savo koristini pe te naglasini pe ili te del pe pažnja ko nešto so o manuš phenđa. But puti koristini pe ko kraj e molitvakoro, hem tegani šaj te prevodini pe sar “nek ovel ađahar”, “te ovel adava” ili “ađahari”, hem značini da o manuš kova vačeri adava lafi, složini pe e molitvaja. Ko plo sikaviba, o Isus koristinđa “amen” sar te naglasini o čačipe adalestar so vačeri ine. But puti palo adava ine vačeri “vačerava tumenđe” sar te počini e neve sikavibnaja savo povezime e sikavibnaja savo vačerđa angleder adalestar, hem tegani šaj te prevodini pe sar: “Oja, čače vačerava tumenđe” ili “Adavai čače hem me vačerava tumenđe.” O “čače, čače vačerava tumenđe” šaj te prevodini pe sar “akava but čače vačerava tumenđe” ili “akava so vačerava tumenđei čačipe.”

2

anav Ani Biblija, o lafi “anav” isi le nekobor značenja. Ano nesave kontekstija, o “anav” šaj te mislini pe upro nekasoro ugled, sar ano vačeriba “te ćera amende anav.” O “anav” šaj te mislini pe hem upro setiba upro nešto. Jekh

primer, “te uništinen pe o anava e idolengere” značini te uništini pe adale idolen ađahar da niko više na ka setini pe olendar hem na ka slavini len. Te vačeri pe “ano anav e Devlesoro” značini te vačeri pe lesere zoralipnaja hem ano lesoro autoritet, ili sar lesoro predstavniko. O “anav” nekasoro šaj te mislini pe upro sa o manuš, sar soi ano vačeriba “nane aver anav talo nebo prekalo savo šaj te spasina amen.” O vačeriba sar soi “lesoro šukar anav” šaj te prevodini pe sar “lesoro šukar ugled.” Te ćerel pe nešto “ano anav” nekasoro šaj te prevodini pe sar “ano autoritet” nekasoro ili “palo dopuštenje” nekasoro ili “sar predstavniko” adale manušesoro. O vačeriba “te ćera amende anav” šaj te prevodini pe sar “te ćerel pe but manuša te šunen amende” ili “te ćerel pe o manuša te mislinen da injam but bitna.” O vačeriba “okola kola mangena to anav” šaj te prevodini pe sar “okola kola mangena tut.” O vačeriba “te uništinen pe o anava e idolengere” šaj te prevodini pe sar “te uništini pe e poganengere idolen ađahar da niko na ka setini pe olendar” ili “te ćerel pe o manuša te ačhaven pe taro slaviba e xovavne devlen” ili

“đi o zadnjo kotor te uništini pe sa e idolen ađahar da o manuša više niked na ka razmislinen olendar.”

3

anđeo, arhandeo O anđeo i duhovno biće save o Devel ćerđa. O anđelja postojinena sar te šaj kanden e Devle hem te ćeren sa so ov vaćeri lenđe. O lafi “arhandeo” mislini pe upro anđeo kova vladini ili legari avere anđelen. O lafi “anđeo” doslovno znaćini “glasniko” hem šaj te prevodini pe “glasniko e Devlesoro”, “e Devlesoro nebesko sluga” ili “e Devlesoro duhovno glasniko.” Posebno vaćeriba, “o anđeo e Jahvesoro” šaj te ovel le više znaćenja: 1. šaj te znaćini “o anđeo kova predstavini e Jahve” ili “o glasniko kova kandela e Jahve”; 2. šaj te mislini pe hem upro Jahve, kova dićhilo sar anđeo sar vaćeri ine e manušencar.

4

apostoli, apostolstvo “O apostolja” inele manuša kolen o Isus bićhalđa te propovedinen e Devlestar hem lesere carstvostar. O lafi “apostolstvo” mislini pe upri pozicija hem upro autoritet okolengoro kola inele izabirime sar apostolja. O lafi “apostoli” znaćini “neko kovai bićhaldo te ćerel odredime buti.” E apostole isi isto autoritet sar okole kova bićhalđa le. E Isusesere dešuduj najpašutne

ućenici ule prva apostolja. Hem avera manuša, sar so inele o Pavle hem o Jakov, ule apostolja. Palo e Devlesoro zoralipe, o apostolja šaj ine te vaćeren o Šukar lafi hem te sasljaren e manušen, đi hem te ispudinen e demonen e manušendar. O lafi “apostoli” šaj te prevodini pe lafeja ili vaćeribnaja savo znaćini “neko kovai bićhaldo” ili “manuš kovai vićhime te džal hem te propovedini e Devlesoro lafi e manušende.”

5

barka “Barka” doslovno mislini pe upri četvrtasto kaštunali kutija ani savi šaj te ićeri pe nešto ili te arakhi pe nešto. I barka šaj te ovel bari ili tikori, zavisini adalestar zako sose koristini pe. O lafi “barka” najangle koristini pe zako but baro, četvrtasto kaštunalo brodo, save o Noje ćerđa sar te arakhi pe oto baro pani. E barka inele ravno pod, krov hem duvarija. Akava šaj te prevodini pe sar “but baro brodo”, “brodo savo legari pharipe” ili “baro brodo ko oblik e kutijakoro.” O jevrejsko lafi savo akate koristini pe zako adava baro brodo istoi lafi savo koristinđa pe zaki košara ili kutija ani savi o Mojsije inele sar bebica, ked lesiri daj ćhivđa le ki len Nil sar te garaj le. Često prevodini pe sar “košara.” Ano vaćeriba “kovćeg oto savez” koristini pe

aver lafi. Adava šaj te prevodini pe sar “kutija” ili “čaro.”

6

baro svešteniko O vačeriba “baro svešteniko” mislini pe upro posebno svešteniko kova inele čhivdo zaki služba sar vođa avere izraelesere sveštenikonengoro. E bare svešteniko inele posebna odgovornostija. Samo ov šaj ine te đerdini ano najsveto than e hramesoro sar te del posebno žrtva jekhvar ano berš. E Izraelconen inele but sveštenici, ali samo jekh baro svešteniko otojekhvar. Ked o Isus inele dolime, o Kajafa inele službeno baro svešteniko. Hem e Kajafasoro sastro o Ana nesavo puti spomini pe adalese so ov angleder inele baro svešteniko kole verovatno inele pana zoralipe hem vlast upro manuša. O “baro svešteniko” šaj te prevodini pe sar “svešteniko ko najupruno than.”

7

biporočno O lafi “biporočno” značini “bizo poroci.” Koristini pe zako manuš kova sa e vileja šunela e Devle, ali na značini da adava manuš nane grešno. O Avraam hem o Noje inele dikhle sar bizo poroci anglo Devel. O manuš kolese džandol pe sar dai bizo poroci ponašini pe ko način savo anela čast e Devlese. Premalo jekh stih, o manuš kovai bizo poroci “okova kova darala e Devlestar

hem cidela pe taro bišukaripe.” Akava šaj te prevodini pe hem sar “bizi mana ano karakteri” ili “ko sa poslušno e Devlese” ili “kova cidela pe taro greh” ili “kova íceri pe dur taro bišukaripe.”

8

bišukar, zlobno, bišukaripe O vačeriba “bišukar” hem “zlobno” mislini pe upro bilo so suprotstavini pe zako e Devlesoro sveto karakteri hem i volja. O “bišukar” šaj te opisini o karakteri e manušesoro, a o “zlobno” šaj te mislini pe upro ponašiba e manušesoro. Ali, soduj lafijai but slična ano značenje. O vačeriba “bišukaripe” mislini pe upro adava ked o manuša čerena bišukar buća. O rezultatija oto bišukaripe šukar dičhona ano adava sar o manuša bišukar ponašinena pe jekh premalo avereste ađahar so mudarena, čorena, akošena hem na ponašinena pe ljubazno. Zavisno oto kontekst, o lafija “bišukar” hem “zlobno” šaj te prevodinen pe sar “lošno” ili “grešno” ili “nemoralno.”

9

blagoslov, blagoslovime, te blagoslovini pe, bahtale “Te blagoslovini pe” nekas ili nešto značini te čerel pe te ovel nešto šukar hem korisno e manušese ili zako adava savo blagoslovini pe. Te blagoslovini pe nekas značini

hem te vačeri pe da mangela pe šukar hem korisna stvarija te oven adale manušese. Ked o manuša “blagoslovinena” e Devle, adava značini da hvalinena le hem slavinena le. O vačeriba “te blagoslovini pe” nesavo puti koristini pe zako posvetiba e xajbnasoro angleder so xala pe ili zako zahvaliba hem slaviba e Devle zako xajba. “Te blagoslovini pe” šaj te prevodini pe hem sar “šukar te pobrinini pe zako” ili “te ovel pe but šukar premalo nekaste.” “O Devel but blagoslovinda” šaj te prevodini pe sar “O Devel dinda but šukaripe” ili “O Devel but šukar pobrinisalo zako” ili “O Devel čerđa te ovel but šukaripe.” “Ovi blagoslovime” šaj te prevodini pe sar “Ole ka ovel baro korist” ili “ov ka dikhel šukaripe” ili “O Devel ka čerel te džal angle.” “Blagoslovime o manuš kova” šaj te prevodini pe sar “Kobori šukar e manušese kova!” O vačeriba sar soi “blagoslovime te ovel o Gospod” šaj te prevodini pe sar “Nek o Gospod ovel blagoslovime” ili “Slava e Gospodese” ili “Me slavinava e Gospode.” Ano kontekst zako blagosloviba o xajba, akava šaj te prevodini pe sar “zahvalinda e Devlese zako xajba” ili “slavinda e Devle so dinda len xajba” ili “posvetinda o xajba slavindoj e Devle adalese.”

carstvo e Devlesoro, carstvo e nebosoro O vačeriba “carstvo e Devlesoro” hem “carstvo e nebosoro” mislini pe upro e Devlesoro vladiba hem autoritet upro lesoro narodo hem upro sa soi čerdo. O Jevreja but puti koristinde o lafi “nebo” ked mislinde upro Devel, sar te na vačeren lesoro anav. Ano e Neve zavetesoro lil save pisinda o Matej, e Devlesoro carstvo vičinda “o carstvo e nebosoro” verovatno adalese so pisinda najangle e Jevrejende. O carstvo e Devlesoro mislini pe upro Devel kova vladini e manušencar duhovno sar hem upro Devel kova vladini e phuvjaja. E Purane zavetesere proroci phende da o Devel ka bičhali e Mesija te vladini pravedno. O Isus, o Čhavo e Devlesoro, ovi Mesija kova zauvek ka vladini upro e Devlesoro carstvo. Zavisno oto kontekst, “o carstvo e Devlesoro” šaj te prevodini pe sar “e Devlesoro vladiba (sar caro)” ili “ked o Devel vladini sar caro” ili “e Devlesoro vladiba upro sa.” Hem o vačeriba “o carstvo e nebosoro” šaj te prevodini pe sar “e Devlesoro vladiba taro nebo sar caro” ili “o Devel vladini ko nebo” ili “o vladiba e nebosoro” ili “o vladiba e nebosoro upro sa.”

Čhavo e Manušesoro, čhavo e manušesoro O naslov “Čhavo e Manušesoro” o Isus koristinda ked mislinda upra peste. But puti koristinda adava vačeriba umesto te phenel “me” ili “man.” Ani Biblija “o čhavo e manušesoro” šaj te ovel način oto vačeriba ili obratiba e manušese. Šaj hem te značini “manuš.” Ko but thana ano lil e Jezekiljasoro o Devel but puti obratini pe e Jezekiljase sar “čhavesse e manušeseresse.” Jekh primer, phenela: “Tu, čhaveja manušesereja, mora te prorokujine.” E proroko e Danilo inele dikhiba “e čhave e manušesere” sar avela upro oblaci, so mislini pe upro Mesija kova valjani te avel. O Isus phenda hem so o Čhavo e Manušesoro jekh dive ka irini pe upro oblaci. Adava vačeriba da o Čhavo e Manušesoro jekh dive ka irini pe upro oblaci otkrijinena dai o Mesija o Isus Devel. Ked o Isus koristini o vačeriba “Čhavo e Manušesoro”, adava šaj te prevodini pe sar “Okova kova ulo manuš” ili “Manuš taro nebo.” Nesave prevodioci nesavo puti uključinena “me” ili “man” adale vačeribnaja.

12

čhavo, čhavoro, čhave, čhavore Ki Biblija, o lafi “čhavo/ro” but puti koristini pe sar te vačeri pe nekastar kovai terno, di hem

bebice, hem adahar da isi nekobor načinja ko save upotrebini pe. Ani Biblija, o učenici ili o sledbenici nekad vičinena pe “čhave.” But puti o lafi “čhave” koristini pe ked mislini pe upro potomci nesave manušesere. O lafi “čhave + genitiv” šaj te mislini pe upro karakter e manušesoro, savoi neko. Nesave primerija adalestar šaj te oven akala: čhave e svetlosere, čhave oti poslušnost hem čhave e bengesere. Akava lafi šaj te te mislini pe upro manuša kolai sar o duhovna čhave. Jekh primer, “čhave e Devlesere” mislini pe upro manuša kola preperena e Devlese pali vera ano Isus. O lafi “čhave” šaj te prevodini pe sar “potomci” ked mislini pe upro praunuci ili pra-praunuci nesave manušesere. Zavisno oto kontekst, “čhave + genitiv” valjani te prevodini pe sar “manuša kolen isi osobina + genitiv” ili “manuša kola ponašinena pe sar.” Te šaj, o vačeriba “čhave e Devlesere” valjani te prevodini pe doslovno adalese soi bitno tema e biblijakiri dai o Devel dad. Šaj hem te prevodini pe sar “manuša kola preperena e Devlese” ili “E Devlesere duhovna čhave.” Ked o Isus vičini ple učenikonen “čhave”, adava šaj te prevodini pe hem sar “mangle amala” ili “mle mangle učenici.” Ked o Pavle hem

o Jovan vačerenena e vernikonendar sar e “čhavendar”, adava šaj te prevodini pe hem sar “mangle phralja hem phenja o vernici.” O spojime lafija “čhave oto obećanje” šaj te prevodini pe sar “manuša kola priminde okova so o Devel obećinda lenđe.”

13

čisto, te očistini pe O lafi “čisto” značini da nane nisavi mrlja ili melalipe. Ani Biblija, but puti koristini pe ano prenesime značenje sar “sveto” ili “slobodno taro greh.” “Te očistini pe” adavai proces ked nešto ćerela pe te ovel “čisto.” Šaj te prevodini pe hem sar “te thovel pe” ili “te kosel pe.” Ano Purano zavet, o Devel phenđa e Izraelconenđe save životinjen čhivđa te oven obredno “čista” hem saven čhivđa te oven “nečista, melale.” Samo o čista životinja šaj ine te koristinen pe zako xajba ili zaki žrtva. Ano akava kontekst, o lafi “čisto” značini da i životinja e Devlese inele prihvatljivo zako koristiba sar žrtva. O manuš kas inele određena nambormipa e kožakere inele nečisto, melalo đikote i koža na sasljola šukar hem na ovela više zarazno. Inele nešto odredime so adava manuš valjanđa te ćerel zako čistiba e kožakoro sar te šaj palem te vačeri pe lese dai “čisto.” Nesavo puti o lafi “čisto” koristini pe ano prenesime

značenje ked vačeri pe oti moralno čistoća. Akava lafi šaj te prevodini pe sar “bimelalo.” Akalai avera načinja ko save šaj te prevodini pe adava lafi: “obredno čista” ili “ritualno čista” ili “prihvatljiva e Devlese.”

14

čisto, te pročistini pe, pročišćenje

Te ovel o manuš “čisto” značini te na ovel le mana ili te na ovel le ništa so na valjani te ovel le. Te očistini pe značini te pročistini pe adava hem te cidel pe sa soi zarazno hem so nane šukar. Ano kontekst oto zakonja taro Purano zavet, “te očistini pe” hem “očišćenje” mislini pe najviše upro čistiba taro stvarija save ćerena o stvaru ili o manuš te ovel obredno nečisto, sar soi o nambormipe, bijaniba ili ked thavdela nešto taro telo. Ko Purano zavet inele hem zakonja save vačerenena ine e manušenje sar te očistinen pe taro greh, najviše pali žrtva nesave životinjakiri. Adava inele samo privremeno hem o žrtve valjande stalno te ponovinen pe. Ano Nevo zavet, te ovel pe očistime but puti mislini pe upri čistoća taro greh. Jedino način ko savo o manuša šaj pherdeste hem trajno te očistinen pe taro greh adavai prekalo pokajiba hem primiba e Devlesoro oprost, prekalo pouzdanje ano Isus hem lesiri žrtva. O vačeriiba “te

pročistini pe” šaj te prevodini pe sar “te čerel pe te oven čista” ili “te očistini pe” ili “te očistini pe tari đijekh zaraza” ili “te ačaj pe taro plo greh.” O vačeriba sar soi “ked o vreme e čistibnasoro alo đi o kraj” šaj te prevodini pe sar “ked očistinde pe adžicerindoj odredime broj e divengoro.” O vačeriba “dinda očišćenje taro greh” šaj te prevodini pe sar “dinda način ko savo o manuša šaj pherdeste te pročistinen pe taro plo greh.” Avera načinja zako prevodiba “očišćenje” šaj te uključinen “čistiba” ili “duhovno thojba” ili “ked ovela pe obredno čisto.”

15

demoni, bišukar duho, melalo duho Sa adala anava mislinena pe upro demonja, kolai duhovna bića save protivinena pe e Devlesere voljaće. O Devel čerđa e anđelen sar te kanden le. Ked o beng pobuninda pe protiv o Devel, hem nesave anđelja pobuninde pe hem o Devel frdinda len taro nebo. Verujini pe dai o demonja hem o bišukar duhija adala “peravde anđelja.” Nesavo puti adala demonja vičinena pe “melale duhija.” O lafi “melale” značini “bišukar” ili “okola kola nane sveta.”

16

duho, duhovno O lafi “duho” mislini pe upro kotor e manušesoro

savo nane fizičko, savo našti te dikhel pe. Ked o manuš merela, lesoro duho cidela pe e telostar. “Duho” šaj te mislini pe hem upro stav ili upro emocionalno stanje. O lafi “duho” šaj te mislini pe upro biće save nane fizičko telo, posebno upro bišukar duho. O duho e manušesoro lesoro kotor savo šaj te pendžari e Devle hem te verujini ano leste. O lafi “duhovno” vačeri oto bilo so savo nane ano fizičko sveto. Ani Biblija posebno mislini pe upro bilo so savoi povezime e Devleja, a posebno upro Sveto Duho. Jekh primer, “duhovno xajba” mislini pe upro e Devlesoro sikajba savo dela xajba e manušesere duhose, “duhovno mudrost” mislini pe upro džandipe hem pravedno ponašanje save avena palo zoralipe e Svetone Duhosoro. O Develi duho hem ov čerđa avera duhovna bića kolen nane fizička telija. O anđeljai duhovna bića, đi hem okola kola pobuninde pe protiv o Devel hem ule bišukar duhija. O vačeriba “duho (nesostar ili nekasoro)” šaj te značini hem “kolen isi osobine (nesostar ili nekasere)” sar soi ano vačeriba “duho oti mudrost” ili “ano duho e Ilijasoro.” Primerija zako “duho” sar stav ili emocije uključinena ine “duho oti dar” ili “duho oti ljubomora.” Zavisno oto kontekst, nesave načinja oto

prevodiba zako “duho” šaj te uključinen “biće savo nane fizičko” ili “kotor oto andral” ili “biće oto andral.” Ano nesave kontekstija, o lafi “duho” šaj te prevodini pe sar “bišukar duho” ili “bišukar duhovno biće.” Nesavo puti o lafi “duho” koristini pe te mothoven pe o osećanja e manušesere sar ko slučaj “mlo duho žalostinđa pe ana mande.” Adava šaj te prevodini pe hem sar “injumle žalosno ano mlo duho” ili “osetinđum bari žalost.” O vačeriba “duho (nesostar ili nekasoro)” šaj te prevodini pe sar “karakter (nesostar ili nekasoro)” ili “uticaj (nesostar ili nekasoro)” ili “stav (nesostar ili nekasoro)” ili “razmišljanje (nesostar ili nekasoro).”

17

dujemujengoro, licemerstvo O lafi “dujemujengoro” mislini pe upro manuš kova ćerela buća save dičhona sar pravedna, ali kova garandoj ćerela bišukar buća. O lafi “licemerstvo” mislini pe upro ponašiba savo legari e manušen te mislinen dai pravedno neko kova nane esavko. E dujemujengere manuša mangena te oven dikhle sar ćerena šukar buća sar te mislinen avera manuša dai on šukar. But puti e dujemujengere manuša kritikujinena ine avere manušen so ćerena ista grešna buća save hem on korkore

ćerena. O Isus e farisejen vičinda dujemujengere adalese so ćerena ine religiozna buća sar soi akhariba odredime šaja hem xajba odredime xajba, ali na inele ljubazna ni pravedna premalo manuša. E dujemujengoro but vačeri oto bišukaripe savoi ano avera manuša, ali na priznajini da hem korkore ole isi adava. Aver načinja zako prevodiba “dujemujengoro” šaj te uključinen “okova kova xovaj averen” ili “okova kova ćerela pe” ili “xovavno manuš.” O lafi “licemerstvo” šaj te prevodini pe sar “xovajba” ili “xovavne buća.”

18

duša I dušai oto andral, kotor e manušesoro savo na dičhola hem savoi večno. Mislini pe upro kotor e manušesoro savo nane fizičko. O lafija “duša” hem “duho” šaj te oven duj avera stvarija ili šaj te oven duj nazivija save mislinena pe upro jekh stvaru. Ked o manuš merela, lesiri duša cidela pe e telostar. O lafi “duša” nesavo puti koristini pe ano prenesime značenje ked mislini pe upro sa o manuš. Jekh primer, “i duša savi grešini” značini “o manuš savo grešini” hem “mli dušai umorno” značini “me injum umorno.” Ano ista kontekstija, “mli duša” šaj te prevodini pe sar “me” ili “man.” Ano Lil e Jev 4,12, o vačeriba ano prenesime značenje “odvojiba

e dušakoro hem e duhosoro” šaj te značini “šukar te dikhel pe ano manuš ili te otkrijini pe lesiri unutrašnjost.”

19

dživdipe, te živini pe, živindoj, dživdo Sa adava vačeriba mislini pe upro fizičko dživdipe, savo terđola ki aver strana taro meriba. Ađahar hem koristinena pe ano prenesime značenje ked mislini pe upro duhovno dživdipe. Akava so avela vačeri adalestar so mislini pe palo vačeriba “fizičko dživdipe” hem “duhovno dživdipe.” Zavisno oto kontekst, “dživdipe” šaj te prevodini pe sar “postojanje” ili “manuš” ili “duša” ili “biće” ili “iskustvo.” O vačeriba “te živini pe” šaj te prevodini pe sar “te ovel pe ano” ili “te postojini pe.” O vačeriba “kraj lesere dživdipasoro” šaj te prevodini pe sar “ked ačhavđa te živini.” O vačeriba “arakhlja lengoro dživdipe” šaj te prevodini pe sar “muklja lenđe te živinen” ili “na mudarđa len.” O vačeriba “rizikujinde pumaro dživdipe” šaj te prevodini pe sar “phravde pe zaki opasnost” ili “čerde nešto so šaj ine te mudari len.” Ked i Biblija vačeri adalestar te ovel pe duhovno dživdo, o “dživdipe” šaj te prevodini pe sar “duhovno dživdipe” ili “večno dživdipe”, zavisno oto kontekst. O smisao oto “duhovno dživdipe” šaj

te prevodini pe hem sar “O Devel čerela amen te ova dživde ano amaro duho” ili “nevo dživdipe palo Devel o Duho” ili “te čerel pe palem te ovel dživdipe ano amaro andral manuš.” Zavisno oto kontekst, o vačeriba “te del pe večno dživdipe” šaj te prevodini pe sar “te čerel pe te živini” ili “te del pe večno dživdipe” ili “te čerel pe te živini večno.”

20

fariseji O fariseja inele bitna hem moćna grupe e jevrejengere verakere vođendar e Isusese ano vreme. But džene olendar inele bućarne manuša kola na inele ni čorore ni barvale, a nesave inele hem sveštenici. Oto sa e jevrejengere vođe, o fariseja najviše inele stroga ano ičeriba e Mojsijasere zakonja hem ano avera zakonja hem adetija e jevrejengere. Olende but bitno inele o Jevreja te ačhoven odvojime oto uticaj e poganengoro kola inele uzalo lende. O anav “fariseji” avela oto lafi “te odvojini pe.” O fariseja verujinde ano dživdipe palo meriba, ađahar hem verujinde da čače isi anđelja hem avera duhovna bića. O fariseja hem o sadukeja aktivno protivinde pe e Isusese hem e prvone hrišćanende.

21

greh, grešno, grešniko, te grešini pe O lafi “greh” mislini pe upro

čeriba, upro mislija hem upro lafija savei protiv i volja hem o zakoni e Devlesoro. O greh šaj te mislini pe hem upro okova so na čeraja, a o Devel mangela amendar te čera. O grehi bilo savo čeriba savo nane šukar e Devlese, di hem o stvarija savendar avera ništa na džanen. O mislija hem o buća save nane pali volja e Devlesiri vičinenena pe “grešna.” Adalese so o Adam grešindā, sa o manuša bijandona ađahar so isi len grešno priroda savi kontrolišini len. “Grešnikoi” neko kova grešini, adalesei đijekh manuš grešniko. Nesavo puti o lafi “grešnici” koristinde o religiozna manuša sar soi o fariseja ked mislinde upro manuša kola na ičerena ine o zakoni ađahar sar so o fariseja mislinde da valjanena. O lafi “grešniko” koristindā pe hem manuša kola dikhle pe sar po bare grešnici averendar. Jekh primer, adava vačerđa pe zako carinici hem zako bludnice. O lafi “greh” šaj te prevodini pe lafeja ili vačeribnaja savo značini “neposlušnost e Devlese” ili “te džal pe protiv e Devlesiri volja” ili “bišukar ponašiba hem mislija” ili “čerdo bišukaripe.” “Te grešini pe” šaj te prevodini pe hem sar “te na šunel pe e Devle” ili “te čerel pe bišukaripe.” Zavisno oto kontekst, “grešno” šaj te prevodini pe sar “pherdo čerde bišukaripnaja” ili

“bišukar” ili “kova bunini pe protiv o Devel.” Zavisno oto kontekst, o lafi “grešniko” šaj te prevodini pe lafeja ili vačeribnaja so značini “manuš kova grešini” ili “manuš kova čerela bišukaripe” ili “manuš kova nane poslušno e Devlese” ili “manuš kova nane poslušno e zakonese.” O lafi “grešnici” šaj te prevodini pe lafeja ili vačeribnaja so značini “but grešna manuša” ili “manuša kolende džandol pe dai but grešna” ili “nemoralna manuša.” O načinja zako prevodiba “carinici hem grešnici” šaj te uključenin “manuša kola čedena o love zaki vlast hem avera but grešna manuša” ili “but grešna manuša, di (hem) o carinici.” Ano vačeriba sar soi “robovija e grehesere” ili “okola kolencar vladini o greh”, o lafi “greh” šaj te prevodini pe sar “neposlušnost” ili “bišukar želje hem buća.”

22

guba Akava lafi avela taro grčko lafi savo koristini pe ine zako označiba nekobor razna vrste oto nambormipa e kožakere. Tradicionalno xaljola pe da mislini pe upri guba. E manuše kole inele jekh oto akala nambormipa e kožakere dikhle sar nečistone palo adeti. Ov valjandā te ovel cidime averendar sar te na zarazini len hem sar te na avel ano kontakt

avere manušeja hem te ćerel adale manuše te ovel nečisto palo adeti (dikh 3. Mojs 13,45–46).

23

Had, Šeol O nazivija “Had” hem “Šeol” koristinena pe ani Biblija ked mislini pe upro meriba hem upro than kaj o duše e manušengere džana ked merena. Lengerei značenja slična. O jevrejsko lafi “Šeol” but puti koristini pe ano Purano zavet ked vaćeri pe e thanestar zako meriba. Ano Nevo zavet, o grčko lafi “Had” mislini pe upro than zako duše e manušengere kola pobuninde pe protiv o Devel. Za adala duše vaćeri pe da džana “tele” ko Had. Adava nesavo puti čhivela pe ko kontrast e džajbnaja “upre” ko nebo, kaj živinena o duše kola verujinena ano Isus. O lafi “Had” povezimei e lafeja “meriba” ano Pučardipe (Otkrivenje). Ko kraj, hem o meriba hem o Had ka oven frdime ano jezero savoi oti jag, savoi pakao. O lafi “Šeol” taro Purano zavet šaj te prevodini pe sar “than e mulengoro” ili “than zako mule duše.” Nesave prevodija akava prevodinena sar “xor” ili “meriba”, zavisno oto kontekst. O lafi “Had” taro Nevo zavet šaj te prevodini pe sar “than zako mule duše save nane verna” ili “than e mukengoro zako mule” ili “than

zako duše e manušengere kola na verujinena.”

24

hram O hram inele zgrada okružime duvarencar zagradime boronencar kaj o Izraelci avena ine sar te molinen pe hem te den žrtve e Devlese. O hram inele ki gora Morija ani diz Jerusalim. But puti o lafi “hram” mislini pe upro sa adava so inele adari, so uključini o borija kola okružinde i glavno zgrada. Nesavo puti mislini pe samo upri zgrada. E hramesiri zgrada inola duj sobe: Svetinja hem Svetinja upreder sa o svetinje. O Solomon zako vreme oti pli vladavina ćerđa o hram, savo inele trajno than zako slaviba ano Jerusalim. Ko Nevo zavet, o lafi “hram e Svetone Duhosoro” koristini pe ked mislini pe upro okola kola verujinena ano Isus adalese soi ano lende o Sveto Duho. But puti ked o tekst vaćeri da o manuša inele “ano hram”, vaćeri oto boro uzali zgrada. Akava šaj te prevodini pe sar “ano borija e hramesere” ili “ano than kaj o hram.” Ked mislini pe upri zgrada, nesave prevodija ka prevodinen “o hram” sar “e hramesiri zgrada”, sar te ovel jasno sostar vaćeri pe. O načinja zako prevodiba o “hram” šaj te uključinen “e Devlesoro sveto čher” ili “sveto than zako slaviba.”

O hram but puti ani Biblija vičini pe “čher e Jahvesoro.”

25

Hrist, Mesija O lafija “Mesija” hem “Hrist” značinena “Pomazaniko” hem mislini pe upro Isus kovai e Devlesoro Čhavo. Hem “Mesija” hem “Hrist” koristini pe ano Nevo zavet ked mislini pe upro Čhavo e Devlesoro, kole o Devel o Dad čhivđa te vladini sar caro upro plo narodo hem sar te spasini len taro greh hem taro meriba. Ano Purano zavet, o proroci pisinde proroštvoja e Mesijastar više oto šel berša angleder so alo ki phuv. But puti o lafi savo značini “pomazaniko” koristinđa pe ano Purano zavet sar te vačeri pe e Mesijasere avibnastar. O Isus pherđa but oto adala proroštvoja hem čerđa but čudesija save mothovde dai ov o Mesija, a o proroštvoja save na pherdile ka pherđon ked ov ka irini pe. O lafi “Hrist” but puti koristini pe sar naslov, sar “Hrist Isus.” Palo nesavo vreme o lafi “Hrist” lelja te koristini pe sar kotor lesere anavestar: “Isus Hrist.” Akava lafi šaj te prevodini pe ađahar so ka koristini pe lesoro značenje “Pomazaniko” ili “e Devlesoro Pomazime Spasitelji.”

26

hula, te hulini pe, okova kova hulini Ani Biblija o lafi “hula”

mislini pe upro vačeriba savo mothoj zoralo bipoštujiba premalo Devel ili premalo manuša. “Te hulini pe” upro nekaste značini te vačeri pe protiv oleste ađahar te šaj avera verujinen ano nešto soi xovajba ili bišukar olestar. But puti te hulini pe upro Devel značini xovavne te vačeri pe olestar ili te vredini pe ole, vačerindoj stvarija save nane čače olestar ili ponašindoj ko nemoralno način savo lađari lesoro anav. Hulai zako manuš te vačeri pe dai Devel ili te vačeri pe da isi nesavo aver Devel sem o čačimasoro Devel. Nesave prevodija prevodinena akava lafi sar “xovavne te vačeri pe nekastar da čerđa bišukaripe” ked mislini pe upri hula upro manuša. “Te hulini pe” šaj te prevodini pe sar “te vačeri pe bišukar stvarija protiv” ili “te lađari pe e Devle” ili “xovavne te vačeri pe nekastar da čerđa bišukaripe.” Načinja zako prevodiba i “hula” šaj te uključinen “te vačeri pe xovavne averendar” ili “xovavne te vačeri pe nekastar da čerđa bišukaripe” ili “te šunjačeri pe xovavne lafija.”

27

Isus, Isus Hrist, Hrist Isus O Isus inele e Devlesoro Čhavo. O anav “Isus” značini “O Jahve spasini.” O lafi “Hrist” značini “Pomazaniko” hem adavai aver lafi zako Mesija. Adala duj anava but puti džana

zajedno sar “Isus Hrist” ili “Hrist Isus.” Akala anava vačerena dai e Devlesoro Čhavo o Mesija kova alo te spasini e manušen tari večno kazna zako olengere greja. Ko čudesno način, o Sveto Duho ćerđa o večno Čhavo e Devlesoro te bijandol sar manuš. Ole inele ki phuv dad hem daj kolende o anđeo phenđa te den le anav “Isus” adalese so inele predodredime te spasini e manušen lengere grejonendar. O Isus ćerđa but čudesija, save mothovde dai ov Devel hem dai Hrist, Mesija.

28

izabraniko, te izabirini pe, izabirime narodo, Izabirime, izabranici O lafi “izabirime” značini “okola kolai izabirime” hem mislini pe upro okolende kolen o Devel čhivđa ili izabirinđa te oven lesoro narodo. “Izabraniko” ili “Izabraniko e Devlesoro” adavai titula savi mislini pe upro Isus, kovai izabirime Mesija. O vačeriba “te izabirini pe” značini te birini pe nešto ili nekas ili te odlučini pe nešto. But puti koristini pe ked mislini pe upro e Devlesoro odrediba e manušen te preperen olese hem te kanden le. Te ove “izabirime” značini te ove “čhivdo” te ove ili te ćere nešto. O Devel izabirinđa e manušen te oven sveta, te oven odvojime zaki svrha, te anen šukar duhovno bijandipe.

Adalese vičinena pe “izabirime” ili “izabranici.” O lafi “izabraniko” nesavo puti ani Biblija koristini pe zako odredime manuša sar soi o Mojsije hem o caro o David kolen o Devel čhivđa te oven vođe upro olesoro narodo. Ađahar da koristini pe ked mislini pe upro Izraelci sar e Devlesoro izabirime narodo. O lafi “izabirime” puranoi lafi savo značini “izabranici” ili “izabirime narodo.” Akava vačeriba ki original čhib arakhi pe ani množina ked mislini pe upro vernici ano Hrist. O vačeriba “kola inele izabirime” šaj te prevodini pe hem sar “kola inele čhivde” ili “kola inele birime” ili “kolen o Devel birinđa.” “Izabirinđum tut” šaj te prevodini pe sar “čhivđum tut” ili “birinđum tut.” Ked mislini pe upro Hrist, “Izabraniko” šaj te prevodini pe hem sar “E Devlesoro izabraniko” ili “E Devlestar posebno čhivdo Mesija” ili “Okova kole o Devel čhivđa.”

29

Judeja Adava šaj posebno te mislini pe upri e rimesiri regija ani južno Palestina, ili šaj te mislini pe upri sa i phuv ani savi živinde o Jevreja.

30

kandiba, te kandel pe Ani Biblija o vačeriba “te kandel pe” hem “kandiba” mislini pe upro adava ked kandela pe averen ađahar so

sikaj pe len e Devlestar hem brinini pe zako lengere duhovna potrebe. O vačeriba “te kandel pe” šaj hem te mislini pe upro manuš kova kandela e manušen ko akava način. Ano Purano zavet, o sveštenici “kandena” ine e Devle ano hram ađahar so anena lese žrtven. Olengoro “kandiba” uključini ine hem briga e hramestar hem aniba molitve e Devlese e narodose ko than. Ano Nevo zavet, “okova kova kandela” oto evanđelje inele neko ko sikaj ine averen oto lafi e spasibnastar pali vera ano Isus. Nesavo puti ov vičinda pe “sluga.” I buti ked kandela pe e manušen šaj te uključini duhovno kandiba prekalo sikaviba e Devlestar. Šaj te mislini pe hem upro kandiba e manušen ko fizička načinja, sar soi briga zako namborme hem čediba xajbnase e čororende. Ano kontekst ked kandela pe e manušen, “te kandel pe” šaj te prevodini pe hem sar “te brinini pe e” ili “te pheren pe o potrebe.” Ked vačeri pe oto kandiba ano hram, o vačeriba “te kandel pe” šaj te prevodini pe sar “te kandel pe e Devle ano hram” ili “te anel pe žrtven e Devlese zako manuša.” Ano kontekst ked kandela pe e Devle, akava šaj te prevodini pe sar “te kandel pe” ili “te čerel pe buti e Devlese.” O lafi “kandlja” šaj te prevodini pe sar

“pobrininda pe zako” ili “čedinda zako” ili “pomožinda.”

31

kostret, šėja oto kanaj O kostret inele grubo, hrapavo vrsta oto kanaj savo čerela pe ine oto bala e buznjakere ili e kamilakere. O šėja čerde oto kostret inele neudobna zako manuš kova akhari len. Akhari pe ine sar znako zako žaliba, tugujiba ili ponizno kajiba. O vačeriba “kostret hem pepeo” inele normalno vačeriba ked mislini pe upro tradicionalno mothojba i dukh hem o pokajiba. Adava vačeriba šaj te prevodini pe hem sar “grubo kanaj oti koža e životinjakiri” ili “šėja čerde oto bala e buznjakere” ili “gruba, hrapava šėja.” Avera načinja zako prevodiba akale vačeribnasoro šaj te uključinen “gruba, hrapava šėja zako žaliba.” O vačeriba “te bešel pe ano kostret hem ano pepeo” šaj te prevodini pe sar “te mothoj pe žaliba hem poniznost akharindoj neudobna šėja hem bešindoj ano pepeo.”

32

krstiba, te krstini pe Ano Nevo zavet, o vačeriba “te krstini pe” hem “krstiba” mislini pe upro adeti kaj o hrišćanin thovela pe ano pani sar te mothoj pe dai koslo e grejonendar hem da ulo jekh e Hristeja. Sem e panjesere

krstibnastar, i Biblija vačeri e “krstibnastar e Svetone Duhoja” hem “krstibnastar e jagaja.” O lafi “krstiba” šaj hem te koristini pe ani Biblija ked mislini pe upro nakhiba prekali bari patnja. E hrišćanen nane isto dikhiba ko adava sar neko valjani te krstini pe. Zavisno oto kontekst, o lafi “krstiba” šaj te prevodini pe sar “te kosel pe”, “te čhorel pe upro”, “te čhivel pe ano pani”, “te thovel pe” ili “duhovno te kosel pe.” Jekh primer, “krstinava tumen panjeja” šaj te prevodini pe sar “čhivava tumen ano pani.” O lafi “krstiba” šaj te prevodini pe sar “kosljariba”, “čhoriba”, “te čhivel pe ano pani” ili “duhovno thojba.” Ked mislini pe upri patnja, o “krstiba” šaj te prevodini pe hem sar “o vreme e bare nevoljengere” ili “kosljariba prekali bari patnja.”

33

kušiba, iskušnja Te legari pe ko iskušnje nekas značini te legari pe nekas ko nešto bišukar. Iskušnjei nešto so čerela e manuše te čerel nešto pogrešno. E manušen kušini olengiri grešno prirodna hem avera manuša. Hem o Sotoni kušini e manušen te oven neposlušna e Devlese hem te grešinen protiv oleste čerindoj bišukar. O Sotoni kušinda e Isuse hem pokušinda te čerel le te čerel nešto bišukar, ali o Isus na pelo ko lesere kušnje hem

niked na grešinda. O vačeriba “te kušini pe” koristini pe hem ked mislini pe upro kušiba e Devle, so značini šerale te ovel pe lese neposlušno edobor da mora te kaznini okolen kolai neposlušna. O vačeriba “te kušini pe” šaj te prevodini pe hem sar “te pokušini pe te legari pe ano greh” ili “te čerel pe nekas te čerel” ili “te čhivel pe želja zako greh.” O načinja zako prevodiba o “iskušnja” šaj te uključenin “buća save iskušinena” ili “buća save nekas čerena te grešinen” ili “buća save čhivena želja zako nešto bišukar.” Ano kontekst ked kušini pe e Devle, akava šaj te prevodini pe sar “te čhivel pe e Devle ko iskušnje” ili “te testirini pe e Devle” ili “te kušini pe e Devlesiri strpljivost” ili “te čerel pe da o Devel mora te kaznini” ili “šerale te ačhol pe ani neposlušnost e Devlese.”

34

milosrđe, milosrdno O lafija “milosrđe” hem “milosrdno” mislini pe upro pomožiba e manušenđe kolai ani potreba, posebno kedi peravde. O lafi “milosrđe” šaj te uključini hem značenje te na kaznini pe e manušen zako nešto so na čerde šukar. O caro inele manuš kole inele zoralipe hem olese vačeri pe dai “milosrdno” ked ponašini pe premalo manuša kovle umesto te

mothoj lenđe zoralipe. Te ovel pe milosrdno značini hem te oprostini pe nekase kova ćerđa amende bišukaripe. Mothovaja milosrđe ked pomožinaja e manušenje kolai ani potreba. O Develi milosrdno premalo amende hem mangela hem amen te ova milosrdna premalo averende. Zavisno oto kontekst, o “milosrđe” šaj te prevodini pe sar “šukaripe” ili “saosećanje” ili “smilujiba.” O lafi “milosrdno” šaj te prevodini pe sar “okova kova mothoj milost” ili “okova kovai šukar premalo” ili “okova kova oprostini.” “Te mothoj pe milosrđe” ili “te smilujini pe” šaj te prevodini pe sar “te ponašini pe ljubazno” ili “te ovel pe saosećajno premalo.”

35

nada O lafi “nada” mislini pe upro adžićeriba ili zorali želja nešto te ovel. Ani Biblija, o lafi “nada” isi le hem značenje “pouzdanje” sar soi ano vaćeriba “i nada mli ano Gospod.” Mislini pe upro sigurno dodžaćeriba okova so o Devel obećinđa ple narodose. O vaćeriba “te čhivel pe i nada ano” šaj te prevodini pe hem sar “te čhivel pe o pouzdanje ano.” O vaćeriba “arakhava nada ano to lafi” šaj te prevodini pe hem sar “sigurno injum dai to lafi čačimasoro” ili “to lafi pomožini maje te čhivav mlo pouzdanje

ana tute” ili “ked ićerava to lafi, sigurno ka ovav blagoslovime.” O vaćeriba sar soi “i nada ano Devel” šaj te prevodini pe hem sar “pouzdanje ano Devel” ili “čače te džanel pe da o Devel ka ćerel okova so obećinđa” ili “te ovel pe sigurno dai o Devel verno.”

36

te obožavini pe “Te obožavini pe” značini te del pe čast, te slavini pe hem te šunel pe nekas, posebno e Devle. Akava vaćeriba but puti značini “te poklonini pe” ili “te perel pe mujeja đi phuv” sar te del pe nekase čast ponizno. Amen obožavinaja e Devle ked kandaja le hem daja le čast, slavindoj le hem pokorindoj pe lese. Ked o Izraelci obožavinde e Devle, adava but puti uključinđa žrtvujiba e životinjakoro ko žrtveniko. O vaćeriba “te obožavini pe” šaj te prevodini pe sar “te perel pe ko kočija” ili “te del pe čast hem te kandel pe” ili “te poštujini pe hem te pokorini pe lese.” Ano nesave kontekstija, šaj te prevodini pe hem sar “ponizno te slavini pe” ili “te del pe čast hem slava.”

37

obreziba, te obrezini pe O vaćeriba “te obrezini pe” značini te čhinel pe i kočica e muršesiri ili e murše čhavoiresiri. O adeti e obrezibnasoro šaj te ćerel pe kedi povezime akaleja: O

Devel naredinđa e Avraamese te obrezini đijekhe murše pese oto čher hem maškaro sluge sar znako e Devlesere savezestar olencar. O Devel naredinđa hem e Avraamesere potomkonenđe te nastavinen te ćeren adava zako đijekh murš čhavoro kova bijandola lendē ano čher. O vaćeriba “obreziba e vilesoro” mislini pe ano prenesime znaćenje upro “reziba” ili cidiba o greh e manušestar. Ano duhovno, “obrezime” mislini pe upro manuša kolen o Devel kosljarda e grejonendar palo e Isusesoro rat hem kolai lesoro narodo. O lafi “biobrezime” mislini pe upro okola kola pana na inele telesno obrezime. Ađahar šaj te odnosini pe hem, ano prenesime znaćenje, upro okola kola pana nane duhovno obrezime, okola kolen pana nane odnos e Devleja.

38

opsednutime demonencar

O manuš kovai opsednutime demonencar ana peste isi le demoni ili bišukar duho kova upravini lesere mislencar hem lesere ćeribnaja. O Isus sasljarda e manušen kola inele opsednutime demonencar naredinđoj e demonenđe te ikljon olendar. Adava but puti vićini pe “ispudiba” e demone. Aver naćinja zako

prevodiba šaj te ukljućinen “kolencar upravini o demoni” ili “kolencar upravini o bišukar duho” ili “ano koleste isi bišukar duho.”

39

otkupiba, otkupitelji, te otkupini

pe O vaćeriba “te otkupini pe” hem “otkupiba” mislini pe upro platiba hem iriba kora peste okova so angleder inele zarobime ili koro avereste. O “otkupitelji” manuš kova otkupini nekas ili nešto. O Devel e Izraelconenđe dinda zakonja adalestar sar te otkupini pe e manušen ili o stvarija. Jekh primer, neko šaj ine te otkupini e manuše kova inele ano ropstvo platindoj i cena sar te šaj o robo ovel muklo. O lafi “otkupnina” ađahar mislini pe hem upri akaja praksa. Te nekasiri phuv inele biknime, o pašutno adale manušesoro šaj ine te “otkupini la” ili “te ćinen la palal” sar te šaj i phuv aćhol maškaro jeri. Esavke prakse mothovena sar o Devel otkupini e manušen kola robujinena e grehese. Ked mulo ko krsto, o Isus platinda pherdi cena zako e manušengere greja hem otkupinđa sarijen okolen kolengoroi pouzdanje ano leste zako pumaro spasenje. O manuša kolen o Devel otkupinđa slobodnai taro greh hem tari lesiri kazna. Zavisno oto kontekst, o lafi “te

otkupini pe” šaj te prevodini pe hem sar “te činel pe palal” ili “te platini pe te šaj oslobodini pe.”

40

otkupnina O lafi “otkupnina” mislini pe upri količina e lovendar ili averestar, saveja šaj te platini pe, savi rodela pe ili platini pe zako oslobodiba e manuše kovai zarobime. Sar ćeriba, “te otkupini pe” značini te platini pe ili te ćerel pe nešto požrtvujime sar te spasini pe nekas kova inele zarobime ili phandlo. Akava značenje “te činel pe palal” sličnoi zako značenje “te otkupini pe.” O Isus muklja te mudaren le sar otkupnina zako oslobodiba e grešnone manušengoro taro lengoro robujiba e grehese. Adava ćeriba saveja o Devel činela palal ple narodo platindoj i kazna zako lengoro greh ani Biblija vičini pe “otkupiba.” O vaćeriba “te otkupini pe” šaj te prevodini pe hem sar “te platini pe zako oslobodiba” ili “te platini pe i cena zako oslobodiba” ili “te činel pe palal” nekas. O vaćeriba “te platini pe i otkupnina” šaj te prevodini pe sar “te platini pe i cena.”

41

pakao, jagalo jezero O pakaoi konačno than zaki večno dukh hem patnja kaj o Devel ka kaznini sarijen kola buninena pe protiv oleste hem na lena lesoro plan

e spasibnasoro pali e Isusesiri žrtva. Ađahar hem spomini pe sar “jagalo jezero.” Oto pakao vaćeri pe sar than e jagakoro hem e phare patnjengoro. O Sotoni hem o bišukar duhija kolai oleja ka oven frdime ano pakao, kaj ka priminen i večno kazna. O manuša kola na verujinena ani e Isusesiri žrtva zako lengere greja hem nane len pouzdanje ano leste zako spasenje, zauvek ka oven kaznime ano pakao. O lafi “pakao” šaj te prevodini pe sar “than e patnjengoro” ili “konačno than e tominakoro hem e dukhakoro.” O vaćeriba “jagalo jezero” šaj te prevodini pe hem sar “more oti jag” ili “bari jag (patnje)” ili “than oti jag.”

42

Pasha, Nakhiba I “Pashai” anav oto e verakoro prazniko save o Jevreja slavinena đijekh berš, te setinen pe sar o Devel spasinđa lengere pradaden e Izraelconen taro robujiba ano Egipat. O anav akale praznikosoro avela adalestar da o Devel “nakhino” uzalo čhera e Izraelconengere hem na mudarđa lengere čhaven ked mudarđa e egipćanengere čhaven kola inele prva bijande. O pashalno slaviba uključini posebno xajba oto bakroro bizi mana save čhinde hem pekle, sar hem oto maro ćerdo bizo kvasco. Adava xajba

podsetini len ine upro xajba savo o Izraelci xale jekh rat angleder so našle taro Egipat. O Devel phenđa e Izraelconenđe te xan adava xajba đijekh berš sar te setinen pe hem te slavinen e Devlesoro “nakhiba uzalo” lengere čhera hem sar oslobodinđa len taro robujiba ano Egipat.

43

te pherel pe O vačeriba “te pherel pe” značini te dovršini pe ili te ovel nešto so adžičerđa pe. Ked pherđola o proroštvo, adava značini da o Devel čerđa te ovel okova so inele vačerdo ano proroštvo. Te o manuš pherela o obećanje ili o zavet, adava značini da čerela okova zako savo dinđa plo lafi da ka čerel. Te pherel pe o odgovornost značini te čerel pe i buti savi inele lese dindi ili savi manglja. Zavisno oto kontekst, “te pherel pe” šaj te prevodini pe sar “te dovršini pe” ili “te čerel pe adava te ovel” ili “te šunel pe” ili “te čerel pe.” O vačeriba “pherdilo” šaj te prevodini pe sar “ulo ađahar” ili “ulo adava.” O načinja zako prevodiba “te pherel pe” sar ano vačeriba “te pherel pli služba” šaj te uključinen “te dovršini pe” ili “te kandel pe avere manušen sar so o Devel vičinđa tut te čere.” O vačeriba “pherdo Duhoja” značini da o Sveto Duho čerela e manuše te ovel sposobno

te čerel e Devlesiri volja. O lafi “pherdo” but puti značini “tali kontrola.” O manušai “pherde Duhoja” ked mukena o Sveto Duho te legari len hem ko sa adžičerena upro leste te pomožini lenđe te čeren okova so o Devel mangela. Akava vačeriba šaj te prevodini pe sar “zorjarde e Svetone Duhoja” ili “tali kontrola e Svetone Duhosiri.” O vačeriba sar soi “inele pherdo e Svetone Duhoja” šaj te prevodini pe sar “ov ko sa živinđa palo zoralipe e Svetone Duhosoro” ili “o Sveto Duho legari le ine.” Akava vačeriba isi le slično značenje sar o vačeriba “te živini pe palo Duho”, ali “pherdo Duhoja” vačeri da o manuš mukela e Svetone Duhose te čerel so mangela lesere dživdipnaja.

44

phral O lafi “phral” obično mislini pe upro muš kole isi isto dad hem daj, ili samo jekh olendar, sar avere manuše so isi. Ko Purano zavet, o lafi “phralja” koristinđa pe hem sar te mislini pe upro jeri, sar soi manuša taro isto pleme, grupa ili nacija. Ko Nevo zavet o apostolja but puti koristinde o lafi “phralja” kaj mislinđa pe upro avera hrišćanja, hem zako muša hem zako đuvlja, adalese soi e Hristesere vernici manuša oti jekh duhovno porodica, e Devleja sar pumare

nebeskone Dadeja. Nekobor puti o apostolja ko Nevo zavet koristinde o lafi “phen” ked vačerena ine posebno nesava hriščankatar ili sar te naglasinen dai uključime hem o murša hem o đuvlja. Jekh primer, o Jakov naglasini da vačeri sa e vernikonendar ked phenela “e phraljen hem e phenjen kolende valjani zako hurjajba.” Akava vačeriba šaj te prevodini pe sar “phral ano Hrist” ili “duhovno phral.” Te vačeri pe hem e muršendar hem e đuvljendar, a o lafi “phral” ka ovel le ine krivo značenje, onda šaj te prevodini pe sar “okola kola zajedno verujinena” ili “hriščanska phralja hem phenja.”

45

poganin, kova nane Jevrejco, narodo O lafi “poganin” mislini pe upro bilo kaste kova nane Jevrejco. Poganjai manuša kola nane e Jakovesere potomci. Ani Biblija, o lafi “biobrezime” koristini pe hem ano prenesime značenje ked mislini pe upro poganja adalese so but olendar na obrezinde e murše čhavoren sar so o Izraelci čerena ine. Adalese so o Devel izabirinđa e Jevrejen te oven lesoro posebno narodo, on mislinde e poganendar sar okolendar kola niked na ka šaj te oven e Devlesoro narodo. O Jevreja sarijen averen vičinde

poganja. Poganin šaj te prevodini pe hem sar “nane Jevrejco” ili “nane Izraelco.” Pali tradicija, o Jevreja na xana ine e poganencar hem na ovena amala olencar, so ki početka čerđa problemija e prvona khandirjaće.

46

pokajiba, te pokajini pe, te obratinen pe, te irini pe taro ple greja ko Devel O vačeriba “te pokajini pe” hem “pokajiba” mislini pe upro iriba taro greh nakoro Devel. Ani Biblija, “te pokajini pe” značini te irini pe taro grešno, manuškano način oto razmisliba hem ponašiba, a premalo e Devlesoro način oto razmisliba hem ponašiba. Ked o manuša čaćimase pokajinena pe zako pumare greja, o Devel oprostini lende hem pomožini lende te len te oven poslušna. O vačeriba “te pokajini pe” šaj te prevodini pe lafeja ili vačeribnaja ano značiba “te irini pe taro greh.”

47

pomazime, te pomazini pe O vačeriba “te pomazini pe” značini te makhel pe ili te čhorel pe ulje upro manuš ili upro predmeti. Nesavo puti o ulje mešini pe ine e začinencar, sostar čerđa pe gudlo miris. O vačeriba koristinđa pe hem ano prenesime značenje ked mislini pe upro biriba hem zorjariba nekas palo Sveto Duho.

Ano Purano zavet, o sveštenici, o carija hem o proroci inele pomazime uljeja sar te oven cidime zaki posebno služba e Devlese. Hem o predmetija sar soi o žrtveniko ili o šatori oto sastanko pomazinde pe uljeja sar te mothoj pe da ka koristinene pe zako slaviba hem veličiba e Devle. Ano Nevo zavet, e nambormen pomazinda pe uljeja zako saslariba. Ano Nevo zavet duj puti terđola da e Isuse i đuvli pomazinda uljeja savo šukar mirišinda sar znako zako slaviba. Jehkvar o Isus phenđa da oj ole adahar pripreminđa zako lesoro paruniba savo adžiceri le. Palo adava so o Isus mulo, lesere amala pripreminde lesoro telo zako paruniba, makhindoj le uljeja hem začinencar. O vačeriba “Mesija” (jevrejski) hem “Hrist” (grčki) značinen a “Pomazaniko.” O Mesija o Isusi adava kova inele izabirime hem pomazime te ovel Proroko, Baro svešteniko hem Caro. Zavisno oto kontekst, o lafi “te pomazini pe” šaj te prevodini pe sar “te čhorel pe ulje upro” ili “te čhivel pe ulje ko” ili “te posvetini pe čhorindoj ulje savo šukar mirišini upro.” “Te ovel pe pomazime” šaj te prevodini pe sar “te ovel pe posvetime uljeja” ili “te ovel pe čhivdo” ili “te ovel pe posvetime.” Ano nesave kontekstija o vačeriba

“te pomazini pe” šaj te prevodini pe sar “te čhivel pe sar.”

48

pouzdimе, pouzdanje, te pouzdel pe O vačeriba “te pouzdel pe” mislini pe upri vera dai nešto ili neko čačimasoro ili da upro oleste šaj te računini pe. Upro “pouzdimе” manuš šaj te računini pe da ka čerel ili ka vačeri okova soi šukar hem čačimase. O pouzdanjei but povezime e veraja. Te pouzdindam amen ano nekaste, isi amen vera ano adava manuš da ka čerel so obečinda. Te ovel tut pouzdanje ano nekaste značini hem te zavisine adale manušestar. “Te ovel amen pouzdanje ano” Isus značini te verujina dai ov Devel hem da mulo ko krsto sar te platini amare greja hem te računina upro leste da ka spasini amen. “Pouzdimе lafi” mislini pe upro nešto savoi phendo, a upro savo šaj te računini pe dai čačimase. O načinja zako prevodiba “te pouzdel pe” šaj te uključinen “te verujini pe” ili “te ovel le vera” ili “te ovel le sigurnost” ili “te zavisini e.” O vačeriba “te čhivel plo pouzdanje ano” buti slično ano značenje “te pouzdel pe.” O lafi “pouzdimе” šaj te prevodini pe sar “upra kaste šaj te računine” ili “kase uvek šaj te verujini pe.”

49

pravedno, pravednost O lafija “pravedno” hem “pravednost” mislini pe upro e Devlesoro apsolutno šukaripe, pravda, vernost hem manglipe. Adalese soi o Devel pravedno, ov mora te osudini o greh. Adala lafija but puti koristinena pe hem ked opisini pe e manuše kovai poslušno e Devlese hem kovai moralno šukar. Ali, adalese so sa o manuša grešinde, niko sem o Devel nane potpuno pravedno. Akalai primerija oto manuša kolende i Biblija vačeri dai pravedna: o Noje, o Jov, o Avraam, o Zaharija hem i Jelisaveta. Ked o manuša čhivena pumaro pouzdanje ano Isus zako spasenje, o Devel kosela len lengere grejonendar hem vačeri lende dai pravedna zbog e Isusesiri pravednost. Ked vačeri pe e Devlestar, o lafi “pravedno” šaj te prevodini pe sar “savršeno šukar” ili “kova uvek ćerela ispravno.” E Devlesiri “pravednost” šaj te prevodini pe hem sar “savršeno vernost hem šukaripe.” Ked vačeri pe e manušendar kolai poslušna e Devlese, o lafi “pravedno” šaj te prevodini pe sar “moralno šukar” ili “kova živini ađahar sar soi e Devlese šukar.” O lafi “pravedna” šaj te prevodini pe hem sar “pravedna manuša” ili “manuša kola darana e Devlestar.” Zavisno oto kontekst, “pravednost”

šaj te prevodini pe hem lafeja ili vačeribnaja ano značenje “šukaripe” ili “te ovel pe savršeno anglo Devel” ili “ponašindoj ko ispravno način ađahar soi poslušno e Devlese” ili “ćerindoj savršeno šukar.” Nesavo puti “pravedna” koristini pe ano prenesime značenje hem mislini pe upro “manuša kola mislinena dai šukar” ili “manuša kola dičhona sar pravedna.”

50

preljuba, preljubničko, preljubniko, preljubnica O lafi “preljuba” mislini pe upro greh ano saveste o manuš ano brak sovela nekasar kova nane lesoro rom ili romni. O lafi “preljubničko” opisini esavko ponašiba ili e manuše kova ćerela adava greh. O lafi “preljubniko” mislini pe upro bilo savo manuš kova ćerela preljuba. Nesavo puti o lafi “preljubnica” koristini pe sar te opisini pe e đuvlja koja ćerđa preljuba. I preljuba phagela o obećanja save o rom hem i romni dena jekh averese ano bračno savez. O Devel naredinđa e Izraelconende te na ćeren preljuba. O lafi “preljubničko” but puti koristini pe ano prenesime značenje zako opisiba e izraelskone narodo sar nevernone e Devlese, posebno ked slavinde e xovavne devlen. Akava lafi šaj te prevodini

pe nesar adahar: “te sovel pe averesere romnjaja” ili “te ovel pe neverno pla romnjače.”

51

proroko, proroštvo, te prorokujini pe, okova kova dikhela, proročica O “prorokoi” manuš kova vačeri e Devlesere lafija e narodose. I đuvli koja adava čerela vičini pe “proročica.” But puti o proroci upozorinena ine e manušen te irinen pe taro pumare greja hem te šunen e Devle. “Proroštvoi” lafi savo o proroko vačeri. “Te prorokujini pe” značini te vačeri pe e Devlesere lafija. But puti o lafi oto proroštvo vačeri ine nesostar so isi te ovel ko vreme savo avela. But proroštvoja ano Purano zavet već pherdile. Ani Biblija i grupa oto lila saven pisinde o proroci nesavo puti vičinenena pe “Proroci.” Jekh primer, o vačeriba “o zakoni hem o proroci” adavai način zako vačeriba oto sa o Sveto lil e jevrejengoro, kovai pendžarutno hem sar “Purano zavet.” Purano anav zako proroko inele “okova kova dikhela.” Nesavo puti o vačeriba “okova kova dikhela” mislini pe upro xovavno proroko ili neko kova čerela mađije. O lafi “proroko” šaj te prevodini pe sar “manuš kova vačeri ko than e Devlese” ili “manuš kova vačeri e Devlesere lafija.” “Okova kova

dikhela” šaj te prevodini pe sar “manuš kova dikhela dikhiba” ili “manuš kolese o Devel dinda te dikhel o vreme savo avela.” O lafi “proročica” šaj te prevodini pe sar “đuvli koja vačeri ko than e Devlese” ili “đuvli koja vačeri e Devlesere lafija.” O načinja zako prevodiba “proroštvoja” šaj te uključinena “lafi taro Devel” ili “proročko lafi.” O vačeriba “te prorokujini pe” šaj te prevodini pe sar “te vačeri pe o lafija taro Devel” ili “te vačeri pe e Devlesoro lafi.” O vačeriba ano prenesime značenje “o zakonja hem o proroci” šaj te prevodinen pe hem sar “lila e zakonestar hem e prorokonendar” ili “sa soi pisime e Devlestar hem lesere narodostar, đi e Devlesere zakonja hem okova so lesere proroci propovedinde.”

52

sadukeji O sadukeja inele e politikakiri grupa oto e jevrejengere sveštenici e Isusese ano vreme kola podržinena ine e rimesiri vlast hem na verujinde ano uštiba taro mule. But sadukeja inele barvale Jevreja kola inele ko legarutne thana, sar bare sveštenici ili šerutne sveštenici. I buti e sadukejengiri inele te brininen pe zako hram sa e boronencar hem te čeren buti sar sveštenici, sar soi žrtvujiba. O sadukeja hem o fariseja zorale

utičinde upro e rimesere vođe te čhiven e Isuse ko krsto. O Isus vačeri ine protiv adala duj grupe e verakere adalese so inele sebična hem dujemujengere. Prihvatina ine samo o prva pandž lila oto Purano zavet hem na verujina ine ano dživdipe palo meriba.

53

saosećanje, saosećajno O lafi “saosećanje” mislini pe upro adava ked osetini pe briga zako manuša, posebno zako okola kola patinena. “Saosećajno” manuš brinini pe e manušenđe hem pomožini lenđe. O lafi “saosećanje” obično uključini briga e manušendar ani potreba, sar hem ćeriba sar te pomožini pe lenđe. I Biblija vačeri dai o Devel saosećajno, dai pherdo manglipe hem milosrđe. Ano Lil e Pavlesoro e Kološanenđe, ov vačeri lenđe te “hurjen pe ano saosećanje.” Vačeri lenđe te brininen pe e manušendar hem aktivno te pomožinen okolenđe kolai ani potreba. O lafi “saosećanje” doslovno značini “vođi oto milosrđe.” Adavai vačeriba savo značini “milosrđe” ili “sažaljenje.” O načinja ko save o “saosećanje” šaj te prevodini pe uključinena “zorali briga zako” ili “šukar milosrđe.” O lafi “saosećajno” šaj te prevodini pe hem sar “brižno hem volini te pomožini” ili “milosrdno.”

54

savato, Šabat O lafi “Šabat” mislini pe upro eftato dive ano kurko, zako savo o Devel naredinđa o Izraelci te odvojinen le sar dive zako odmor hem ked na ka ćerel pe buti. Palo so o Devel završinđa o ćeriba e phuvjakoro ano šov dive, o eftato dive odmorinđa. Ko isto način o Devel naredinđa e Izraelconenđe te odvojinen o eftato dive sar posebno dive zako odmor hem zako slaviba. I naredba “te dikhen o Šabat sar sveto” jekhi oto deš naredbe saven o Devel pisinđa ko ploče oto bara saven dinđa e Mojsijase zako Izraelci. Koro Jevreja, palo đeniba e divengoro, o Šabat počini ko petak ked o kham huljela, hem ovela đi ko savato ked o kham huljela. Akava šaj te prevodini pe hem sar “dive zako odmor” ili “dive ked odmorini pe” ili “dive ked na ćerela pe buti” ili “e Devlesoro dive zako odmor.”

55

savez, sovli O savezi službeno, phandlo lafi, dogovor maškaro duj đene, savo jekh ili soduj strane mora te ispuninen. Akava dogovor šaj te ovel maškaro duj manuša, maškaro grupe ili maškaro Devel hem o manuša. Ked o manuša ćerena savez jekh avereja, obećinena da nešto ka ćeren hem adava mora te ćeren. Primerija oto e manušengere savezija uključinena o bračno

savez, bučarne dogovorija hem ugovorija maškaro phuvja. Ko but thana ani Biblija, o Devel ćerđa nekobor razna savezija ple narodoja. Ko nesave savezija, o Devel obećinđa da bizo uslov ka ispunini okova so olestar adžićeri pe. Jekh primer, ked o Devel ćerđa plo savez e manušeja, obećindoj da više na ka uništini i phuv bare panjeja, o manuša na morandile te ispuninen nisave uslovija sar te šaj pherđol adava obećanje. Ko avera savezija, o Devel obećinđa okova so olestar te adžićeri pe samo te o manuša ule lese poslušna hem te ispuninde okova so olendar adžićeri pe. Zavisno oto kontekst, o načinja zako prevodiba akalestar šaj te uključenin “phandlo lafi” ili “službeno obaveza” ili “sovli” ili “ugovor.”

56

sinagoga I sinagogai zgrada kote o Jevreja čedena pe te slavinen e Devle. Pana oto purane vremenja o službe ano sinagoge uključenina ine vreme zaki molitva, čitiba o Sveto lil hem sikaviba e Svetone lilestar. O Jevreja najangle lelje te vazden sinagoge sar thana zaki molitva hem slaviba e Devle ano pumare dizja, adalese so but džene živinde dur taro Hram ano Jerusalim. O Isus but puti sikaj ine ano sinagoge hem sasljari ine e manušen adari. O lafi

“sinagoga” šaj te koristini pe ano prenesime značenje ked mislini pe upro nekobor manuša kola adari arakhena pe.

57

smirna I smirnai ulje ili začin savo ćerela pe oti smola e kaštetar smirna savo barjola ani Afrika hem ani Azija. Povezimei e tamjaneja. I smirna koristini pe hem te ćerel pe miris, parfemija hem leci, hem zako pripremiba e mulesoro telo zako paruniba. I smirna inele jekh oto darija save o mudraci dinde e Isuse ked bijandilo. E Isuse kaninde mol mešime e smirnajaja sar te ovel po tikori i dukh ked čhivde le ko krsto.

58

Sotoni, beng, o bišukar O bengi duhovno biće kole o Devel ćerđa, ali kova pobuninđa pe protiv o Devel hem ulo e Devlesoro neprijateljji. O beng vičini pe hem “Sotoni” ili “o bišukar.” O beng mrzini e Devle hem sa so o Devel ćerđa, adalese so mangela te lel e Devlesoro than hem mangela ole te slavinen sar e Devle. O Sotoni kušini e manušen te pobuninen pe protiv o Devel. O Devel bičhalđa ple čhave, e Isuse, te spasini e manušen tari e Sotonesiri kontrola. O anav “Sotoni” značini “protivniko” ili “neprijateljji.” O lafi “beng” značini “okova kova tužini.” O

lafi “beng” šaj te prevodini pe hem sar “okova kova tužini” ili “o bišukar” ili “o caro e bišukare duhovengoro” ili “o glavno bišukar duho.” “Sotoni” šaj te prevodini pe sar “Protivniko” ili “Neprijatelji” ili neko avere anaveja savo mothoj dai ov o beng. Adava vačeriba valjani te prevodini pe averčhane taro demonja ili bišukar duhija.

59

te spasini pe, sigurno O vačeriba “te spasini pe” mislini pe upro arakhiba nekas nesostar soi bišukar. “Te ovel pe sigurno” značini te ovel pe zaštitime taro bišukaripe ili opasnost. Ano fizičko smisao, o manuša šaj te spasinen pe ili te ikalen pe taro pharipe, opasnost ili meriba. Ano duhovno smisao, tei o manuš “spasime”, adava značini da prekalo e Isusesoro meriba ko krsto o Devel oprostinda lese hem spasinda le tari kazna ano pakao zako lesoro greh. O manuša šaj te spasinen ili te ikalen e manušen tari opasnost, ali samo o Devel šaj te spasini e manušen tari večno kazna zako olengere greja. O načinja zako prevodiba “te spasini pe” šaj te uključinen “te ikali pe” ili “te arakhi pe taro bišukaripe” ili “te cidel pe tari opasnost” ili “te arakhi pe taro meriba.” Ano vačeriba “ko mangela te spasini plo dživdipe”, o vačeriba “te spasini pe” šaj te

prevodini pe sar “te arakhi pe” ili “te zaštitini pe.” O lafi “sigurno” šaj te prevodini pe sar “zaštitime tari opasnost” ili “ko than kote niko našti te čerel će bišukaripe.”

60

sudo, te sudini pe O vačeriba “te sudini pe” ili “sudo” but puti mislini pe upro adava ked anela pe odluke adalestar da li nešto moralno ispravno ili pogrešno. E “Devlesoro sudo” but puti mislini pe upri lesiri odluka te osudini nešto ili nekas sar grešno. E Devlesoro sudo obično uključini kazniba e manušen zbog olengere greja. O vačeriba “te sudini pe” šaj te značini hem sar “te osudini pe.” O Devel vačeri ple narodose te na sudinen jekh averen ko adava način. Aver značenjei “te presudini pe maškaro” ili “te sudini pe maškaro”, sar ked odlučini pe adalestar kovai manuš ani nesavi rasprava u pravu. Ano nesave kontekstija, e Devleserei “suđa” okova so ov odlučinda dai ispravno hem pravedno. Oni slična lesere odlukende ili zakonende. O “sudo” šaj te mislini pe upri sposobnost mudro te anel pe odluka. O manuš kole isi bišukar “sudo” nane le mudrost te anel mudra odluke. Zavisno oto kontekst, o načinja zako prevodiba “te sudini pe” šaj te uključinen “te odlučini pe” ili “te osudini pe” ili “te kaznini

pe” ili “te odredini pe.” O lafi “sудо” šaj te prevodini pe sar “kazna” ili “odluka” ili “presuda” ili “odredba” ili “osuda.” Ano nesave kontekstija, o vačeriba “ko sudo” šaj te prevodini pe hem sar “ko dive e sudosoro” ili “ano vreme ked o Devel ka sudini e manušenđe.”

61

svedočanstvo, te svedočini pe

O vačeriba “svedočanstvo” ili “te svedočini pe” mislini pe upro dejba izjava nesostar zako savo injam sigurna dai čačimase. But puti o manuš “svedočini” nesostar so korkoro doživinđa. O svedoko kova dela “xovavno svedočanstvo” na vačeri o čačipe adalestar so ulo. Nesavo puti o lafi “svedočanstvo” mislini pe upro proroštvo savo dindđa o proroko. Ano Nevo zavet, adava lafi but puti koristini pe ked mislini pe upro adava sar okola kola phirde palo Isus svedočinde adalestar so inele e Isuse ano dživdipe, meriba hem uštiba taro mule. O vačeriba “te svedočini pe” ili “te del pe svedočanstvo” šaj te prevodini pe hem sar “te vačeren pe o činjenice” ili “te vačeri so dikhlja ili šunđa” ili “te vačeri pe oto lično iskustvo” ili “te vačeri pe so ulo.” O načinja zako prevodiba “svedočanstvo” šaj te uključinen “izveštaj adalestar so ulo” ili “izjava adalestar soi

čačipe” ili “dokaz” ili “so inele phendo” ili “proroštvo.” O vačeriba “olende zako svedočanstvo” šaj te prevodini pe sar “te mothoj pe lende soi čačimase” ili “te dokažini pe soi čačipe.” O vačeriba “sar svedočanstvo protiv olende” šaj te prevodini pe sar “so ka mothoj lende lengoro greh” ili “te otkrijini pe dai dujemujengere manuša” ili “savo ka dokažini dai kriva.” “Te del pe xovavno svedočanstvo” šaj te prevodini pe sar “te vačeri pe xovavne stvariija e” ili “te den pe xovavne izjave.”

62

svešteniko, sveštenstvo Ani Biblija, o sveštenikoi neko kovai izabirime te anel žrtve e Devlese ko anav e Devlesere narodosoro. “Sveštenstvo” inele anav zaki dužnost ili položaj e sveštenikosoro. Ano Purano zavet, o Devel izabirinđa e Arone hem lesere potomkonen te ovel lese sveštenici zako e izraelesoro narodo. “Sveštenstvo” inele pravo hem odgovornost savi nakhela ine e dadestar upro čhavo ano e levitesoro pleme. E izraelesere sveštenici inele odgovorna zako aniba e narodosere žrtven e Devlese, zajedno uzalo avera dužnostija ano hram. O Sveštenici anena ine hem redovna molitve e Devlese ano anav lesere narodosoro hem ćerena ine avera

adetija e verakere. O svešteniko vačeri ine o službena blagoslovija upro narodo hem sikaj len ine e Devlesere zakonendar. E Isusese ano vreme, inele razna grupe oto sveštenici, uključinđoj e sveštenikonengere šerutnen hem e bare svešteniko. O Isusi amaro “baro svešteniko” kova posređujini amende ani e Devlesiri prisutnost. Ov anđa pes sar konačnona žrtva zako greh, so značini da o žrtve save anena ine o manuškane sveštenici nane više potrebna. Ano Nevo zavet, đijekh verniko ano Isus vičini pe “svešteniko” kova šaj te avel anglo Devel ani molitva te posređujini pese hem avere manušenđe. Ano purane vremenja, inele hem sveštenici e poganengere save anena ine žrtven e xovavne devlende sar so inele o Vaal. Zavisno oto kontekst, o lafi “svešteniko” šaj te prevodini pe sar “manuš zako žrtve” ili “e Devlesoro posredniko” ili “posredniko e žrtvakoro” ili “manuš kole o Devel čhivela te predstavini le.” Nesave prevodija vačerena ine “svešteniko e izraelesoro” ili “svešteniko e jevrejengoro” ili “e Jahvesoro svešteniko” ili “e Vaalesere sveštenici” sar te ovel jasno da adava na mislini pe upro akale divengiri grupa oto sveštenici.

svetinja, svetinja upreder o svetinje Ani Biblija, o vačeriba “svetinja” hem “svetinja upreder o svetinje” mislini pe upro duj kotora oto šatori zako sastanko ili oto e hramesiri zgrada. I “svetinja” inele prvo soba, ani savi inele o žrtveniko zako kadiba hem o astali kaj inele o posebno “maro oti prisutnost.” I “svetinja upreder o svetinje” inele dujto, soba savi inele najandre, hem adari inele o kovčeg oto savez. I thuli, i phari zavesa odvojini ine i prvo soba tari dujto. O baro svešteniko inele jedino manuš kova tromandilo te đerdini ki svetinja upreder o svetinje. Nesavo puti o lafi “svetinja” mislini pe upri zgrada hem e borosoro kotor ili oto šatori ili oto hram. Šaj te mislini pe hem upro bilo savo “than savoi odvojime zako Devel” ili “posebno soba zako arakhiba e Devleja” ili “than rezervirime zako Devel.” O vačeriba “svetinja upreder i svetinja” šaj te prevodini pe sar “soba savi najviše odvojime zako Devel” ili “najposebno soba zako arakhiba e Devleja.” Zavisno oto kontekst, o načinja zako prevodića o lafi “svetinja” šaj te uključinen “posvetime than” ili “than savo o Devel odvojindća” ili “than ano hram savoi sveto”.

Sveto Duho, Duho e Devlesoro, Duho e Gospodesoro Sa adava vačeriba mislini pe upro Sveto Duho, kovai Devel. Jekh čaćimasoro Devel postojini večno sar Dad, Čhavo hem Sveto Duho. O Sveto Duho vičini pe hem “Duho” ili “Duho e Jahvesoro” hem “Duho e čaćipnasoro.” Adalese soi o Sveto Duho Devel, ovi apsolutno sveto, beskonačno čisto hem moralno savršeno ani sa pli priroda hem ano sa so ćerela. Zajedno e Dadeja hem e Čhaveja, o Sveto Duho inele aktivno ano ćeriba e phuvjakoro. Ked e Devlesoro Čhavo irinđa pe ano nebo, o Devel bičhalđa e Svetone Duho ple narodose sar te šaj ov te legari len, te sikaj len, te tešini len hem te osposobini len te ćeren e Devlesiri volja. O Sveto Duho legari ine e Isuse hem ov legari sarijen kola verujinena ano Isus.

sveto than, svetište O lafi “svetište” značini “sveto than” hem mislini pe upro than savo dela zaštita hem sigurnost. Ano Purano zavet, o lafi “svetište” but puti koristini pe ked mislini pe upro šatori zako sastanko ili e hramesiri zgrada kaj inele o “sveto than” ili “i svetinja upreder o svetinje.” O Devel vaćeri ine oto svetište sar oto than kote ov živinđa maškaro plo

narodo, o Izraelci. Hem o Devel vičinđa pe “svetište” ili sigurno than zako plo narodo upro saveste šaj te arakhen zaštita. Akava lafi isi le značenje “sveto than” ili “than savoi odvojime.” Zavisno oto kontekst, o lafi “svetište” šaj te prevodini pe sar “sveto than” ili “sveto zgrada” ili “e Devlesoro sveto than kaj bešela” ili “sveto than oti zaštita” ili “sveto than oti sigurnost.” O vačeriba “o šekeli oto svetište” šaj te prevodini pe sar “vrsta oto šekeli savo dela pe zako šatori zako sastanko” ili “šekeli savo koristinđa pe sar porez zako potrebe e hramesere.”

sveto, phuv, svetovno O lafi “sveto” mislini pe upri Phuv ki savi živinena o manuša. O lafi “svetovno” vaćeri oto bišukar vrednostija hem ponašiba e manušengoro kola živinena ko adava sveto. O lafi “sveto” mislini pe upro nebo hem i phuv, sar hem upro sa soi ano lende. Ano but kontekstija, “sveto” značini “manuša ano sveto.” Nesavo puti adava mislini pe upro bišukar manuša ko sveto ili upro manuša kola nane poslušna e Devlese. O apostolja koristinde o lafi “sveto” ked vaćerena ine oto sebično ponašiba hem o rumime vrednostija e manušengere kola živinena ko akava sveto. Adava šaj

te uključini o samopravedna prakse e religijakere save temeljinena pe upro manuškano trud. Adale manušende vačeri pe dai “svetovna.” Zavisno oto kontekst, “sveto” šaj te prevodini pe hem sar “svemir” ili “manuša akale svetosere” ili “rumime stvarija ko sveto” ili “bišukar terđođa e manušengoro ko sveto.” O vačeriba “sa o sveto” but puti značini “but manuša”, a mislini pe upro manuša kola živinena ani nesavi regija. Jekh primer, “sa o sveto alo ano Egipat” šaj te prevodini pe sar “but manuša taro pašutne phuvja ale ano Egipat” ili “o manuša taro sa o phuvja uzalo Egipat ale adari.” Pana jekh način ko savo šaj te prevodini pe “sa o sveto dželo ki pli bijandi diz te oven adari zapisime ano e rimesoro popis” šaj te ovel “but manuša kola živinde ano regije upro savende vladinđa e Rimesoro carstvo džele ko...” Zavisno oto kontekst, o lafi “svetovno” šaj te prevodini pe sar “bišukar” ili “grešno” ili “sebično” ili “biedevlesoro” ili “rumime” ili “talo uticaj oto rumime vrednostija e manušengere ko akava sveto.” O vačeriba “vačerindoj adala stvarija ano sveto” šaj te prevodini pe “vačerindoj adala stvarija e svetosere manušende.” Ano avera kontekstija, “ko sveto” šaj te prevodini pe hem sar

“živindoj maškaro e svetosere manuša” ili “živindoj maškaro e biedevlengere manuša.”

67

sveto, svetost O vačeriba “sveto” hem “svetost” mislini pe upro e Devlesoro karakter. O Develi totalno odvojime hem cidime oto sa soi grešno hem so nane savršeno. Samoi o Devel apsolutno sveto. Ov ćerela e manušen hem o stvarija te oven sveta. O manuš kovai sveto preperela e Devlese hem odvojime sar te kandel e Devle hem te anel lese slava. O stvaro zako savo o Devel phenđa dai sveto adavai okova savoi odvojime zaki lesiri slava hem upotreba, sar soi o žrtveniko savo služini ani svrha zako aniba žrtven olese. Adalese soi o Devel sveto, o manuša našti te aven anglo leste sem te ov adava na mukela lende, adalese soi obična manuša, grešna hem nane savršena. Ano Purano zavet, o Devel odvojindā e sveštenikonon sar dai sveta zaki odredime služba olese. Morandile palo adeti te kosen pe taro greja sar te šaj aven anglo Devel. O Devel odvojindā hem nesave sveta thana hem stvarija save inele lesere hem ano savende ov mothoj pe ine, sar so inele lesoro hram. O načinja zako prevodiba “sveto” šaj te uključinen “odvojime zako Devel” ili “okova kova preperela

e Devlese” ili “savršeno čisto” ili “savršeno bizo greh” ili “odvojime taro greh.” “Te ćerel pe te ovel sveto” but puti prevodini pe sar “te posvetini pe.” Šaj te prevodini pe hem sar “te odvojini pe (nekas) zaki e Devlesiri slava.”

68

Šukar lafi, evanđelje, radosno lafi O lafi “evanđelje” značini “Šukar lafi” hem mislini pe upro lafi ili mothojba savo vaćeri e manušenđe nešto soi olenđe šukar hem so radujini len. Ani Biblija, akale vaćeribnaja but puti mislini pe upro lafi oto e Devlesoro spasenje zako manuša pali e Isusesiri žrtva ko krsto. Razna načinja zako prevodiba adale vaćeribnasoro šaj te uključenin “Šukar lafi” ili “Šukar mothojba” ili “E Devlesoro lafi oto spasenje” ili “Šukar stvarija save o Devel sikaj e Isusestar” ili “Šukar stvarija save o Devel vaćeri e” ili “So o Devel vaćeri adalestar sar spasini e manušen.”

69

učeniko O lafi “učeniko” mislini pe upro manuš kovai but vreme ple učiteljeja, sikljola oto lesoro karakteri hem sikaviba. O manuša kola phirena ine palo Isus, šunena ine lesoro sikaviba hem pokorinena pe ine lese, vičinde pe “učenici.” Hem e Jovane e Krstitelje inele učenici. Ked o Isus ćerela ine pli

služba, tegani inele but učenici kola phirde palo leste hem šunde lesoro sikaviba. O Isus birinđa dešuduje učenikonen te oven lesere najpašutne manuša kola phirena palo leste. Adala manuša ule pendžarutne sar “apostolja.” E Isusesere dešuduj apostolja nastavinde te oven pendarde sar lesere “učenici” ili “o dešuduj.” Angleder so o Isus legardilo ko nebo, naredinđa ple učenikonende te sikaven avere manušen adalestar sar hem on te oven e Isusesere učenici. Đijekh kova verujini ano Isus hem pokorini pe lesere sikavibnase vičini pe učeniko e Isusesoro. O lafi “učeniko” šaj te prevodini pe lafeja ili vaćeribnaja ano značenje “okova kova phirela palo” ili “studenti” ili “okova kova sikljola nekastar.”

70

učitelj e Mojsijasere zakonestar, lilarno, stručnjako zako zakoni e jevrejengoro O lilarne inele službenici kolengoro odgovornost inele vasteja te pisinen ili te prepisinen o bitna dokumentija e phuvjakere ili e verakere. Aver anav zako e jevrejengoro lilarno inele “okola kola džanen o zakoni” ili “stručnjaci zako zakoni e jevrejengoro.” E lilarnengiri odgovornost inele te prepisinen hem te arakhen šukar e Purane zavetesere lila. On hem

prepisinena ine, arakhena hem tumačinena e verakere mišljenja hem o komentarija ko e Devlesoro zakoni. Nesavo puti o lilarne inele bitna bučarne e vladakere. Bitna lilarne e biblijakere uključinena e Varuhe hem e Jezdra. Ano Nevo zavet, o lafi “lilarne” prevodini pe hem sar “učitelja e Mojsijasere zakonestar.” Ano Nevo zavet, o lilarne inele ktor e verakere grupatar savi vičinđa pe “fariseja” hem adala duj grupe but puti spominena pe zajedno.

71

uporedba, poređenje, paramiz, poslovica O lafi “uporedba” mislini pe upri paramiz savi nane bari ili upri lekcija savi koristinđa pe te pojasnini pe ili te sikljol pe o moralno čačipe. O Isus koristinđa o uporedbe sar te sikaj ple učenikonen. Iako vačeri ine ano uporedbe hem bute avere manušenđe kola phirde palo leste, na objasninđa lenđe uvek olengoro značenje. I uporedba šaj ine te koristini pe te dičhol o čačipe lesere učenikonenđe, a adaja isto uporedba te ačhol garavdi e manušendar kola inele fariseja, kola na verujinde ano Isus. O proroko o Natan phenđa e Davidese uporedba sar te mothoj leše da ćerđa baro greh. I paramiz e Šukare Samarijancostar primeri zaki uporedba savi paramiz. E

Isusesiri uporedba oto purane hem neve morčha primeri zaki uporedba savi inele sar lekcija prekalo savate o učenici šaj ine te xaljoven e Isusesoro sikaviba.

72

uštiba taro mule, te uštel pe taro mule, vazdime, te vazdel pe taro mule O vačeriba “uštiba taro mule” mislini pe upro adava ked ovela pe dživdo palo so alo o meriba. Te vazdel pe nekas taro mule značini te irini pe adale manuše palem ko dživdipe. Samo e Devle isi zoralipe te ćerel ađahar nešto. O vačeriba “uštiba taro mule” but puti mislini pe upro e Isusesoro iriba taro mule maškaro dživde. Ked o Isus phenđa “Me injum uštiba taro mule hem dživdipe”, mislinđa dai ov adava kastar avela o uštiba taro mule hem kova ćerela o manuša te irinen pe ko dživdipe. O vačeriba “uštiba taro mule” šaj te prevodini pe hem sar “iriba ko dživdipe” ili “te ovel pe palem dživdo” ili “te ovel pe dživdo palo so inele mulo.” O značenje akale vačeribnasoroi “te uštel pe” ili “ked vazdela pe.”

73

večno, večito, večnost O vačeriba “večno” hem “večito” isi len but slična značenja hem mislini pe upro nešto so uvek ka postojini ili so trajini zauvek. O lafi “večnost” mislini pe upro adava

kaj nane ni početka ni kraj. Šaj te mislini pe hem upro dživdipe savo niked na ačhola. Palo akava dživdipe ki phuv, e manušen ka ovel večnost ili ano nebo e Devleja ili ano pakao cidime e Devlestar. O vačeriba “večno dživdipe” hem “večito dživdipe” koristini pe ano Nevo zavet ked mislini pe upro večno dživdipe e Devleja ano nebo. O vačeriba “ano vekija e vekonengere” mislini pe upro vreme savo niked na ačhola hem mothoj savi i večnost ili okova soi večno. Avera načinja zako prevodiba “večno” ili “večito” šaj te uključinen “bikrajesoro” ili “biačhojbnasoro” ili “kova uvek nastavini.” O vačeriba “večno dživdipe” hem “večito dživdipe” šaj te prevodinen pe hem sar “dživdipe savo niked na ačhola” ili “dživdipe savo nastavini pe bizo ačhojba” ili “vazdiba amare telija te živinen večno.” Zavisno oto kontekst, razna načinja zako prevodiba “večnost” šaj te uključinen “savo postojini avri taro vreme” ili “dživdipe savo na ačhola” ili “dživdipe ano nebo.”

74

Veelzevul “Veelzevul” inele anav e poganskone devlesoro, a o manuša koristinde adava anav hem zako Sotoni.

75

vera O lafi “vera” mislini pe upro verujiba, pouzdanje ili sigurnost ano nekaste ili nešto. “Te ovel le vera” ano nekaste značini te verujini dai adava so vačeri hem čerela čačimase hem vredno zako pouzdanje. “Te ovel le vera ano Isus” značini te verujini sa e Devlesere sikavibnase e Isusestar. Adava značini da e manušen kasoro pouzdanje ano Isus hem lesiri žrtva da ka očistini len lengere grehestar hem ka spasini len tari kazna savi avela lende zbog adava greh. Pravo vera ili verujiba ano Isus ka čerel o manuš te anel šukar duhovna bijandipa ili ponašiba adalese so ano lende živini o Sveto Duho. Nesavo puti i “vera” mislini pe upro sikaviba e Isusestar, sar ano vačeriba, “o čačipa e verakere.” Ano kontekstija sar soi “te ičeri pe i vera” ili “te ačhaj pe i vera”, o lafi “vera” mislini pe upro terđojba e verujibnasoro ano sa o sikaviba e Isusestar. Ano nesave kontekstija, i “vera” šaj te prevodini pe sar “verujiba” ili “uverenje” ili “pouzdanje” ili “sigurnost.”

76

verno, vernost Te ovel pe “verno” e Devlese značini te živini pe palo e Devlesoro sikaviba. Adava značini te pokorini pe lese. O terđojba e manušesoro kovai verno vičini

pe “vernost.” E manuſese kovai verno ſaj te verujini pe da uvek ka pherel ple obećanja hem o dužnostija premalo avera manuſa. O verno manuſi ustrajno ano nesavo zadatko, di hem kedi baro hem pharo. Vernost e Devlesei ćeriba okova so o Devel mangela te ćera. Ano but kontekstija, “verno” ſaj te prevodini pe sar “predime” ili “pouzdimе.” Ano avera kontekstija, “verno” ſaj te prevodini pe lafeja ili vaćeribnaja ano znaćenje “kova na aćhaj te verujini” ili “kova ustrajini ani vera hem ano poslušnost e Devlese.” O naćinja ko save ſaj te prevodini pe i “vernost” ukljućinena “ustrajnost ani vera” ili “pouzđiba” ili “verujiba hem poslušnost e Devlese.”

77

te verujini pe, te verujini pe ano, uverenje O vaćeriba “te verujini pe” hem “te verujini pe ano” paſei povezime, ali ſaj te phenel pe da isi len razna znaćenja. “Te verujini pe” ſaj te prevodini pe sar “te džanel pe dai ćaćimase” ili “te džanel pe dai taćno.” “Te verujini pe ano” ſaj te prevodini pe sar “pherdeste te pouzdel pe” ili “te pouzdel pe hem te ovel poslušno” ili “ko sa te oslonini pe hem te phirel pe palo adava.”

78

vićime, te vićini, te vićini pe, poziv O vaćeriba “te vićini” hem “te vićini pe” znaćini te vaćeri pe neſto glasno nekase kova nane paſe. Isi hem nekobor prenesime znaćenja. “Te vićini pe” nekas znaćini te vićini pe ili zorale te vaćeri pe nekase kovai dur. ſaj hem te znaćini te molini pe nekas zako pomoć, posebno e Devle. But puti ani Biblija, “te vićini” isi le znaćenje “te ćedel” ili “te naredini te avel” ili “te rodel te avel.” O Devel vićini e manuſen te aven koro leste hem te oven lesoro narodo. Adavai lengoro “poziv.” O lafi “vićime” koristini pe ani Biblija ano znaćenje da o Devel ćhivđa ili izabirinđa e manuſen te oven lesere ćhave, te oven lese sluge hem okola kola vaćerena lesere lafija oto spasenje prekalo Isus. Te ovel pe “vićime palo nekasoro anav” znaćini nekase te del pe o anav nekasoro averesoro. O Devel phenela da ov vićinđa ple narodo pala peste. Averćhane vaćeriba “palo anav vićinđum tut” znaćini da o Devel džanel o anav e manuſesoro hem da posebno izabirinđa le. O vaćeriba “te vićini pe tut” ſaj te prevodini pe sar “te zamolini pe tut zako pomoć” ili “te molini pe sigate.” Ked i Biblija phenela da o Devel “vićinđa” amen te ova lesere sluge, adava

šaj te prevodini pe sar “posebno izabirinda amen” ili “čhivđa amen” te ovel lesere sluge. O vačeriba “to poziv” šaj te prevodini pe sar “ti namera” ili “e Devlesiri namera tuće” ili “e Devlesiri posebno buti tuće.” “Te vičini pe o anav e Gospodesoro” šaj te prevodini pe sar “te rodel pe e Gospode hem te zavisini pe olestar” ili “te pouzdel pe ano Gospod hem te šunel pe ole.” “Te vičini pe zako” nešto šaj te prevodini pe sar “te rodel pe” ili “te mangel pe” ili “te naredini pe.” O vačeriba “vičinena tumen mle anaveja” šaj te prevodini pe sar “dinđum tumen mlo anav, adaleja mothovđum da maje preperena.” Ked o Devel phenela: “Vičinđum tut palo anav” adava šaj te prevodini pe sar “džanav to anav hem izabirindum tut.”

79

vilo Ani Biblija, o lafi “vilo” but puti koristini pe ano prenesime značenje ked mislini pe upro nekasere misle, osećanja, želje hem volja. Te ovel le “phandlo vilo” značini da o manuš šeraleste na mangela te ovel poslušno e Devlese. O vačeriba “sa ple vileja” ili “sa e vileja” značini te čerel pe nešto spremno hem bizo razmisliba duj puti. O vačeriba “te lel pe nešto ano vilo” značini ozbiljno te razmislini pe nesostar hem te čerel pe adava ano plo dživdipe.

O vačeriba “phage vilesoro” vačeri e manušestar kovai but tužno. Ov inele emocionalno zorale dukhavdo. Nesave čhibja koristinena avera kotora e telostar sar soi “vođi” ili “jetra” ked vačeri pe adalestar. Te o “vilo” ili aver ktor e telosoro nane len akava značenje, nesave čhibja šaj te vačeren direktno, vačeribnaja sar soi “misle” ili “osećanja” ili “želje.” Zavisno oto kontekst, o vačeriba “sa ple vileja” ili “sa e vileja” šaj te prevodinen pe sar “sa ple zoralipnaja” ili “ozbiljno” ili “pherde posvetibnaja.” O vačeriba “te lel pe ano vilo” šaj te prevodini pe sar “ozbiljno adaleja te čerel pe” ili “pažljivo te razmislini pe adalestar.” O vačeriba “phandle vilesoro” šaj te prevodini pe sar “šerale buntovno” ili “kova na mangela te šunel” ili “kova stalno na šunela e Devle.” O načinja te prevodini pe “phage vile” šaj te uključinen “but tužno” ili “kova osetini pe zorale dukhavdo.”

80

vlast, autoritet, pravo, zoralipe, upravniko, te vladini O lafi “vlast” mislini pe upro zoralipe, kontrola ili autoritet upro manuša, upro životinje ili upri phuv. Zako Isus Hrist vačeri pe da isi le vlast upri sa i phuv sar proroko, svešteniko hem caro. E Sotonesiri vlast zauvek porazimei e Isusesere

meribnaja ko krsto. Ked o Devel ćerđa i phuv, phenđa da e manuše ka ovel vlast upro mače, upro ćiriklja hem upro sa o stvorenja ki phuv. Zavisno oto kontekst, avera načinja zako prevodiba akava lafi šaj te uključinen “autoritet” ili “zoralipe” ili “kontrola.” O vaćeriba “te ovel le vlast upro” šaj te prevodini pe sar “te vladini upro” ili “te upravini.”

81

zakoni, E Mojsijasoro zakoni, E Devlesoro zakoni, E Jahvesoro zakoni Sa adava vaćeriba mislini pe upro naredbe hem uputstvija saven o Devel dinda e Mojsijase, a savende o Izraelci valjande te pokorinen pe. O vaćeriba “zakoni” hem “e Devlesoro zakoni” šaj te koristinen pe hem ked mislini pe upro sa savese o Devel mangela lesoro narodo te pokorini pe. Zavisno oto kontekst, “zakoni” šaj te mislini pe upro: Deš naredbe saven o Devel pisinda upro ploče oto bara zako Izraelci; sa o zakonja saven o Mojsije priminda; pandž prva lila oto Purano zavet; sa o Purano zavet (savo spomini pe hem sar “lila” ano Nevo zavet); ili upro sa e Devlesere uputstvija hem i volja. O vaćeriba “o zakoni hem o proroci” koristini pe ano Nevo zavet ked mislini pe upro sveto lil e Jevrejengoro (ili “Purano zavet”). Adala vaćeriba šaj te prevodinen

pe ađahar so ka koristini pe množina, sar “zakonja” adalese so mislini pe upro but uputstvija. “E Mojsijasoro zakoni” šaj te prevodini pe sar “zakoni zako savo o Devel phenđa e Mojsijase te del len e Izraelconenđe.” Zavisno oto kontekst, “E Mojsijasoro zakoni” šaj te prevodini pe hem sar “o zakoni save o Devel phenđa e Mojsijase” ili “e Devlesere zakonja saven o Mojsije zapisinda” ili “o zakonja saven o Devel phenđa e Mojsijase te del len e Izraelconenđe.” O načinja zako prevodiba “zakoni” ili “e Devlesoro zakoni” ili “e Devlesere zakonja” šaj te uključinen: “zakonja taro Devel” ili “e Devlesere naredbe” ili “zakonja saven o Devel dinda” ili “sa so o Devel naredini” ili “sa e Devlesere uputstvija.” O vaćeriba “e Jahvesoro zakoni” šaj te prevodini pe hem sar “e Jahvesere zakonja” ili “zakonja saven o Jahve naredinda te ićeren pe” ili “zakonja taro Jahve” ili “stvarija saven o Jahve naredinda.”

82

znako, dokazi, podsetniko, ćudo O znakoi predmeti, događaj ili buti savi mangela te phenel posebno znaćenje. O znakija šaj te oven podsetnici upro nešto so inele obećime. I duga sava o Devel ćerđa ko nebo inele znako savo podsetini ine e manušen da niked više naka

uništini sa o dživdipe ki phuv e bare panjeja. O Devel naredinđa e Izraelconenđe te obrezinen pumare čhaven sar znako oto lesoro savez olencar. O znakija šaj te otkrijinen ili te mothoven ko nešto. O anđeo phenđa e pastirende o znako savo valjanđa te pomožini lenđe te džanen koja beba ano Vitlejem inele o nevobijando Mesija. O Juda čumudinđa e Isuse sar znako e verakere vođenđe da o Isus inele okova kole valjande te dolen. O znakija šaj te dokažinen dai nešto čačimase. O čudesija save ćerde o proroci hem o apostolja inele znakija save dokažinde da vaćerena e Devlesere lafija. O čudesija save o Isus ćerđa inele znakija save dokažinena ine dai ov o čačimasoro Mesija. Zavisno

oto kontekst, o “znako” šaj te prevodini pe hem sar “signali” ili “simboli” ili “oznaka” ili “dokazi” ili “adava so mothoj” ili “ćeriba savo mothoj upro nešto.”

83

žrtveniko “Žrtveniko” inele vazdimi struktura upra savate o Izraelci tharena ine e životinjen hem o điv sar prinosija e Devlese. Ano e Biblijakere vremenja, vazdena pe ine jednostavna žrtvenici ađahar so ćerela pe sar brego oti phuv ili ađahar so pažljivo čhivena pe o bare bara jekh uzalo aver ćerindoj ađahar stabilno kupa. Hem avera manuša kola živinena ine uzalo Izraelci vazdena ine žrtvenici sar te šaj anen žrtven pumare devlenđe.

CC BY-SA

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

50 PARAMIZA TARI BIBLIJA

openbiblestories.org

O EVANĐELJE E LUKASORO

rombib.com

RomBib

EAST